
GESNER
1558

CONR. GESNERI

EVONYMVS, SIVE DE REMEDIIS SECRETIS:

Nunc denuò studio & diligentia Caspari VVolphij, medici & Physici singularis illustratus, & in lucem editus.

Adiecimus in Pharmacopolarum gratiam plurimas fornacum figuras, quò facilior hæc materia & dilucidior habeatur.

PARS SECVNDA.

LVGDVNI,
Apud Bartholom. Vincentium.

M. D. LXXIIII.

ILLVSTRI AC GENEROSO DOMINO

no Petro de Grantrye, D. de Besne, Equiti, & Francorum Christianißimi Regis à Consilijs, & eiusdem apud Alpinos Rhetos Oratori, Casparus Volphius singularis Medicus S. D.

SCITE quidem & prudenter, summus post Hippocratem Medicorum Galenus, alicubi monet, Illustriss. & generose Domine, non solere eos, qui præclaros viros imitari velint, ea in medium afferre, quæ vulgò trita sunt, sed quæ paucis cognita, aut perspecta sint. Præclara sanè oratio, & tanto Philosopho haud indigna, quippe qua prudenter innuit, minimè decere eos, qui magno excelsóque animo sint, in rerum abiectarum sordibus, & neglectis aut contemptis, sed magnis ac difficilibus rebus operam ponere, séque exercere. Hoc ipsum quoque, cum Gesnerus noster, pro ea qua præditus erat, & animi magnitudine & prudentia, facilè videret sibi quoque faciendum: ab ineunte statim

ætate, huic ſtudiorum generi, quod ſecretioris naturæ miracula contemplaretur animum adiunxit. Igitur in eo naturæ ſtudio, primò omnium, quod difficillimum videbatur, tria magna & quidem præclara, De animalium hiſtoria, paucisſimis hactenus cognita, non ſine omnium maxima admiratione, volumina confecit. Verum vt hæc eius opera, laudem merentur maximã, ita hi libri, maiorem multò peperiſſent admirationem, quos de natura & facultatibus Stirpium, Mineralium & Metallorum, Inſectorum, Thermarum, Venenorum, & nonnullarum aliarum rerum, cõſcribere ſic conſtituerat, vt multam mihi reliquerit, ad eorum perfectionem, materiam vndecunque conquiſitam. Ex his omnibus, & quibuſdam aliis, ab eodem inchoatis, non poſtremum locum obtinebit, eximium profecto hoc, de Remediis ſecretis opus, itidem collectum, & nonnulla parte ſui iam inchoatum. Hoc enim ipſum, non ſolum modum & rationem docet, qua ſimplicium & compoſitarum rerum partes ſubſtantiales reſoluuntur, id quod per ſe eſt & vtile & pulchrũ: ſed etiam, quod multò eſt maius, ea remedia omnibus ſpectanda & ad vſum conuertenda proponit: quæ vti certisſima, & exploratè

cogn

cognita habuit, ſic doluit, quod à pleriſque hactenus fuerint occultata. Nam quod ad deſtillationem attinet, ignorare poteſt nemo partium reſolutione, res quaslibet fieri validiores, meliores, atque ad vſum magis accommodatas. Cum etenim qui valetudine ſunt minus firma, non iis modò quæ grata & iucunda ſunt delectantur: ſed iis etiam gaudent quæ minima portione aſſumpta, citam & feſtinam ingenitæ temperaturæ actionem edunt: commodiſsima hæc illi viſa eſt ratio, qua ægris gratificetur. Tantum támque pretioſum & deſtillationis, & ſecretorum remediorum Theſaurum, cum plerique ſcirent à Geſnero mihi perficiendum relictum, cœperunt aliqui literis ad me datis, ad ſuſcipiendum tandem huius theſauri editionem me ſolicitare. Huc acceſsit id etiam, quod multi, qui ad me veniebant amici & peregrini, vbi ſupellectilem omnem paulò diligentius inſpexiſſent, vt cùm in Medicinæ tum Chymicæ artis ſtudioſorum gratiam, in lucem darem, ſunt me etiam atque etiam hortati. Alii rurſus, quaſi deberem hoc Geſneri manibus, me ceu religione quadam vrgebant: multi alii, præſertim erga quos eram paulò difficilior, ingratitudinis & inuidiæ nomine ſuſpectum me

habebant. At ſatis intelligebam non temerè & ſine iudicio eſſe diuulgandum illud, cuius tam multæ & magnæ commoditates eſſent: nec etiam quantus labor ad id perficiendum requireretur, ignorabam Ad ſummum, ſi dicendum ſit quod res eſt, vix ad id abſoluendum acceſsiſſem, niſi tu quoque, Illuſtriſs. & generoſe Domine, tuis me verbis atque authoritate qua polles, tum, cum me meámque inuiſere bibliothecam dignatus fuiſti, extimulaſſes. Quam ſanè animi tui propenſionem, cùm erga me declaratam, tum ipſi libro edendo præſtitam, non modò eo tempore quo præſens eras, ſed etiam poſt diſceſſum tuum mirificè ita ſum admiratus, vt ſemper poſtea animo meo impreſſa fuerit. Igitur ab eo tempore, auidè cœpi quærere, qua ratione me tuæ humanitati magis magíſque inſinuarem. Quod cum ſedulò cogito, putaui me & meę voluntati, & multorum petitioni eo ipſo ſatisfacere poſſe, ſi hunc Euonymi Theſaurum, ſub tuæ magnificentiæ nomine & tutela in publicum emitterem. Cum enim ea, vt refert in Rhetoricis Ariſtoteles, quaſi quodam naturæ ductu, ſe mutuum oblectent, quæ vel genere ſunt coniuncta, vel aliàs aliquid inter ſe ſimilitudinis habent: arbitror hæc quoque noſtro

nostro illo thesauro recondita remedia, quia studiis, quibus tu plurimum tribuis, aliquo modo sunt affinia, tanto iucundiora suauioráque futura. Existimo quoque viris eruditis & hominibus illarum artium studiosis, hoc ipso gratiorem hunc thesaurum futurum, quòd in tuo, qui nobilitate generis, & authoritate Consiliarii & Legati Regii dignitate & honore præstas, nomine exit. Spero quoque munusculum hoc, etsi sit mole exiguum: tamen & ob meæ erga te obseruantiæ synceram testificationem, & quia multa naturæ arcana habet, quæ tu facis ma ximi, atque etiã magno studio inuestigas, tibi gratũ & optatum futurum. Deinde verò, quia cognitissimum est, tibi viro prudentissimo, quæ quantáque in hominibus interdum egerminet prauitas, quòd lingua prurientes, nimis quàm licenter, in alienam irruere famam, nulla non hora sibi permittunt, eáque linguæ virulentia, planè ad venena natæ, optimum quẽque allatrant: hũc thesaurum tuæ curæ & tutelæ permitto, vt satyrico felle consperfos, tuarum antidotis virtutum reprimas, áque omni calumnia defendas. Quod vt faceres, quemadmodum pro tua authoritate & prudentia potes, pluribus verbis te rogarem, nisi sperarem, te &

horum studiorum delectatione, & eo quo me complecti cœpisti amore, ad id faciendum tua sponte adductum iri.

Vale Illustriss. & generose Domine. Idibus Augusti, Anno 1569.

CONRADI GESNERI AD CANDIDVM LECTOREM ADMONITIO.

MVlta haberem, optimè Lector, in hoc opere excusanda, nisi sperarē, me etiam tacente, candidum & æquum iudicium ab eruditis, aut omnibus aut plerisque, aduersus omnem petulantiam zoilorum, mihi patrocinio firmißimo atque optimo futurum. Etenim quo quisque doctior vir est & melior, eò procliuiore est ad huius generis errores condonandos, natura ac voluntate. Idque mihi, in hoc præsertim adeò piè suscepto opere, de optimo & doctißimo quoque maximè polliceor. At si præter spem euenerit, acquiescā tamen in eo meo proposito, quòd rei Medicæ studiosis opem ferre, quantocunque conatu constituerim. Si verò displiceat alicui, quòd oratione inculta, planéque barbara sint hæc explicata: is intelligat, me noluisse veterum autorum verba, aut etiam recentiorum scripta,

temere emendare, ne viderer plus illis sapere. At verò non puto quenquam esse, qui Thesaurum tam preciosum propter sermonis incommoda, aut abijciendum aut negligendum existimet. Quòd authorum nomina non vbique addiderim, fateor: at nollem quenquam existimare, factum hoc à me esse, vt aliquid authori de sua, qua dignus erat, laude detraherem: verùm potius, quòd quis author fuerit, nesciuerim. Multorum verò de industria suppreßi nomina, quòd nominari ij noluerint. Sed neque hoc molestum fuerit, quod multas aquarum, & oleorum, ac etiam extractionum descriptiones, penè sibi ipsis similes, non expunxerim: factum hoc est, vt conferendo, res alioquin obscura, clarior tibi fiat. In vniuersum, quicquid in hoc thesauro potui, id præstiti, & ea qua fide accepi, tibi offero. Quàm facile sit colligere, intelligis: quam difficile collecta disponere, non nescis: quàm laboriosum sit res nouas, raras, abstrusas, Latinis verbis antehac nunquam explicatas, quæque demonstratione viua potius quàm oratione doceri debent, tractare: id hi norunt omnium optimè, & mihi si quos hic admisi, condonare errores possunt, qui ipsum melius sunt experti. Credo etiam te, studiosè Lector, si vidisses huius operis materiam, cum adhuc rudis esset, & maximam sui partem numerorum notis, hincinde

ex varijs Græcis, Latinis, Italicis, Gallicis, Germanicis libris colligendam & transferendam in Latinum sermonem, indicaret: abhorruisset fortaßis ab eius susceptione animus tibi: non solum tanti laboris & molestiæ, verumetiam multorum huius ætatis hominum malignorum iudiciorum formidatione: & mihi, sat scio, tā patronum aduersus zoilos, quàm iudicem æquum & benignum te præberes. Quod certè mihi de optimo, & doctißimo quoque, vt initio dixi, polliceor. Ac si mei voti compotem me factum intellexero, ad historiam stirpium perficiendam, hoc alacriore animo accedam.

Interim hoc eius apud te depono pignus.

Vale.

TITVLI ET SVMMA CAPITA HVIVS LIBRI.

EVonymi de remediis ſecretis, pars ſecunda, quatuor habet partes principes.

Prima, comprehendit ea quæ in genere de deſtillationibus erant dicenda, cuius præcipui tituli ſunt:

Secunda pars, de aquis tantùm rarioribus & ſecretis tractat, exceptis iis quæ è vino deſtillantur, & quintæ eſſentiæ dicuntur: huius tituli ſunt:

Tertia oleorum diuerſorum deſtillationem continet: cuius tituli ſunt:

Quarta pars, varia docet diuersi generis destillare & præparare: huius tituli sunt:

CONRADI GESNERI MEDICI ET PHILOSOPHI SINGVlaris Euonymus, siue, De remediis secretis.

PARS SECVNDA.

De destillatione, quid sit, & quid præcipuè in eadem considerandum.

SVBLIMANDI artem, Fusoriam seu Destillationē, vt quidam vocant: siue vt Chymistæ volunt, alio quodam allecti scopo, Chymicam, & Chymisticam, Arabes inuenêre, vt author est Fumanellus. Hi nanque destillationem seu destillandi artem cum consideratione, pro hominum salute inuenerunt, inuentámque auxerunt. Est autem destillatio, vt inquit Ioannes Langius in Epistolis, humoris per calorem in vaporem resoluti, ac frigore rursum inspissati, eliquatio. Hanc actionem nonnulli, alio nomine

nomine. Sublimare dicunt, quod etiã ipsum nihil aliud significat, quàm subtilium partium à crassioribus & fæculentis separationem: & operationem, qua corpora, quorum vel substantia est impura, purior, & syncerior redditur, vel partes terrestres, non vsque adeò bene cohærentes, aut alioqui per totam substantiam plus satis confusæ, constringuntur, & magis vniuntur, vt solutæ calore in fundo relinquantur. Si etenim absque calore solis, ignis, aut putrefactionis, nempe per licium, penicillum, spongiam, aut vas figulinũ crudum, humoris alicuius expressio fiat, aut per cyssimbrium, vasculũ ex hedera factum, relicta intus aqua, vino per poros resudante, non propriè destillatio appellatur: sed dum ex vase vitreo, super arenam posito, ac floribus referto, aprico solis calore, in aliud oblongũ humor elicitur, hunc tum destillare rectè dicimus. Si verò de vase fictili stanneo, aut vitreo supra furnibulũ posito, ac fundo eius arena, vel cinere ita circumsepto, vt collum eius instar cucurbitæ oblongum, capitello rostro oblongo, simili naso resimo coopertum, promineat, ignis succensi calore, vaporulentus humor extenuatus, ac rursus frigore capitelli & aëris ambientis ingrossatus, in ampullam rostro capitelli appensam, guttatim defluxerit, id quoque destil

deſtillationẽ appellamus. Vel deſtillatio eſt, vt idem Fumanellus lib de Comp. medicamentorum deſcribit, humoris, paulatim ſeu guttatim, vi caloris, per alembicum, aut vas aliud, ex re ſubiecta extractio, ſeu effuſio, per quam, coctione quapiam, plurium ab inuicem fit ſecretio, & ſecretorum quorundam, quãdoq; ad formã vnam elicitam deductio, variis affectibus, & morbis conducentem. In quam ſententiam etiam Ioannes Meſues his verbis ſcribit: Conſtat, quòd plures ſunt materiæ heterogeneæ in corpore concluſæ, ac velut concretæ, quæ opera Chymiſtarum vi caloris ſeparãtur. Et huiuſmodi quidẽ ſiue deſtillationes, ſiue corporum ſublimationes, neque ſunt prorſus aqua nec penitus liquor vnctuoſus, ſed ſubſtãtia quædam differens ab ea, quam deſtillandam impoſueras, materia. Et hoc loco non ignorandum, verbũ hoc ſublimare, in alia quoq; apud Chymiſtas ſignificatione vſurpari: vt cum de Mercurio ſublimato dicunt, &c. De qua ſignificatione inferius dicetur.

In omni verò artificioſa deſtillatione, quãquam multa, variáque artifici occurrãt conſideranda, hæc duo tamẽ præcipuè diligenti conſideratione dignißima ſunt (quæ etiam in omni alio opere faciũdo, ab induſtriis artificibus, in cuiuſq; operis ſtatim limine ad-

 hiben

hibentur) vt videlicet & ſubiectæ materiæ ra
tio habeatur, quæ nimirum aut qualis, quid-
ue natura ſua vel agere vel pati nata ſit: tum
verò ad opus felicius perficiendum, vt apta
& idonea ſeligantur inſtrumēta. Quæ duo,
ſi eo quo par eſt modo in conſiderationem
venerint, de operis perfectione, déq; deſide-
rato fine, minimè erit dubitandum. Vt enim
ipſa huius vniuerſitatis natura, non ex quo-
cunq; obuio, quodlibet corpus effingit: nec
ipſi etiam artifices, ex quouis ligno Mercu-
rium efformant, vt multis rationibus nobis
Phyſici perſuadent: ſed ex certa quadam &
ad ſuſcipiendam formā, proportionata ma-
teria, interuenientibus quoque certis cauſis
mediis, ſingula fiunt, ac generātur: ita in hac
quoque Chymica arte, ſiquidē vel oleum vel
aqua, aut quodcunque aliud, ex re quapiam
extrahendum ſit, materia ipſa primò omniū
eſt cognoſcenda, talis ne exiſtat, è qua vel
oleū vel aquā, aut ſimile ſperare poſsimus:
deinceps verò per quæ id commodè fiat, in-
ſtrumenta ſunt conquirenda. Quòd ſi enim
eiuſmodi natura rei deſtillandæ fuerit, quæ
humore eo aut liquore, quem quærimus, ſit
deſtituta, quid quæſo hoc aliud, quàm ab aſi
no lanā poſtulare, aut è pumice aquam ex-
primere? Igitur cum omnia corpora mixta,
ex elementis ſint conſtituta, ideóq; alia ma-
gis

gis ſint aëreа, alia magis aquea, alia verò ignea natura potius cōſtent, alia deniq; ſint terreſtria, pro cuiuſq; nimirū compoſiti mixtionis neceſsitate:cōſiderandum eſt,quantum quælibet res aquei elementi aut aërei, ignei aut terrei in ſeſe contineat. Quęcūque enim aquea conſtant natura, ab iis aquam ignis vi elicere, non omnino difficile fuerit: quemadmodum ex iis,quę aëreæ aut igneæ ſunt ſubſtantiæ, oleum arte deſtillatoria extrahere,facile eſt. Sic ſunt etiam multa corpora,terreſtria nimirum & præſicca,ex quibus aquam vel oleum extrahere,non modò difficile,ſed etiam impoſsibile eſt. Sūt etiam alia,è quibus aqua quidem facilè deſtillat,vt quæcunque humida & aquoſa fuerint: alia ex quibus oleum facilè, aqua verò minimè, vt quæcunque ariditate rigent omnia.

In deſtillationibus quarundam partium ſubſtantialium virtutes deſiderari,aut immutari, & cur tardius in vſum venerit deſtillatio, ex Iohan.Langio præcipuè.

CErtum eſt,terræ naſcentia cuncta, ex diuerſis & ferè inſectibilibus elementorū fruſtulis,velut atomis, eſſe coadunata : ac in illis diuerſas & contrarias,ſub vna tamen totius compoſiti forma,reſidere virtutes.Vnde

illa decantata rheibarbarici radix aluum la-
xat, eandem astringit. & hepatis obstructio-
nes tamen aperit. En rosarũ succus, ventrem
à cholare expurgat, quem illarũ aqua & sic-
ca substantia astringit. Sed vicissim illarum
in vnguibus amaritudo reserat, pulmonisq;
vlcera cõsolidat. Nunquid externa vrticæ su-
perficies prurit & vrit: internus verò eius suc
cus arteriis applicitus, febrilẽ cordis æstum
infrigidat: nunquid & quotidie videmus, ex
eadem venæ subterraneæ minera, in furnibu
lo diuersa, plumbi, argenti, vel cupri & auri
simul eliquari metalla? quorum tamen non
parua pars in fumum resoluitur. Quum igi-
tur fæculentiores partes in fundo alembici
subsideant, aëreæ verò in spiritus fatiscant,
ac humidiores cooperculi frigore ingrossati,
ex illius alueolo in subiectum vasculum gut
tatim destillent: nihil certè mirum erit, in stil
latitio aquarum liquore, aliarũ partium vir-
tutes odores quoque & sapores, paucis exce
ptis, desiderari ac immutari. Vnde Mesue: A-
qua, inquit, rosarum, per sublimationem fa-
cta, multum roborat: nec tamen vt illarum
succus, vel per infusionem recentium dilutũ
purgat, quia subtilis earum caliditas est igne
dissoluta: adde quòd recondita formæ speci-
ficæ virtus, vt in magnete, colocynthide, &
scammonea, & aliis per totam æqualiter sui
subie

ſubiecti ſubſtantiam diffuſa, diſperditis alia-
rum ſubiecti partium viribus, ſuum robur
retinere non poteſt, quin illius actio quoque
diſpereat. Vnde aqua per alembicum de co-
5 locynthide, aut rhabarbaro extracta, aluum
ſubducere nequit: quum tamen illarum di-
lutum, in quo ſaltem aliquot horas mace-
rantur, id facilè præſtabit.

Eodem quoque modo, herbæ omnes ca-
10 lidæ & ſiccæ naturæ, aquas ſuas quidẽ opti-
mas reddunt, caliditatem propriam & ſicci-
tatẽ ſeruantes: at herbæ frigidæ & humidæ,
ſuam non æquè ſeruant humiditatẽ, neque
frigiditatem, quia ex igne in alembicum re-
5 cepto, nonnihil caliditatis acquirunt, quæ
propriã ab aqua aufert naturam, neq; aqua
iſta, illius ſimplicis medicamenti à quo ex-
truditur, amplius naturã habet, aut certè mo
dicã. Vnde licet endiuiæ aqua & lactucæ ac
20 ſolatri refrigerare ſoleant, modicè tamen id
præſtant, cum alioquin, ſi proprias herbarũ
à quibus extruduntur, qualitates ſeruarent,
vehementer infrigidarẽt. Vt igitur proprias
ſeruare poſsint herbæ etiã temperatura fri-
5 gidæ, qualitates, decoquendæ potius forent,
& decoctũ ſumendum. Quod ſi verò his po
tius quàm decoctis aliquis vti exoptarit, no-
ſcat ſi balneo Mariæ vocato deſtillentur, hu-
midarum ac frigidarum virium minus amit

tere, quàm si alembico eliquentur, vel capitello vocato: qua de re etiam inferius agetur, vbi de correctione aquarum sermonē faciemus. In vniuersum itaque, hoc apud omnes constat, non quamlibet formam, sua virtute 5 illæsa, in quouis mixto & κράσει, aut tēperatura, subsistere posse. Nil mirū igitur, aquas, præcipuè sicco empyreumatis calore destillatas, à suorum parentū virtute degenerare. Quod certè plus doctos, quā imperitos ter- 10 ruit medicos, effecítq; vt illarū vsum serius acceptarint: alij verò, vt illarum defectum resarcirent, varios per varia organa destillandi modos excogitarint. Primus siquidē, quod ego sciam, sed ferè etiam postremus Græco- 5 rum medicus Actuarius, aquæ rosarum meminit, dum ait: Stillatitij rosarum liquoris, quem Rhodostagma nominant ℔ j. cum saccharo ferueat, donec euanescat. At inter Arabes Mesue, sublimationis aquarum ab- 20 sinthij & rosarum meminit primus: Aqua, inquit, sublimationis absinthij, fit sicut aqua rosata & similia, quæ fiunt in vasis sublimationum. At postquam Rhasis, Serapio, & Auicenna, alchymiæ animum ad- 5 iecerunt, tum illarum vsus in medicinam irrepsit.

De destillationum formis seu differentijs.

QVoniam autem, vt iam dictum est, corpora, quæ per destillationem separare cogitamus non eiusdem generis aut qualitatis sunt omnia, feréque fiat, vt alia à leuissima actione patiantur, alia verò vix ac ne vix quidem intensis etiamnum agentis causæ viribus cedant: non temerè, ab huius artis primis inuentoribus, atque etiam subsequentis ætatis cultoribus, variæ & discrepantes diuersis rebus destillandis formæ sunt excogitatæ, quarũ nimirum beneficio, eum quem præfixum tenebant scopum, facilius assequerentur. At rursus cùm constet pro varia destillationum forma & modo, necessaria quoque esse alia atque alia instrumenta, cuilibet modo accõmodata, rectè (meo quidem iudicio) de destillationum generibus prius, quàm de instrumentis, sermonem instituemus. Igitur cùm omnis, resolutione partium substantialium, caloris externi vi, fiat destillatio, duæ primæ sunt viæ ac rationes huius separationis, ab authoribus Chymicis propositæ. Intellexerunt etenim, siue per rationem, siue per experiẽtiam, alia quidem corpora contumacius succum de se fundere, alia verò facilius & minore negotio:

proinde hi alium quidem modũ faciliorem, alium verò difficiliorem ſeu fortiorem, ex rei ipſius neceſsitate, adinuenerunt Et hunc quidem per deſcenſum, illum verò per aſcẽſum fieri debere voluerunt, iiſdémq; nominibus appellarunt. Itaq; in vniuerſum omnem deſtillationem, vel per aſcenſum, vel per deſcenſum fieri dicimus. Horum modorum vterq;, rebus deſtillandis indiſcriminatim, prout ingenij dexteritas, aut experientiæ perſuaſio, cuiq; dictant, adhibetur. Frequentior tamen per aſcenſum deſtillatio eſt, ex herbarum vmbelliferarum ſeminibus, ex aromatibus, ſimiliter & ex lacrymis, reſinis, & liquoribus: per deſcenſum verò, è lignis iuniperi, aloes, guaiaci, piceæ, fraxini, &c olea extrahuntur: quanquam & aquæ nonnullæ per deſcenſum, ex roſis, &c. deſtillentur.

Cæterum deſtillationis quæ per aſcenſum fit (vt de hac primò loco dicamus) licet plures modi ab authoribus nobis ſint propoſiti, poſſunt tamen ij omnes ad tres hos ordines, pro cauſæ nimirum agentis ſeu efficientis differentia referri. Ac primus quidem modus eſt quãdo aliquid in ſole, vi caliditatis ipſius deſtillamus: ſecundus verò igneæ caliditatis ſeu elementaris vi: tertius caliditate, quæ putreſcentibus rebus ineſt, perficitur, de quibus nunc ordine dicemus.

In ſo

In sole fieri solet destillatio, locis calore solis æstuãtibus, posito super calidam arenam vase vitreo, re destillanda repleto, vnà cũ appenso seu coniuncto recipiente. Verùm hic modus nostris regionibus, frigidioribus scilicet, nõ admodum vsitatus est: solent tamen olea multa insolatione parare plerique, quæ fortè commodius decoctione fieri possent, vt quæ inest rebus facultas, vehementiori caliditate melius extraheretur

Multis ferè modis igneæ caliditatis vehementia, aquæ vel olea ex rebus compositis extrahuntur: aut enim simpliciter in cucurbita concluduntur res destillandę & igni imponuntur, aut eædem balneo Mariæ vocato immerguntur, aut cineribus aut arenæ, sícq; subdito igne liquorem desideratum euocãt. Et hic quidem modus, vt est optimus & vsitatissimus, ita latissimè patet, vt in sequentibus videbitur.

Tertia destillationis forma per ascensum, fit vasis destillatoriis medicamento refertis, & in acinorum aceruo, aut olearum recrementis vel fimo qualicunq; obrutis. horum enim omnium calore putredinali, è medicamentis diu in vase aliquo, olei vel vini ardentis aliouè liquore maceratis Chymistæ suam quintam essentiam depurgant, ac salutares instaurandæ iuuentutis ac propagandæ vi-

tæ aquas,& nescio quæ non(inquit Langius in Epistolis) pultricia pestis ac veneni pharmaca alexiteria, elicere promittunt: quibus vt ab auro nomen imponunt,ita auro quoq; compensari ea volũt.Et hæc quidem tria de- 5 stillationum genera, ob vaporum in sublime ascensum,sublimationes rectè dicuntur.

Altera verò apud Chymistas destillationum forma,per descensum ab Alberto dicta, fit,olla vitreata in scrobem terræ defossa, cui 10 alia medicamentis referta, in fundo foraminibus pertusa,inseritur,terráq; obruitur: supra quam lignis siccis(ἀκάπνοις)accensis,medicamenti liquor per ollæ fundi foramina,in ollam inferiorẽ destillat & descendit: & hac ratione plerique oleum ex assulis lignorum iuniperi & aliorum conficiunt,Langius.Neque verò ignoramus etiam alias nonnullas in vsu esse destillationes, vt ea quæ per filtrũ fit,aut per torcular,&c. sed de his in præsentiarum nihil nisi obiter dicetur.

De instrumentis quibus destillationes perficiuntur.

QVanquam omnis destillationis modus perficiatur,pro iudicio,ingenióque artificis aliter atq; aliter,& cuiq; sua sit sententia:artifex tamen, quo quisq; fuerit ingeniosior, ita omnia quæ ad operis perfectionem desIde

desiderabuntur, prius conquiret, ac proinde animo suo meditabitur, quibus instrumentis quodlibet debeat ac poſsit commodiſsimè destillari, quàm destillandi opus suscipiat. Ex instrumentis autem, alia sunt vniuersalia, ideóque ad omnem destillationem requisita, cuius generis est calor: alia verò sunt particu laria, certis tãtùm destillationum generibus accõmodata, cuiusmodi sunt infusio, putrefa ctio, fermẽtatio, fornaces, vasa vitrea, terrea, aut alterius materiæ, & si quæ sunt alia, &c.

De calore, instrumento vniuersali, necessario omnibus destillationum formis.

OMnis destillatio duobus præcipuè modis perficitur, prior quidem caliditate & siccitate, alter verò caliditate & humiditate. Vtriusque autem tres gradus constituuntur: primus est leuis caliditatis, seu qualitatis remissæ: secundus fortior, cum mediocritate tamen aliqua: tertius est violentus. Est igitur ignis moderandus, & regendus, pro natura ea, quam res destillanda habet, non negligendo etiam secundas qualitates atque tertias. Quamobrem quæ tenuioris sunt substãtiæ, vt lactuca, endiuia, & frigida: non ferunt calorem nisi moderatũ, & primi gradus. Quæ

autem

autem craſſa ſunt, & ſubſtantiæ compactioris, vt abſinthium, & aromata, ſimiliáque potentiorem calorem requirunt. Antimonium contra, cęteráque metallica, ipſum iam expetunt ignem. Per calorem moderatum in deſtillatione vini, & herbarum, aſcendunt partes etiam aqueæ: per violentiorē verò, aſcendunt tantùm tenuiores, aqueis relictis.

Sed habenda quoque eſt ratio vel maxima, ne ignis de lignis ſemiputridis grauеolentibus aut prunis in ſcrobe ſuffocatis, aut carbonibus de terra erutis, quos λιθάνθρακας appellant, ſuccenſus, ſuo virulento vapore vaſa deſtillationis inficiat, & liquores coinquinet. Quam noxius enim horum vapor ſit, cubicula & hypocauſta, & balnea his calefacta, teſtantur: quæ in his diuerſantes, non ferendo capitis dolore affligunt, vomitúque & lipothymia proſternunt: id quod in balneis Oenoſponti ipſe cum illuſtriſsimo principe Palatino grauiter ſum expertus. Vnde Galenus meritò redarguit Eraſiſtratum, qui ob aëris denſitatem aut ſubtilitatem perire arbitrabatur inhabitantes, quum potius ob peſtiferos in Charone barathros, aut domos nuper calce oblitas, aut carbonū odores, noxio ſcilicet horum vapore, interirent, Langius. Non deſunt tamen, qui hac in parte contrarium ſentiant, exiſtimantes neq; fumum, neque

que carbonum odorem, materiæ quæ destillatur quicquam officere, aut quoquo modo alterare posse, vbi cucurbita benè lutata & obstructa fuerit. Destillatoribus verò, quíque destillationibus præsunt potius, quàm rebus destillandis, esse inimicum vaporem.

De reliquis instrumentis particularibus.

SVnt & alia quoque instrumenta, per quæ ignea qualitas vel intenditur in destillatione, vel remittitur. Quamobrẽ destillatio aliquando fit mediante vapore, aliquando in aqua, vt in balneo Mariæ: aliquando per cineres, per arenam, per contritos lapides, lima turam ferri: aliquando his mixtis, vt quando arenæ aqua commiscetur, vt neque penitus fiat in balneo destillatio, neque omnino in arena. Vbi notandum est destillationem, quæ cum farina laterum fit, omnium esse quorundam iudicio, optimam & tutiorem. calorem enim æqualiter fouet, & vitra non æquè facilè rumpit, quæ duo in destillationibus pernecessaria sunt Sed de his omnibus, vbi & quãdo, nunc hoc, nunc illo medio sit opus, in particularibus destillationibus dicetur.

Ad destillationem rerum, necessaria aliquando est infusio, aliquando putrefactio, contri

contritio,& huiuſmodi alia.

Infuſiones quibus præparantur res deſtil landæ,ad olei vel aquæ extractionem, fiunt aut in aqua ſimplici elaborata, vt per canales longo itinere decurrente, aut in aqua deſtillata,aut in aqua vitę,aut vino,aut in aquis herbarum deſtillatis,aceto aut alio aliquo liquore:& ſic infuſa ſtant in ſole, vel igne per ſemihoram,per horas etiam plures, noctem totam, etiam diem, biduum, triduum, per menſem aut plures, pro medicamenti natura,& vario medici ſcopo & neceſsitate. Res infuſas aliquando exprimimus ante deſtillationem, & expreſſum demum humorem deſtillamus: aut integram infuſionem, hoc eſt,infuſum ipſum,& liquorem, in quo facta eſt infuſio,ſimul in cucurbita,aut alio inſtrumento deſtillamus. Aquæ & olea quæ ex aromatibus parantur, fieri debent per infuſionem in aqua ſimplici, non in vino, aut aqua vitæ:quia illa citò aſcendunt nec ferunt ſecum aromatum vim:aqua autem non ſine aromatica facultate aſcendit. Aliquando ponimus res deſtillandas ad putreſcendum, ac tandem finita putrefactione deſtillamus:aliquando tamen & ipſa putrefactio deſtillatio eſt, vt ſupra monuimus, & inferius quoque eius fiet mentio.

Fermentatio quoque materiarum ac infuſionum

sionum fit, aut ad solem canicularem, aut alioquin potentem, aut ad fornacem, aut in fimo equino. Fermentatio eget multis diebus, vt quatuor aut pluribus, & quò melior facta fuerit fermentatio ac præparatio, eò maior & olei & aquæ erit extractio.

De fornacibus, cucurbitis, capitellis, recipientibus & reliquis instrumentis, quædam in genere.

DE instrumentis materialibus, quibus artifices Chymistæ, in oleis aut aquis destillandis vtuntur, peculiariter hic & seorsim prolixius scribere, nostri non est instituti, quando ea omnia satis supérq; ab aliis scriptoribus tractantur. Sufficiat nobis hic generalia quædã monuisse, & rariora instrumenta & modos destillationis proposuisse.

Optima & aptissima destillatoriæ fornacis forma, sphærica est, ad cuius extructionẽ eligẽdi sunt crudi, probè tamen sole arefacti, lateres, vtpote qui coctis sint tractabiliores, & ad quancunq; etiam formam ferro facilè incidi possint. Fornacis quantitatem, secundũ aheni proportionem determinato, & densitatem seu parietum crassitiem, pro tuo arbitrio effingito. Quo tamen densior circumferentia seu latera fuerint, hoc plus caloris fouent. Lapides crudi in humidum prius locũ,

velut

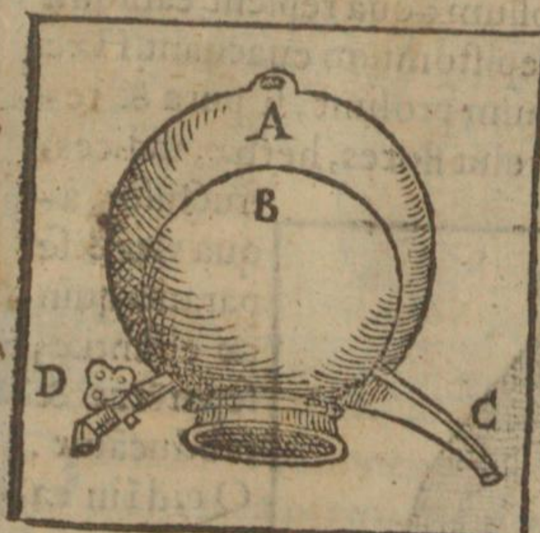
velut in cellam, vt ferro tractari melius possint, erunt recōdendi. Erunt autem sic aptandi lapides, ne iuncturæ conueniant, sed inæquales fiant sic enim firmior fiet cōstructio. Vniendi lateres luto pingui, è floccis de panno abrasis, & fimo equino simul subactis. Madefiat autem, vbi luto vti voles, in aqua multum salita. De luti autem præparatione in sequentibus. Arsenicum, auripigmentum, cinnabaris, mercurius, sulfur, & similia, quoties destillanda fuerint, extruenda est fornax communis destillatoria, rotunda vel quadrata pro voluntate destillatoris, cū duobus foraminibus vtrinq; relictis ad euentationem ignis. Huic est adaptandū vas aliud terreum, quod cineres & bociam recipiat, sicq; transuersis ferramentis fornacis imponatur, ita vt vndiq; luto vel terra claudatur, ne ignis inter fornacē & vas terreū penetret. Tum supponatur ignis, primo quidē vsq; quo incalescat fornax, & materia cōtenta liquescat, lētus: postea verò augeatur & fortificetur, tandiu quoad nullus fumus per bociæ orificiū exhalet.

Aërea vasa aiebat quidam Chymista empiricus, nihil opus esse stanno induci: hoc enim olea & aquas quodammodo attrahere, remorari, & consumere magis, quàm æs.

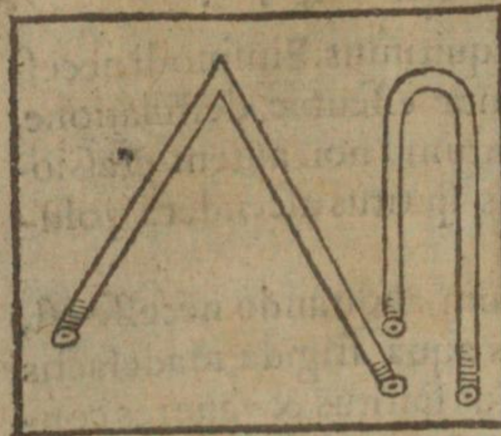
Cucurbitæ aliquando longissimæ requiruntur, vtpote quando liquorem puriorem & sync

& ſynceriorem requirimus. Eiuſmodi neceſſariæ ſunt in quintæ eſſentiæ deſtillatione, vbi ſubtiliores tantum, non autem craſsiores & terreſtriores ſpiritus aſcendere volumus.

Inter deſtillandum, aliquando neceſſe eſt, capitellum pannis aqua frigida madefactis refrigerare, vt citius ſpiritus & vapores condenſentur. Verum hanc moleſtiam euitare licet, hoc modo parato inſtrumento, quod Lonicerus de arte deſtillatoria ita deſcribit: Cupreum vas ad formam aduſtoriæ galeæ,

ſiue, vt vocant, alembici, figura B. hic ſignatũ, accipiatur: huícque aliud rurſus rotundum operculũ, quale A. litera monſtrat, prioem galeā non contingẽs, cui frigida infunditur aqua, ſuperinducatur. Alembici item collum arundo operculi, C. refrigerat. Quod ſi aqua huic operculo ſeu vittæ infuſa, caluerit, per epiſtomium D. emittitur, ac recens denuò infunditur. Vel extractoriis etiam, qualia hic vides inſtru-

mentis, ad hoc ipsum vti licebit quæ breuiore parte in opercu lum immissa, omnem aquā ex trahūt, qua extracta, frigida suppleri poterit.

Aut aliter ex eodem.

Bouis vesicā galeæ siue alembico superinducunt, eam probè circumligantes, quam circa alembici collum aqua replent, eámque si incaluerit, per epistomium euacuant. Hæc refrigeria plurimum prosunt, si pura & tenera simplicia, velut flores, herbæ, radices, fructúsq;, aqua vitæ & separatio quintæ essentiæ, separētur & subducātur. Quidā in ea sunt sententia, vt existimēt instrumenta forinsecus nullo pacto refrigeranda, ne-

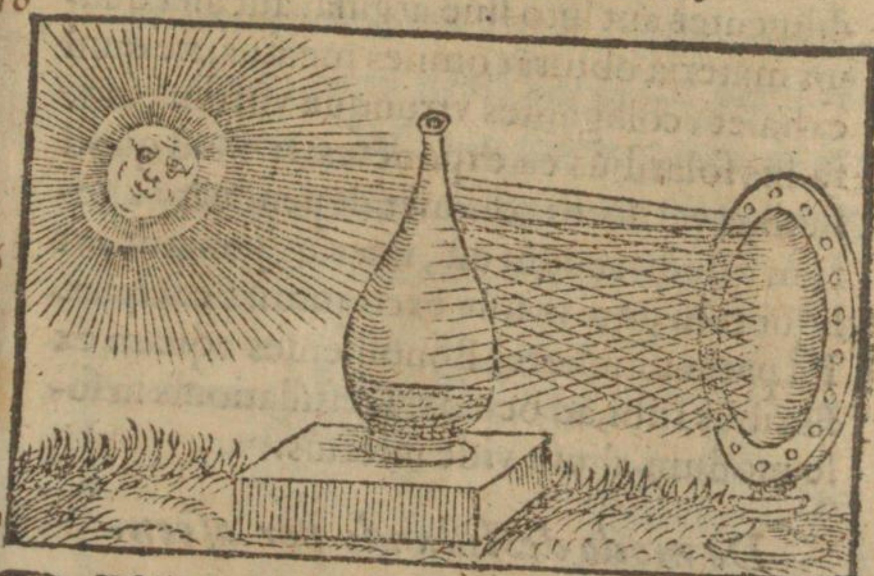

que capitellũ neque roſtrum, quia olea rurſum reprimunt, & in cucurbitam decidunt, vnde nunquam poſtea eleuari poſſunt.

Roſtrũ non ſit longius ſpithamo vno, aut 5 vno cũ dimidio, priuſquam aquam contingat: alioquin canali longiore exiſtẽte, tum olea, tum aquæ nonnihil conſumuntur.

De modo deſtillandi in Sole.

10

DEſtillandi rationem per Solarium radiorum calorem, frigidis etiam regionibus vtcunque accommodatum, vt odorẽ flores varij, cæteráque deſtillanda, & qualitatem retineant, docet Adamus Lonicerus in Nat. hiſt. Cauum, inquit ignitum ſpeculum, Solis ſplẽdori obuerte, vitrum cui materia ineſt, inter Solis radios, & ſpeculũ col-

locato,ita vt radij ſolares in ſpeculo ad vitrũ ſecundum adiectam figurã,ſe reuerberent.

Eſt & alius quidam modus, Italis præcipuè vſitatus, deſtillandi aquas in Sole, hoc modo: Accipiunt duo vitra,vnum vacuum, alterum herbis aut floribus plenum. Hoc vitrum ita plenum panno lineo claudunt per quem liquor deſtillare poſsit. Deinde huius collum, vitri vacui collo ſuperimponunt, ac diligenter aut luto ſiue argilla, aut alia quauis materia obturãt omnes meatus, ne quid exhalet, colligantes vtrunque vitrum, atq; radiis ſolaribus ea exponẽtes: vt illud quod herbas vel flores continet,dependeat: alterum quod vacuum eſt, inferius ponatur, vt liquorem, qui in ſole excoquitur, excipiat. Ita parant mulieres Bononienſes aquam ex floribus rubi,ad oculos. Deſtillationis in ſole modum alium vide inferius.

De modo deſtillandi per aſcenſum, & quid in ea operatione præcipuè ſit obſeruandum.

DEſtillationem, ſiue ſeparationem partium ſubtilium à craſsioribus, duobus præcipuè modis fieri, ſuprà diximus, per aſcenſum videlicet. & per deſcenſum. Deſtillatio autem per aſcenſum, alia fit in balneo

Mariæ

Mariæ dicto, alia in cineribus, alia in fimo, alia alio interueniente medio. In omni verò destillatione, hoc obseruandum venit, (imprimis quoties olea sunt extrahēda è rebus) ne inchoata destillatio intermittatur. Quod si enim semel intermittatur, ita vt refrigeretur materia, nunquam poterit iterum perfici. nec enim amplius ascendit: quare continuanda operatio est.

Commodissima ratio, qua cucurbitæ, cum destillatio fit per balneum Mariæ, sine negotio, in lebete aquam calentem continente, ne supernatent, retinentur.

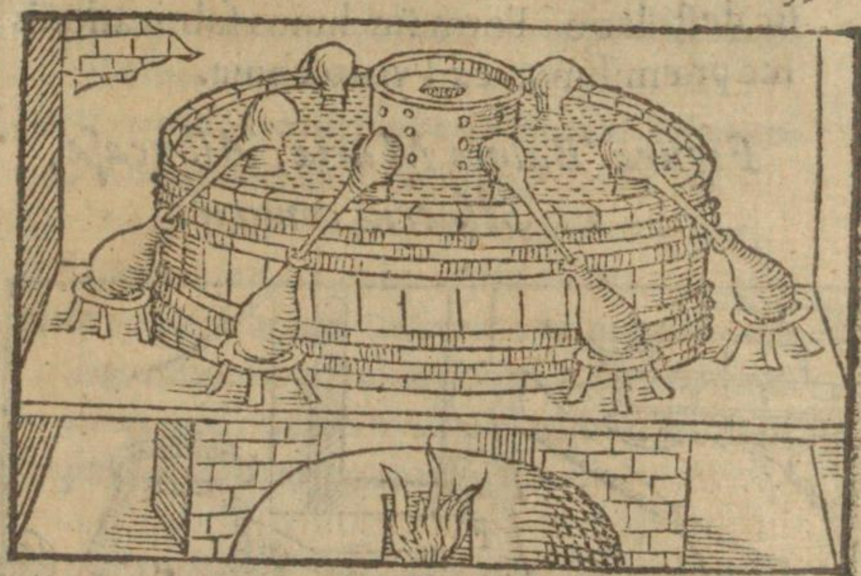

PAretur vas terreum, quod cucurbitam recipiat, quódq; aqua est replendum, sa-

tis magnũ, in cuius fundo interno quatuor lateribus ſibi inuicem oppoſitis, quædam eminentiæ formentur perforatæ, vt per cuiuſque foramen funiculus traiici poſsit, ad hãc ferè formam. Vbi funiculum traieceris, in medium harum cucurbitam pone, priuſquam aquam effundas, cuius collo itidem funis eſt circumponendus, cui quatuor funiculi è fundo vaſis perducti, ſunt connectendi æqualiter. Poteſt autem fieri funiculorum quatuor relaxatio, aut conſtrictio, breuior aut longior, prout artifex profundã cucurbitam aut altam voluerit. Et hoc quidem modo percommodè retineri poteſt cucurbita, quæ alioquin difficulter ſub aqua contineretur. Quòd ſi cucurbita, non terrea, ſed ærea fuerit, facilè adaptari cucurbitę poterunt, loco funiculi collum circundantis, orbiculi parui quatuor, per quos funis è fundo vaſis aſcendens traiiciatur, ſicq; cucurbita fundo vaſis alligetur, vt figura docet.

Quomodo in balneo Mariæ, magna copia aquarum, minimo ſumptu, paucisſimis inſtrumentis, ac breuisſimo tempore deſtillari poſsit.

SI quis magna aquarum copia, per balneum Mariæ deſtillandarum, opus haberet,

ret, vt minori ſumptu, & laboribus, atque etiam paucioribus inſtrumentis id perficiat, is parabit ſibi è ligno tinam magnæ ſatis capacitatis, quæ ſcamno aut ſubſellio imponatur. In medio huius, à fundo vſq; ad ora ſuprema, vas magnum æreum in forma canalis ampli, extrinſecus vſque quaque perforati, extruatur. Sub fundo tinæ ſit fornax, in cuius ſpatium vacuum pars ærei canalis deſcendat, ita vt intra parietem exteriorem perforatum canalis, & interiorem, aqua contineatur: interior verò per tinam deſcendens ignem contineat, quo calefiat aqua. Quo ſic parato, circumcirca canalem, in ſpacium tinæ reliquum aqua repletum, ponantur cum ſuis capitellis alembica, quorum naſus promineat ad recipientia vaſa ſuſcipiēda, & fiat

 ſic

ſic deſtillatio. Formam huius fabricationis hic præmiſimus ex Pyrotechnia.

Figura Balnei Mariæ, Albucaſæ, vt Geſnerus coniicit.

A. *Fornacis locus, vbi ignis accenditur.*
B. *Caminum.*
C. *Olla igni impoſita, in qua aqua bulliens continetur.*
D. *Canalis, per quem aqua feruida in tinam iuxta poſitam, effluit.*

Tina,

E. *Tina, aquam calefactam recipiens, cui cucurbita imponitur.*

F. *Cucurbita, cum suo capitello, continens rem seu materiam destillandam.*

5 G. *Canalis, seu via, per quam aqua effluit.*

H. *Vas recipiens aquam destillatam.*

Videtur sanè, inquit Gesnerus, optimus hic modus, & melior, quàm si ignis vasis destillatorijs subijciatur. Vide aliam formam huic ferè similem, inferius inter olea.

De quinta essentiæ per balneum Mariæ destillatione.

RECIPE vini albi optimi, aut aquę simplicis, aut roris Maialis, aut alterius liquoris puri, mensuras quatuor aut quinque, secundum capacitatem vitri, aut vesicæ, ita vt tertia pars vesicæ vacua relinquatur: vitro superpone alembicum: perlutetur cum albuminibus ouorum, cum farina & aqua mixtis, & super pannum lineum extensis. Reponatur ita in balneo Mariæ: deinde destilla lentissimo igne, die noctéque, ex quinque mensuris mediam; & quod destillasti, vsui pro extractionibus serua. Signum autem perfectæ destillationis quintæ essentiæ est, si supercilij pilum imposueris, statímque fundum petat: tunc enim reduxisti quintam es-

ſentiam ad perfectionem, deſtillationibus aptam. Hoc ipſum cum aqua ſimplici, aut rore eſt agendum. Neceſſe eſt autem, cucurbitam eſſe longiſsimam, ne craſsi vapores, aut terrei ſpiritus quoque aſcendant. Quinquies aut ſepties repetẽda deſtillatio, aut toties, donec perfecta ſit. Et hæc quidem ratio videtur optima, quia extractiones aliena qualitate minimè inficit.

Conficitur & tepẽte aqua, dum calefacto aut feruente ſucco, cyathus ſuperponitur vitreus, in quo fumus tranſit in guttas. guttæ inde collectæ in aquam cogũtur: ſic acetum in aquam facilè vertitur: aut ſic vapor ex herbis in vino incoctis per patinas colligitur. Vtilis hęc ad oculorum maculas & ſuffuſiones detergendas, maximè ſi albo aceto ruta incoquatur. Cardanus.

Modus deſtillationis artificioſus, quo vno eodémque igne, ſimul & ſemel aquæ & olea extrahi poſſunt, nec non ſublimandi, & in balneo Mariæ deſtillandi commoditatem habens. Dicitur autem, deſtillatio in turri, à fornacis figura.

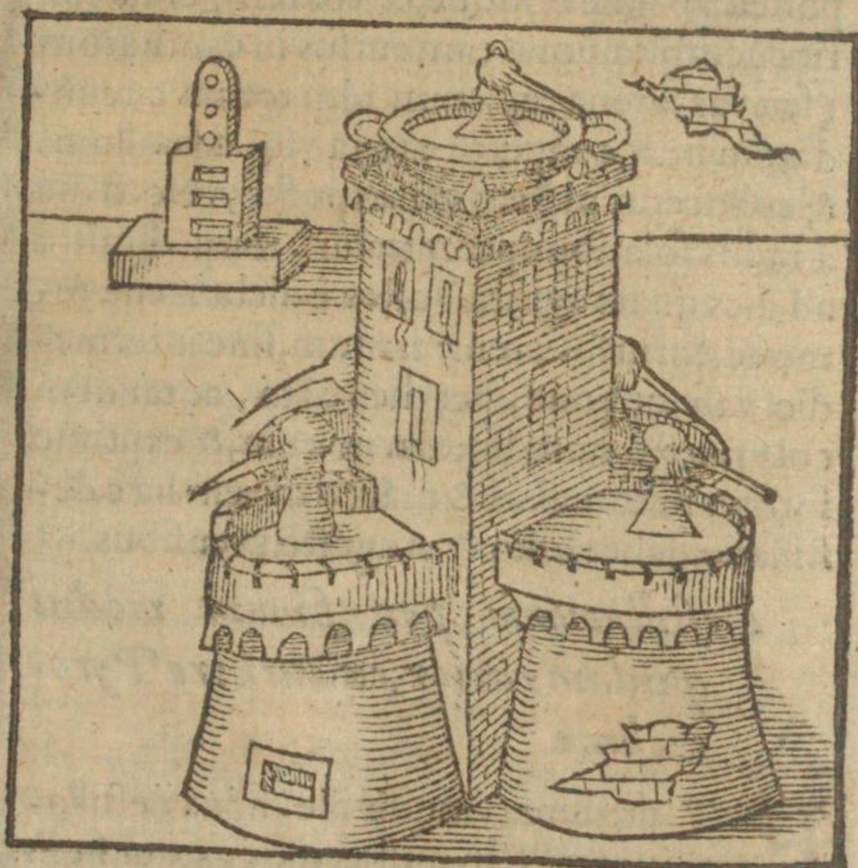
E Lateribus crudis aut coctis, extruatur in plano, forma turris rotunda, aut quadrata,

drata,aut etiã hexagona, aut alia qualicunque,altitudinem habens vlnę vnius cum dimidia,aut duarũ aut trium, & in vniuerſum quacunque volueris altitudine & amplitudine:ita tamen vt ſatis validum & copioſum ignem capere & ſuſtinere valeat. In ea per ſpacium palmæ vnius, aut vnius cum dimidia,à terrą extruatur crater, qui carbones ſuſtineat,vna cum feneſtra, aut foramine, per quod aër ſubingrediens,carbones euentilari poſsint. Quo facto, à facie turris exteriore ædificentur circum-circa, ab omnibus lateribus,fornaces qua videbitur amplitudine: altitudo verò à terra reſpondeat crateri intermediæ turris. In omnibus verò lateribus turris intermediæ, mox ſupra craterem carbones ſuſtinentem, fiant foramina ſatis magna, vt per ea ignea qualitas exterioribus fornacibus communicari poſsit. Formentur autem fornaces iſtæ, vt formam habeant propugnaculorum ciuitatum. His ſingulis foraminibus internæ turris,priuſquam machinæ exteriores accommodentur,adaptare oportet laminam ferream, tribus aut quatuor foraminibus,ſeſe mutuo,ordine & magnitudine conſequentibus,perforatam, vt è furno extrahi penitus vbi opus fuerit, poſſit:aut rurſus reponi,vbi per duo, vel tria,vel vnum tantum foramen, aut per maius vel

minus

minus, vim ignis penetrare voluerimus. In summitate turris mediæ concameratio quędam est fabricanda, qua exactè, ne aër per inferiora subingrediens, superius expirare possit, fornax seu turris claudatur: ita tamē vt deponi & reponi rursus pro necessitate possit. Quibus præparatis, vacuum turris mediæ carbonibus est explendum, ac tandem operculo claudendum, & vndique perlutandum: inferius verò per foramen seu ostium ignis erit supponendus. Ita carbones foraminibus prædictis viciniores, ab igne consumentur: quibus consumptis, illi qui in parte turris superiore continebantur, sensim delapsi, vicissim accenduntur: sicque sese mutuo, quoad omnes fuerint absumpti, succedunt. Qui hoc modo, hísque fornacibus destillationem susceperit, huic semel in die ignem visitasse satis erit. Est autem tale ædificium non ingeniosum solùm & elegans, sed commodum etiam & perutile. Vidi aliquando etiam eidem ædificio, balneum Mariæ, in turris summitate accommodatum, & vas sublimatorium, prout sequens figura ob oculos ponit, ex Pyrotechnia.

DE

Destillationis per arenam modus quidam artificiosus.

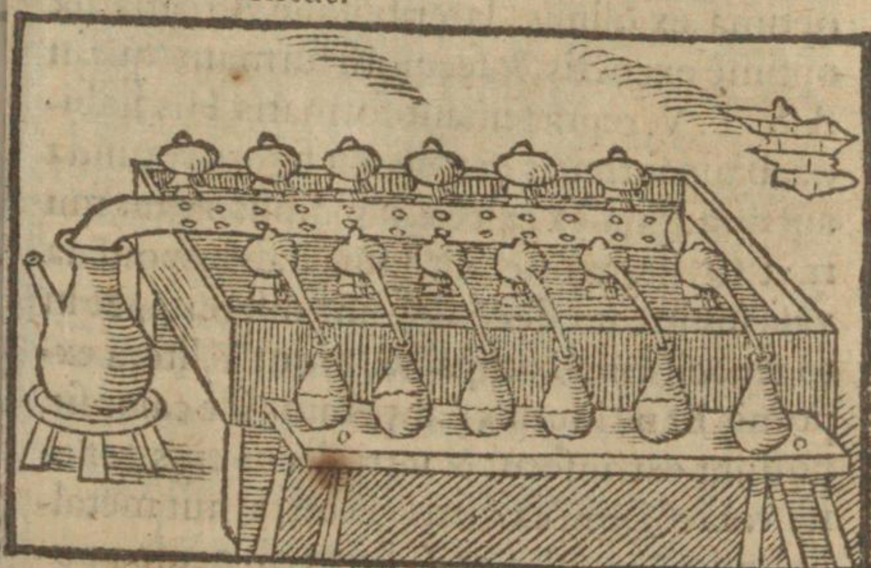
MAteriam destillandam cucurbitæ vitreæ includito, orificióque cum pasta, ne respiret vspiam, optimè obturato, hoc modo decoquito. Cucurbitam pone in caldarium aqua & palea plenum: bulliant simul suauiter, quoad amplius non bulliat, (fortè ad aquæ caldarij consumptionem) postea

postea ab igne remoue,& vbi refrigerata fuerit cucurbita,pone eam rursus in cantharum (seu vas)arena repletum,ídq; totum circundatum sit & coopertũ arena vsq; ad collum, & collocetur in loco soli exposito,vt toto die à radiis solaribus percutiatur , ibíq; dimitte ad dies quadraginta.Postea è dicta arena remoue,& rursus arenæ tantum,sine intermedio vase,impone , per dies octo , ac tandem cola per pannum lineum nouum,& exprime fortiter in torculari,&c. Fieri autem hæc destillatio debet Iulio & Augusto mensibus.

Destillationis per fimum modus quidam rarior,ex authore Pyrotechniæ.

EST præterea , inquit ille , alius destillationis apud Chymistas modus,qui fit in fimo equino , calore eius aucto per fumum seu vaporem aquæ ebullientis,ad hunc modum: Extruatur arca lignea sex vlnarum longitudine, latitudine verò tanta,vt commodè & cucurbitarum corpora vtrinq; recipiat, & spacium nihilominus relinquatur,quo canalis inter vtrunq; bociarũ ordinem penetrare possit. Arca repleatur fimo sicco , permixto stramini dissecto , & imponatur in scamnũ, vt altior extet. Fimo cucurbitæ indantur, capitellis extra eminentibus , vt nasus recipienti

pientibus adaptari queat. Inter has medias extendatur canalis æreus, aut plumbeus, aut etiam, si placet, ligneus, habens multa foramina exigua secundum totam canalis longitudinē: extremitas altera sit incurua, terram versus spectans. Tum rursus aliud vas terreum aut æreum iuxta ponatur, habens collum oblongum, cui adaptetur canalis. Vas inferius aqua replendum, & impositum tripodi, igne calefiat, vt aqua ebulliat, sicq; vapores eleuati, per canalem fimum calefaciāt, & cucurbitę consequenter, vt figura sequens nobis repræsentat.

De destillatione per glaciem.

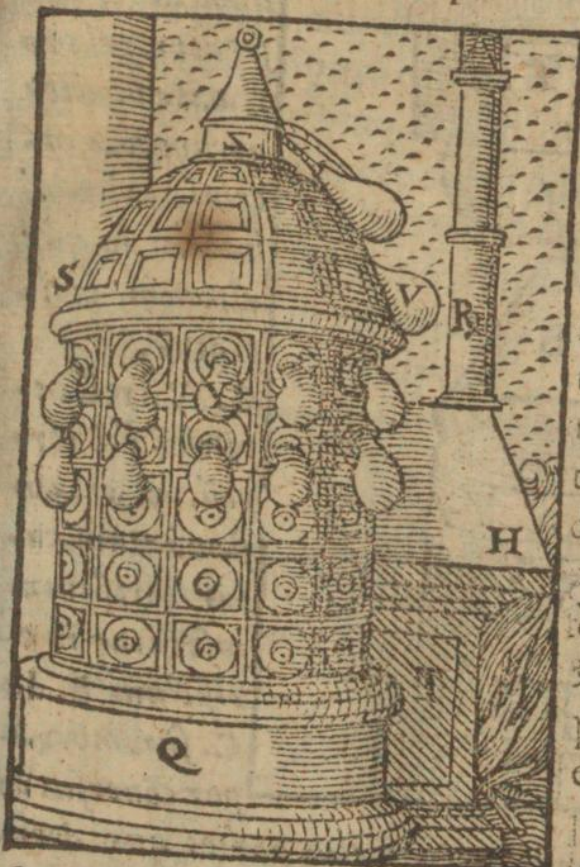
Mira quoq; hæc est destillatio. Putrefacta aliqua materia, (ad mēsē vel duos) glaciei

glaciei si exponatur, fieri asserunt, vt phlegma subsidens conglacietur, & pars oleosa supernatet, & colando separari possit.

De artificiosa destillatoria fornace Sarracenorũ, ex Gualtheri Ryffij Germanico Vitruuio.

AD præparationem aut extructionem artificiosæ fornacis, qua Macedones & Sarraceni vtuntur, primò omniũ extruenda est, cum luto siue terra qua figuli vtuntur optima, ex ollulis, lateribúsque vitreatis, & optimè excoctis, & secundũ formam quam R. S. T. V. repræsentant, formatis. His habitis, basis fornacis extruenda figura rotunda aut quadrata, ex calce & lapidibus, instar muri, vt Q. litera ostendit. Huic basi imponẽda vasa inuitreata, decẽti ordine disposita, & luto tenacissimo compacta, prout Y. litera exprimit. Et ne inutilis temperatus ille calor sit, possunt extrinsecus & intrinsecus eius generis vasa disponi ex vitro vel terra, aut metallis optimè munita, vt Z. litera ob oculos ponit. Dispositis itaq; ad hunc modũ vasculis, aptanda sunt diligenti cura & recipientia vasa, ita vt optimè luto, ne respirent vspiã, claudantur, prout ostẽdit V. litera apposita. Iam vbi vel olea vel aquæ sint destillandæ, mate-

riavasculis est ingerenda, vt X. litera declarat, quibus deinde recipiēs modo prædicto

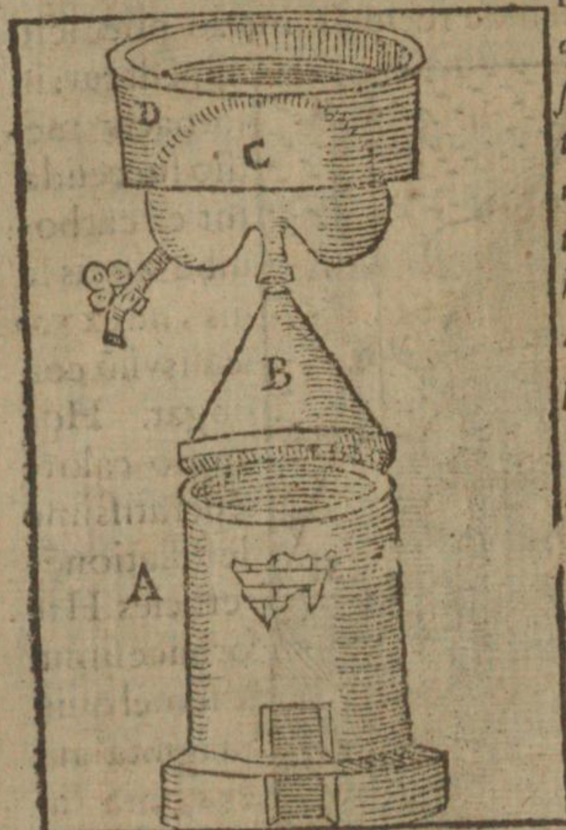
appēdatur: in fornacis medio succendatur ex carbonibus ignis leuis, ne ex vasculis vllū contingat. Hoc modo calore tēperarissimo destillationē perficies. Hac fornace simul & semel quinquaginta aut sexaginta aquarū species destillabis, vt figura apposita oculis subiicit.

De instrumentis quibusdam destillatorÿs, à Gesnero propositis, ab aliÿs iudicandis.

VIdendum, inquit, num quid poßit commodè sic, tali instrumento, destillari.

A. Vas æneum, stannatum igni imponendum, ui insit materia. Poterunt autem herbæ impo-

ni per se, vel substrata pauca arena.

B. Vas terreũ, quod in A. inseratur, vel contra, ita vt alter vtrum vas intrinsecus limbũ habeat, in quẽ alterum recipiatur.

C. Vitreũ capitellũ vel terreũ, vel æreum stannatum, cuius orificium inseratur in orificium B. In C. summo, vapor cõuersus in aquam, descendet in imas eius partes quæ deorsum prominent, & cum libebit, emittetur per epistomium, tum gustandi gratia, tum ne redundent. Nisi libeat in C. summo foramen facere, vt cum libet euacuare, C. totum extrahatur.

D. Additamentum pro aqua frigida, ad refrigerandum vas superius.

Instrumentum aliud pro via.

TAle instrumentum I. notatum, æreum, stannatum fieri potest, vt quouis circunfe

cunferas, ad destillandum fontes, &c. Poterit autem per summum foramen euacuari. Aut posset tale etiam alembicum fieri, vt binario numero notata figura ostendit, cum epistomio vel rostello paruo in summo. Aut sic, vt figura ternario numero notata. Est autẽ tantum delineatio alembici, quod phialæ imponẽdum, vt prima figura declarat. Cuius pars inferior, hoc est, phiala, lutari potest, aut incerari, & prunæ superimponi.

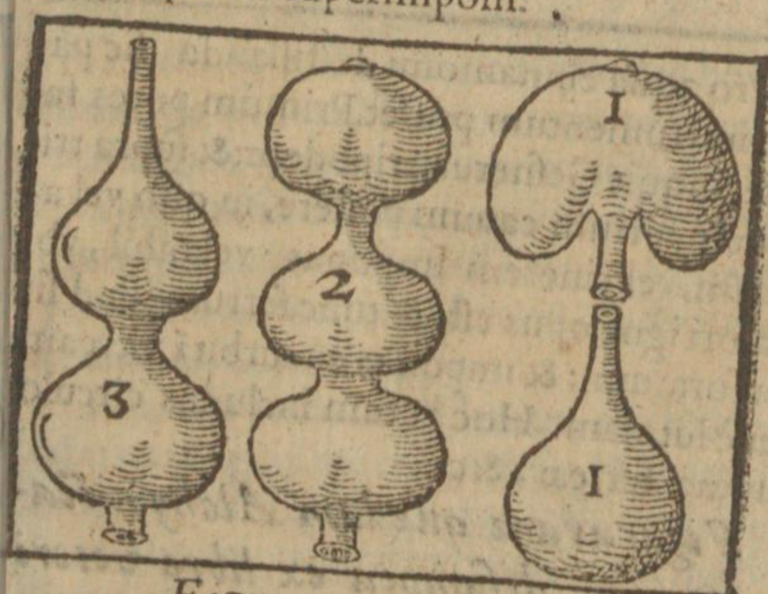
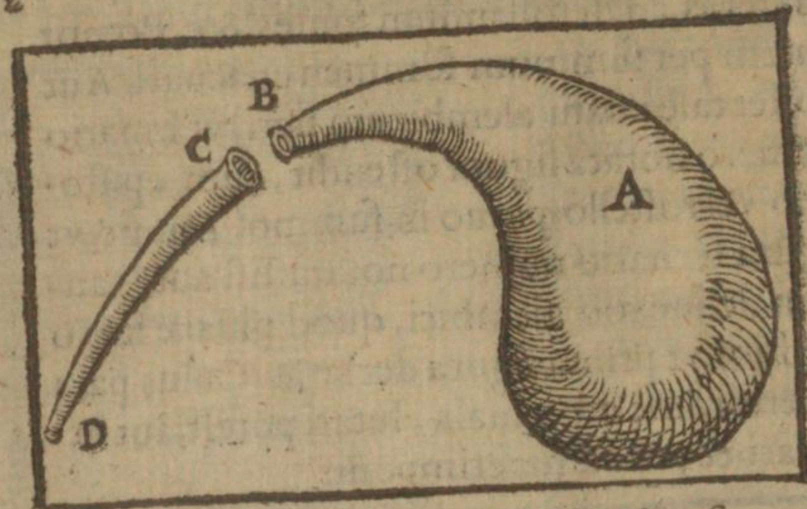

Figura noua retortæ.

Fiat retorta, ea forma vt A. è bona terra, hoc est, ex tigillis fractis, è luto & limatura ferri.

Inseratur in C. quod limbum habeat.

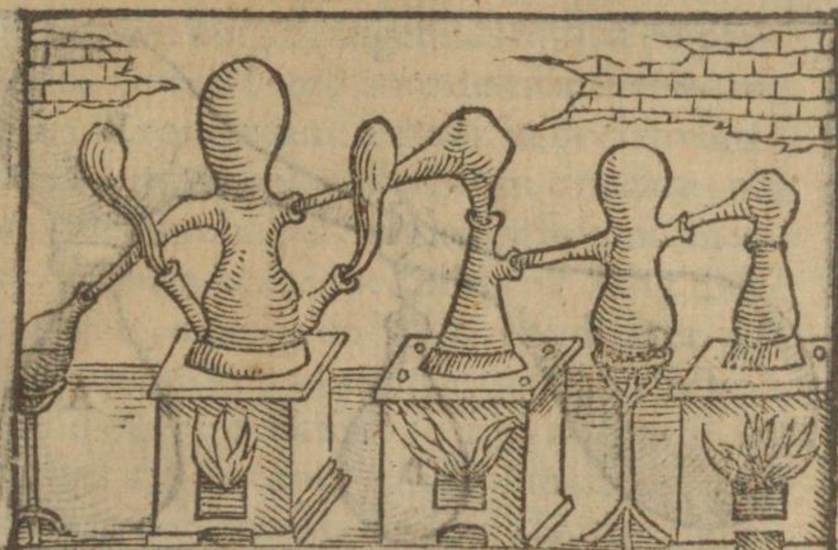
Acuminetur hoc loco canalis hic è terra, aut cupro: vt in quamuis phialam, aut ampullam vitream inseri poßit.

Pro aqua cinnamomi deſtillanda, ſic parari inſtrumentum poſſet. Primùm potes facere, inquit Geſnerus, tripodem: & ſupra tripodem ferrum cauum ponere, in quo vel arenam, vel cinerem imponas: vel nihil, vbi maiori igne opus eſt, & tunc ferrum illud ſit perforatum: & imponas cucurbitã vitream benè lutatam. Hoc totum includas circulo laminæ ferreæ, &c.

Figurarara quædam Alchymiſtarum, deſumpta ex libro veteri Alchymico manuſcripto.

VAſa ſeparationis, vbi quinta eſſentia, ſeu ſpiritus occultus, vna deſtillatione capitur: & eſt formaliſsimus modus, ſimúlque abbreuiatio operis maxima: conducit autem tam ad aurum potabile, quàm pro lapide philoſophorum.

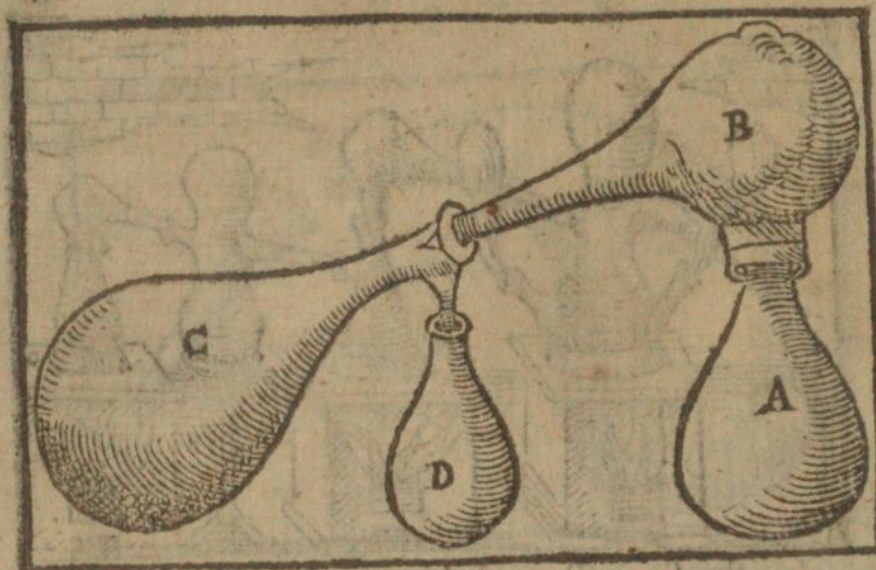

In isto furnello ad dextram tres habente flammas, debet esse arena minuta & cribrata, & ignis succensus sit trium candelarum.

In secunda fornace, quæ media est inter vtranque, etiam debet esse arena, & ignis tẽperatus duarum candelarum, vt flamma in fornacis ostio indicat.

In tertia fornace ad læuam, sit balneum Mariæ, & ignis vnius candelæ. Disponantur autem & ordinentur iuxta sese quàm possunt coniunctissimè: vt minimum spacium sit inter fornacem & fornacem, quemadmodum figura præcedens proponit.

In eundem quoque vsum excogitarunt Alchymistæ etiam sequentia instrumenta.

A. Cucurbita continens materiam, cum suo capitello.

B. Capitellum, cuius nasus desinat in C.

In C. Vitrum, transit occultus spiritus quintæ essentiæ.

In D. Receptaculum, cadit simplex vinum, aut phlegma quintæ essentiæ.

De modo & instrumentis destillandi per descensum.

MOdus destillationis per decensum fit, in inuersa bocia, quę cum fornace optimo luto coniungitur, ea nimirum parte qua corpus bociæ fornacem contingit: tum carbones superimponuntur circum circa, & accẽduntur, ita vt lentissimus sit ignis. Sufficit autem paruus ignis, quando immediatè bo

tè bociam tangit, augendus tamen eſt paulatim. Oportet verò ante deſtillationem, materiam contentam fortiter in bociam intrò intrudere & compellere: aut exiccare, aut cum albumine oui, aut longa fuſione in inuerſa bocia, ne effluat, continere. Inter deſtillandum, materia collo bociæ adhæret, &c. Hic modus autem propterea eſt perfectior, quòd videatur materia ſemper retrocedẽdo, ſæpius atq; iterum quaſi ſublimari. Sed modum & inſtrumenta melius ſequens figura exprimit, ex autore Pyrotechniæ.

Rogerius hunc modũ propoſuit. Impleatur floribus, vel herbis olla, inferius habens anguſtũ foramen, & os ſuperius ollæ cooperiatur: & tũc ſupponatur alia olla, & ligetur fundus ollæ ſuperioris cum ore inferioris,

cum argilla, & tunc ſepeliatur ſub terra, & ſit ibi per annum. Facta anni reuolutione, extrahatur, & in olla inferiori inuenietur oleum clarum, quod per calorem & fumoſitatem terræ extrahitur.

De deſtillatione per filtrum.

IMple poculũ aqua, & accipe particulam panni lanei, longitudine duorum palmorum: hanc totam humectabis, & impones poculo, ſic vt altera pars immerſa ſit aquis, altera extra poculum propendeat: tum extẽplò liquorem omnem effluere cernes. Erit autem aliquoties pannus ille, vbi nigrior eſſe cœperit, aut tardius guttæ ſtillarint, nimirum propter fæces imbibitas, exprimendus, & lauandus, ac denuò intromittendus.

De luto ſapientiæ vulgò dicto, quo Chymiſtæ vtuntur ad oblinenda vaſa deſtillatoria, & ad eorundẽ iuncturas claudendas.

POſt inſtrumentorum, quibus ad res diſtillandas neceſſariò vtimur, tractationem, dicẽdum nunc quoque eſt de eo, quod vaſa ipſa ab ignis violẽtia tuetur, eadémque coniũgit & copulat, quò deſtillatio melius perficiatur. Id ipſum autem luto perficiunt

Chymistæ. Lutum autem aliud est commune, quod seruit extruẽdis fornacibus & turribus ad destillationem aptis: aliud verò Sapientiæ dictum quo vasa vitrea oblinuntur, 5 vt validius validissimam ignis vim perferãt: aliud verò, quod ruptis etiam & fissis vasis coniungendis & vniendis vtile est: quanquam etiam eodem Sapientiæ luto aliquando fissuræ vasorum obstruantur.

10 Lutum commune bonum pro fornacibus, tale fieri potest: Accipito cretam, aut argillam (terram) cui, si quidem tenax fuerit & viscosa, commisce parum arenæ, aut sabuli, & adde etiam filamenta panni, & stercus 5 equinum, & incorporentur simul optimè, consistentia plus molli, quàm dura aut sicca, Leonh. Fierauant.

Lutum pro extruendis fornacibus, ℞. Pilos ceruinos ab ephippiario, benè percussos, 10 aut lanam de panno, batituram ferri, calcem, sanguinem tauri, aut ouis: ex hac mixtura fiant fornaces, cum lateribus.

Lutum quo vasa illinenda, ne vi ignis dissiliant: Accipe farinæ tegularum subtilissimæ & cribratæ, batituræ ferri in puluerem 5 redactæ & cribratæ, arenæ subtilissimè puluerisatæ & cribratæ, ana ℔ j. luti tenacis & pinguis iij. ℔ misce omnia, & humefiant lixiuio, & misceantur baculo fortiter

circumagendo, quibus adde lanę tonſæ tertiam ſemper libram: redigatur in puluerem agitando, & probè commiſceantur. Hoc luto illinantur vaſa, quæ findi aut rumpi violentia ignis nolumus.

Aliud quo frequenter vtor. ℞. Arenæ tenuiſsimæ ℔ j. batituræ ferri ℔ j. vitri pulueriſati ℔ j. luti pinguis ℔ iij. quibus adde tertiam quamque ℔. lanæ tonſę de pannis, cum aqua tartari antiqua: miſce agitando & verberando.

Aliud, ℞. Vitri Venetiani, tartari, ana, & parum ſalis armoniaci, contunde ſimul. Si quid diligenter perlutandum eſt, aut vitrum cum vitro ſigillandum, circum ipſa vaſa line, quando calent.

Aliud, ne vaſa in igne rumpantur. Accipe aluminis ad placitum, impone in ollam, & affunde aquam puram putrefactam. Decoquantur benè, & deſpumentur, poſt refrigeretur, tum illine vitra extrinſecus, quouſque in ignem aut arenam collocanda ſunt: exiccentur per ſe, ídque fiat tertio.

Aliud lutum defendens vaſa, ne vi ignis aut ſpirituum facilè diſsiliant, vtque in perpetuum aquam fortem contineant. Illita autem in ſole exiccanda. Valet etiam pro vitris ceu vaſis ruptis conglutinandis. ℞. Minij & vitri, ana q. ß. terantur in puluerem

ſub

ſubtiliſsimum, & per ſetaceum ſubtile cribrentur, poſt cum vernice incorporato, vt fiat inſtar pulticulæ, addendo olei lini parum. Hoc facto, panno ſubtili inducatur, aut orificiis vaſorum, aut iūcturis impone: exiccetur in ſole, per ſe, quod tardius fit: ignem retinet, & aquam fortem, & ſpecies aquæ fortis. Et hoc eſt verum.

Ad vitra claudenda, commodè adhibentur reliquarum ampullarum fundi. Item farina, calx, & bolus armenus permixta, in forma paſtæ.

Aliud, continēs vapores ne exhalent, iuncturis appoſitum. Sume vitri in tenuiſsimum puluerem redacti, & lithargyri auri, ana ℔. j. pulueriſata per ſetaceum paſſentur, farinæ tritici ℔. ij. commiſceantur quàm diligentiſſimè, ſubigantúrque cum albuminibus ouorum, in formam paſtæ fortiter ſubigendo, & panno lineo humido illine, quem iuncturis accommodato, poſt exiccationem, rurſus extrinſecus linteo inducatur, & retinebit ſpiritus.

Si vitrum, quod igni eſſet impoſitum, finderetur, hoc modo poteſt prohiberi, ne ſpiritus exhalent. Albumen oui optimè agitatū, cum panno lineo imponatur calidè, ſemel, bis, térve ſucceſsiuè, vt quaſi intunicetur: exiccata prima tunica, ſecūda imponatur, &c.

Lutū ſapientiæ, ℞. Lutum & fimum equi

num: commiſce fortiter cum vino aut ceruiſia, ſecunda vice cum lana de pannis detonſa, tertia cum farina ſimilacea, cum albumine oui fortiter permiſcendo omnia: & erit lutum ſapientiæ.

Aut accipe partes duas luti, & totidem fimi, & partem vnam batituræ ferri: pulueriſentur omnia: tum pars vna ſalis liqueſcat in aqua, cum ea aqua ſubige reliqua, & cum panno circumpone.

Accipe terram tenacem, quę exiccetur, ex ea fiat puluis ſubtilis, qui in parua aquæ quantitate ponatur. Poſtea fac puluerem ex ſtercore equino, quod cũ albumine oui permiſceto, optimè percutiendo, ac tum miſce cum priori mixtura. Hac mixtura perlutantur vaſa.

Aliud, ℞. recrementi ferri ℔ j. ß. farinæ volatilis ℔ ß. vitri pulueriſati ℔ j. albuminis ouorum q. ß. miſce.

Lutum ſapientiæ fit, ex Capriceiis Fierauanti. Accipe cretam optimam & ſubtilem, cui adde ſcoriam ferri pulueriſatam, & cinerem communem album, filamenta, ſtercus equinum, & miſce.

Lutum ſapientiæ, quod laudat quidam empiricus & antimonij præparator, fit è luto ſubacto cum puluere laterũ, ſcoria ferri, pilis cerui vel bouis, cum albuminibus ouorum.

De aquarum oleorúmue destillatorum correctione.

IN omni destillationis specie plerunque accidit, vel ipsius agentis causæ, caloris scilicet, vehementia, vel instrumentorum vitio, aut denique ipsius artificis ignorantia, vt quæ destillant aquæ aut olea, aliquid, siue igneæ caliditatis, siue excrementitiæ, aut superfluæ humiditatis, aut etiam alienæ qualitatis, gustum, odorémque acquirant: ideóque permultum refert ad eorundem liquorum diuturnitatem, cognoscere quo pacto hæc vitia emendanda aut corrigenda sint. Etenim in eo destillationis genere, quæ ignis agentis vi fit (inquit Langius) licet ea quæ natura sunt frigida, vt solatrum, intybus, lactuca, & id genus alia, destillētur: empyreuma tamen, id est, calorem siccum accidentarium, velut adusta concipiunt. De quibus Galenus ait, adustorum nullum perfectè esse frigidum. relinquitur enim in eis igneitas quædam, quam Aristoteles Empyreuma vocauit. Sic atra bilis quoque, quamuis terrestris & natura frigida, quæ ex sanguine adusto gignitur, caloris nō est expers, æquè ac cinis & acetum: quare peritiores Chymistæ, vt ille caloris feruor mitescat, & quasi mulcebrior fiat, minúsque vires euaporent.

porent, vasis in aquam feruentem suspensis, quam balneum Mariæ vocant, destillationem hanc moliuntur, quam à priscis Græcorum myropolis didicerunt, qui ob easdem causas, olea, vnguenta, ex nardo, spica, lasere, aut folio odorifera, in diplomate, etiam sub dio sereno, lignis ἀκάπνοις, & carbonibus prius incendio purgatis, leniter decoquebant. Qua ratione etiam medicamenta arteriaca & stomatica, quæ vulgus Arabũ Loch appellant, quoque olim decoquebant. Hactenus Ioh. Langius. Nec empyreuma solùm ex destillatione aquis vel oleis accidit, sed simul etiam aquosa quædam & excrementitia humiditas in iis colligitur, quæ & ipsa insolatione hoc modo auferri & corrigi debet. Aquæ destillatæ, per aliquot dies Soli exponi debent, in vasis linteo aut membrana perforata obturatis, vt quicquid excrementosum est resoluatur, simúlque exhalet empyreuma, quod in aquis destillatis à calore remanserat. In frigidis autem regionibus, vbi ex lento Solis calore & aëris, non potest decoqui & rectificari, aut humiditas resolui: ponatur vitrum aut olla rem destillatam continens, in vas aqua plenum, & decoquatur per duos, aut tres dies ad olei tertiam partem (si oleum fuerit) & sic humiditas excrementitia, si quæ fuerit, facilè

consu

consumetur, & oleum rectificabitur, Rogerius. Aut, quod Chymistæ in aqua vitæ faciunt, per balneum Mariæ aquosa humiditas separetur. De reliquis autem rectificationis modis, suo loco dicetur.

Nec minus periculum est, in destillatione, quæ per fimi fœtidi & putrefacti calorem fit, ne scilicet putredinis aliquod vestigium in liquore destillato delitescat. Hinc enim est, quod Langius in Epist. refert, plerosque etiam eruditione & rerum peritia claros medicos, ob caloris putredinem, & fœtidi fimi euaporationem, qua pharmaca infici verentur, ab hac destillationis ratione abhorrere: quippe quòd fœtida semper sint perniciosa. His respondet idem author, quòd ea, dum de vasis putrefactionis eximuntur, ac tandem per alembicum destillantur, ab hac putredinis contagione expientur, quandoquidem ignis calor veneno resistat, & id corrigat. Nam & Hera (inquit) ex Cappadocia medicus, medicamenti sui stypticitatem correcturus, id tres menses sub terram defodit, & quasi computrescere sinebat: eo ingenio ratus medicamenti substantiam fieri λεπτομερεστέραν, id est, subtiliorum partium Itaque si quid contagionis contraxerint fortè per putrefactionem, id omne per destillationem auferri posse, esse existimandum.

DE

DE AQVIS.

De aquis simplicibus ex herbis præcipuè, & aliis quoque corporibus simplicibus destillatis.

ACetum optimum ponatur in alembico (nimirum in balneo vel cinere) labiis benè clausis colla, vel farina (vel papyro) dissoluta cum aqua. Demũ fiat ignis lentus 5 per spacium trium vel quatuor horarum. interea enim separatur phlegma ab aceto, quod tanquam inutile abiicias. Cognoscitur autem phlegma esse ablatum, quando consump

consumptum est acetum ad tertiã vel quartam partem. Deinde benè claudantur partes alembici, ne qua fiat euaporatio, tum ignem auge paulatim, sic extrahitur secundò acetum acerrimum albißimũ vsque ad
5 fæces: signum est quod remanent fæces nigræ ad consistentiam mellis vel picis. Similiter fit ex aceto rosaceo, sambucino, caryophyllato, & aliis. Si quis in tali aceto,
10 quod est secundo extractum, posuerit per noctem pyrethrum, staphisagriam, vel hederam contusa, in balneo Mariæ, deinde expreßione facta, eo quod craßius est abiecto, & liquore in alembicum misso, diligen-
15 ter destillet, erit hæc tertia extractio multis experimentis nostris ad dolores dentium vtilißima. Ex libro Alchymistæ Lutetiæ. In aceti solius destillatione, puto partẽ aquosam primum exire, deinde verò meliores.
20 Gesnerus.

Aqua salsa, aut marina, hoc pacto dulcis reddi potest. Effunde aquam salsam in aliquod vas, in eóque iuxta ignem ebulliat. Postea fluat per alembicum, vt aqua rosa-
5 cea, & sal in fundo relinquatur.

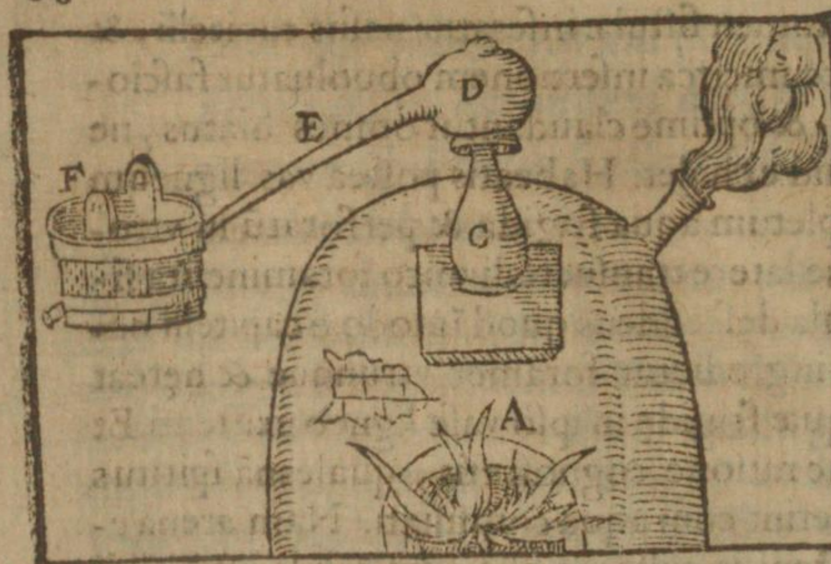
Modus destillandi aquam simplicem, & aquas fontium thermalium, vt in cognitionem re-

rum his admixtarum, & inde facultatum earundem deueniamus, ex Gabrielis Fallopij lib. de aquis medicatis.

DIssolutio aquarum thermalium per elambicationem, bifariam fieri potest: vno quidem modo in balneo Mariæ sed talis dissolutio difficilis est: altero modo per elambicationem siccã, quæ fit igne in vasis vitreis, siue sint vasa vrinaria vocata, siue bociæ, non multum refert, vt dixi: sat est, quod hac dissolutione aquæ, quæ fit per elambicationem siccam, cognoscũtur ea omnia, quæ sunt aquæ commixta, non excludẽdo etiam vapores seu spiritus qui hac ratione cognoscũtur. Habeatis paratum furnum, cui subiectus sit ignis: supra furnum, scilicet in cauitate illa, sit vas testaceũ valde latum & arena expletum: capiatis deinde bociam, vel vas vrinarium (nihil enim refert) expletum aqua thermali, & medietas ipsius submergatur in arena existente in vase testaceo. Supra bociã autẽ collocetur capitellum vas vocatũ, quod debet habere nasum: superimposito capitello bocię, claudãtur optimè fissuræ, & spacia existentia inter vas & vas. Habeatis deinde fistulã vitreã crassitudine vnius digiti, & perforatã in vtroq; latere, & in alterum

foram

foramen fistulæ inseratur nasus capitelli, & circumcirca insertionem obuoluatur fasciola, & optimè claudantur omnes hiatus, ne quid exhalet. Habeatis postea vas ligneum repletum aqua frigida, & perforatũ in vtroque latere transuersali vnico foramine: ita fistula descendens quodãmodo è capitelli naso ingrediatur foramen vtrunque, & hęreat aquæ frigidę in ipso vase ligneo existenti. Et hac ratione cognoscetis, qualesnã spiritus fuerint cum aqua commixti. Nam arena existens in testacea olla, cum calida est, caliditas illa agit etiam in bociam, & calefacit aquam, è qua efferuntur continuè vapores, qui petentes capitellum densantur, & vertuntur iterum in aquam, quæ aqua descendẽs per fistulam retinet adhuc vapores: quoniam aqua descendens per fistulã, refrigeratur quoquo modo à frigiditate fistulæ, & à frigiditate aquæ existentis in vase ligneo, quam aquam fistula tangit: & ita frigiditas non finit vapores in aqua illa descendente existẽtes exhalare. Prosequamini deinde cũ ipso igne sub furno, quousq; tota aqua fuerit consumpta. Postmodum extrahatis bociam, in qua si videritis superesse adhuc humiditatem aliquam, sinite vt à sole absumatur, quo facto exponatis soli fæces residentes in fundo vasis, & sinatis vt exiccentur.

Siccatæ cum fuerint fæces ad ſolem, intelligendum erit quid in ipſis contineatur. Quidam ſedimenta eſſe ponenda dicunt ſupra tabellam politam, & ſub ſole eſſe inſpiciẽda, vt ſi quod affuerit corpus luminoſum ac lucidum, appareat nobis ratione ſolaris luminis. Ego verò alia prius facienda moneo. Primũ extracta bocia, & calidis adhuc ſedimentis, admouendus eſt naſus orificio bociæ. olfactu enim, ſi aderit argilla, aliáve terra, facilè cognoſcetur, quæ alia ratione non cognoſceretur: ex odore etiam fæcum calidatum rubrica cognoſcitur, quia ſuauis erit: & eodem ſigno & ochræ præſentia intelligitur. Deinde refrigeratis quodãmodo ſedimentis, accipiamus portionem ipſorum, & inter digitos teramus. ita enim in cognitionem

tionem veniemus sandaracæ, sulfuris, auripigmenti, & similiũ. Tum sedimentis siccatis ponantur supra tabellam ad solẽ. si enim alu minosa quædam fuerint corpuscula, illustrabuntur à sole, & illustrata apparebunt. Hoc sanè modo cognoscetis sal, si aderit in grumis cõcretus: nitrũ etiam si adsit copiosum, si verò paucũ, difficilè admodum cognoscitur. Sulphur quoq; si purum adfuerit, colore cognoscitur, quia subluteus, vel subpallidus: eodem modo etiam cineres & concretos lapides percipiemus. Metalla autem reliqua, vt aurum argentum, ferrum, stannum, & similia, non cognoscuntur: sunt enim aliquando ita cum marmore, cinere & similibus cõmixta, vt prorsus sensum effugiant, nec si gustetis sedimentum illud poteritis ipsa cognoscere. Itaque alia via est procedendũ. Inspergendum igitur ipsum sedimentum laminæ ferreæ politæ atque cãdenti. ita enim facilè cognoscitur cinis, marmor, gypsum, calx, sulfur sal, nitrum, cerussaque. Si enim aderit calx & marmor, non comburentur, sed postquam alia quædam fuerint combusta, remanebunt ista, habebúntq; colorem candidiorem quàm antea. Sin autem videatis, quòd adsit quædã materia quæ non exuratur, sed fiat statim candidissima, sciatis quòd est gypsum: quare calx, marmor & gypsum cõmu-

nicant in hoc, quod non exurũtur, ſed rema nent, & fiunt candidiora: hoc tamẽ intereſt, quod calx & marmor tardè fiunt candida, & candor nõ eſt multò maior, quàm antea eſſet: contra verò gypſum citiſsimè acquirit candorem, & illum quidem valde maiorem, quàm haberet antea. Sulfur etiam facilè hoc experimento cognoſcitur, quia eliquatur & refert ſuum odorẽ. Sal quoque & nitrum cognoſcuntur, quia ſedimẽta comburentur ſi adſint, & ſcintillabunt: ſed hoc intereſt, q͞a ſi aderit ſal, ſcintillabit & crepabit ſimul: ſi verò nitrũ, ſcintillabit vtique, ſed ſine crepitu. Si autem materia ſit mixta ex ſale & nitro, dum ſedimentũ exuritur, partim ſcintillabit cum crepitu partim ſine crepitu. Plumbum hoc experimento nondum potui reperire, credo tamen quòd ſi eſſet in illo ſedimento, eliquaretur ſupra laminam candentem. Si ceruſſa aderit, ſedimentũ fiet rubrum, quod eſt etiam ſignum plumbi, parum enim differunt, quoniam ceruſſa fit ex plũbo, & ex ceruſſa ſandix. Si videritis quòd ſedimẽtum eliquetur, & fiat album, ac ſi lac eſſet, nõ inferatis ſtatim adeſſe alumen, quia hoc eſt aliquando indicium, quòd adeſt alumen cum ſuo lapide: aliquando etiam aderit & non eliquabitur, quia alumen eliquatur tum à calido, tum ab humido. Metalla autẽ

reliqua nulla dictarũ rationum cognoſcuntur. Ego autem reperi artem quãdam, quam ſum expertus in balneis Aponitanis, Lucenſibus, & aqua Villenſi, quæ talis eſt. Quãdo vultis experiri an aqua aliqua habeat chalcanthum, vel alumen, vel aliud ſimil, ecoquatis primò aquam nõ in vaſe vitreo, ſed in vaſe ſtanneo, vel ferreo: poſtea cũ aqua fuerit parum decocta, quieſcat, deinde iterum coquatur parumper: mox in ipſam iniiciatis ſuccum vel decoctum gallarum, pauca tamen quantitate: etſi cum aqua aderit alumẽ album vel chalcãthum, videbitis aquam fieri illico nigram. Aut accipiatur verzinum dictum medicamentum, & coquatur in aqua, ita vt aqua accipiat colorem veluti nigrum, deinde coletur, & huius aquæ portio inſpergatur ſupra ſedimentum, & ſi aderit alumẽ, color ille ater reddetur ſtatim clarior. Et quod dixi de colore relicto à verzino, idem intelligatis de quacunque re alia: ita vt aqua pro tali experimento faciundo poſsit fieri ex omni materia, quæ poſsit aquam inficere colore nigro, & dummodo aqua ſit nigra, non refert, ex qua materia ſit reddita nigra. De aſtringentia autem, qua alumen eſt præditum, nihil dico, quia alumen in ſedimento exiſtens, non poteſt guſtu dignoſci: ſæpe enim accidit, vt guſtetis ſedimentum,

& ſentiatis aſtrictionem: tamẽ illa non proueniet ab alumine, ſed fortaſsis à ſale vel ab alia re. Ferrum, æs, & ſimilia metalla, non poſſunt vlla ratione dignoſci, niſi ex corruptione ſedimẽti, ita vt quodlibet metallum, quod aderit, vertatur in proprium excrementum & ex proprio poſtea excremẽto cognoſcetis hoc vel illud metallum adeſſe. Et hoc modo cognoſcitur ferrum, argentũ, aurum, chryſocolla, æs, & ſimilia. Stimulanda itaque ſunt ſedimenta cum aliquo medicamento, liquoréve acri, vt quodlibet metallum, in ſedimento contentum, vertatur in proprium excrementum. Acre autem erodénſque medicamentum aptum ad hoc, erit acetũ acerrimum, aqua erodens, & ſimilia. Accipiatis igitur ſedimentum, & iniiciatis in aqua verbi gratia, erodentem, & cum exiccatam ac abſumptam videbitis eſſe aquam, obſeruate an ſupra ſedimentum ſit excrementum alicuius metalli: vt ſi ſupra ſedimentũ videritis concreuiſſe ferruginem, indicabitur quòd in ſedimento fuerat ferrum. Si verò aderit ærugo eſt indicium æris: & ſic de reliquis. Metalla itaque cognoſcũtur per corruptionem, & mutationem ipſorum in propria excrementa. Et hæc certè eſt rei veritas, vt vos poteritis facilè experiri, ſi acceperitis portionẽ alicuius metalli, vt limaturam ferri, & com-

miſceb

miſcebitis cum aliquo ſedimento, & tentaueritis vt limatura corrumpatur, & videbitis quod corrũpetur in propriũ excremẽtum, id eſt in ferrugineẽ. Et his modis cognoſcũtur quot & quæ ſint res illæ, quæ cum thermali qualibet aqua ſunt cõmixtæ, ídq; beneficio deſtillationis. Sed animaduertatis ne decipiat vos viridis color, qui aliquãdo apparet in ſedimẽto. neque enim inferendũ, colorem hunc ob admixtũ æs generatũ, quoniam ſępe generatur ex bolo aliquo, qui pariter ſit cum ſedimento mixtus. Igitur experiamini an proueniat ex admixto ære, vel ferro: an naſcatur ex ferrugine, an ex bolo aliquo, hoc modo. Accipiatis ſedimentũ talis aquę, & infundatur in acetũ ſtillatitium, & obſeruate qualem colorem acetum cõtrahat: ſimiliter qualis ſit color ſedimẽti, quando fuerit exiccatum: & ſi adeſt ferrugo, color erit niger: ſi bolus, color erit rubicundior, id eſt, minus niger & tendens ad rubedineẽ. De odore autem & ſapore nihil dico, quoniã tam varius eſt ſapor & odor thermalium aquarum, vt non poſsimus ex ipſis cognoſcere, quid ſit id quod admixtum eſt, &c. Hæc omnia ex Fallopio tanquam non omnino à præſenti materia aliena, integra volui aſcribere, quando & alia multa de metallis huic libro aſcribentur: & multa etiam, vt & hæc, artificioſa in-

dagine ſint ad vſum hominum comparata.

Aqua deſtillata è ſemine canabis cum ſucco allij, eo modo quo aqua roſarum deſtillatur, coſmetica eſt aqua. locis enim glabris, quibus illinitur pilos creſcere facit.

Aqua chelidonij maioris, quæ proprietate ſua morbis auxiliatur, tam calidis, quã frigidis, robur præſtat ſpiritualibus membris, venenũ à corde pellit, quæ pulmoni obſunt digerit, ipſúmque vlceratum conſolidat & ſanguinem epota ſiſtit.

Chelidonij maio. folia, flores & radices, omnia minutim inciſa, & in vaſe fictili nouo, vitreato, & luto obturato, in fimo equino, diebus decẽ ſepulta alẽbico deſtillata, quod primò liquabitur, aqueũ erit, quod ſecũdò, vt oleũ, qđ & iterũ deſtillato, vſuiq; ſeruato.

Aqua è fragis deſtillatis, eſt ſingulare remedium, contra intrinſecos pulmonum & iocinoris calores & ſitim extinguendam.

Aqua lapatij minoris, curans qualemcunque catarrhum, ex Fierauanti libro 2. Lapatium minus cum foliis & radicibus deſtillatur, & omnis aqua ſeruatur. Hæc aqua in vitreo vaſe optimè obſtructo, ad vſum ſeruatur. Accipe igitur tẽpore neceſsitatis huius aquæ ℥ iij. mellis albi crudi ℥ j. ß. commiſce optimè incorporando, & bibitur manè ieiuno ſtomacho calidè, in egreſſu lecti: in

cæteris optimè se gerat necesse est, nec vllo cibo catarrhum promoueat. Qui hoc genere remedii per spacium mensis continuè vsus fuerit, curatur ab omni catarrho perfe-
5 ctissimè, excipias catarrhum in hecticis & morbo gallico: nam prodest quidem in his, sed non curat. Ante vsum verò huius aquæ, sumenda est drachma vna aromatici Leonhardi, manè, ieiuno stomacho, superbibendo
10 ℥ ii. vini. disponit enim hoc catarrhum ad solutionem.

Laricis ramusculos teneriores Vallenses mense Maio decerpunt, quibus vtuntur in balneis contra varios morbos, potissimum
5 contra lepram. Aqua quoque ex eis distillata contra lepram valet, Munsterus: quanto magis igitur ipsa Larigna destillata?

Aqua è floribus Narantii, quæ aqua naphæ dicitur, per campanam elicita vi ignis,
20 tantæ suauitatis & redolentiæ est, vt cæteras odoriferas aquas superare certum sit. Ea hodie apud medicos Hispaniæ pro leni vomitum proritante medicamento habetur, Amat. Lusitanus in Diosc. qui etiam alibi ean-
5 dem tepidam ad vomitum prouocandum commendat.

Aqua quæ è nucibus auellanis recẽtibus (destillatione) fieri potest potata, tormina mitigare præsentaneo remedio, drachmarũ duarum

duarum pondere, frequenti constat experimento, Alex. Bened.

Ex nucibus iuglandibus immaturis integris cum gulioca, aliqui aquam destillant vtilem in peste: item vt imponatur podagrę, Gratarolus.

Aqua pilosellæ destillata, valet ad omnia vlcera tibiarum, etiam valde antiqua, ponendo prius in qualibet ℔ aquæ, mellis rosati, myrrhæ & lithargyri, ana ℥ ij. & parum camphoræ, deinde dimittatur ad solem per tres dies, postea coletur, & ex ea lauentur vlcera, & superponantur petiæ lini in ea prius madefactæ. Et istud agas bis in die, & hoc non parui facias. Destillari herba debet mense Septembri maximè, non existente pluuia. In additionibus Pandect.

Aqua destillata è pomis syluestribus immaturis, valet rubedini faciei, & syronibus eiusdem.

Aqua mirabilis ex floribus rorismarini, ℞. Ampullã vnam, quam imple floribus rorismarini, sepeliatur in arena vsq; ad medietatẽ, & sic maneat per mensem aut plus, donec flores in aquam cõuertantur. Tum accipiatur & ponatur ad solẽ per quatuor dies, & inspissabitur, & habebit virtutem balsami: cor, cerebrum, & totum corpus roborat, & valet ad debilitatem memoriæ, & delet

macu

maculas faciei & oculorum, si vna gutta proiiciatur in oculum duabus aut tribus vicibus, rectificat membra stupida curat paralysim, phlegma salsum, fistulas & cancrũ, quæ aliâs sanari non possunt.

Aqua alia è floribus rorismarini maximę virtutis: hominem in sanitate conseruans, & partes omnes corporis illæsas, visum cõfortans: dolorem remouens stomachi, & vẽtris inferioris, vtentem hilarẽ reddit, & pleraque alia bona facit. Elicitur autẽ per alambicum ex floribus rorismarini: dantur autem ℥ iiij. semel in hebdomada.

Aqua roris faciei venustatem conciliat, & rugas generari prohibet: In Laconico si in egressu balnei totũ corpus laueris hac aqua, permixta cum albumine oui, cutem dealbat, & à scabie tuetur.

Aqua limonum alembico extracta, aut succus pondere duarum vnciarum cum decocti raphani ℥ iij. pro vice si sumantur, sufficiunt ad renum lapidem.

Aqua rosacea odorifera, multis modis præparatur. Aliqui sumunt rosarum syluestrium quantitatẽ quam voluerint eásq; digerunt per triduum in balneo, postea verô destillant in vapore aquæ calidæ. Aut replẽt alembicum foliis rosarum, ligatis in linteo: aut madefaciunt intrinsecus capitellum, vt

folia

folia rosarum parietibus adhæreant, sicque destillant aquam. Alij vbi posuerint stratum ex foliis rosarum, tum illud ipsum conspergunt aqua vitæ, & rursus superimponunt aliud stratum, tum iterum aspergunt aqua vitæ, ac denuò supersternunt folia, idque vicissim pergere student ad repletionem cucurbitæ, ac tandem digerunt & destillant. Alij loco aquæ vitæ, aquam odoriferam parant è puluere caryophyllorum, sicque multò fit odoratior. Sunt nonnulli qui ad ℥ xij. aquæ rosarum, commiscent ʒ j. camphoræ, & destillant. Nonnulli cum santalis, & aliis aromatibus præparant. Quidam herbas odoriferas, aut flores similes, aqua tantùm simplici maceratos destillant. Rursus sunt qui croci integri ℥ ß. & aquæ rosarum ℔ ij. simul macerant, & destillant, aut, vt alij solent, sumunt aquæ rosaceæ ℔. ij. & croci triti ʒ j. & destillant. Quidam accipiunt vnciam vnam caryophyllorum puluerisatorum, cum ℔ ij. aquæ rosarum, & similiter destillant.

Aquam rosarum è rosis Persicis, hic apud nos quidam destillat, quæ aluum soluit. Sumit autem ad alui solutionem tantum aquam primò destillantem, priusquam adurantur rosæ, & destillat in balneo Mariæ, vbi etiam destillat herbas sicciores, alias

verò

verò in arena.

Aquam rosaceam, copiosiorem quidem è domestica rosa, sed minus odoratam quàm è sylueſtri fieri aiunt, Scaliger.

Aqua è floribus ſambuci, alembico per deſtillationem extracta, iter facturus faciem abluat, ne à ſole intumeſcat, aut lædatur.

Aqua ſcabioſæ herbæ pota, ſanguinem conglobatum diſcutit, Alex. Ben.

Aqua florum ſolſequij in ſole ſic deſtillatur, menſe præcipuè Auguſto: Accipe mitram mulieris, multis ſuturis perforatam, vt ſolent ſutura dicta, *ein Engleſche nadt*: hanc in vitrum album impone, ne contingat fundum, cui impone florum bonam partem, & vitrum ſuperius diligenter obſtruatur, ne vel minimum perſpiret, deſtilletur in ſole quatuor aut quinque ſeptimanarũ ſpatio. Hæc aqua multum clarificat viſum & oculos. Aqua eſt nobiliſsima ad confortandum oculos. Et eodem penè modo melior fieret aqua ex verbaſci foliis.

Aqua de floribus ſolſequij, prodeſt oculis & membro virili dolenti. Ex mammillis mulierum magnos dolores extrahit. Virgam virilem fouendo curat.

Aqua verbaſci, & oleum florum eiuſdem, mirabiliter ad podagram faciunt, cuius experimentum iam factum eſt in muliere ar-

thri

thritica, quæ admirata dolores tam citò ſedatos, & metuens ne narcoticum eſſet remedium, oleo vti recuſauit. itaq; poſt menſem morbus repetiit. Eſt autē aqua acetoſa, vnde facilè in vino maceratam prius herbam deprehenditur. ℞. Tapſi barbati cum floribus & radice: infunde contrita cum vino rubro, & putrifices per duos menſes, deinde deſtillabis. Linteo intincto locum affectum tegas, quàm calidiſsimè ferre poterit: hoc bis aut ter repete per triduum: inunge oleo: & ſi fortè redierit dolor, iterum vtere: & deinceps non repetere aiunt.

Aqua deſtillata tapſi barbati putrefacta, cum modico vino albo, poſt per alembicum deſtillata, eſt res mirabilis, expertiſsima in omni dolore podagrico & dentium, feci & vidi, Incert.

Aqua deſtillata de floribus tiliæ, faciem clarificat, & maculas ſeu veſtigia à ſole impreſſa quas nos vocamus, *Die laubflacken*, extergit. Madefiat pannus, & imponatur tribus noctibus, & curat tribus vel quatuor ſeptimanis.

Aqua florum tiliæ, cōfert vteri malis diſpoſitionibus, calculo & epilepſiæ. Aqua horum florū deſtillata in vitro diligenter clauſo ſeruari debet, ne odorem amittat. Huius aquæ accipe cochleare vnum plenum, eique

adde

adde roris Maialis cochlearia tria, vel quatuor, permiſcendo, hoc ipſo laua axillas & mammillas fœtentes hirci odore, & curat. Poteſt etiam vir eadem vti, ad conciliãdum 5 bonum odorem.

Aqua tormentillæ, valet ad vulnera, cancrum, & fiſtulas, & ad vulnera intrinſeca: quinetiã doloribus mammillarũ & pudendi virilis congruit, hydropem curat, oculos 10 clarificat ſuper omnes alias oculares aquas, & febres quoque ſiſtit. Paratur autem ex herba tota cum radicibus, ſimul conciſis & deſtillatis. Qui hanc aquam continuis nouem diebus biberit, ab hydrope liberatur. 15 mouet enim potenter vrinam. Ex libro veteri manuſcripto lingua Germanica.

Ad dolorem in meatibus vrinariis ab vrinæ acuitate. ℞. Liquoris ſtillatitij florum actes, ſeu ſambuci, ℥ iij. ſacchari modicum: 20 ſingulo mane ſumatur vſque ad dies decem.

Aqua deſtillata ex aſſa fœtida & trifolio bituminoſo in balneo Mariæ, menſura vnius cochlearis, valet ad vteri ſuffocatio- 5 nem.

De aquis ex ſeminibus, aromatibus, & reliquis quibuſdam ſimplicibus, vide inferius inter olea: ex horum enim pleriſque & aquæ & olea ſimul deſtillant.

De aquis ex animalibus, aut eorundem partibus destillandis.

MOdus extrahendi substantiam ab omnibus animalibus & ouis. ℞. Oua recentia pondere 9. vnciarum, salis communis præparati vnciam j. misce bene simul pistata, ponantur in phiala vitrea, cum suo antenotorio (sigillo) in balneo vel fimo diebus 20. ad minus. Deinde ponatur capitellum cum suo recipiente bene sigillato & in cineribus lento igne destilletur paulatim, destillatum collige & serua. Similiter fit ex testudinibus, perdicibus, capis, pro hecticis: necnon pro leprosis, serpentes sic destillantur.

Aqua è sanguine hominis iuuenis destillata, ad arthritidem & defluxiones in articulos valet. ℞. Cruorē iuuenis, viginti circiter annorum, & incorrupti, & in vase stet, ad refrigerationem & separationem seri à sanguine, humorē aquosum abiice supernatātem, deinde in vase vitreo, hoc est, phiala, reconde in fimo equino per dies 16. vt putrescat, postea destilla in alembico, & cum ista aqua destillata inunge loca arthritica.

Aqua de stercore humano destillato per alembicum, præualēs in fistulis, & escharam sanat, & cicatricē reddit pulchrā, si ex ea vngatur

gatur. Si in oculo ponatur, rubedinem & caliginem tollit, telam frangit, & lacrymas tollit. In potu data epilepticis citò ſubuenit, & etiam ſi eorum capita vngantur. Super apoſtema poſita cum ſtuppis, citò rumpit. Si cum calce ſoluta detur, lapidem frangit.

Aqua iſta bibita, hydropicis ſubuenit. Morſui cuiuslibet canis, vel animalis rabidi & venenoſi, citò ſubuenit, ſi ex dicta aqua bibatur. Si ſtatim poſt venenum bibatur, ſanat, Bertapalia.

Aqua ex humano ſtercore hominis rubei alembico ſtillans, linita confert alopeciæ, vermibus, vlceribus corroſiuis, cancro & oculorum maculis, bibita verò morbo comitiali, renum lapidi, ac veſicæ, aſciti, morſuíque animalis cuiuſque venenoſi.

Aqua è ſtercore hominis, naſci faciens capillos, Accipe ſtercoris humani, & in alembico vitreo deſtilla: vt verò non fœteat, commiſce camphoræ parum, aut muſci pulueriſati, & cum hac aqua laua locum, in quo pilos naſci volueris, & vnge melle optimo triginta diebus.

Aqua deſtillationis ſtercoris humani lauetur locus aut pars ſcabioſa, & curabitur: ſecretum eſt in omni ſcabie.

Aqua ſtercoris columbini (prius in vino per noctē macerati,) deſtillata, & bibita, pro

dest calculo, Theophrast.

Aqua caponis Marchionissæ destillata, qua in puerperio vsa fuit. ℞. Caponē annorum 12. suffocetur & præparetur secundum artem, & decoquatur in sufficienti quantitate vini maluatici & aquæ rosarum & borraginis in diplomate: contundantur postea carnes cum ossibus & interaneis, destillentur secundum artem in balneo Mariæ per alembicum. Adde inter destillādum species diambræ, diamoschi, de gemmis, diarrhodon Abbatis, diamargaritonis calidi, aromatici rosati, ana ℈ iiij. coriandri præparati ℥ ß. adde olei cinnamoni g̃. iiij. caryophyllorum g̃. vj. misce.

Aquæ caponis descriptio, ex Dispensatorio Coloniensium.

Caponi plurimum à nobis fatigato & occiso, pennæ siccæ euellantur citra vllam aquæ immersionem seu macerationem, eúmq; caponem ita deplumatum & exinde euisceratum, minutim vnà cum ossibus, stomacho, epate, & corde conscinde, alioquin reliqua viscera demantur. Vbi sic haschatus, id est, cōscindendo cōminutus fuerit, tūc ad macerandum affunde aquæ rosatæ sesquilibram, buglossæ libram vnam, melissæ vel maioranæ selibram, vini maluatici libram

vnam,

vnam, vncias tres, cinnamomi vncias duas, croci drachmam vnam. seminum endiuiæ drachmas tres, galangæ drachmas duas zinziberis, nucis muschatæ, macis, santali citrini, ana drachmam vnam, corticum citri sesquidrachmam, florũ cordialium, ana drachmam vnam, coriandri præparati, seminum melonum, ana drachmas duas, pinearum ℥ j. florum arantiorum conditorum semunciam. Stent hæc simul omnia in infusione per horas vigintiquatuor, super fornacem vel in alio loco calido. Exinde superimposito adaptato alembico destilla per balneum Marię, & in destillato liquore extingue aurum candens, præsertim tempore vsurpationis. Ex Dispensat. Coloniensi.

Destillatio caponis magistralis, D. Petri Vuormatiensis. Decoxit caponem in aqua ad sufficientiam, ita vt remanserint brodij ℔ ij. postea carnem cum iure posuit ad destillandũ circa ℔ j. vel ℔ j.ß & nihil addidit specierum, aut herbarum, aut radicum. Vsus est ista aqua in debilitate, in febribus, & erat sine nausea delectabilis.

Aliter capo generosus in aqua pura decoquitur, cum foliis borraginis & buglossę ana M. j. conseruę de violis, rosis, borragine & buglosso, ana ℥ ij. (ex pulueribus cordialibus aliquantulum adiiciatur) destillentur

omnia in balneo Mariæ, deinde aromatiza cum puluere diatrium ſantalorum, & propina creberrimè, And. à Lacuna in fine De peſte.

Deſtillatio caponis cuiuſdam Doctoris, Accipe caponẽ veterẽ, ſex, ſeptem, vel octo annorum, deplumetur & exenteretur, & per noctem in aqua maceretur, poſtea in ollam nouam imponatur, quæ capiat menſuras aquæ quatuor, decoquatur & deſpumetur, & pinguedo diligẽter auferatur, & olla ſemper plena conſeruetur. Poſt perfectam decoctionem & diſſolutionem oſsium, aufer tuniculas omnes & pinguedinem: caro verò minutim concidatur, & aquam decoctam & carnẽ conciſam, in quatuor bocłis perlutatis, continuo igne deſtilla: quo finito, liquorẽ deſtillatũ coopertũ repone ad vſum. Confert iis quorum proſtratæ ſunt vires, & debilitatis, quique cibum non appetunt.

Aqua caponis alia ad reſtaurandas collapſas vires, ex præſcripto cuiuſdam medici. Pulpa vnius caponis, detracta pinguedine & pelle, minutim incidatur, & cum aqua bugloſſæ abluatur. Deinde addita conſerua violarum, borrag bugloſſ. ana ℥ j. ß. conſeruæ roſarũ ℥ j. fol. auri. P. vj. miſceantur omnia diligenter, deinde in duplici vaſe reponantur, & ſecundum artem deſtillentur.

Huius

Huius liquoris exhibeatur frequenter cochlear vnum per se, aut cum iuscuiis dissolutum.

Alia eiusdem, à febre extremè dissolutis viribus conueniens. ℞. Pulpam vnius capi cursu fatigati & venati antequam iuguletur, pelle & pinguedine detractis, & in aquis nenupharis & lactucæ abluatur, addendo conseruæ violarum recentis, & florum nenupharis, ana ℥ j. conseruæ borraginis & buglossi, ana ℥ j. ß seminis papaueris albi & lactucæ, ana ʒ j. pulueris diamargaritonis frigidi ʒ j. ß succi pomorum redolentium ℥ ij. misceantur omnia simul, & in duplici vase reponantur, destillentur secundum artem: vtatur liquore iam destillato, modo iam dicto.

Alia eiusdem, in affectu frigido, vires collapsas restaurans, ℞. Pulpæ capi vnius multum defatigati & diligenter loti cum vino albo, aut etiam cum vino maluatico, si affectus fuerit frigidior, adde conseruæ florum saluiæ ℥ j. conseruæ stœchadis anthos & acori, ana ℥ ß. cort. citri cum sacchato conditi, & minutim incisi, ʒ vj. cinnamomi interioris, nucis muschatæ, ana ʒ j. ponantur omnia simul, vt prædictum, in balneo Mariæ, deinde destillentur f. a. Huius liquoris aliquot cochlearia exhibentur ægrotantibus

tibus per certa interualla.

Sunt qui in quibusuis morbis, capitis pręsertim & frigidis, cum virium imbecillitate, destillatas huiusmodi caponum aquas laudant, & nos colicis affectibus aliquando prodesse experti sumus, iis maximè qui flatuosi fuerint. aqua enim destillata ἄφυσος redditur, vt non amplius inflet, si rectè parata fuerit: adiicientur autem medicamenta alia atque alia à perito medico pro affectuum varietate.

Quam ob causam iura caponum, & alia pinguia, quum sint fluxilis & aereæ substantiæ, ægrè sublimentur.

AN quod pinguedo supernatans, humori subiecto pelliculam inducit, per quã subditus humor vix euaporare potest? sic oleum vino aut aquis odoratis affusum, exhalare non sinit: & raphanus quoque ex oleo comestus, de ventriculo eructationes quas solet, ciere non potest: sic etiam succos, quos incorruptos volumus seruare, oleo tegimus, ne vel spiritus conseruantes succum exhalent, vel ab aëre externo extrahantur. Langius in Epist.

Aqua

Aqua ſtillatitia reſtaurans, & hecticis vtiliſsima ex Capriciis Fierauanti. Accipiatur gallina bona iuuenis, quæ oua nondum poſuerit: deplumetur viua, vt ſanguis cõmoueatur, & ſpargatur per totum corpus & carnem: poſtquã fuerit deplumata, euiſceretur, tantùm inteſtina auferendo: quo facto contundatur in mortario ſimul cum oſsibus: his adiiciatur medullæ panis tantum, quantum eſt carnium cõtuſarum, & ſimul piſtentur vnà cum manipulo vno ſcabioſæ viridis aut ſiccæ, & tot auri foliis, quot pendet coronatus vnus, ac demũ adde tantum aquæ ſolani hortenſis, quantũ eſt in põdere omnium ſupradictorum: ſtẽt ſimul tota nocte, ac tum deſtillentur in balneo Mariæ, ad exactam fæcum relictarum exiccationem, & habebis aquam. Pro qualibet libra huius aquæ, adde ℥ j. aquæ noſtræ mellis (de qua alibi in hoc libro fit mẽtio) ſeruetur in vitro ne reſpiret. Vſus eius eſt in paſtu & extra paſtum bibendo. Valet ad tuſsim ſiccam febricitantium, & prodeſt mulieribus in partu laborantibus maxima ſiccitate.

Aquas ex ouorum albumine, itémq; vitello, Alchymiſtæ deſcribunt (obruunt prius quinque diebus fimo equino) addentes eiſdem ferè aliquid ſalis, item pinguia & reſinoſa. Multas eiuſmodi aquarum deſcriptio-

nes, lector legere poterit in Polychymia Diodori Euchyontis à nobis edita.

Aqua hirundinis ad epilepsiam, ex Rondelletij methodo. ℞. Hirundinum ℥ vj. castorei ℥ j. temperentur in vino per noctem, & in alembico vitreo posita, fiat destillatio. Capiat de hac aqua ad summum duo cochlearia semel in mense, manè ieiuno stomacho.

Emplastrum mirè conferens scrofulis & fistulis, &c. Expertum est viperas, capite, caudáque abiectis, per alambicum destillare, & quod stillat scrofulis imponere ac fistulis, Fumanellus.

Medicamentum contra lepram ex ranis. Singulare vnum nolo reticere remedium, (inquit Fumanellus) nec postponendum, ex ranis confectum cute interaneísque abiectis, in vase æneo interius stannato, & fundo, variis foraminibus ad modum clepsydrę perforato, impositis, ore vasis ne perspiret, contecto & lutato, & vase alio tanquam recipiente ipsi substrato, terráque obruto, & superiori ollæ igne admoto, donec ranarum humiditas destillauerit: stillatitius autem liquor die singula potandus propinabitur ℥ P. iij. mane singulo: & si mihi daretur occasio, periculum inirem ex liquore carnis viperarum præparatarum stillatitio, ranarum

rum more. Vaſorum autem forma, quæ Nicolaus Florentinus conſtruere docet in ſuo magno commentario, ſermone 7. tractatus 5. cap. 39. hæc eſt. ipſe nanque precipit, vas primum, ranis iam præparatis ipſarum ore butyro farcito, implere, & ſtillatitio liquore cancrum linire, tanquam nobili medicamento.

VAS IGNE

CIR- CVNDATVM.

VA OBRVTVM.

Aqua faui mellis, valet ad generandos pilos: ſimiliter ad aſthma, ſi bibatur: vncta vel illita barbam creſcere facit. Multo autem melius fit ex oleo ac melle, quod vim habet maximam.

Mel deſtillatum & caluetiæ inunctum, etiam valde facit creſcere crines, poſt alopeciam ſcilicet, Theophraſt.

Ioan

Ioannes Mõtanus è melle ait, fieri aquam fortem: & tertia deſtillatione hunc ipſum liquorem fieri venenatum: è mercurio verò (qui per aquam fortem reſoluitur in aquam) fieri liquorem ſalubrem & corroborantem.

Aqua ex melle dealbans faciem. ℞. Mellis rubei ℔ ij. gummi Arabici ℥ ij. miſce iſta duo ſimul, & deſtilla per alembicum cum ſuaui igne. Prima aqua eſt ad faciem purificandam, & dealbandam: ſecunda cum tertia facit ad capillos albos.

Aquã è melle deſtillauit Geſnerus, cuius aqua prima nonnihil ceram redolebat, alioquin ſatis grata erat & clara, albeſcens, quæ fortè colicis conuenire poſſet. Quæ ſecundò fluxit, aciditatem quandam habebat. Quæ tertiò, ea erat quaſi acetum. Quę quartò, ferè acetum ipſum referebat. Cœpit deſtillationem mane hora ſeptima, & ex dimidia mellis menſura, duas phialas paruas eo die collegit. Sero incœpit ſtillare, circa meridiem demum. Ignem fecit vſque ad horam nonam noctis, poſtridie mane rurſus, ab hora ſexta, vſque ad ſecundam, tum cœpit magnus fumus & ſubfœtidus exire, & materia aſcendere (nimirum quando materiæ aquoſæ nihil ſupereſt mel aſcendit.) Extraxi tum totam cucurbitam, quod non debueram (ſat erat altius in cinerem trahere) & erant guttæ

rubi

rubicundæ, aduſtæ in alembico, acres & odo re ferè vt oleum de ligno iuniperi. Cucurbita infra fiſſa eſt. Relictum in cucurbita mel erat ruffonigrum, aduſtum, ſubamarum, flauo co lore tingens.

Mulſam veterem in cineribus deſtillauit Dominus Geſnerus, in cucurbita relinquebatur materia ad nigredinem accedens & dulcis, graui odore. Aqua prima odorata erat, & guſtu aquam vitæ referebat, non tamen flammam concipiebat. Secunda aqua, aquoſior videbatur, cum aciditate quadam. Parum aquæ ex ea deſtillatur.

Aqua ex ranarum cruribus ſublimato vapore collecta, phthiſicis & hecticis efficaciſſima perhibetur ab Alex. Benedicto, necnon ſiccæ iocinoris diſtemperantiæ, bis die ieiunis ſumpta tepens, medetur.

Aqua deſtillata menſe Maio ex ranarum ſpermate (*froeſchen leich*) impoſitáque podagræ, mirè demulcet dolores & prorſus tollit.

De aquis compoſitis è ſtirpibus maximè.

AQua conſeruãs viſum diutiſsimè, oculóſque ab omnibus maculis purgans. ℞. Vini albi, maturi & optimi, ℔ xij. panis recentis loti diligenter ℔ iiij. chelidoniæ, fœniculi, bulbi, ſquillæ, ana ℥ iiij. caryophyllorũ ʒ iiij. miſce in bocia cũ capitello &

recipiente , deſtillentur in balneo Mariæ , & igne extrahe ℔ v. aquæ, quam ſerua ſeorſim. Valet, vt dictum eſt, ad oculos. In potu ſumpta ſingulis diebus mane, continuando per menſem cõſeruat corpus à magnis ægritudinibus. Eſtque ſecretum magnum, in multis morbis, Fierauanti.

Aqua pro oculis ex libro, manuſcripto ſecretorum. ℞. Terebinthinæ (tormentillæ puto) fœniculi, rutæ, endiuiæ, betonicæ, chelidoniæ, euphragiæ, roſarum rubearũ, ſileris montani, capillorum veneris, ana M.j. infundantur in vino optimo albo per diem & noctem, deinde pone ad deſtillandum cum toto vino per alembicum, & fiet aqua pro oculis mirabilis.

Aqua alia, ex eodem libro ad oculos excellens. ℞ Euphragiæ, *oreneglìæ, chelidoniæ, pentaphylli, verbenæ, florum roriſmarini, ana M.j. omnia ſimul miſceantur in modum ſalſæ, quibus affundatur vinũ Græcum vetuſtiſsimum & ſubtiliſsimum, ponãtur in ampullam vitreatam obturatã, per dies quatuor aut quinque. Poſt accommoda huic vino alembicum & recipiẽs, & deſtilletur igne lento. Poſtea huic aquæ adde ſequentia, ſemen rutæ, ſemen fœniculi, ſacchari candi, tutiæ præparatæ & pulueriſatæ, aloës hepatici, ana ℥ iij. omnia iſta cum aqua prædicta

com

commixta, in vitrea bocia cum alembico vt prius lento igne deſtillentur, quam ſerua deinceps in vitro. Huius aquæ pone guttam vnam in oculum, quocunque morbo oculus laborauerit, modò ſit frigidus, ſanabitur.

Aqua magiſtri Petri Hiſpani quæ viſum acuit & oculos clarificat, & maculas & pannum delet. ℞. Semen fœniculi, petroſelini, apij, ſileris montani, aniſi, carui vtriuſque ſeminis gallitrichi, rad. chelidoniæ, acori, betonicæ, foliorum agrimoniæ, tormentillæ, rutę, verbenæ, ana terantur & ponantur in prima die in vrina pueri virginis: ſecunda in vino albo: tertia in lacte mulieris, ſiue aſinæ: quarta die deſtillentur hæc omnia, & ſerua vt balſamum, & obtura vas ne reſpirare poſſit, quia virtus eius exhalaret.

Aqua mirabilis operationis, viſum caliginoſum clarificans, & ſanitatem oculorum conſeruans, deſcriptionis Ioannis de Vigo, ℞. Succi fœniculi, ſucci chelidonij, rutæ, euphragiæ, ana ℥ ij. mellis ʒ x. ſarcocollæ, antimonij tutiæ, aloës, ana ℥ ß. fellis caponum, gallorum & gallinarum, ana ʒ ij. nucis muſchatæ, croci, caryophyllorũ, ana ℥ j. ſacchari candi de ſyrupo roſato ʒ. vi. hepatis hircini ſani ℥ ij. ß. anthos, ſclareæ, ana M. ß. contundenda contundantur ſubtiliſsimè, & hepar fruſtatim incidatur, deinde omnia

miſce

miſceantur, & ponantur in alembico vitreo, & ſecundum artem bis lambicentur, & vtere intra oculum, quia mirabilis eſt.

Aqua alia ad eandem intentionem, eiuſdem. ℞. Fellis auium de rapina viuentium, fellis gruis, ana ʒ ij. fellis perdicum, phaſianorum & gallorum, ana ʒ iij. mellis ℥ j. ſucci fœniculi, ſucci euphragiæ, ana ℥ j. ß. vini granatorum amborum, ana ℥ x. aloës, hepatici, ſarcocollę, ana ʒ ij. cubebarum, piperis longi & rotundi, ana ℈ j. cinnamomi ʒ j. ß. nucis muſchatæ caryophyllorum, ana ʒ j. ſacchari candi de ſyrupo roſato ʒ vj. antimonij, tutiæ, ana ʒ ij. ß. hepatis hircini ℥ iij. floris roriſmarini M. j. omnia ad inuicem triturentur & incidantur, & ponantur in vaſe vitreo, & ſecundũm artem alambicentur: nam iſta aqua intra oculum poſita ſanitatem oculi conſeruat, & viſum caliginoſum & turbidum emendat.

Aqua precioſiſsima ad caliginem, nebulam, & ad omnia vitia oculorum: viſum mirò modo clarificat, & omnem oculorum maculam abſtergit, ℞. Vini albi cyathos ij. ſucci fœniculi depurati & clarificati cyathũ j. camphoræ ʒ j. tutiæ Alexandrinæ ʒ j. zingiberis ℥ ß. mellis ℥ quatuor: terenda terantur, & omnia in bacino de lotono ponantur per nouem dies ad ſerenum,

vbi neque ros neque sol percutiat, deinde destillentur per filtrum, & in ampulla vitrea aquam destillatam serua, & mane & sero guttam vnam aut alteram oculis immittas. Arnoldus.

Aqua nobilissimæ operationis in cataractis oculorum. resoluit enim materiã in viis oculorum existentem, cum notabili confortatione virtutis visiuæ, Ioh. de Vigo. ℞. Hepatis hircini sani & recentis ℔ ij. calami aro matici, mellis, ana ℥ ß. succi rutæ ʒ iij. aquæ chelidoniæ ℥ sex, aquæ fœniculi, aquæ ver benæ & euphragiæ, ana ℥ iij. piperis longi, nucis moschatæ, caryophyllorum, ana ʒ ij. croci ℈ j florum rorismarini aliquantulum contriti, schiaræ siue bozomi, ana M. ß. sarcocollæ, aloës hepatici, ana ʒ iij. fellis auium de rapina viuẽtium, si inueniri posſit, ℥ j. vel loco earum capiatur de gallis, gallinis, capo nibus & perdicibus in triplum, videlicet de felle gallinarum, &c. omnibus prius trituratis & incisis: deinde triturationi addantur, sacchari albi ℥ iij mellis rosati ʒ vj misceantur omnia & cum alembico vitreo secundũ artem destillentur, & vsui reseruentur benè obturata quia vnamquanq; debilitatem visus confortat, & caliginem oculorum mundat, cataractam futuram prohibet.

Aqua intra oculum posita, dilatationem

pupillæ reſtaurans, cum aliquali virtutis viſiuæ confortatione. ℞. Fœniculi dulcis ʒ j. ſanguinis columbini ℥ j. tutiæ, antimonij, ana ʒ ij. aquæ roſ. aquæ myrtillorum, ana ℥ j. ß. myrobalani citrini ʒ ß. miſce & cum vaſe vitreo ſecundum artem elambicetur aqua, Ioan. de Vigo.

Aqua experta ad viſum penè deperditum inſtaurandum, in oculos frequenter immiſſa. ℞. Fœniculi, chelidonii, ſaluiæ, roriſmarini, verbenacæ, rutæ, ſing. M. j. alembico deſtillentur.

Aqua ad viſum inſtaurandum ferè deperditum & albuginem. ℞. Virgæ paſtoris, millefolii, vtriuſque M. j. chelidonii, verbenacæ, rutæ, fœniculi, foliorum enulæ, ſing. M. j. caphuræ ℥ ß. recentia contūdantur, & alembico deſtillentur.

Collyrium, viſum fere deperditum reſtaurans, & expertum. ℞. Apii, fœniculi, rutæ, verbenacæ, benedictæ, quæ Caryophyllata vocatur, cartophylaginis, quę & ceratophylax, agrimoniæ, chamędryos, luminellæ, pimpinellę, querculę minoris, fragarię, ſaluię, partes ęquales, infunde in vrinam pueri parui, & adde piperis g̃ vij. & mellis albi modicum, & alembico deſtillato. Fumanellus.

Aqua de ſaluia, fœniculo, roſis rubeis, cheli-

chelidonia, ruta, ana, cum modico verbenę: non tantùm huius ſicut de aliis, fiat aqua, quę ſi mane & veſperi ponatur in oculis, iuuat debilitatem viſus ſenectutis. Arnoldus.

Aqua alia in deſcenſus aquę principio, & ad tumorem & fluxiones. Aſſę ℥ j. mellis albi puri libræ ſ. aquę fœniculi, aquę rutę, ana ℥ xij. aquę maioranę ℥ ß. alembico deſtillentur. Fuman.

Aqua, ſiue liquor deſtillatus ad prouocãdum ſomnum, eſtque ſoporiferum ſecretũ. ℞. Opii Thebaici, alliorum mundatorum, ana ℥ ij. allia piſtello ligneo tunde in pila marmorea, adde opium tritum, & bene concorpores vt fiat (ceu) opiata. Hoc deſtillabis in cornuta leuiſsimo igne in cineribus. De hac aqua ſi opus fuerit inunge tempora, frontem, carpum: & caue ne extra neceſsitatem vtaris, velut in maniacis, vt ęquũ videbitur.

Ad inducendum ſomnum aqua Fumanelli, Succi papaueris vtriuſq; ana lib. ſemis, ſucci hyoſcyami albi & nigri, ana ℥ ii ſucci portulacę, lactucę, ana ℥ iii. ſucci fabę inuerſę lib. ſemis, nenupharis ℥ iii. ſeminis cuiuſque papaueris, radicum fabę inuerſę, ana ℥ ii. ſeminis lolii ℔ ß. hyoſcyami albi & rubri ℥ iii xyloaloës, nucis methel, ana ℥ i. ß. portulacę, lactucę, ana ʒ i. ſcariolę ʒ i. ß. endiuię

℥ j.contundantur & ponãtur per tres dies in vase vitreo, & destillentur, detur ʒ j cum vino & aqua.

Aqua somnum reducens Fumanelli, infundantur, macerentúrve, semen papaueris & semen lectucæ ad pondus ℔ vnius in vino horis 20. & addatur modicum opij, & elambicentur, detúrque ʒ j hora somni.

Aqua siue liquor somnificus mirabilis, destillatus ℞. Diatragacãthi ʒ ij. sumach ʒ ß. florum bedeguar ʒ iij. santali rubri ℥ ß. pressilij ʒ j. cort. radicis mãdragoræ ℥ j hyoscyami ℥ ß papaueris nigri ℥ ij. ß. papaueris albi ℥ ß. papaueris rubri totidem, opij ʒ ij. basilici ʒ j. ß. radicum alkekengi ʒ ij camphoræ ʒ j. sanguinis draconis ℥ j. seminis cicutæ ʒ ii. lapidis magnetis ℔ ß seminis portulacę ℥ ij. seminis lactucæ ℥ ij. seminis endiuiæ ℥ iij. vini granati ℔ ß. seminis plantaginis ℥ ij. vini de berberis ℔ ß. solani ℔ j. Ex his omnibus destillatur aqua admirabilis, quæ potẽtissimum somnum inducit, si in lecti introitu ℥ pondus bibatur in haustu vini boni.

Aqua somnum inducens, ex Fumanello. Sumito piperis nigri, hyoscyami albi, corticum mandragoræ, seminis lactucæ, lolij papaueris albi & nigri, sing partes æquas, terãtur detúrque ʒ j aut in succo lactucæ per diem & noctem madescãt, elambicentúrq;, & quod

& quod effluit ad vſum reponito.

Alia. Sumito ſucci hyoſcyami albi, ſucci foliorum papaueris albi & nigri, ſucci foliorum mandragoræ, vel ſucci pomorum eius, ſucci hederæ ſucci cicutæ, ſing. ℔ ß. ſeminis lactucæ, ſeminis lolii, tritorum vtriuſq; ℥ iij. ter per alembicum deſtillato, quaque vice fæces terendo, & ei quod ſtillatum eſt cõmiſcendo: in tertia vltimáque deſtillatione, quod exit in vaſe vitreo optimè clauſo, ad vſum ſeruato, datóque guttas tantùm duas trésve.

Aqua pro lotione capitis ex eodem. Compoſitum, vt ferunt, expertiſsimum, occipitio illito & decenti præmiſſo victu, ſomni tempore diebus quadraginta, & thuris maſculi grana deglutito. Cõpoſiti ſeries hęc eſt. Florum roriſmarini, florum borraginis, florum bugloſsi, violarum, roſarũ, meliſſæ, ſing. ʒ j. florum chamęmeli ʒ ij. ß. foliorum lauri, ſtœchadis, maioranæ, ſaluiæ, ſing. ʒ vj. inciſa & in ℔ j. ß. vini albi odor. diebus quinq; macerata, alambico deſtillentur, quódq; ſtillauit in vaſe reponito vitreo, additísque terebinthinæ ℔ j & thuris albi ℥ ij. maſtiches, myrrhæ, mellis anacardi, ſing ℥ j. omnia trita, & in vnum congeſta, & diebus quinque in ſtillatitio dimiſſa humore, denuo deſtillato, & humori, qui ſtillauerit, adiicito nucis mo-

ſchatę,caryophyllorum,cubebarum, cinna-
momi,maceris,cardamomi, ſing.ʒ vi. ligni
aloës ʒ viii.ambari,moſchi, vtriuſque ʒ ß.
trita omnia,commixtáq; poſt dies quinque
ſuaui in principio deſtillato igne, in fine po-
tentiori,& ad vſum ſeruato.

Aqua experta ad dealbandum faciem, cu
tim tenuandam,& maculas omnes de facie
auferendas.℞.Terebenthinę electę,ac deſtil
latę.℔ ii.thuris ℥ iii.maſtiches ℥ ß.dracun-
culi tantundem,omnia trita,& cum aqua te
rebinthinę commixta iterum deſtillato, ſu-
mitóq; poſtea axungię ſuillę recentis liqua-
tę ℔ i.caryophyllorum ʒ ii. nucis moſcha-
tę ℥ iii.cinnamomi electi ℥ ß. ſpicę Celticę
tantundem,ſpicę nardi ʒ ii.caphurę ʒ iii.au-
ri ʒ i.argenti ʒ ii. omnia tenuiſsimè trita a-
lembico deſtillato:commiſcetóque huius a-
quę duplum cum ſequenti,& lota facie cum
furfuris decocto, abluito cum aqua deſtilla-
lata.℞.Aquæ ex argento viuo ℥ i.boracis, a-
luminis iameni,ceruſſę ablutę, ſingulorum
ʒ i miſce,& vtere,vt dictũ eſt,ex Fumanello.

Aqua ad memoriam,tuta, & admiranda,
decẽti victus regimine ſeruato.℞.Nucis mo
ſchatę, caryophyllorum, zingiberis, trium
piperum, ſingu ʒ iii.iuniperi ℥ ß. hyperici,
corticum citri, florum anthos, baſiliconis,
maioranę, mentę, pulegii, baccarum lauri,
cala

calaminthę,ſpicę xyloaloës,cubebarum, car damomi, calami aromatici, ſtœchadis, ſing.ʒ j.ß.acororum M.j.ß.origani,hyſſopi, rutæ,caryophyllatæ, ariſtolochiæ, vtriuſque pæoniæ, caſiæ ligneæ,pimpinellæ, dictami, tormentillæ,ſcabioſæ,matriſyluæ,aniſorum, cumini, ſeſeleos, naſturtij, ſing.℈ j.theriacę antiquæ ℥.j.aquę ardentis,ſecundum artem clarificatę ex optimo vtique vino,térque qua térue deſtillatæ ℔ viij.omnia trita & cribra ta in vaſe vitreo ſeruata, more ſolito quater per alembicũ deſtillentur,quaque vice,quod deſtillatum eſt, recrementis in vaſis fundo remanentibus,reponendo: & quarta per iecta deſtillatione,adiicito,omnium myrobalano rum,anacardi ſin.℥ ij ß.tritáque & in vnum congeſta poſt diem ſextum deſtillato, igne primũ ſuaui vtique, quo paulatim adaucto, primò exibit imbecille quid aquę ſimile, poſt ſubcitrinũ.vltimo aucto igne, citrinum facultate potentius:quibus moſcho,ambari, ambráue aromatizatis, vtitor bis in hebdo-mada,cochlearis menſura ante cibum horis ſex. Quod ſi memorandi ſedem, temporá-que lines, memoraberis quęcunque volue-ris,Fumanellus.

Aqua pro memoria, ℞.Florum fabarum, ſambuci, chamomillę, ana P.ij.rutę, meliſ-ſæ, pimpinellæ, bugloſſæ, liquiritiæ raſæ

conquassatæ, ana M. iij fiat destillatio in alembico vitreo lento igne, vtere bis aut ter in hebdomada, ad ℥ ß. vel ℥ j.

Aqua ad maniam quæ est secretum preciosum & probatum in cura maniæ & melancholiæ, ex libro quodam vetustissimo manuscripto. ℞. Florum anthos, borraginis, rad. buglossæ, croci, ana ʒ j. mali cydonij ℥ iiij. vini albi optimi benè digesti, & clari ℔ ij. misceantur & stent simul benè pistata per diem vnum naturalem, deinde ponantur in fimum equinum diebus xv. in vase vitreo, tum destillentur in vase vitreo duabus vel tribus vicibus. Hanc aquam (inquit author) serua vt oculi pupillam. est enim valdè preciosa, quia eam sum expertus in omnibus ęgritudinibus melancholicis valdę efficaciter, & in dolore & tremore cordis. Dosis eius est ʒ j.

Alia aqua dealbatiua, faciens album colorem. ℞. Mellis rubei ℔ ij. gummi Arab. ℥ ij. misce ista duo simul & destilla per alembicum cum suaui igne. Prima aqua est ad faciem purificandam & dealbandam, secunda cum tertia facit capillos albos.

Aqua odorata, non destillata, ex Alex. Bened. Allachalach: vt scribunt Arabes, est quid compositum ex succo foliorum myrti, & aqua rosarum & santalis & parum aceti & aquę

aquę alkalef. aut ex ſucco fructuum benè re dolentium, & huiuſmodi mixtum fluidum ponitur in vaſe ſtricti orificij, & ex applicatione poſtea vaſis prędicti, & concuſsione ipſius, iuxta nares ſentitur odor, virtutem valde confortans.

Aqua odorifera, guſtu ferè inſipida, ſed odore valde ſuauis, naſo illeui guttam, videbatur ferè ſomnifera, Georg. Sighart. Recipe aſſæ dulcis, ſtoracis calamitę, ana vnciam j. ligni aloes vnciam ſemis, caryophyllorum, ſantali citrini, corticis citri, ana ʒ iij. contundantur & infundantur in aquę roſarum ℥ xxiiij. per octo dies, poſtea deſtillentur in balneo Marię, ſeruetur in vitro, in quo ſuſpende moſchi, ambrę, ana drachmam ſemis, & vtere ad odoris gratiam.

Aqua probatiſsima ad morbum caducum: ℞. Radicis ireos, apij, fœniculi, petroſelini, aſparagi, bruſci, lupuli, ana M. ij capillorum veneris, ſcolopēdriæ, florum tamariſci, ana M. j. ſeminis aniſi, fœniculi marini, ana ʒ iij. omnia quaſſata pone in alembico, fiat aqua: capiat mane ℥ ij.

Ad epilepſiam propinat quędam aquam deſtillatam ex floribus tiliæ, vrtica minori & ceraſis: bibit hanc aquam quędam mulier huic morbo obnoxia fœlici cum ſucceſſu.

Aqua ad vocem clarificandam efficax, tuſsim difficilémque anhelitum, & lepram. ℞.Glycyrrhizæ abraſæ & ſucci eius, vtriuſque ℥ iij. ſpicæ nardi ℥ j. diatragacanthi, ſeminis melonis, ſeminis citrulli, ſeminis cucurbitę, radicis enulę, hyſſopi, thymi, epithymi, polypodii, ariſtolochiæ rotũdę, gentianæ, ireos, croci, ſatureiæ, origani, pulegii, calaminthæ, ſing. ℥ ß. omnia deſtillato & vtitor.

Aqua pectoralis maximarum virium, præcipuè valet in debilitate ſtomachi propter viſcoſos humores & putridos, quia emollit, & digeſtionem adiuuat, ſimúlque aperit, & eſt cordialis. ℞. Ficuum, paſſularum, dactylorum, nucum pinearum, coriandri, ana ℥ ij. mellis communis ℔ j. miſce, infundantur in ℔ xx. aquæ communis, tum decoquantur ad conſumptionem ℔ vj. poſtea cola per pannum, & habebis aquam. Huic adde quintæ eſſentiæ noſtræ, ℥ iiij. & ſerua. Et hæc eſt aqua pectoralis, excedens ſua nobilitate omnium reliquarum pectoralium vires. Fierauanti.

Aqua deſtillata ad hydropem, cuius recipiat patiens omni mane ieiuno ſtomacho ℥ iiij. & ſi vult, cum vino. ℞. Rad. ireos, fœniculi, petroſelini, apii, aſparagi, bruſci, lupuli, ana M. ij. capillorum veneris, ſcolopendriæ, tamaricis, ana M. j. ſeminis aniſi, fœniculi,

cumini

cumini,petroſelini, aſparagi, bruſci,lupuli, ana ℥ ß. zingiberis, galangæ, cinnamomi, macis,ana ʒ iij.omnia conquaſſentur,& ſimul benè miſceantur, & deſtillentur: expertus ſum multoties.

Aqua hydropicos perſanans, quaque die ventre bis loto & perfricato, pulſatilibúſque arteriis ſuperponẽdo emplaſtrum de baccis lauri,præmiſſis tamen debitis euacuationibus.Habet autem cinnamomi, caryophyllorum,trium piperum, xyloaloës,ſpicæ nardi,opobalſami, galangæ, calami aromatici, cubebarum,croci, ſin.tritorum ℥ j.terebinthinæ ℥ iiij.deſtillato, & quod primò ſtillat, abiicito,quod ſecundò,vſui ſeruato: quoniã ab infarctu venas omnes liberat.

De aqua,alẽbico ſtillata à rebus infra deſcriptis, ꝑ annũ ebibita, cochlearis mẽſura, veſperi & diluculo, ſingulis diebus quatuor cũ vino,& cibariis puluere ſecũdo loco deſcripto ſuperpoſito,lapidẽ quẽcunq; in renib⁹ vel veſica,etiã induratũ diſſoluit iliorũ ſedat dolorẽ,&morbos ex frigida cauſa curat. ℞. Radicũ fœniculi, petroſelini,ruſci,raphani,ſin.ʒ j.ß.omnia cõtuſa & vino potẽti macerata deſtillato,& ſtillatitio liquori adiicito pulueris ex cinnamomo ℥ ß.galãgæ,ambari,zingiberis,calamẽthi,ſin. ʒ j.& ℈ ij macropiperis ʒ j.caryophyllorũ ʒ ij. ß. cumini ʒ j.

ameos

ameos, leuiſtici ſeu liguſtici, vtriuſque ʒ iij. ſpicæ nardi, caſiæ ligneæ, maſtiches, ſing. ʒ ij. ß. quæ iterum deſtillato, & cõmixtis cinnamomi, caryophyllorum, ſpicæ nardi, zingiberis, piperis longi, xyloaloes, maceris, galangæ, zedoariæ, glycyrrhizæ, ſing. ʒ vij. g̃ x. ſucco, qui per alembicũ defluet, vtitor. Fum.

Aqua frangens lapidem in veſica & renibus. ℞. Succi ſaxifragiæ ℔ ij. milij ſolis, ſucci petroſelini, vtriuſque ℔ j. aceti optimi ex vino odoro. ℥ viij. elambicẽtur, & ſtillatitius liquor in vaſe vitreo ſeruetur, detúrque ℥ j. quaque vice mane, meridie, veſperi, quoniã probata eſt, Idem.

Aqua mirabilis & rara excernẽs arenulas renum, & eoſdem mundificans, ex lib. 2. Fierauanti. Arenæ in homine cauſam habent caliditatẽ & ſiccitatẽ renum, & cum maxima difficultate, & ardore vrinã reddunt. His occurrendum eſt refrigerantibus & humectantibus, & ardorẽ auferentibus: cuiuſmodi eſt hoc ſequens remedium. ℞. Seminis limonum paruorum, arantiorum, ana ℔ j. ſaxifragiæ ℔ vj. meliſſæ, ſcolopendriæ, vitrioli, aſparagi, hyſſopi, radicis fœniculi, petroſelini, ana ℥ vj. ſucci limonum paruorũ, tantùm quantum ſatis eſt ad ſubigendum hãc materiã, ad formam paſtæ liquidæ, ſeu vnguenti liquidi. Deſtilletur hæc materia in

cam

campana plumbea, quæ diligenter sit clausa in commissuris, ad exiccationem materiæ, aqua verò seruetur in vitro obturato. Vsus tempore, primò corpus optimè est purgandum ab humoribus crudis & viscosis, vnà cum stomacho: quo facto, mane & sero bibatur hæc aqua quantitate ℥ vj. In cibis abstineat ab humidis & frigidis, vtatur siccis. Est hoc in tali casu probatissimũ remediũ.

Aqua frangens lapidẽ vesicę qua vsus est Napulio Cardinalis. ℞. Filipendulæ ℔ vj. rad. acori ℔ iij. saxifragiæ cum radicibus, quantum de omnibus, conquassentur & ponantur in alembico, & fiat aqua. Datur ℥ j.

Aqua ad lapidem renum mirandæ facultatis. Sumantur cicerum rubeorũ, corticum fabarum recentium, singulorũ ℔ iij. rubiæ tinctorum, artemisię, agrimoniæ, ceterach, ossium dactylorum, maxillarum lucij, sin. ℥ j. arantiorum acidorum num. v. limonum acetosorum iij. mellis despumati, sacchari electi, vtriusque ℔ j. ß. aquæ absinthij ℔ ij. mellis rosati ℥ iiij. cinnamomi electi ℥ ß. galangæ ℥ j. xyloaloës electi ʒ ij. pulegij ℥ j. maioranæ ℥ j. ß. terenda terantur, & alẽbico destillẽtur: dentúrq; quaquevice ℥ iii. ieiuno.

Aqua mirabilis & experta lapidem frangens, siue fuerit in renibus, siue in vesica, ex Arnoldo de Villa noua. ℞. Rad. asparagi, rad.

arun

arundinis,ſaxifragiæ,virgæ aureæ,miraſolis, omnium cum ſuis radicibus, ana ℔ ij aceti ſcillitici ℔ iiij.ſucci limonum ℔ ij.vitri adu ſti,polij montani, ana ℔ j.ponantur omnia parum cõtrita in vaſe deſtillationis, & quod deſtillatum fuerit collige inde. Da ʒ ij. cum vino decoctionis leuiſtici, quia mirabiliter valet.

Aqua deſtillata ad auditũ, ℞. Betonicam, cepe j. crudum, rotundum, album, roſmarinum, amygdalas amaras, anguillam groſſam albam, pone ſimul in alembicum, & quod exit, infunde auribus.

Aqua odorifera Damaſcena, vel aqua virtutis, tempore peſtis, ℞. Aquę roſarum ℔ iiij.belzoini, hoc eſt, aſſæ dulcis, ſtoracis calamitæ, caryophyllorũ, ana ℥ j.ſantali vtriuſque, ana ʒ iij. corticis citri, cyperi Romani, cinnamomi, ana ℥ ß. camphoræ ℥ iij. ligni aloës ʒ vj.inciſa & contuſa, infundantur in vaſe vitreato cooperto membrana, ſtent in infuſione per dies tres, quarto die deſtillentur ſecundum artem per alembicum in balneo Mariæ. Poſtea adde zibetæ g̃ xx. muſci g̃ xx.b.diſtemperentur ſimul, & ponantur in ſole per dies xv. & erit aqua multum odorifera.

Aqua, liquórve ſtillatitius, ad peſtilentes febres precioſus, probatúſq;. Sumitur aloës

ʒ ij.ß.myrrhæ ſtillatitiæ, quæ ſtacte dicitur, ʒ ij croci ʒ j.nucis moſchatæ, caryophyllorum, cardamomi, granorũ paradiſi, cubebarum, cinnamomi, maceris, zingiberis, xyloaloës, caphuræ, ſeminum pomi citrij, ß.acetoſæ ß.pæoniæ, xylobalſami, de vnoquoque ʒ j.florum roriſmarini, bugloſsi, borraginis, calendulæ, ſpicæ, ſing. ʒ j. ſtœchadis ℥ j. radicum dictamni, tormentillæ, zedoariæ, behen albi, behen rubei, enulæ, acori, cyperi, carlinæ, rheibarbarici, foliorum ſonchi, ſeu criſpini, ſing. ʒ j. corticum pomi citrii tantundẽ, theriaces antiquæ, electuarii de gemmis, vtriuſq; ℥ j. moſchi g̃ iii. oſsis cordis ceruini. ʒ ii. ſucci pomorum Apianorum, mellis, myrobalanorum chebularum, ſing. ℥ ß. ſacchari ad omnium pondus: quæ omnia in bocia vitrea clauſa, duobus madefacta diebus, ſua ui deſtillentur igne: quódq; primò ſtillauerit, ad vſum reponatur, detúrque die ſingula cochlearium magnum: hoc enim vnum eſt ex veris in peſte medicamentis probatum. Quum verò quod ſtillat ad quandam vergit albedinem, aut incipit turbari, vt quid inutile, abiiciatur, Fumanellus.

Aqua compoſita ad peſtem ex ſpeciebus liberantis. Speciebus liberantis affunde aquã, & deſtilla eo modo, quo oleum caryophyllorum, aut aniſi, aut aliarum herbarum

ſicca

ſiccarũ deſtillatur. Hac deſtillatione ſaccharum clarificatur, tum pro ℔ j. ſpecierũ ℥ ij. conficiuntur in forma tabellarum.

Aqua compoſita damaſcena, & oleum damaſcenum, ℞. Vini maluatici ℔ iii. aquæ roſarum, lauendulæ, ana ℔ ſemis, cinnamomi, caryophyllorum, ana ℥ ß. florum anthos, maioranæ, ana M. iiii. radicis caryophyllatæ, corticis arantiorum, cupreſsi, coſti, balſami, ana M. ß. foliorũ lauri, nucis moſchatæ, ana M. j. ladani, nigellæ, ſtyracis calamitæ, ana ℥ j. pulueris ireos vncias ij. calami aromatici, piperis longi, ana ℥ j. ß. camphoræ ʒ ij. ambræ, muſci, ana ℈ ß. terenda terantur, incidenda incidantur, macerentur per dies tres: poſtea deſtillentur per vitrum, primò aqua, deinde oleum deſtillat: rectificetur, vel decoquatur in vaſe duplici.

Aqua ad ægritudines ex atra bile prouenientes, cordis tremorem, quartanam febrim, lienis vitia, & muliebres affectus ex frigida cauſa Florum libanotidis, quam rorem marinum vocamus, florum & radicum bugloſsi, cotoneorũ, ſing. ℥ iiij croci drach. ſemis, trita omnia, & vini albi ℔ ij. excepta, per dies quindecim in vaſe vitreo, ſub fimo recondita, deſtillato & vtitor, Fumanellus.

Aqua vt quis non corripiatur à febre. Sume ſuccum fumariæ ſeu fumiterræ depuratum

tum, in quo paſſulæ diebus iij. quatuórve macerentur, & elambicatum ſtillatitium liquorem, cum aqua lactis præbeto, Idem.

Aqua à morte liberans nuncupata, vim omnibus præſtans facultatibus corporis. ℞. Caryophyllorum, nucis moſchatę, cardamomi, cubebarum, maſtiches, zingiberis, roriſmarini, rutæ, ſcabioſæ, ſing ℥ ij. terantur ſubtiliter, & cũ chelidonij ſucco mixta, & aqua ardenti, per duos digitos ſupernatantibus, poſt diem vnum ſuaui deſtillentur igne in vaſe duplici, & ad vſum ſeruetur quod exierit.

Aqua reiuueneſcere faciens atque reuiuiſcere. ℞. Terebinthinę electæ ℔ j. mellis puri ℔ v. aquę ardentis dictę ℔ ij. xyloaloes optimè triti ʒ iij ß. ſantalorum tantundem, olibani, gummi hederę, oſsis de corde cerui, zedoariæ, piperis longi, ſing. ʒ iij. gummi arabici ℥ j. nucis moſchatæ, galangæ, cubebarum, cinnamoni, carui, maſtiches, maceris, caryophyllorum, ſpicænardi, croci, zingiberis, ſing. ʒ iij. moſchi electi denarij pondere: omnia terito alembicóque deſtillato, donec aqua exierit clara, vt aqua fortis, & dum exit aqua ſecũda, quæ ignea eſt, ignem gradatim augeto: exibit enim aqua ad mellis conſiſtentiam.

Aqua alia Iuuentutis. Aqua ideò iuuen-

tutis vocata, quoniam iuuentutem conseruat, & vtentem à morbo liberat. Xyloaloës, caryophyllorum, zingiberis, galangæ, cardamomi, cubebarũ, granorũ paradisi, rheibarbarici, cinnamomi, nucis moschatæ, aloës, calami aromatici, maceris, sing. ʒ ij. omnia in tenuem pollinem redacta cribrato, additóq; succi chelidonii ℔ ii. saluiæ, bryoniæ, buglossæ, fumiterræ, rutæ, betonicę, mẽtæ, borraginis, fœniculi, sing. ℔ ß. omnia in vnum redacta, cum vini albi, dulcis, optimi ℔ ii. destillato, & stillati liquoris, singulis diebus, æstatis tempore cochlear vnum, hyeme verò duo propinato.

Aqua destillata ad exiccandũ vlcera & fistulas, ℞. Aquæ vitæ optimæ & ter destillatæ q.u. in ea pone betonicæ, verbenæ, rorismarini, hypericonis, ana. bene coctas impone ad aquam vitæ, vel iterũ destillentur simul, & ea lauentur vlcera.

Aqua mirabilis ad fistulam & omnes plagas. ℞. Rorismarini, lauri, myrti, apii syluestris seu domestici, quas quatuor herbas fac recẽter destillari per alembicũ vitreũ, cuius aquæ sume ℥ i. deinde ℞. Terebinthinę ℥ vi. gummi hederæ ℥ iii. thuris masculi ℥ ii. croci, mastices, cubebarũ, nucum muscatarum, myrrhę, galangę cinnamomi, aloës succocitrini, caryophyllorum, ana ℥ i. sed omnia subtiliter

tiliter puluerizata ſint: & in prædictis aquis imbibita, pone in aludel per alembicum deſtillando. Hanc aquã reſerua in vaſe vitreo. Hæc valet ad omnes fiſtulas à gula infra exiſtentes, & omnia vulnera, ſi de ea in eiſdem poſueris, & peciam balneatam in dictis fiſtulis ſuperponas, eam mutando cum exiccata fuerit. Valet multum & etiam confert cuilibet corporis paſsioni, apoſtemati & doloribus intrinſecis, bibendo de ipſa modicum. Si verò fiſtula fuerit à gula ſuperius, addatur prædictis rebus ℥ i. piperis, & erit perfectiſſima: fæces autem quæ de dicta deſtillatione fuerint relictæ, puluerizes, etiam valebit ſi ſuperponatur cuicunque vlceri.

Aqua diuinæ operationis, vulnus omne breui ſanans tempore, ſcabiem & exiturã ℞. Tartari albi calcinati, id eſt cũ argento viuo decocti ac depurati, aquæ ardẽtis, quantum ſufficit ad deſtillandum: quod ſi pluries deſtilletur, efficacior redditur. Fumanellus.

Aqua alia, probata ad fiſtulam, & quæ ita indurat ferrum, quòd poteris incidere aliud ferrum, ac ſi eſſet lignum. ℞. Lumbricos terreſtres, & de eis fac aquam per alembicum, & ex radicibus raphani, fac aquam per alembicum: tum fac fieri tibi vnam laminam cultelli quæ ſit à parte vna acuta, poſtea ponat eam faber in igne donec rubefiat, & extra-

hat, & extinguat in ea tribus vicibus æquali quantitate ſumptis: & temperata cum acumine ipſius cultelli, inde perforando vitrum deinde cādidetur: & iterum balnea in aquis ſupra dictis: deinde poteris incidere ferrum ſecuriter, & eſt mirabilis in fiſtulis.

Aqua ad omnia vulnera, ℞. Succi agrimoniæ, ſolani, plantaginis, ana ℔ ß. vini albi, (ana vitri albi) ℥ iiij. aluminis crudi ℥ iij. maſtiches ℥ ij. auripigmēti ℈ ß. albumina ouorum numero vj agitentur fortiter & deſtillentur, hac aqua lauetur bis in die.

Aqua alia ad fiſtulas, nodos, lupiā, porra, ſcrofulas, omnémque excreſcentiā, abſque dolore opus peragens. ℞. Olei ex lateribus electi ℔ v. thuris albi, maſtiches, gummi arabici, terebinthinæ Damaſcenæ, ſing. ℥ iij. trita omnia alembico deſtillentur, & denuo additis ſalis ℔ v. alembicentur, vſúiq; ſtillatitius liquor ſeruetur. Fumanellus.

Aqua ad vulnera citò ſananda. ℞. Aquæ ardentis ℥ iiij. theriacæ ℥ ß. elambicentur, & vulneribus imponantur, aſperſis puluere myrrhę & aloês, Fumanellus.

Aqua quę valet ad omnia vulnera cito ſanāda, in quacunq; parte corporis, ſiue ſint recentia ſiue vlcerata, & ad fiſtulam, quod expertus ſum. ℞ Vini albi optimi deſtillati per alembicum, vel per vas ęreum cum quo fit

fit aqua vitiæ, ℔ ij. aquæ rosmarini, aquæ saluiæ, simul destillatarum, ana ℔ v. zacchari albi ℔ x. quæ omnia prædicta destillentur simul, deinde, ℞. Ampullam vnam
5 plenam folijs rosmarini & saluiæ, ana, & misce cũ prædicta destillatione, & sic dimittas per vnũ diem, postea cola, & repone in vase vitreo. Modus vtendi, vt imponatur fistulis cum petia, semper post exiccationem, rursus
10 humectando.

Aqua alia ad extrahendum ossa, & ad seruandum ne membrum putrefiat, & valet in vulneribus. ℞. Terebinthinæ bene mundæ & albæ sine ablutione, picis naualis similiter
5 benè mundæ, mellis apum, ana ℔ j. & resinæ pini albæ & recentis, & mellis ℔ v. hæc omnia destillentur per alembicum de vitro, & aquam illam reserua in ampulla.

Aqua composita, pro iis qui à morbo Gal-
20 lico conualescunt, ex præscripto Rondelletij. ℞. Scobis ligni Guaiaci ℔ j. theriacæ bonæ veteris ℥ ij. conseruæ ros. bugloss. borraginis, ana ℥ ii. conseruæ helenij, & anthos, ana ℥ j. pulueris electuarij, de gemmis, læ-
5 titiæ Galeni, ana ʒ. ij. fiat infusio in vase oppleto vini albi & aquæ bonæ, ana quartariis iij. super cineres calidos destilletur in vase duplici cũ cinnamomo. Dilue in eo quod destillatum fuerit, sacchari q. s. cola per ma-

nicam Hippocratis, dato bibendam his, qui conualeſcunt à morbo Gallico.

Aqua theriacalis, ex eiuſdẽ deſcriptione, ℞. Theriacæ veteris ℔ i. acetoſæ M. iii. florũ chamomillæ, pulegii, graminis, cardui benedicti, ana M. ii. temperentur in vino albo, deſtillentúrq;, aqua ſeruetur vſui, capiat æger ℥ ii. cum ℥ iii. aquæ acetoſæ, bugloſſæ, & hoc cum ingreditur lectum vel ſtupham. Hęc aqua curat dolores morbi Gallici, ſi per ſe detur, vel cũ decocto milii ſolis, vel bardanę, hoc eſt, lappę maioris. Ego, inquit, optimo ſucceſſu curaui multos pueros, ſenes & debiles hac potione, vel addendo guttas aliquot decoctioni communi Guaiaci: propter tenuitatem partium citò penetrat, & ad extra propellit. Hęc aqua, cum aqua extinctionis auri omne vitium argenti viui emendat & caſtigat.

Aqua theriacalis ad epilepſiam, eiuſdẽ. ℞. Theriacę antiquæ qr. j. mithridatii qr. ß. radicũ enulæ cãpanæ ℔ ß. gallitrichi M. ii. chelidonii maio. M. j. temperentur per noctem in vino maluatico. Omnia ſimul ponantur in alembico vitreo, & fiat deſtillatio. Hæc aqua valet in omnibus affectibus cerebri & neruorum frigidis.

Aqua theriacalis Iacobi Siluij, qua in morbo Gallico vtitur. ℞. Ligni Guaiaci ℔ ß.

aquæ ℔ viij. vini albi nō dulcis ℔ ij. aquarū fumariæ, cichorij, chamomillæ, ana ℔ j. macerentur ſimul per noctem ſuper cineres calidos, adde polypodij quercini ℔ ß. epithymi ℥ ij. aſparagi ℥ vj. conſeruæ roſarum cichorij, borraginis, bugloſſæ, ana quar. ij. theriacæ bonæ, conſeruæ enulæ campanæ, ana quartar. j. deſtillentur vaſe duplici benè obturato. Doſis ℥ ij. vel iij. Quod ſi velis, poteris vnciis tribus aquæ theriacalis, addere ſacchari ℥ j. cinnamomi ʒ j. & rurſus per manicā Hippocratis deſtillare. ita enim ſapor erit gratior. Datur mane in lecto ad ſudores prouocandos.

Aquæ octo Sācti Aegidij, ad apoplexiam recentem, paralyſim, vulnera & febres. ℞. Hyſſopi, pulegij, caryophyllatæ, cichorij, ſingulorum partes æquales, in mortario contерantur, & deſtilletur in alembico aqua ſeruanda. Poſtea accipe rutæ, petroſelini Alexandrini, zedoariæ, aloës, lapidis calaminaris, ana partes æquales: contundantur ſimul, & in prædicta aqua decoquantur ad tertiæ partis conſumptionem, coletur deinde per pannum, & ſeruetur in vitro benè obſtructo. Elapſis quadraginta diebus, bibant de ea ſin gulo quoque die mane, diebus 10. continuis, qui laborauerint prædictis morbis (fortè peſte) & cibus tardetur horis 6. Bibita præter-

ea ieiuno ſtomacho, præſeruat ab apople-
xia & paralyſi. confortat enim ſupra modum
membra. Si bibatur à ieiuno cum caſtoreo,
recentibus his adhuc morbis, auxilio eſt.
Vulneribus cum neruorum & venarum ſe-
ctione, optima eſt, ſi cum ea lauētur. Omnes
febres cuiuſcunque qualitatis curat, potata
nouem diebus mane, ieiuno ſtomacho.

Aqua Philoſophorum ſecunda: Accipe
rutæ (agrimoniæ) ſatirionis, chelidonij,
zacchari, lapidis calaminaris (aliâs tutiæ)
ana, contundantur omnia, & in alembico
deſtillentur lento igne. Hæc aqua valde eſt
pretioſa, ſanat quemuis oculorum affectum.
In cibis ſumpta à ieiuno, contra omnia ve-
nena valet, eiiciendo ea per vomitum. A ieiu-
no potata, curat hydropem, & mundat ſto-
machum ab omnibus excremētitiis humidi-
tatibus frigidis. Ignem ſacrum extinguit vno
die, ſi fiat cum ſtuppis canabinis & hac aqua
emplaſtrum. Cancrum curat permixta cum
aloë, emplaſtrata cum ſtuppis canabinis bis
in die.

Aqua tertia eorūdem, quæ Petralis dici-
tur, Accipe ſeminis pimpinellæ, petroſelini,
apij, lappæ, maſtiches ana, permixta contun-
dantur cum ſanguine hircino, addendo mo-
dicum aceti fortis, & ſtent ſimul in obturato
vaſe aliquot dies, poſtea deſtillentur, & ſe-
quetur

quetur aqua, quæ calculum frangit rubrum vel album, acutum vel planum. Si verò calculus fractus fuerit, tunc bibatur ſtomacho ieiuno de hac aqua, & in arenam ipſum con fringes. Qui tineam ſeu ſcabiem malam hac lauerit aqua, ſanabitur & pili regenerabuntur. Omnis ſcabies corporis tribus vel quatuor diebus curatur, ſi ea lauetur. Generat mane potata, bonum ſanguinem in corpore. Paralyſim tollit bis in die pota cũ caſtoreo, niſi morbus fuerit confirmatus: ſanat etiam morbum caducum & apoplexiam.

Aqua quarta, Accipe hirundinum pullos, cõtere & in puluerem redige, cui caſtoreum admiſce & nonnihil aceti boni, & per alembicum deſtilla. Bibita valet contra apoplexiam, aut epilepſiam. Si etiam iuuenis aliquis 14. annorũ ea fuerit correptus, ſi quadraginta diebus mane de hac aqua guſtarit, curabitur. Valet tuſsi & aſthmati nouẽ continuis diebus pota mane. Confert cerebro, purgat ſtomachum, pectus dilatat & aufert cauſam paralyſim facientem, auget ſemen, & refrigeratos calefacit. A ieiuno potata cum hyſſopo, hydropem ſanat à frigiditate ortam, & febrem quotidianam. Abſtineat tamen ab hac aqua omnis prægnans mulier, quia fœtum interficit. Cum hyſſopo pota, morbis capitis auxiliatur, & excitat appeten-

tiam, ſomnum conciliat, concoctionem iu-
uat, & vrinam pellit.

Aqua quinta, ℞. Hyſſopi, gladioli, ſabinæ, abrotoni, ana partes æquales, ex his fiat paſta, & ſtet aliquot diebus impaſtata, poſtea deſtillatione extrahe aquam, quæ fortiſsimæ eſt facultatis. Valet contra omnes febres tam calidas quàm frigidas. Prouocat mulieribus menſtrua, ab ea tamen ſibi temperent prægnantes, ne interimat fœtum. Pota aqua fluxus ſanguinis ſiſtit, ſeu dyſenteriam, & contra omnes fluxus ventris auxilio eſt. Purgat ab humiditatibus malis ſtomachum, & vermes enecat. Cum caſtoreo pota, paralyticis confert, calidè ſumpta ſingulo quoque die.

Sexta aqua Philoſophorum ex talpa, ad tingendum colore albo aliquid in corpore humano vel animalis: Accipe talpam, eámque in puluerem redige cum ſulfure, addendo ſuccum chelidonij, & ſimul ſtent per aliquot dies, ac poſtea deſtilla. Eius virtus eſt eiuſmodi: Si animal colore nigrum nouem diebus laueris hac aqua, eius pili reddentur albi inſtar niuis. Item ſi huic aquæ commiſceantur cera & aloë, membrum paralyticum curat inunctione. Sanat morbum qui dicitur, Noli me tangere, ſi emplaſtri modo imponatur. Capitis debilitatem emendat.

Præ

Præterea aqua hæc commixta cum lapide calaminari & aloë, ſanat Lupum morbum, ſi bis in die emplaſtri modo imponatur, aut etiam ſi eadem aqua lauetur: caue tamen ne intra os ea vtaris.

Aqua ſeptima, quæ dicitur aqua conſeruationis: Accipe petroſelinum, & contere in mortario, & deſtilla in alēbico. Hanc aquam bibat quis qui cibum non appetit, ieiuno ſtomacho, omnem flatuoſitatem & cruditatem eius emendat, concoctionem procurat. Purgat quoque pectus à ſuperfluitatibus.

Octaua aqua, dicitur conduplicata, Accipe ſeminis apij, & olei papaueris, ſacchari albi, caryophyllorum, ana conterantur in mortario, quibus adde aquam conſeruationis prædictam; & ſimul mixta ponantur in alembicum ad deſtillandum. Valet hæc mirum in modum contra tuſsim & dolores pectoris, ſi mane frigidè, veſperi verò calidè bibatur. Bibita calidè cum caſtoreo, valet in omnibus ſplenis affectibus, & membrorum tremoribus, & caput cerebrúmque confortat. Octo has aquas, ſancto Aegidio inſcriptas, ex Germanico trāſtulimus. Reſtabat nona quoque, ſed eius deſcriptio imperfecta erat, ideóque intermiſimus.

De aquis compositis, quæ Elixir vocantur, quarum aliquæ ad balsama etiam, de quibus inferius, referri debent.

ELixir factum olim per D. Ioannem Bentiuolum, & expertum: Nutrit & restaurat mirabiliter, deinde confortat membra neruosa, & neruos ipsos, stomachum scilicet & cor: stomachum purgat, memoriã auget, ventositates resoluit, & appetitum excitat. Dosis est pro vice, quantitas drachmæ dimidiæ. Qui stomacho fuerit calido, accipiat cũ aqua endiuiæ, etiam tempore calido: qui verò stomachum habebit frigidum, tempore etiam frigido sumat cum aqua melissæ aut absinthij, aut simili. ℞. Roris m. mẽtæ, ana ℥ ß. cinnam ℥ j. succi liquiritiæ, liquiritiæ rasæ, ana ℥j ß. rhabarb. electi ℥ j. ß. spicæ ℈ iij. croci ℈ j. caryophyllorum, macis, nucis moschatæ, galangæ, ana ℥ j. mannæ electæ, olei de terebinthina, ana ℥ ij. tartari ℥ j. ß. pulpæ caponis ℔ ß. pulpæ perdicis ℔ j. diarrhodon abbatis ℥ iij. fisticorum, amygdalarum dulcium, pinearum mundatarum, ana ℥ viij. dactylorum, passularum, penidiorum, ana ℥ vj. musci ambræ, ana ℈ ß. contundantur omnia, & infundantur in aqua vitæ per dies tres, & postea in alembico vitreo destillẽtur, & ha

& habebis aquam vitæ puram. Si destillatio, aut infusio potius, facta fuerit in vino maluatico, multò erit melior. Ex Italico manuscripto translatum.

Aqua secreta, ℞. Vini maluatici optimi, infunde in eo flores, herbas, species, & quascunque res volueris: stet tribus aut quatuor diebus in bocia benè lutata ad putrefactionem, postea destilla lentissimo igne, & non fiat sequestratio, nisi in fine, tunc abstrahe aquas ne fœteant & comburantur species. In illa aqua resolue saccharũ, post adde musci, ambræ, cinnamomi: & si vis habere aquam multũ delectabilẽ, tũc ℞. Saccharũ candi, su perfunde aquã vitæ optimã, & destilla aquã vitæ à saccharo, quousq; transeant spiritus: alteram pone aquã in bocia prenominata, & cadent in ea iij. vel iiij. guttæ rubeæ aromaticæ, & potest reiterari talis destillatio cum saccharo cando vt prius, idq; toties quoties, & erit res mirabilis, præsertim cũ auro, sicut scis, & habebis aurum solutũ, mirabile, efficacissimum & dulcissimum: & si vis habere purum aurũ, pone caput mortuũ in loco humido, & habebis artẽ mirabilẽ. Et iste supra dictus modus præcellit alios, vt ratio dictat, quam nõ reuelabo, propter causas quas scio.

Aqua aurea, vel elixir vitæ, ℞. Saluiæ qr. iij. nucis moschatæ, macis, zingiberis, granorum

rum

rum paradiſi, caryophyllorum, cinnamomi, ana ℥ ij. rhabarbari, caſtorei, ſpicæ nardi, ana ℥ ß. olei laurini ℥ ij. aromata ſeorſim commixta in mẽſuris ſex vini optimi in olla inuitreata benè cooperta, per menſem macerentur: quo elapſo tẽpore, coletur vinum, & aromata contũdantur minutim, vt redigãtur ad formã pulticulæ: & rurſus affuſo priori vino, ſtent per triduum cooperta, ac tandem per alembicum deſtillentur, & ſequetur aqua clara inſtar cryſtalli, quam ſerua in vaſe vitreo obſtructo, & vtere ad ſequẽtia. Si hac aqua conſpergas piſces, aues, carnẽ ferinã, & alia, incorrupta manebunt, quã diu volueris. Vinũ alieni odoris, pendulũq;, redditur odoratũ & integrũ, ſi huius aquæ modicũ affundas. Apoſtemata interna, pota ſanat, aut illita. Viſcera omnia cõfortat, & colicę prodeſt. Vulnera ſanat, ſi petia madefacta hac aqua, vulneri admoueatur. Apoplexiã imminentem præcauet, bibita, aut cerebro illita. Oris & gingiuarũ affectus curat, & anhelitus graueolentiã ob gingiuarũ putredinem, nariũ item atque auriũ emendat. Si bibatur à viris conſeruat eorundem vigorem, & timiditatem corrigit, exiccãdo humiditates. Faciei maculas, oculorum, atque etiam totius corporis corrigit, ex Germanico incert.

Aqua alia aurea dicta, & virtutis ſingula-

rissimæ. ℞. Foliorum saluiæ ʒ ij. nucis moschatæ, caryophyllorũ, zedoariç, granorũ paradisi, ana ʒ ß. cinnamomi ʒ j. lauendulæ ʒ iiij. vini boni qr. iiij. hæc omnia habeãtur in vase benè obturato per 14. dies, postea coletur vinum, aromata verò tundantur benè, ac iterũ vino cõmisceantur, in alẽbico aut balneo Mariæ destillatũ fiat. Confortat retentiuam stomachi appetitiuámq;, corrigit affectus pulmonis, splenis ac interiorũ omnium. Est & amuletum venenorum omnium, sanguinem clarificat, anhelitus graueolentiam ac polypum aufert, sed & grauedinẽ, tusses, dyspnoeas, spirandi difficultates, confortat cerebrum ac memoriam, visum acuit, oculorum qualescũque defectus sanat, vulneratis, flagellatis, aut ab alto cadentibus singularis medicina, apostemata discutit: guttam, apoplexiam non admittit: impetiginem, lepram mundat: in spasmo vltimum auxilium. Si vinis corruptis misceatur, rectificat odorem saporémque vini: conseruat senes, formosos & bene coloratos.

Elixir vitæ, ex descriptione Fierauanti, omnium medicinarum facultatem intendit, si modicum iis permisceatur. ℞. Caryophyllorum, nucis moschatæ, zedoariæ, zingiberis, galangæ, piperis albi, nigri, baccarum iuniperi, corticum citri, cort. arantiorum, saluiæ

ſaluiæ,baſiliconis,roriſmarini,mentæ,maioranæ, baccarum lauri,pulegij, gentianæ,calamenti,foliorum ſambuci, roſarũ albarum, rubearum,ſpicænardi,cubebarum,aloës hepatici, ſeminis artemiſiæ, ſem. maioranæ, ana ʒ ij ficuum, paſſularum, groſſorum,dactylorum, amygdalarum nucum pinearum, ana ℥ vj. mellis albi ℔ j. muſci orientalis ʒ j. ſacchari fini ℔ iiij. miſce,contuſis omnibus contundendis, & in aquæ vitæ ℔ xv. infundantur. Sit autem aqua vitæ ad minimum tertia vice deſtillata. Stent ita in bocia bene obturata,decem diebus aut amplius,poſtea in Balneo deſtillentur vſque ad fæcum exiccationem. Poſtea extrahe aquam è recipiente, ponatúrque in Pellicano, & circuletur in fimo equino per duos menſes continuos. Poſt circulationem tuum elixir habebis paratum, Poſt hæc accipe bociam cum reliquiis fæcum, & deſtillentur in cineribus fortiſsimo igne, etiam extillabit aqua rubra inſtar ſanguinis, quæ admodum fœtet, & turbida eſt: quæ & ipſa circuletur vt prior: & hæc eſt ignea ſubſtantia, quę etiam mortuos ſuſcitare poteſt. Poſt circulationem ſeruetur. De priori aqua, quę per balneum eſt extracta, ſi tertio quoque die per os ʒ j. accipiatur, corporis integritatem conſeruat, & à morbis tuetur. Si vulnera ea

made

madefiant bis térve ad ſummum, curantur: oculorum morbis omnibus apprimè conuenit, gutta una inſtillata, viſum conſeruat. Facies & pectus ſæpius hac aqua lota, iuuentutem conſeruat. Per os aſſumpta, venerem ſtimulat, & mulieres infœcundas, ad conceptũ diſponit. Poſterior aqua rufo colore prædita, doloribus matricis medetur per os ſumpta: põdere duarũ drachmarũ aſsũpta, pleuritidem ſoluit: colicos dolores inunctione curat, ſimiliter & lienis duritiem, dentiũ dolorem, anhelitus fœtorẽ, & alia huiuſmodi ſanat. Omnis generis febres tollit, quia potenter omnes humores diſcutit & diſsipat. Si cui ægroto vocis acciderit priuatio, dabis huius ʒ j. cum altera ʒ prioris aquæ, intra os, & loquetur: quod ego millies expertus ſum.

Aqua mirabilis quæ dicitur mater Balſami, cuius infinitæ & mirabiles ſunt proprietates, & in fiſtulis mirabilem operationem producit. ℞. Terebinthinæ ℥ j. thuris maſculi ℥ ij. aloes ſuccocitrini, maſticis caryophyllorum, galãgæ, cinnamomi, croci, nucis moſchatæ, cubebarum, ana ℥ j. gummi hederæ ℥ v. omnia ſubtiliſsimè pulueriſentur, deinde in alembico benè lutato luto ſapientiæ, deſtillentur lento igne. Prima aqua erit clara & alba, donec incipiat croceari & inſpiſſari,

tunc remoue ipſam, & collige ſecũdam, quæ erit crocea, ſpiſſa, & priori ſupernatat. Cum autem color ille croceus magis intenditur, remoueatur ſecunda, quia venit tertia, quæ eſt ſicut mel clarum: & propriè balſamũ vocabitur, & eius facultates quoque obtinet. Si eius guttam cum cuſpide cultelli in fundo cyathi aqua pleni poſueris, non diſſoluitur, quemadmodum verum Balſamum: poſtquam ſteterit per vnam horam, venit in ſuperficie aqua ſine diſſolutione. Ardet quoq;. Deinde congelat lac, ſi in vna libra lactis ponatur vna gutta tepida ſtatim congelat illud, ſicut Balſamum. Prima aqua Balſamum dicitur, & hęc curat fiſtulam, ſonitũ aurium, ſi de ea ij. vel iij. guttas mane auri impoſueris. Secunda aqua vocatur oleum Balſaminũ, quæ curat oculos expalpebratos, leproſos & lacrymoſos ſubitò, ſi cum ea mane & ſero laueris. Tertia vocatur Balſaminum oleum artificiale, quod in facultatibus idem eſt, quod naturale. Curat & ſtringit omnem tineã, ſcabiem & ſuperfluitatẽ, in quacunque parte humani corporis acciderit: omnia apoſtemata & omnia vlcera recenter eueniẽtia, omnémq; tumorem oculorum, ſi cum ea laueris. Repercuſsiua eſt magis humorum frigidorum, quàm vlla alia medicina. Omnem dolorem dẽtium, vel ex verme, vel ex humo-

re fluente, si cum ea laueris, curat, restringit, & interficit. Et in omnibus venenis frigidis, sicut bufonis, araneæ, serpentis, scorpionis, optimè valet, nec est possibile vt hominem lædant, si aliquis ab illis punctus, guttam tepidã huius apposuerit. Omnia vlcera quantumque profunda sint, siue in carne, siue in neruis & ossè, & apostemata saniosa, si cum ea laueris, sine aliqua tenta, curat intra nouẽ dies, quantũcunque terribilia, seu immũda, fistulata vel cancrata fuerint, etiam noli me tangere, & morbum Aegidii: habet etiã mirabiles effectus in dulcificatione corporum metallicorũ. Omnem guttam frigidã, si cum ea laueris, & si cum pãno lineo supra locum doloris emplastraueris, curat. & percussiões lapide, vel casu, læsione loci facta, panno lineo in eo tincto & superposito desiccat, & restringit, neruósq; fortificat vel confortat: & scias quòd est calidissima supra omnem gradum, & nulla res calidior reperiri potest: & est tantæ penetrationis & caliditatis, quòd si vnam guttam tepidam posueris super manum, statim penetrat sine læsione, & non senties. Tumorem pedum, tibiarũ, & dolorem juncturarum læsione ibi facta superposita curat ex frigida causa, vel ex sanguine corrupto. Dicitur hic liquor mater Balsami, quem si probare volueris, accipias pullum de-

plumatum & mundatum à viſceribus, poſtea calefac eum ad ignem tandiu, quòd vix poſsit teneri in manu, poſtea line eum cum dicto oleo & expone ſoli per duas horas ad exiccandum & iterum iteretur vngendo cum dicto oleo, & deſiccetur: poſtea vbi vis repone, quia nunquã putrefiet, & huius generis plures habet facultates. Bertapalia.

Aqua ſeu oleum magnificum, variæ ad multa facultatis, ad viſum vtique inſtaurandum memoriámque. Membrũ quodcunque litum roborat, pituitam ventriculum lædentẽ digerit, & ipſum roborat, cochlearis menſura præbibitũ, quo etiam modo ieiunè ſingulo die ſumptum, ab omni tuetur morſu, & venenoſorum morſui impoſitum, liberat à veneno: illitum ſcabiem ſanat & tineã: auribus impoſitum, grauem tollit auditum, ad oculos confert humentes, & ad omnem hebetudinem: internorum verò tumores, potũ liberat & dentes lotione: & ſi vlcus cancérq; quaque die madefiant, curãtur: pari modo & neruorum reſolutio: crurũ ſanat tumores, omnémque ægritudinẽ à cauſa frigida prouenientem. Accipit autẽ terebinthinæ ℔ ß. aquæ ardentis ℔ ij xyloaloes, ſantalorum citrinorum & rubeorũ, cinnamomi electi, cubebarum galãgæ, nucis moſchatæ, cardamomi,

momi, croci, thuris, maceris, maſtiches, zingiberis, ſpicæ nardi, caryophyllorum, de vno quoque ℥ iij. gummi Arabici ℥ j. moſchi ʒ j. ambari tantundem, omnia per ſe trita, & in cerniculo cribrata, cum aqua ardenti in vitreo vaſe per diem excipito, ignéque molliuſculo deſtillato, donec ſtillans aqua exierit clara: cúmque colorem mutauerit aliud vas ſupponito, & vtrunque per ſe ſeruato. Fum.

Elixir, ſiue aqua vitæ compoſita, quæ ad Balſamelæa quoque erit referenda.

Recipe caryophyllorum, nucis moſchatæ, zingiberis, galangæ, piperis longi, piperis nigri, zedoariæ, granorum iuniperi, corticum aranciorum, corticum citriorum, maioranæ, roriſmarini, mentæ, baccarũ lauri, pulegii, ariſtolochiæ rotundæ, ſtœchados, ſigilli b. Mariæ, cardui benedicti, florum cheiri, florum primulæ veris, roſarũ rubearum, florum ſambuci, ſpicæ nardi, ligni aloës, cubebarum, cardamomi, cinnamomi electi, calami aromatici, ſaluiæ, baſilici, gentianæ, calamẽti, ſantalorum omnium, acori, pæoniæ, radicum & granorum, macis, nigellæ, cornu ceruini, raſuræ eboris, chamædryos, chamæpityos, melligetæ, maſtiches, thuris albi, aloës hepatici, myrrhę, florum camomillæ, a-

nethi, artemisiæ, betonicæ, ana ℥ iij. florum borraginis, florum buglossæ, melissæ, seminum anisi, fœniculi, carui, ana ʒ ij. specierum electuarij de gemmis, specierũ diarrhodon, specierum triasantali, specierum aromatici rosati, ana drachmæ dimidium, diamoschi, dulcis diambre, electuarii de gemmis, theriacæ, diacori. dianthos, ana ℥ ſ. florum lychnidis, altilis, rubrorum florum calendulæ, radicum bardanæ, radicum filicis, ana ℥ ſ. chelidonii maioris cum radiculis à terrestri immundicia repurgatis, & resectis foliis marcidis, si quæ fuerint, ℥ j. rhabarbari electi sesquiũciam, olei de terebinthina ℔ j. Omnia supradicta benè puluerizata vel conquassata, ponantur quælibet & singula suo tempore (incipiendo à vere, continuandóq; per æstatem) in aqua vitæ optima quæ facta sit ex vino Rhenano antiquissimo, generosissimo, non marcido aut fæculento per alembicum vitreum non æneum, fermentetúrq; in ea toto singulorum præsertim florũ & herbarum colligendorum tempore, obturando quàm exquisitissimè vas siue bociam (quæ vitrea sit aut saltem terrea Sigburgensis Samia nostra) operculo vitreo circumlutato. Aqua autem vitæ in qua macerabuntur dictæ species, sit ad pondus librarũ vigintisex, plus minus. Si in tres diuersas bocias diuide-

res

res aquam, similiter species & res ad ratam diuide: quia securius destillabis in tribus vicibus, quàm in vna. Et pone bociam cum superimposito alembico in balneo Mariæ sub moderato igne. Primùm exibit elixir vitæ, & serua illud per se benè obturando vas vitreum, ne respiret. Deinde stillabit aqua grossior quæ solum ad viliores vsus valet. Fæces verò, quæ remanebunt in alembico, cucurbita vel vesica, æquiualent theriacæ, & seruiũt pauperibus ad plures infirmitates.

Elixir vitæ aliud, mirabiliter caput roborans, priori ferè simile, nisi quod minori sumptu & labore comparari potest: ℞. Caryophyllorum, nucis muscatæ, zingiberis, zedoariæ, galangæ, piperis longi & nigri, corticum citri, seminis iuniperi, foliorũ saluiæ, basilici, rorismarini, maioranæ, euphragiæ, fœniculi, betonicæ, baccarum lauri, pulegij, gentianæ, calamenti, rosarum rubearum, spicæ nardi, ligni aloës, cubebarũ, cinnamomi, cardamomi, calami aromatici, stœchadis, macis, thuris masculi, ana ʒ j. postea, ℞. Ficuũ siccarũ, passularum, dactylorũ sine ossibus, amygdalarũ dulcium, ana ʒ j. ß. mellis ℥ vj. sacchari albi ad pondus omniũ, terantur omnia simul benè, & ponantur in aqua vitæ trium coctorũ, & postea repone omnia in ampulla vitrea, & destillentur lentè vt in

aliis elixir vitę.

Aqua laudatiſsima, Balſami vires in ſe cõtinens, ad multas ægritudines neceſſaria ex Fumanello. Aqua quæ Balſami facultates ęmulatur, lætitiam affert cerebrum confortat, tumores intrinſecus ſuppuratos, ſeu vomicas rumpit pota, oculorum ruborem & maculas delet, fiſtulam curat, & cancrũ impoſita, potu morbum ſanat comitialem: membrorum reſolutionem, ſeu paralyſim inuncta curat, quæ ex frigida eſt cauſa, vino modico cõmixta cochlearis mẽſura, ieiunéque ebibita, ſenectutẽ retardat, & ſanitatẽ cõſeruat, lẽtigines à facie, putredines, omnéſq; maculas linita delet guttámque roſaceã, vulgo nuncupatam, faciei morbum ex eryſipelatis genere: dentium tollit dolorem, & aurium ſpiritum flatuoſum impoſita, narium fœtorem & gingiuarum ſynanchen, omnémque gutturis rumpit abſceſſum: melancholicis confert, iſchiadicis, podagricíſque: aſcitẽ curat, colique dolorẽ à cauſa frigida, & coronariæ ſuturæ lita, omnẽ tollit capitis dolorẽ, ex frigida cauſa euenientem: vermes interficit, ad ʒ ß. quãtitatẽ ſumpta, quo momodo & veneno obſtat. Plura etiã promittit, quàm ſcripta ſint. Cuius confecturæ hic eſt modus. Maſtiches, caryophyllorum, nucis muſcatæ, cardamomi minoris, cubebarum,

piperis

piperis longi, cinnamomi. galangæ, zingiberis, ligni aloës, cardamomi maioris, de singulis, ℥ ß. spicæ nardi ʒ iij maceris ʒ j caphuræ ʒ j. ß nucis Indicæ ʒ ß. vini albi, subtilis, dori quod sufficit, inuicem commixta suaui destillato igne.

Species pro vino Maluatico destillato loco auri potabilis, ℞. Vini maluatici electissici mensuras vi. ponatur in bocia & destilletur suaui igne per cineres, septem vel nouem vicibus: aquam vitæ sic benè rectificatam pone in vitro cum sequentibus: ℞. Sperma ceti, ambræ electæ, rhabarbari optimi sing. ʒ.ii musci fini & electissimi ʒ.i. vel plus: pone huiusmodi res in sacculũ vel pilã de panno raro subtili & bene mundo Huiusmodi sacculus postea ponatur ad vinum supra rectificatum, & bene claudatur orificium vitri: efficietur tale vinum aurei coloris. Posset & cinnamomi interioris aliquid addi, & erit magis delectabile. Virtutes huius aquæ: venena curat & expellit. Ad præseruandum, contra pestem detur gutta vna mane, cum modica medulla panis, factis prius aliis purgationibus, & phlebotomia. Infecto verò da testam nucis muscatæ plenam cum mica panis albi, deglutiendo curat. Ego verò do cum aliis medicinis bezoarticis, & misceo cum electuariis cordialibus ad dirigendã opera-

tionem. Et in hac destillatione inueni multa bona iuuamenta, Incert.

De aquis metallicis, & forti.

AQua argenti sublimati ad cancrũ, extirpans eum radicitus, & citò interficit, si superponatur, ita vt non longa curatione sit opus, nisi quatenus vlcus est: fiat autem aqua hæc hoc modo, Liquefiat stannum & dum incipit refrigerari & condensari, proiiciatur super ipsum de Mercurio tantum, quantum est ipsum stannum, incorporentur, vt fiat totum sicut pasta, & illa pasta super lapidem purum & lęuigatum poni & duci & optimè triturari debet, & postquam ita factũ fuerit, addatur ei de Mercurio sublimato quantum est ipsa pasta, & iterum teratur & ponatur super lapidem, & tunc fiet sicut aqua, & hoc per alembicum debet destillari, & quæ inde extrahitur aqua, debet colligi, & seruari ad vsum.

Contra omnem scabiem, pustulas, impetiginem, serpiginem, & morpheam, &c. liquor destillatus, ex Theophrasto. ℞. Enulæ campanæ ℥ j. axũgiæ ℔ ß. argenti viui ℥ ß. sulphuris ʒ ij. destilla per alẽbicum, & vnge.

Aqua aluminosa ad omnia vulnera, cuiusdam viri nobilis secretum. ℞. Succi agrimoniæ, solani, plantaginis, ana ℔ ß. vini albi ℥

iiij.

iiij. aluminis crudi ℥ iij. masticis ʒ ij. auripig menti ℈ ß. albuminum ouorum numero vj. agitentur fortiter & destillentur. Hac aqua lauatur vulnus bis in die.

Aqua aluminosa nuncupata, cuius in oris & aliarum corporis partium, omnibus vlceribus corrosiuis, mira vbique locorum facta est experiẽtia. Accipiuntur autem aluminis, succi portulacæ, succi plantaginis expressi, seu vuæ omphacinæ, & albuminis, seu candi di ouorum, ana partes æquales, & more aquæ cinnamomi destillant pharmacopolæ.

Aqua aluminosa alia ex libro Fulgoni. ℞. Albuminum ouorum numero quindecim, aluminis rochæ, succorum plantaginis: portulacę, solani, aquę rosarum, succi agrestæ, ana ℔ ij. misce omnia, & destilla in alembico: perducit vlcera antiqua ad cicatricem.

Experimentum quo se vsum fuisse quidã retulit chirurgus, ad carcinomata. Lateritio namque lapidi ignito aquam infundebat aluminosam, & refrigerato lapide ac penden te, aquam destillatam colligebat, in eáque linteolum madefactum vlceri imponebat, mirúmque modũ carcinoma post dies paucos curatum fuisse retulit, Fuman.

Aqua prętantissima ad maculas oculorum. ℞. Mellis albi ℔ ij. antimonii, tutię prępatę, sacchari candi, ana ʒ iij. aloës optimi ʒ ß.

℥ ß.chelidonii,rutę,euphragiæ,anaM.ß.de-
ſtillentur in alembico.

Aqua tutiæ præparatæ. ℞. Aquæ euphragiæ,aquæ fœniculi, aquæ matriſyluæ,ana ℔ ß.aquæ roſ.℔ ij.tutiæ præparatæ ℥ ij.aloes ℥ ß.cuperoſæ albę ℥ ß.camphoræ ℥ j.miſce & fiet aqua probatiſsima, ex Arnoldo, ad maculas oculorum.

Aqua Marchaſitæ quę oculorum deſtruit ſuffuſiones,& confirmatas emollit. Marchaſitæ fruſta ignita, in oleo communi antiquo pellucido extincta tritáque,deſtillato,& denuo cum fæce ſua terito,deſtillatóque.

Aqua ad lepram aliósque morbos. Aqua ſtillatitia ad leprã, omnémque corporis defœdationem,oculos mundans, iuuentutem conſeruans,& ad alia quàm plura efficax, vt experimẽto coniici poteſt, Limaturæ,ſeu ramentorum argenti,æris ferri,plumbi, chalybis,cadmiæ,auri,æreæ,&argenteæ,ſtyracis, de omnibus æquale pondus, macerẽtur die vna & nocte in vrina pueri non polluti: altera verò die in vino albo calido, & die tertia,in ſucco fœniculi,& quarta die, in lacte mulieris maſculum lactantis, quem peperit, quinta die in vino rubeo, & ſexta in ſeptuplo ſui,albuminum ouorum:qua deſtillata, ad vſum reponantur.

Aqua contra leprã.℞. Roris maialis mẽ-
ſuras

ſuras quinque, ſulfuris ℔ j cryſtalli ℔ ß. camphoræ ℥ j. miſce & mitte ſtare, poſtea decoquantur leuiter, & rurſus quieſcant, tum deſtilla, adde margaritas. Purgat choleram aduſtam & melancholiam.

Calx non extincta, cum ouorum albuminibus excepta, ſupérque marmoreum deducta lapidem ita ſtillato, vt quod craſsius eſt deſcendat, & per diem & noctem in loco ſeruato humido, & denuo deſtillato, ad faciem dealbandam.

Alia aqua dealbatiua. ℞. Calcem & incorpora ſuper marmore cum aqua albuminis ouorum per alembicum deſtillatorum: & fac ita ſpiſſum, ſicut ſalſam, deinde pone in vrinali in loco humido per diem & noctem, poſtea deſtilletur aqua ex his per alembicum, cum ſuaui igne, & ſine fumo, & quod deſtillatur pone in vaſe vitreo.

Aqua faciẽ dealbans. ℞. Albuminis oui, boracis petroſi, ſalis, aluminis rochæ, ſing ℥ j. quodlibet per ſe tritum albumini ouorum commixtum, deſtillato, vtitórque.

Aquę fortis hodie magnus eſt apud Chymiſtas & Aurifabros vſus; ſed & in medicina quoque, ad nonnullos morbos depellendos celebratur. Amatus Luſitanus fœliciter vſus eſt ea, in magno & maligno faucium vlcere. A principio ſuffuſionis quidam ea cu

rantur

rantur, adhibita oculis. Chirurgus quidam aliquãdo in dentem mulieris imposuit, quæ inde ferè insaniebat, donec opio adhibito à medico quodam, melius habuit. Ad vlcera, fistulas, cancros & porros, dum non fuerint 5 inossata, & concaua, solummodo mãdefaciendo cum pluma vel panno lineo ex aqua cum qua separatur aurum ab argento. Antiqui vt aurum ab argento separarent, vtebantur atramenti sutorij stillatitio liquore, vt 10 nunc quoq; in Asia faciunt illi, qui ab argento aurum separant. Nostri verò vt aquã fortiorẽ reddant, & vehementiorem, salẽ petræ adiiciunt. Bellonius de medic. cadauera seruantibus. In aquam fortem, si ferrũ aut alia 5 aliqua materia proiiciatur, statim ebullit, & sursum fertur, & nisi expiraret, vasa dissilirent. Sin aurum in eam inieceris, non æquè intumescit, resoluit id in arenã, reliqua metalla omnia in liquorem. Argentum vbi in 20 ea fuerit liquatum, immittantur laminæ cupreæ, & argentum his adhærebit, quod postea scopa separatur, ac tandem fusione vniuntur.

Aqua fortis, ℞. Vitrioli, salis petræ, fiat 5 aqua per destillationem, in quam ponas vasa argentea deaurata, & eliquabitur luna, & sol manet integer, postea cola, & si Solem demulcere volueris, appone ad prædictam

aquam ſalis * ammoniaci. poſtea verò quodlibet ſicca & præpara. Alia.

℞. Aquæ fortis, ſalis cõmunis & ſalis ammoniaci parum, deſtillẽtur ſimul: aut ſi aqua fortis prius fuerit deſtillata, iam dictæ ſpecies deſtillentur, & vocatur aqua regis, & ſeparat aurum. Aqua fortis verò communis, ſeparat tantum argentum, aurum graduat & illuſtrat.

Aqua cauſticatiua in fiſtulis ſine dolore: & etiã valet ad glandulas, ſcrofulas, & porros, & ad omnes excreſcentias in corpore humano, & aufert ſine dolore. ℞. Olei laterini optimi, maſticis electi, gummi Arabici, terebinthinæ, ana ℥ iij. piſtentur piſtanda: & omnia ſimul miſceantur, & per alembicum deſtillentur: quam deſtillationem miſce & incorpora, cum ℔ ß cineris cerri: & iterum deſtilla per alembicum, & quod fluit, reſerua in vaſe vitreo benè clauſo.

Aqua mirabilis in fiſtulis, cum qua ſcribi poſſunt literæ aureæ in ferro. ℞. Cornu arietis abraſum exterius, & incidatur ſubtiliter, & ponatur ad deſtillandum in alembico vitreo ſubtiliter, tunc iſta aqua quæ exit operatur in ferro calido ipſum deaurãdo, & mirabiliter valet in fiſtulis. Bertapalia.

Aqua corrodens loco cauterii, adeo vt etiam corrodat ferrum, ℞. Salis nitri ℥ ii. vitrio

trioli Romani ℔ j. cinnabaris, aliâs vcifur ℥ iiii. quælibet per ſe terantur, deinde ſimul miſceantur, & per alembicum deſtillentur, & hanc aquam collige, Idem.

Ruptorium, quo omnem contingit incidere tumorem, abſceſſúmve abſque ferro. Habet autem vitrioli Romani rubefacti ℥ vj. ſalis, nitri, vtriuſque ℥ ij gallarum, ſalis ammoniaci. ſingulorum ℥ viij. vitrioli non rubefacti ℥ ij omnia deſtillentur alembico, & in vaſe ſeruentur vitreo. Vſus quidem eſt, vt oliuæ ſarmento, lignóve acuto in hac madente aqua, tumor incidatur, qua pariter & porri tolluntur, Fumanellus.

Aqua ad vlcera cacoëthica & quomodocunque maligna & fiſtulas, Religioſi cuiuſdam apoſtatæ medicamentum, de quo alibi ſcripſimus, mihi à pluribus iam annis relatum, & experientia comprobatum, omnem detergens putredinem, & ad ſanitatem reducens, quod habet chalcitidis, ſeu vitrioli Romani ℔ j. ſalis nitri tantundem, aquæ quod ſufficit, coquantur ſimul cum modico argenti viui. Accipito autē aquæ huius clarificatæ ℔ ij. argenti viui ℔ j. & omnia commixta alembico deſtillato, & peracta deſtillatione, vitream bociam frangito, & quod intus eſt veluti fæx conterito, & denuo cum

præ

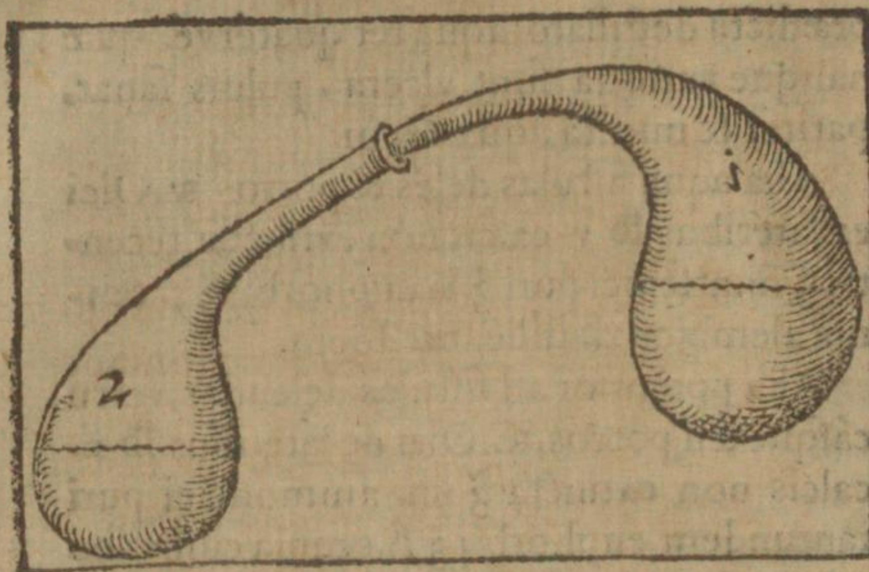
prædicta destillato aqua ter quatérve. quæ nanque antiqua sunt vlcera, puluis sanat, pariter & iniecta aqua. Idem.

Alia aqua fistulas delēs & porros ℞. Olei ex lateribus ℔ v. calcis non extinctæ recentis ℥ iij. arsenici puri ℥ ij. euphorbij ℥ j. omnia alembico destillentur. Idem.

Alia potentior ad fistulas delendas, verrucásque seu porros, ℞. Olei de lateribus ℔ ß. calcis non extinctæ ℥ iiii. ammoniaci puri tantundem, euphorbij ℥ ß. omnia cum oleo mixta, alembico destillentur & stillatitius liquor ad vsum seruetur. Idem.

℞. Tartari albi, salis nitri, ana puluerisentur subtiliter super lapidem purificatum, postea fiat fouea in medio pulueris, & impone carbonem ardentem, & oleum quod inde fluit serua, & loca morpheatica cū eo inungas, & sanabuntur.

Aqua fortis (à Gallo empirico) ℞. Salis nitri, vitrioli, ana ℔ ij. aluminis vsti ℥ viii. omnia subtilissimè terantur, postea ponantur in cucurbitam vitream benè lutatam, hoc modo, da sibi ignem, per horas decem semper augendo.

Aqua fortis, ℞.Auripigmenti,floris æris, ana ℥ ij.vitrioli Romani ℔ j. ß.ſalis nitri ℔ ij.aluminis ℔ iij. omnia pulueriſentur, & fiat ſecundum artem deſtillatio.

Aqua fortis ad fiſtulam antiquam, & pro fundatam etiam in oſſe,mirabilis, ex lib.ma nuſcripto vetuſtiſsimo.℞.Salis ammoniaci, vitrioli auripigmenti rubei & citrini, viridis æris,ana ℨ ij.vel plus,vel minus,pro tua voluntate, ponantur in alembico vitreo benè lutato, & fiat lentus ignis, augendo donec alembicum fiat rubrum, deſtillatum ſeruetur in vaſe vitreo benè obturato, quia aliter exhalaret. Tantę enim virtutis eſt aqua iſta, quòd oſſa penetrat,& ideò in cõcauo fiſtulę ponatur vna gutta modica: ſtatim cauterizat,ſicut ignis.Poſtea remoueatur arſura cũ albu

albumine oui aut butyro, tunc adhibeatur cautela in generatione carnis.

Alia, ℞. Salis petræ, vitrioli Romani, ana ℔ ij. aluminis calcinati ℔ ß. puluerisentur hæc omnia, & ponantur in cucurbita & destillentur. Dealbat hæc aqua dentes nigros, si cum penna anserum guttulam tantùm apposueris dentibus, quos pura aqua fontana postea laua & ablue.

Species aquæ fortis ad vermes(verrucas) & tubercula ℞. Salis ammoniaci, vitrioli Romani, æruginis, ana ℥ ij. aluminis saccharini, calcis viuæ, ana ℥ ß. mixta destillentur.

Alia aqua mirabilis in fistulis, & dissoluens margaritas, & aurum in foliis. ℞. Salis ammoniaci ℔ ß. salis nitri ℥ iij. tartari ℥ ij. salis cõmunis ℥ ß. omnia pulueriƶẽtur & destillentur per alembicũ, in vase vitreo seruetur.

Aqua quæ tingit equos, canes, pannos vel pennas in viridi colore. ℞. Cuperosæ ℔ j. & smerilij ℔ ß. subtiliter pulueriƶati, & per alembicum destillato, & quod fluit reserua in ampulla vitri benè clausa.

Ad tollendum cancrum, secretum magistri Francisci: ℞. Destillationem per alembicum argenti viui, argenti sublimati, vitrioli Romani, & vtere.

Aqua fortis conueniens moro, Bertapal. cap. 16. de apostematibus, ℞. Vitrioli

Romani, aluminis rochæ, ſalis ammoniaci, ſalis gemmæ.iiij.iij.ij. & j. hæc ſunt pondera ſecundum ordinem, & fiat deſtillatio ad alembicum vitreum aptatum cum luto ſapientię,& cum ſtercore bouis,& paleis mixtis,ſicut faciunt dominæ, quando imboccāt caniſtros. Iſta aqua mirabilis eſt,& tangendo morum, deſtruit ipſum & omnem aliam carnem additam,& iſta vocatur aqua fortis, & aurifices vel fabri diuidunt aurum ab argento cum hac aqua.

Aqua fortis valēs in fiſtulis, & eſt multæ virtutis & potentiæ in vlceribus. ℞.Salis nitri,vitrioli Romani,aluminis rochæ, ana ℔ j.quęlibet per ſe terantur ſubtiliter, & ſimul incorpora, & pone in alembico,fac lentum ignem,& accipe primā aquam per ſe, donec rubeſcat alembicum,tūc remoue aquam illam,& collige aliam per ſe, quia prima nihil valet:& auge ignē donec incipiat rubeſcere, & tunc reduc cineres qui ſunt in vaſe vſque ad collum,& fac ignem fortem,donec rubeſcat alembicū, & ceſſabit fumus ille rubeus qui apparebit in vaſe vitreo, & ſigilla bene cum cera,& ſerua ſupradictā aquam. Infrigidato furno,in fundo vaſis inuenies maſſam rubeam,quam ſerua. Aqua dicta,eſt fortior aqua mundi, & habet mirabiles operationes in ſe. Nam hæc aqua ſoluit, corrodit

carnem, & redigit omnia mundi in puluerem & aquam: ſicut lapides & metalla. Si calefiat, emittit fumum rubicundiſsimum & fortem. Hæc aqua ſi tangit per ſe carnẽ vel veſtem, tingit eam colore croceo, qui nunquam deleri poteſt: in carne durat color pluribus diebus, ſi laueris maculam cum lixinio, fit valde rubeus color. Item ſi poſueris paululũ bonæ lunæ, hoc eſt argenti, in aqua iſta, tingit colore nigro, qui deleri nõ poteſt. Item ſi poſueris aliquid Mercurij, hoc eſt, argenti viui ita quod liquefiat, fit fortior igne. Nam ſi tangit carnẽ, cauterizat ad modum ferri igniti, & non ſentitur: & eſt optima ad faciendum cauteria: mortificat omnes fiſtulas, & cancros & carbunculos, humores prauos & venenoſos. Item ſi apponatur ferrum in dicta aqua, ſtatim calefit, & bullit abſque igne, & facit de ferro aquam rubeam, per intromiſsionem ferri. Et ſi extraxeris aquam per Alembicum, remanebit ferrũ in fundo vaſis, & erit puluis rubicundiſsimus, qui dicitur, crocus Martis. Itẽ ſi in prædicta aqua poſueris Venerẽ, bullit, & fit de ea, aqua viridis. Et ſi extraxeris aquam per Alembicũ, remanebit Venus in fundo vaſis puluis nigerrimus, qui eſt calx veneris. Nota quod ſi poſueris in dicta aqua ſaturnũ, facit aquam claram, & ſi extraxeris, remanebit ſal albus,

+ ſublimati Theoph. [illegible] Arch: Lib. 7. cap. 7. pag. [illegible]

& amarus. Item si posueris in ea Iouem, faciet de eo pastam sicut butyrum: & si desiccaueris fiet puluis albus. Item si posueris in ea Mercurium, faciet de eo aquam claram: & si dimiseris residere aquam Mercurij, cadet ad fundum ad formā glaciei: & si desiccaueris remanebit sal albus, sicut cera fortissimus. Et si volueris recuperare argentum tuum quando est in aqua, pone in illa aqua Mercurium crudum, & statim bona luna intrabit in Mercurio, tunc vacua aquam, & accipe mixtionem & pone in pelle capreoli & comprime optimè, exibit Mercurius: quod verò remanebit in corio, pone in cubiculo ad fundendum: & inuenies bonam lunam. Item si posueris in ea solem, fit aqua crocea, & si siccaueris, fit sal aureus amarus vt terra, valet in desiccando fistulas. Item si dissolueris in dicta aqua partem vnā de bona luna, & tantum de Mercurio, & tantum de argento sublimato albo, & quartam partem vnius istorum de tutia Alexandrina, & extraxeris aquam per alembicum, remanebūt omnia ista in fundo vasis ad formam lapidis: de quo lapide pone partem vnam supra quatuor partes æris & fiet albū, sicut argentum de xxij. solidis pro vncia, cum quo si posueris de bono argēto, pulchra possunt fieri ornamenta. Item si posueris vel feceris

In crucibulo

fieri

fieri vaſa parua, vel annulos, vel alia facta de auro & medietate argenti, & ſi poſtea acceperis panem rubeum, qui remanſit in fundo vaſis aquæ ſupradictæ, & pulueriꝫabis, facies mirabilia.

Aqua alia ad fiſtulas, porros, verrucas, & callos tollendos. ℞. Cuperoſæ, id eſt, ſalis nitri, vitrioli Romani, calcis viuæ recentis, ana partes æquales, terantur & deſtilla per alembicum. Prima aqua exiens eſt alba, valet ad lentigines, & non ad porros: altera rubea, quæ valet ad porros & verrucas, & ad omnia quæ ſuprà dixi.

Aut. ℞. Calcis viuæ recentis ℥ iij. arſenici ℥ iij. euphorbij ℥ j. & tere & cum olei laterini ℔ ß. miſce & deſtilla, ſerua ad porros & verrucas.

Alia. ℞. Salis nitri ℥ iij. vitrioli Romani ℔ j. cinnabaris ℥ iiij. tere, deſtilla per alembicum, & ſerua pro deauratione Martis.

Alia. ℞. Salis nitri, vitrioli Romani, ſalis ammoniaci, viridis æris, auripigmenti, calcis viuæ recentis, aluminis, ſalis alkali, tere, deſtilla, & ex eo madefac Martem, vel tenendo in madefactione, & corrodetur.

Aqua diſſoluens ſolem. ℞. Salis petræ, vitrioli, gypſi, aluminis iameni, ana quart. xij. cinnabaris ℥ ij. aquæ ſalis * ℥ iij. pone in alembico, & exibit aqua prima dulcis, ſecũ-

da & vltima est rubicunda & bona.

Vt aurum ab metallo soluatur, ℞. Olei tartari partes ij sulfuris partem j. & destilla, vnge metallum vel ferrum, postea igneatur, & proiiciatur in aqua frigida, & aurum forma arenularum cadet in fundum.

Aqua fortis separans solem à luna. ℞. Salis * partem vnam, vitrioli partem j. salis nitri partem mediam, viridis Græci partē quartam vnius partis, hoc imbibe aceto fortissimo in modum pastæ, & exicca, postea sublima aquam.

armoniaci

Alia operatio melior, quæ separat lunam ad vnam partem & solem ad aliam, ad modum massæ. ℞. Tegularum ℥ j. salis communis vsti ℥ ß. æris vsti, viridis æris, ana ℥ ß. pulueris entur simul, postea pone materiā quam vis separare in istum puluerem in testa, & tege eam cum alia, & cum dissoluitur, separatur vnum ab alio.

Aqua & oleum è sale ammoniaco. ℞. Sex vel decem oua decoctione indurata, aperiantur parte acuminata, & vitellum extrahe, vacuum verò spacium oui repleas sale ammoniaco puluerisato. Ponantur in vas arena repletum, cui modicum aquæ sit affusum, & mane in cortice aquam reperies, quam serua, postridie rursus eodem modo aquam euacua, vsq; totum sit resolutum. Sin oleum

eius

eius habere volueris, aquam per alembicum ſepara, & remanebit oleum, quod ſerua. Vſus eius præcipuus ad fixandum, & alia multa Alchymica opera. Marcell.

Aqua mollificans omnia metalla, vitrum, chalybem, electrũ. ℞. Salem ammoniacum, & ſalem nitri cum tartaro, ana bulliant (an in liquore aliquo?) cum paruo igne, & mollificat omne metallum intus proiectum.

Sal nitri & tartarum æqualiter ſumpta, emolliunt metalla ſecundum aliquos.

Aqua fortis, ℞. Salis nitri, ſalis, * ana, fac aquam ad ſolem. Si ſolem & lunam in aqua ſeparare volueris. ℞ Salis nitri ℔ j. aluminis vſti & exiccati ℔ ij. deſtilla per alembicum, & in aquam pone laminas tenues foliatas ſuper prunas, tunc bulliet, & cum bullire deſinit, depone, & aquam infrigidatam moue & turbeſcet, tunc ſubtiliter effunde aquam in aliud vitrum, & videbis aurum nigrum in fundo reſidere: tunc ℞. Aquam modicam fontis, affundẽdo Soli, & laua, & aquam funde tum ad priorem aquam, tunc Solem in tegulam ſuper prunas pone, & ſiccato: poſtea ℞. Modicum ſalis nitri, & ſolẽ cum ipſo demulce (*ſchmeltz*) & funde tunc in formam. Cum autẽ lunã habere volueris. ℞. Aquam effuſam, & deſtilla per alembicum, & manebit luna in vitro, quam tunc effunde, ſicut de

auro dictum est:tunc abluta prima aqua,pos ſet fæcibus apponi,ſi plus de luna in puluere nigro foret,quod tunc etiam diſſoluetur, & poſtea effunde iterum,& affunde aquam fontis,& laua vt prius Lunam autem vltimò ſiccatam poteris ponere in crucibulum, cum medio ſuo nitri obſtruendo,& ſuperius mittendo paruum foramen, ſufflando ignem & habetur depurata.

Aqua Philoſophorum, è ſcheda, lingua Gallica manuſcripta. ℞. Vitrioli Romani ℔. j. ſalis nitri ℔ ß. cinnabaris ℥ iij. piſtentur ſubtiliſsimè, miſceantur deſtillentúrque in alembico, qui ponendus in olla è terra facta. Poſtea ſumatur cinis cribellatus, & vas terreum impleatur, vſque quo materiam in alembico contentam, penitus comprehendat. Excitetur deinde ignis lucidus & lentus ſubtus,& poſteaquam cœperit deſtillare,colligatur aqua. Prima aqua deſtillans, tum perfecta dicetur, cùm collum alembici parte ſuperiore flauum comparuerit, atque tum ſecunda à priore erit ſeparanda, & ſingulæ ſeorſim ſeruandæ. Virtutes huius aquæ multæ ſunt. Deaurantur hac aqua calices, galeæ armorum, gladij,cultri, & ſimiles res: ſcribendo literas,pingendo folia aut alia ornamenta hoc modo procedendo:Primò vernice obducatur res deauranda, quæ poſtea

iuxta

iuxta ignem exiccetur. Deinde cũ ſtylo acuto ligneo è duro ligno, pingatur aut ſcribatur quodcunque placuerit. Demũ aqua prędicta madefiat locus depictus aut ſcriptus, ibíque aliquandiu relinquatur, poſtea igni lento admoueatur, paulò poſt valido: vbi benè incaluerit, detergatur panno lineo aſpero, & mundetur à vernice. Si aurichalcũ dealbare volueris, bulliat in aqua hac, & argenteum videbitur. Si in aliquo vis curare porros, lentigines, aut carnem ſuperexcreſcentem auferre, in quocunque loco fuerit, aperiatur locus acu, & modicum aquæ immitte, & ſubitò tolletur. Sin fiſtulas, apoſtemata, cum tenta aqua imponatur, diſſecabit fiſtulas, radicéſque earum aufert biduo, malam carnem auferendo, reſtituẽdo bonam. Sin apoſtema ſine ferro aperiendum, ſumatur cera alba & fiat ex ea emplaſtrum in medio perforatum, & loco affecto imponatur, foramini poſtea aquæ prædictę modicum indatur, & aperietur. Mollificat corallia: ſumenda autem vna harum aquarum, vel ambæ ſimul, cui corallia imponãtur, & poſt eius mollificationem elaborabis, aut formabis ad libitum, ac tandem redibit ad ſuam naturam. Pota ab animali, interficit. Vinum, cui admiſcetur, corrumpitur, vbi reparare voles, adde roriſmarinum. Sed alias quoque habet non manife-

ſtan

ſtandas facultates,propter impoſtorũ & circulatorum nequitiam,qui eiuſmodi aqua in hominis perniciem abuti poſſent.

Aqua regalis dicta,ad multa vtiliſsima. ℞. Sulphuris flaui,aluminis rochæ,ſalis gẽmæ,ana ℔ ij. borraginis,maſticis,ana ℥ ij. contundantur in mortario, & commiſce in bocia cum capitello & recipiente deſtilla ſecundum artem, in fine fortiſsimo igne omnem humiditatem extrahendo:quę deſtillat aqua,alba eſt & turbida,quę coletur per pannum ſubtilem & in ampulla vitrea ſeruetur, adiungendo muſci ſoluti carat. j.aquæ roſaceæ ℥ ß. & vbi aliquãtulum quieuerit aqua, fiet clara & odoratiſsima. Dolorem aufert vulnerũ,ſi vulnus ea madefiat. Ad dolorem dentium,& gingiuarum corruptionem,& omnes morbos oris internos valet, tenendo huius parum in ore aliquãdiu, ac poſtea expuendo,quia mirabiliter ſanat.Dentes dealbat,cũ lineo panno eadẽ madefacto & afficcato Febrium paroxyſmos tollit dando ℈ ß. cum brodio per os,mirabiliter certè iuuat.

Aqua pretioſa ad oculos ex vitriolo. ℞. Vitriolum,& in cucurbita per deſtillationem aquam eius extrahe,in arena. Vitriolo calcinari nihil opus eſt nec debet. Aliter.

℞. Ouum recens & decoque ad indurationem, detrahe ei corticem, & in partes duas

duas per medium ſcinde. Ablato verò vitello, ſubſtitue vitriolum album magnitudine piſi, & vertetur in aquam, exprime per pannum in vitrum, & ſerua ad oculos. eſt enim valde bona.

Aqua mirabilis, infallibiliter oculorum maculas delens, & oculos clarificans, ſuper omnia iuuentutem cõſeruat, & omnem maculam faciei delet: ſed & guttæ roſaceæ, & lepræ non veræ valet. ℞. Limaturam argenti, ſtanni, æris, chalybis, plumbi, auri, cachymiæ argenti & auri ſecundum diuitias & paupertatem, ana ponantur per diem & noctem in vrina pueri virginis calida. Secundo die in vino albo calido. Tertio die in ſucco fœniculi, verbenæ & chelidoniæ. Quarto in albumine ouorum. Quinto in lacte mulieris puerum lactantis. Sexto in vino rubeo. Septimo in ſeptem albuminibus ouorum, & hoc totum ponatur in vaſe in quo deſtillatur aqua roſ. ad lentum ignem, & quantum deſtillauerit, reſerua in vaſe aureo, argenteo vel vitreo benè obturato, ne reſpirare poſsit. Ex ipſa aqua oculis immitte ij. vel iij. guttas mane & ſero, lauando prius oculos, &c. Arnold. de Villa noua.

Aqua metallorum experta, ad omnem lepram, ſcabiem, fiſtulam, morpheam, ſerpiginem, impetiginẽ & cancrum, & conforta-

tionem

5.140.

tionem omnium membrorum corporis: & omnem morbum contagiosum paliat,& interficit omnem morbum solutionis continuæ. ℞. Limaturæ ferri, chalybis, auri, argenti æris, stanni, plumbi, ana myrrhæ, aloës, ana quantum de omnibus, terantur omnia simul & misce, & ponantur omnia in olla vitreata vel alchymica, quæ vas destillationis supra se habeat, & supra ignem fornacis apponatur, & aquam quæ per alembicum destillat in vase vitreo collige, & vsui reserua, quoniam est mirabilis ad omnia supradicta, Ex eodem.

Aqua benedicta destillata contra podagram. ℞. Vitrioli Romani ℔ ij. mellis destillati ℔ iiij. destilla sicut scis, postea adde tertiam partem aquæ vitæ rectificatæ, fiat mixtura, & vsui serua, & cum penna columbina alba fiat inunctio, vt scis.

Aqua probata ad limositatem, & fœdum colorem dentium, ex Guidone. ℞. Salis ammoniaci, salis gemmei, ana ℔ ß. aluminis zucharini quar. j. pulueri sentur, & ponantur in alembico vitreo, & fiat aqua de qua dentes cum petia de scarlato fricentur.

Aqua flauos reddẽs capillos. Cineris cerri ℔ j. aquæ fontis ℔ vj. diu concoctis, addantur vitrioli Romani ℥ ij. & diebus tribus sub dio expositis vtitor.

Alia

Alia. Salis, gemmæ, ſquammæ, ſeu batituræ æris, alcannæ, partes æquas, omnia trita alembico deſtillato.

Alia. Salis gemmæ ℔ j. vitrioli Romani ℔ ß. ſalis nitri ℥ iiij. radicum chelidonij viridium ad omnium pondus, ex contuſis, & tritis, alembico aquam eximito, quæ primò exit, abiicito, quæ ſecundò, capillos colorat prius lotos & feruenti ſole ſiccatos.

Puluis per ſublimationem factus fortiſsimus ad corrodendum & mortificandum carnem mortuam, Lanfranc. in Antidotario. ℞. Limaturæ ferri, vitrioli, aluminis iameni, antimonij, ana ℥ ij. ſalis ammoniaci, arſenici citrini, ſulfuris viui, floris æris, ana ℥ j. & ß. calcis viuæ ℔ ß. hæc omnia terantur, & addatur ℥ j. argenti viui cum ſaliua extincti, temperetur cum aceto, vel aqua maris, vel lixiuio forti, quod erit melius, ſi erit de cineribus fabarum, & fiant inde trochiſci & ſiccentur, ſiccati ponantur in aludel, & ſublimentur. Modus autem ſublimationis eſt talis. Habeatur vas vitreum groſſum, quod ab igne findi non poſsit, vel ſit terreum interius vitreatum, & habeat operculum ita artificialiter ei coniunctum, quòd vna pars operculi intret vas, quod erit inferius, & arctè ſibi coniungat, ne poſsit inde aliquid exhalare, & cum hoc lutetur, luto ſa-

pient

pientiæ vel gypſo. Puluis ſublimandus ponatur in fundo vaſis, & operiatur operculo, & orificia fortiter obturẽtur, & ponatur in furnello, in quo fiat ignis lentus vel leuis per dimidium diem, poſtea vas auferatur ab igne, & dimitte infrigidari: quo infrigidato, diſcooperiatur, & quod remãſit in fundo inferius, abiiciatur. Quod verò operculo adhæret, remoueatur & ſeruetur in fruſtis. Cum verò opus fuerit, operare cum eo cum cautela, quoniam comburit vt ignis, & putrefacit & corrumpit locum cui apponitur.

De mercurio præcipitato, pauca quædam, aquæ forti ſubnectenda.

MErcurius præcipitatus hoc modo fit. ℞. Aquæ fortis ℔ j. Mercurij crudi ℥ iiij. diſſoluatur in aqua, poſtea in arena euaporet aqua, aut deſtillatione ſepara fortiter, vt rubeſcat & exiccetur, teratur deinde in porphyrio, & affunde ei aquam vitæ deſtillatam quinquies vel ſepties, accende etiam, & ſine vt conſumatur. Poſtea rectificetur aqua roſacea optimè permiſcendo, ac tandem per filtrum aquam roſaceam ſepara & relinque vt exiccetur. Tũ rurſus de aqua vitæ vt prius affunde, & accende vt exiccetur, idque

tertia

tertia vice repetatur, & habebis quod voles. tantum autem de aqua vitæ eſt affundendum, quantum ad cooperiendum ſolum ſatis ſit, non vt multum excedat.

Mercurius precipitatus à Gallo empirico. ℞. Argenti viui ℔ j. aquæ fortis ℔ quindecim, omnia ſimul ponantur in cucurbitam vitream benè lutatam, & deſtilla more aquę fortis, vt ſupra dictum eſt, ſemper augendo ignem.

De mercurio præcipitato, qui eſt remedium contra omnes infirmitates, cauſatas ex humorum putredine.

Recipe partes ęquales vitrioli Romani, & ſalis nitri, & ex eis fac aquã cum ca-

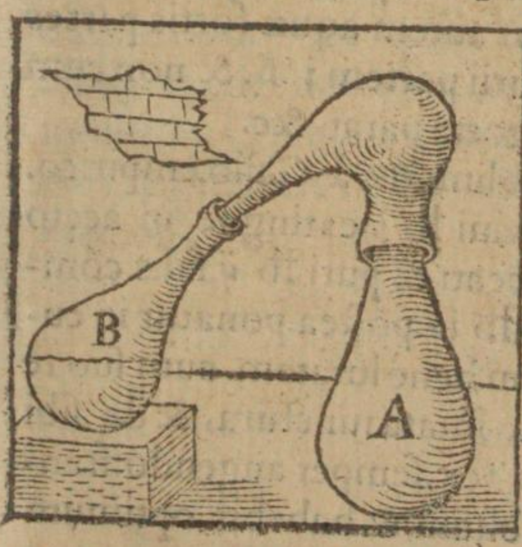
pello & recipiente, in quo recipiente pone sextam partẽ ponderis de Mercurio crudo, hoc est, Si vitrioli & salis nitri sint tres libræ, pone vj.℥ Mercurii, postea permitte vt aqua cum suis spiritibus descendat in recipiẽtem. Postea omnia quæ sunt in recipiẽte, euacua in bociam mundam & lutatam: sub qua pone capellum cum recipiente, & iterum fac destillare, & cum aqua erit in recipiente, iterum pone in bocia in qua remansit Mercurius, & hoc reiterabis vsque ad Mercurii rubificationem, & rubefacto Mercurio, accipe ipsum, & ablue in aquis cordialibus, vt boraginis & melissæ & huiusmodi, sed primò ablue ipsum multoties in aqua fontis, vel putei destillata, quem Mercurium dabis ægrotis ad comedendum isto modo.

Si corpus fuerit robustissimum, da x. grana. Si mediocre, da viij. Si debile, iiij. Si puerile, fac tu considerationem bonam. Sed aduerte quod miscere eum debes cũ theriaca, postea dabis infirmo venenato, & hydropico, & pestilenti, vel alia infirmitate detento. Et plus, si sanus annuatim, vel triennio, vt opus fuerit, hoc præcipitato vtetur, cum prudenti humorum digestione, hoc est præparatione purgationis, non infirmabitur.

Nota quod loco Mercurii potes vti amalgama, facto ex sex partibus arg. viui, & ex

vna parte auri, & ſic facies maiora mirabilia. Et aduerte quod potes curare vulnera cũ primo vel ſecundo præcipitato, quo vtere ſic. Pone de ipſo circa vulnera & intus. Lauda qui fecit totum, quia hoc eſt magnũ ſecretum. Et ſcias quod in quatuor deſtillationib. hoc facies, quo facto, pone in bocia munda in igne, vt ſpiritus quantum poteſt recedant, deinde fac vt ſupra.

Modus conficiendi pulueris rubei, id eſt, præcipitati, ſiue argenti viui calcinati, ex Mariano. ℞. Aquæ, qua argentarii ſeparant aurum ab argento ℥ vj. argenti viui ℥ iiij. miſceantur ſimul in alembico vitreo, quod benè illutabis. Habet enim alembicũ bociam, quæ illutanda eſt, (in qua ponuntur elambicanda) & capellum & recipientem cuius forma talis eſt. Sed A. id eſt, bocia eſt illutãda. Pũctus dicitur capellum. B. recipiẽs. Sic ordinato alẽbicũ. In fornace, A. vndiq; argilla præmunitũ ponito & deſtilla igne

(qui

qui paulatim augeatur) temperato , donec tota defluxerit aqua: inde frãgas phialã, &c. Aqua verò, quæ ſeparat aurum ab argento, ſit hoc modo. ℞. Salis nitri, aluminis rochæ, ana ℔ ij. miſceantur in mortario molendo cum piſtillo tam diu donec benè miſceãtur. Quo facto, puluis groſſo modo factus, ponatur in bocia, quæ illius pulueris capax ſit, & illutata. Verumetiam orificia omnia illuta bis, ne aqua exhalet, ſicque deſtillãdo aquã extrahes, qua rectè vti poteris. Signum autem ſuæ bonitatis eſt, quod quando de ipſa parum in terrã ceciderit, ſtatim ipſam ebullire videas. Sic habes modum pulueris & aquæ conficiendæ, quæ eſt tantæ virtutis, quantum nemo exiſtimabit. Hic puluis, intra corpus ſumendus, præparatur etiam à Matthiolo: ſumit autem aquæ fortis partes quatuor, Mercurii partem j. ß. & non cum capello, ſed in retorta parat. &c.

Mercurius ſublimatus à Gallo empirico. Recipe argenti viui ℔ j. extingue in aceto forti, vitrioli exiccati & puri ℔ ij. ſalis communis albiſsimi ℔ iij. poſtea ponatur in cucurbitam vitream benè lutatam, cum ſuo recipiente, vt ſuprà, lutata iunctura, & da ſibi ignem per horas ſex, ſemper augendo: frange poſtea cucurbitam, & habebis optimum ſublimatum.

Argen

Argentum viuum è plumbo ita extrahitur ab eodem. ℞. Plumbi minutiſsimè inciſi ℔ x. ſalis nitri, tartari calcinati, ana ℥ xij. ſimul ponantur in vas terreum deuitreatum, poſtea diſſoluantur in aqua vitæ, collocentur in calidiore loco totius hypocauſti, per quatuor vel ſex dies, & habebis ℔ vij. argenti viui.

Mercurius crudus, in aquam fortem iniicitur, ſic totum illud redigitur ad formã olei ferè, hoc curantur polypi, caro putrida, &c. quòd ſi autem malum interius in ore fuerit, præſtat vnguentum Aegyptiacum.

Præcipitati cum auro, hic vtendi modus eſt, & hęc doſis, ex literis ad Geſ. Dedi aliquoties huius pulueris grana hordei quatuor, cum conſerua roſacea, hora quarta veſpertina, ita vt nihil aſſumeretur in craſtinum vſque de cibo. Vſus huius in affectu durante biẽnium, triennium aut amplius, fœliciter ſe monſtrat. Quibus autem affectibus conferre videatur, hoc meum eſt iudicium, quod πολύχρηστον ſit.

DE OLEIS.

De oleis quædam in genere.

NON minus humana natura, ad ſui conſeruationẽ oleis indiget, quã aquis. Quũ etenim eorum quæ poſsidemus, quędam ſanis tantùm ad conſeruandam nimirum corporis valetudinẽ maximè conducant, vt ea quibus alimur, veſtimur, calceamur, & in quibus habitamus, quædam verò ægrotantibus: alia verò ſint eiuſmodi, quæ vtriſque ex vſu ſint, benè videlicet valentibus & ægrotantibus: oleum ipſum, Galeno etiã teſte, eſt eiuſmodi, quod tum ſanis, tum ægris ex æquo, & intra corpus exhibendo, & forinſecus adhibendo, vtile

Vtile est. Nam inter ea medicamenta quæ externis partibus admouētur, non infimum locum tenent olea, tum simplicia, tum composita. Et horum quidem vsus est frequentissimus, ita vt illis solis vtamur aliquando, sæpius autem ad vnguentorum, ceratorum, emplastrorum etiam confectionem vsurpemus. Sunt autem olea & vnguenta, non tantùm consistentia, sed etiam viribus tam propinqua, vt sæpe olea vocentur vnguenta à Dioscoride, quale est vnguentum nardinum, masticbinum, & consimilia, quæ olea potius quàm vnguenta dixeris. Cæterum oleorum multiplicia sunt genera. Oleū enim simpliciter & propriissimè Galeno dicitur, quod ex maturis oliuis est expressum, omnis ferè excedentis qualitatis expers. Ob id non solum ad multorum medicamentorū compositionē vtilissimum, quod eorum quibus permiscetur facultates facilè suscipiat, sed etiam per se ac solum intra corpus, ad quorundā morborum curationem exhibeatur. Nonnūquam ex immaturis oliuis exprimitur, quod Omphacinum appellant, & ὠμοτριβὲς, refrigerandi & astringēdi facultate præditum, quod iam aliorum medicamētorum materia, vt dulce, esse non potest. Hæc duo olea, propriè & verè sunt olea nuncupata. Reliqua verò, de quibus hoc libro institui-

mus ſermonem (oleum enim hic nobis dicitur, quicunque ſuccus oleaginus & pinguis) per quandam ſimilitudinem olea dicuntur: quales ſunt ſucci oleaginoſi & fluxiles, expreſsi, deſtillati, aut quocũque alio modo facti ex fructibus, ſeminibus tritis, vt amygdalis, nucibus auellanis, nuce Indica, balano myrepſica, ſemine ſinapi, lini, ricini, & ſimilibus.

Fiunt autem huiuſmodi olea multis modis: quędam enim expreſsione, alia verò impreſsione, vt vocat Meſue, quando nimirum ſimplicia medicamenta in oleo communi incocta, macerata, inſolata, ſuas vires in oleo relinquũt. Quædam verò fiunt reſolutione Chymiſtica, vt cũ id quod oleoſum in ſingulis partibus, per deſtillationem reſoluitur vi ignis. Et hæc quidem olea vehementiſsima ſunt in agendo, & tenuiſsima. Poteſt autẽ ignis beneficio, fermè ex omnibus oleoſi quid elici, ex aliis tamen largiori, ex aliis pauciori copia: quibus hoc eſt peculiare inter reliqua, quòd eſſentiæ tenuitate admirabili, quam ab igne acceperunt, celerrimè in partes profundas penetrãt, & vires ſuas citiſsimè exerũt, qualia ſunt olea, quæ Alchymiſtis ex ſulphure, vitriolo, lateribus & conſimilibus educũtur. Habẽt enim hæc omnia vires maiores, quàm illa, à quibus extrahũtur.

Eliciun

Eliciuntur autem hæc olea per destillatio nem, in arena potissimum, ita vt tusa aroma ta, aut semina, iniiciantur trita in cucurbitam vitream luto intectam optimè: vna autem vice, ad ℥ iij. iniiciantur, secundū capacitatem cucurbitæ, infundantur deinde circiter ℔ vj. aquæ clarissimæ, ac misceto diligenter. Pone deinde cucurbitam in capellam aptam fornaci, & arena imple, vt non at tingat fundum, sed intersit arena. Cucurbitę impone alembicum vitreum, cuius rostrum desinat in stanneam vel ferream fistulam, (stanno) intus & foris illitam. Ea fistula transeat in obliquum per vas, quod habet in se aquam frigidam, vt inter destillandum va por egrediēs cum oleo, refrigeretur, claude iūcturas accuratè, madefacto papyro vel lin teo, & suppone exceptorium. Postea accēde ignem lentum, & vide ne nimium surgat, & ebulliat in alembicū, quod in cucurbita con tinetur. Semina enim quædā vt anisum, prò pter raritatem substantiæ suæ, simúlq; viscosum quod habēt, largiter ebulliunt, ideo nō statim alembicum imponere debemus: sed posteaquā bullas excitari videris, & vaporē sursum ferri: depone alembicum, & immissō bacillo agita, ita resoluetur ī vaporē spuma quæ postea mediocri igne moderari, cōpesci & exiccari potest. Quo facto impone rursus

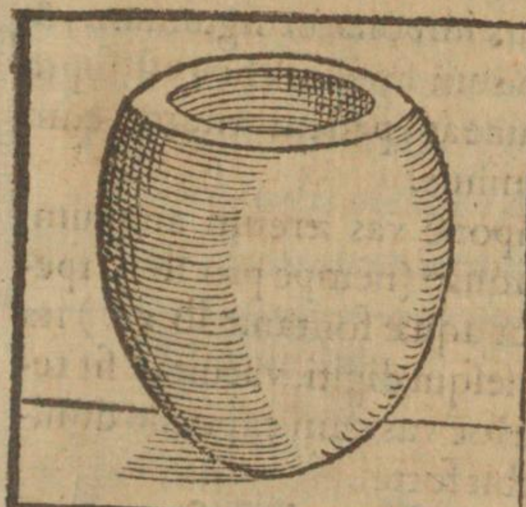
 alemb

alembicum,& circumlutato ſatis ac deſtilla ſine ceſſatione, donec conieceris nullũ amplius intus contineri oleum:quod viſu & guſtu ſtatim percipies : nam cum guſtu deſtillantes guttæ, non amplius reſipient iniecti aromatis ſaporem,deſiſtendũ eſt,ne aroma fundo cucurbitæ inhæreat, & exuratur Deinde ſegrega contentum in deſtillata aqua oleum,optimè,vt inferius dicetur.Porrò notandum eſt, quædam ex his oleis aquæ innatare,quædam fundum petere. Innatant piperis nigri, & recentis cardamomi & aniſi:fundum petunt, cinnamomi,macis,& caryophyllorum,&c.Aqua cinnamomi & aniſi cum deſtillantur, lacteum habent colorem, & lacteum hoc paulatim in oleum conuertitur. Hactenus Cordus.

Rurſus eſt intelligendum, duo præcipuè in extrahendis oleis requiri: primùm,vt materia copioſa aqua perfundatur,vt ea tanquã vehiculo ad ſuperiora feratur,minúſque aduratur,aut conſumatur. Deinde vt vel capitellum, vel tubus, vel naſus, continuè aqua frigidiſsima refrigeretur. Quæ duo hunc vſum præſtant,ne olei ſpiritus,qui ſubtiliſsimi & calidiſsimi ſunt,quíque quàmprimum capitellum inflammant, reprimantur & in oleum abeant.

De

De oleorum destillatione per vesicam vocatum instrumentum.

PRimò fiat vas figulinum, crassitudine digiti, vt firmius sit, oua li figura, oui supra mediũ paulo secti, hoc modo: capax pro arbitrio: sed quoniam pro duabus libris specierum, ℔ aquæ xx. poni debent (& vas æneum replendum est ita, vt tertia pars vel paulò minus sit vacua) prout hac quantitate, quæ mediocris videtur, plus minúsue destillare volueris, vasis figulini magnitudinem facito: in cuius fundo arena ponatur ad duos digitos vel vnum, & circumquaque, pro oleis ex aromatibus ac seminibus: pro herbis verò non opus est.

2. Parato vase ex terra electa, purgata, optiméq; subacta, siccata, &c. vt solent figuli (vix autem ante tres septimanas fiet) pro eius circumferentia fornacem extrues ex lateribus, (nam

(nam figulinum dum aſſatur, contrahitur multum, proinde id prius eſt faciẽdum) baſim altam habentem: foramine ſit rotundo, cum craticula, ſupra quam per dimidiũ pedem ſint duæ virgæ ferreæ tranſuerſæ parũ diſtantes, quibus imponatur figulinum, & fornax ſupra fundum figulini, hoc eſt, ſupra virgas ferras emineat, pedem vnum, cum dimidio, paulò minus.

3. Figulino impone vas æreum amplum, pro quantitate aquæ: (nempe pro ℔ ij. ſpecierum, ponantur aquæ fontanæ ℔ xx.) ita vt vndiquaque ſeſqui digiti vacuitas ſit replenda arena. Hoc vas cum capitello dimidio pede eminebit forte.

4. Capitellum eſto rotundum ſupra, non acuminatũ, vt vapor non recidat deorſum: neque aqua capitellum refrigeretur, neque limbum habeat vllum. Sic vapor omnis mox in canalem abibit. Si capitellum refrigeretur, nimis citò denſantur vapores, & recidũt etiam: vel etiam aliter improbatur hoc, in oleis hoc modo deſtillandis. Diſpiciendum autem quę naſi curuitas eſſe debeat, pro ſitu & ſpacio loci, vt canalis ei commiſſus, tranſmitti per dolium commodè queat, &c.

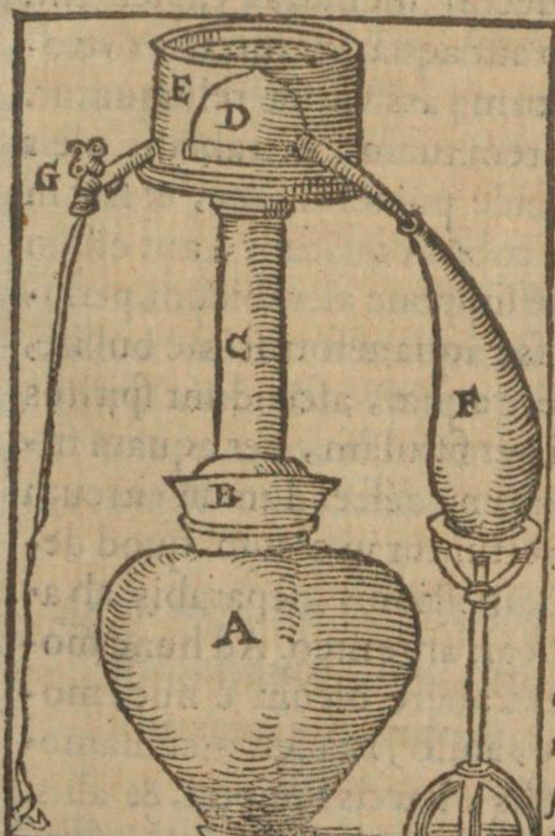
5. Canalis ſit longus, ſex non benè pedes, tranſeátque per aquam frigidam.

6. Ignis primùm maiuſculus fiat: deinde

paula

latim remiſſus, in æquali vigore ſeruetur. Oleum ſimul cum aqua & phlegmate tranſibit, &c. aliud ſubſidit aquæ, aliud innatat. Separetur oleum Tum rurſus aqua deſtilletur, & quod primùm fluxerit, erit ſuauiſsima aqua, reliquũ phlegma. Deſtillatio perfici octo horis poteſt. hæc Geſ.

Inſtrumentum aptiſſimum, pro extrahendis oleis è radicibus, herbis, ſeminibus, aromatibus, &c.

A. *Veſica cõtinens materiã.*
B. *Venter hic collo adhæret, vt commodius collum amplò veſicæ ori accommodetur, quod cõmodè collũ nõ admiſiſſet, niſi hoc intermedio.*
C. *Collum oblongum, vt minus citò incaleſcat capitellũ.*
D. *Capitellũ.*
E. *Vas circundans capitellum, in quod continuè aqua*

aqua frigida illabitur.

F. *Recipiens oblongum.*

G. *Epiſtomium, aquam calefactam educens.*

Hanc fornacis figuram, accepi nuper à Felici Platero Medico Baſilienſi.

De oleorum extractione per diſtillationem aquæ bullientis.

ACcipe ollam ex cupro factam, decem aut quindecim menſuras capientem, eam imple vino aut aqua, aut mixto ex vtroque, vt tertia tātùm pars vacua relinquatur. Aquæ impone rem tuam, extrahēdis oleis aptam, craſsiuſculè pulueriſatam, & ſtet in infuſione horis tribus, quatuor, aut etiam ſex. Deinde ollæ ſuppone alembicum, perlutetur optimè, fac aquam fortiſsimè bullire, tunc cùm vapore aquæ, aſcendunt ſpiritus oleaginoſi, qui per fiſtulam, per aquam frigidam tranſeuntem, deſcendunt in vitreum recipiens, & vertuntur in oleum, quod deinde in furno digeſtionis, ſeparabis ab aqua, cum cochleari argenteo. Ad hunc modum poteris extrahere oleum è nuce moſchata, macere, aniſo, fœniculo, cinnamomo, caryophyllis, baccis iuniperi, & aliis. Furnus digeſtionis eſt vas, in quod infunditur aqua & oleum ſimul, in loco tempe-

ratè

tatè calido, vt separentur ab inuicem. Quomodo autem separatio fieri debeat, mox dicetur.

Modus extrahendi olea per torcular.

ACcipe torcular, cuius vtraque latera, lamina sint obducta, quæ calida sit satis, non tamen ignita. inter latera comprimatur res quælibet, ex qua oleum est extrahendum, imposita in panno lineo, raro, & prodibit oleum. Quod si res fuerit siccior & aridior, humectetur, affuso tantillo aquæ vitæ optimæ. Oportet autem res omnes, crasso modo prius esse contusas.

Aliter parat huiusmodi olea quidã princeps: Accipit flores camomillæ, aut alterius herbæ adhuc recentis & viridis, incidit, & decoquit in oleo: vbi refrigeratum fuerit, exprimit, & recentibus aliis floribus superaffundit, ac tandem ad solem reponit.

Quo ingenio oleum quod inter destillandum simul cum aqua effluxit, sit separandum.

SEparatio olei ab aqua fieri potest, aut cochleari, presertim si oleum in superfi-

& harum quædam plurima cũ istis quas hîc describimus communia habent nisi quòd minus vehementes minusque calidæ & siccæ sunt.

Aquæ vitæ quædam simpliciter remediis in aquam vitæ infusis fieri iubẽtur: aliæ in aquam vitę ter quatérue destillatam. Sunt quibus etiam tempus infusionis seu digestionis præscribitur, vt dies xiiij. &c. Quædam initio trita immittũtur, alia integra: terũtur autem post dierum aliquot fermentationem. Sunt quæ semel tantùm destillentur, aliæ bis aut ter. Et quędã in Balneo Ma. tantùm, alię in Balneo Ma. semel & iterũ, tertio verò per cineres, vt quam Vlstadius describit cap 46. licet illic infusio tantum in vino fiat. apud eundem cap. 44. Aqua vitæ ter destillãda describit, cuius prima aqua dicitur benedicta, secũda aqua vitæ, tertia mater balsami. Rursus quarũdã destillatio sic repetitur bis aut ter, vt aqua prius destillata semper iterũ refundatur super fæces. vt Apud Vlstadiũ capiti 49. & 56. Item aliæ lẽto igne in Balneo Ma. detrahi iubentur: aliæ in eodem valido igne, vt descripta Vlstadio ca. 46. Nõnunquã in prima destillatione herbæ tantùm recentes & semina recentia ponuntur tum

aqua

aqua vitæ: à quibus extractæ aquæ postea adduntur sicca odorata, aromata & alia, item mel, & iterato destillantur: deinde ambra, moscho & camphora adie-
5 ctis, tertiò alembicum semper inuoluendo cum pãnis madidis ex albumine ouorum cum farina: Vide Vlstadium capit. 51. & 56. Quod ad materiam, nulla ferè sine aromatibus componitur: plerisque
20 etiam herbæ quædam odoratæ adduntur: quibusdam & flores & semina, interdum & aquæ aliæ destillatę. Item vinum maluaticum, mel, saccarum, ficus: quibusdam denique aurum integrum: ego
5 nisi extinguatur in liquore, frustra adhiberi puto. Sed hæc omnia clarius exemplis patebunt. Vlstadius Aquas vitæ compositas numero quatuordecim descripsit, quas nos breuitatis studio omitte-
20 mus. Aqua vitæ cum aromatibus & melle, &c. quater destillanda in Balneo Mariæ legitur apud Vlstadium capite 53. & alia similiter, sed sine melle, capite 54.

Mirabilem quandam aquam vitæ de-
5 scribit Vlstadius capite 56. Primum varia medicamenta recentia iubet digeri in Balneo Mariæ per dies quatuor infusa in aqua vitæ: deinde destillari in cinere igne lento. Postea aromata & alia sic-

Nota, quod è cinnamomi libris ij. vix colligitur ℥ ß. E lib. duabus caryophyllorum ℥ ij. vel j. ß. E fœniculi ſemine ℥ ij. E nuce moſchata vnciæ fortè iij.

De oleorum vſu.

MVltiplex oleorum deſtillatorum vſus eſt, vt patebit inferius. Sed & ſic commodè vſurpantur. Saccharum diſſoluatur in aqua violarum aut roſarum, aut cinnamomi, aut alterius aromatis, & eo diſſoluto affundatur vna aut altera gutta olei, cuius quæritur vſus, & fingantur tabellata.

De Balſamo, & Balſamelæis deſtillatis, & paucis non deſtillatis, & alijs oleis compoſitis, Balſamum artificiale referentibus.

QVid Balſamum verum, & vtrum etiam hodie nobis cognitum, parte huius operis priore, capitulo proprio dictũ eſt. Nobis hoc loco de artificiali ſermo eſt, quod imitatione quadam Balſami veri à veteribus eſt inuentum. Etenim cum animaduerterent, ab impoſtoribus nunc hos, nunc illos liquores, qui tamen neque ſubſtantia neque

facul

facultatibus vllo modo vero Balſamo reſpō
derent, vendi, hominibúſque obtrudi:coa-
cti ſunt,ne tanto theſauro diutius, magno
cum diſpendio, carendum eſſet, in eam
cogitationem incumbere, qua liquorem,
huic pretioſo quàm ſimillimum, ſubſtitue-
rent Quod vt commodius præſtarent, ge-
neralem quandam ceu ideam qualitatum
& facultatum veri & naturalis Balſami, ob
oculos poſuerunt. Itaque cum natura, Bal-
ſamum ſit calidiſsimum, penetrans & exic-
candi facultate non mediocri præditum,
ideóque etiam à corruptione aut putredine
corpora inuncta, quàm diutiſsimè cōſerua-
re poſsit, & ſenectutem arcere:ſelegerunt
eiuſmodi medicamenta ſimplicia, quæ eaſ-
dem intentiones ſimul mixta præſtarent.
Eius generis ſunt, quæ præ cæteris primum
locum tenent, myrrha, thus, & aloë. In ſe-
cundo ordine terebinthina eſt, & aqua vi-
tæ. Tertium gradum occupant, gummi he-
deræ, galbanum, ſtorax liquida, lignū aloës,
&c Sed nec à propoſito aliena ſunt, galanga,
nux moſchata, caryophylli, & multa eius
generis alia. His omnibus in vnum collectis,
artificioſa accedente coniectura, factum eſt,
vt iuſta proportione omnia commixta, chy-
miſtica arte, oleum extraxerint, facultati-
bus & conſiſtentia vero Balſamo quam

ſimillimum. Hæc ferè è libro Italico Leonhart. Fierauanti. In conficiendo autem Balſamo artificiali, vtile eſt, vt terebinthina per ſe cum eſſentia (vini) deſtilletur in balneo: deinde reliquæ ſpecies diſſoluantur in eſſentia, & cum ſuperiori oleo terebinthinæ per balneum rurſus deſtillentur. In cinere enim, etiam leuiſsimo igne aſcendit oleum craſſum quod intro ſumptum, nihil valet.

Si balſamum verum aut bonum, à malo ſecernere volueris, inquit in ſecretis Falloppius, proiice balſamum aut inſtilla in aquã limpidam, & cum baculo agitato: quod ſi aqua turbatur, non bonum: ſin verò clara manſerit, perfectum eſt, & ſeſe colligit ſemper in vnum locum.

Notandum autem, quod ex tribus libris terebinthinæ admixto ſalis M. j. & eſſentiæ vini parum, deſtillantur olei terebinthinæ in balneo Mariæ, vnciæ quatuor cum dimidia. Poſſunt tamen prius per aliquot dies in putrefactione ſtare. Præterea, quòd terebinthina plus olei de ſe dat, ſi per cannam deſtilletur, quàm per bullientem aquam, Incertus.

Balſamum arte factum, laudatiſsimum, Leonh. Fierauanti Medici, lib. Capricciorum 2. cap. 3. ℞. Terebinthinæ finiſsimæ ℔ j. olei laurini ℥ iiij. galbani ℥ tres, gummi

Ara

Arabici ℥ iiij. thuris, myrrhæ, gummi hederæ, ligni aloës, ana ℥ iij. galangæ, caryophyllorum, consolidæ minoris, nucis moschatæ, cinnamomi, zedoariæ, zingiberis, dictamni albi, singul ℥ j. musci, ambræ, ana drachmam j. contundantur omnia simul, & retortæ imponantur, quibus adde aquæ vitæ optimæ ℔ vj. In aqua vitæ madefiat pannus, qui accensus imponatur retortæ, vt aqua ardeat, commiscendo materiam, sicque relinquantur omnia in infusione nouem diebus, ac tandem in cineribus fiat destillatio: ita destillabit aqua cādida, vnà cum oleo, semper procedendo cum igne lento, donec colorem olei mutatum animaduerteris ad nigredinem quandam. Quo viso, mutetur recipiens, & adaucto igne, destillatio perficiatur. Finita destillatione, aqua ab oleo separanda, & singula seorsim seruanda: id quod etiam de prima aqua est intelligendum. Aqua prima candida, vocatur aqua balsami, & oleum primum separatum, dicitur oleum balsami. Secunda aqua nigricans, vocatur mater balsami, liquor verò separatus ab aqua nigra, est id quod balsamum artificiosum vocant, quod ceu pretiosissimum, est diligenter custodiendum. Prima aqua clarificat oculos & visum conseruat. Facies lota ea aqua, reddit eam pulchrā

& conseruat iuuentutem, calculos renum rumpit, vrinam propter carnositatem impeditam mouet: omnis generis vulnera partium qualiumcunque sanat mirabiliter, si ea lauentur, & plumaceoli in eadem madefiãt, & imponantur. Hecticis catarrhosis, tussientibus subuenit: dolorem ischiaticum aufert subitò fomentata. Altera aqua mater balsami dicta, scabiem sanat facillimè: idem facit in tinea, lepra, & omnibus vlceribus, modò sine corrosione sint. Oleum balsami, infinitis morbis succurrit, imprimis capitis vulneribus, cum ossium læsione, & membranarum idoneum est. Mirabiliter pleuriticis prodest, si cum aqua bibatur ʒ j. pro vice. Balsamum verò ipsum miraculum est huius mundi. Dolorem iliorum, pondere duarum ʒ sumptum, subitò leuat: tussi, catarrho, capitis refrigerationi, & stomachi, vulneribus capitis, semel in die perunctо toto capite, prodest. penetrat enim facilè etiam ad partes longius remotas. Tumores corporis omnes dissoluit: quartanam curat, vnctione totius corporis, ita vt nulla pars intacta relinquatur. Infirmitates omnes tum calidas, tum frigidas, proprietate quadam occulta, sanat: quod ipse expertus, attestari possum.

Modus destillandi balsamum artificiale D. Ioh. Mag. Primò omnium destillentur

resinæ

resinæ terebinthinæ ℔ xiiij. cum aqua ardente rectificata, & excipiatur illud oleum, quod per balneum ascendit, nempe clarissimum, tenuissimum & leuissimum Huius olei ℞. ℔ j. & quartarium vnum, florum borraginis, rosarum, buglossæ, stœchados Arabicæ, spicæ hortulanæ, rorismarini, lauendulæ, chamomillæ, ana P. j. sem. anisi, basiliconis, pæoniæ, ana ℥ ß. radicum angelicæ, enulæ, phu, ireos, acori veri, dictamni, glycyrrhisæ, pæoniæ, spicæ, ana ℥ j. corticis citri, arantiorum, ana ℈ ij. herbarum saluiæ, maioranæ, lauendulæ, rorismarini, hyssopi, mentæ, betonicæ, foliorum lauri, ana P. j. Hæc omnia contundantur & incidantur secundum artem, proiiciantur in bociam vitream perlutatam, aut bociam cupream, vnà cum destillato iam terebinthinæ oleo: hísque omnibus affunde aquam anisi, aut caryophyllorum, aut postremam illam in cinnamomi destillatione, ita vt repleatur quasi bocia. Deinde huic capitellum impone, & iuncturam luto obline. Tum excitato igne fiat destillatio eo modo, quo anisum, aut aqua cinnamomi, transeunte canali per aquam, destillatur. Quo facto, hoc est, vbi aqua ascenderit, auferantur fæces herbarum, florum, & radicum, & denuo in bociam immittatur styracis liquidæ quar-

tarius vnus, eíque affunde quicquid proxima destillatione extraxeris, & rursus destilletur, vt prius. Quòd si aqua prioris destillationis, in quantitate fuerit imminuta, plus erit affundendum. Vbi iam secundò ita destillatio fuerit peracta, bocia rursus mundetur, & imponantur, storacis calamitæ, myrrhæ, ana vnciæ ii. masticis, thuris, assæ dulcis, ana vncia i. ß. quibus puluerizatis & impositis, affundatur iam destillatum oleum & aqua. Si non sufficiant, adde aquam, vt suprà, donec satis videbitur, & fiat destillatio, vt suprà de herbis dictum. Quo facto, auferantur quæ in bociæ fundo fuerint, & sequentia in locum reponantur. Notandum tamen hoc obiter, quod nonnulli styracem liquidam simul cũ gummi iam dictis commiscent, vt peculiari destillatione nõ sit opus. Sunt autem hæ species, Acccipe zingiberis, zedoariæ, galangæ, sing. ʒ ij. rhabarbari ʒ ß. gẽtianæ, cubebarum, ana ʒ j. ß. croci ʒ ß. cinnamomi ℥ j. nucis myristicæ, macis, caryophyllorum, ana ʒ vj. calami odorati ℥ ß. puluerizentur aromata hæc, & cucurbitæ imponantur vna cum oleo & aqua postremæ separationis, & destillentur vt prima vice Quo sic peracto, separa oleũ ab aqua, & serua oleum balsami artificialis in vitro, quo vteris, vt sequitur. Potest in postrema hac de-

stillat

ſtillatione nodulus fieri ex ſequentibus ſpeciebus, & ſimul deſtillari, vt odor ei concilietur ſuauior. ℞. Muſci in aqua roſarum diſſoluti gr. v. camphoræ gr. ij. cinnamomi, caryophyllorum, ana ℈ j. miſce vt dictum eſt. Quater repetita eſt huius balſami deſtillatio, Primò cum herbis tantum, ſecundò cum ſtyrace liquida, tertiò cum gummis, quartò cum aromatibus. Vim habet confortandi omnes neruoſas & exangues partes, quales ſunt ſtomachus, inteſtina, veſica, vterus. Peculiariter ſtrangurię admodũ confert & calculoſis, ſi de eo octo vel decẽ guttæ, in aqua ſilicis, aut vino, bibãtur. Omnes internas oppilationes aperit, ſanitatem præſentem tuetur in ſtatu, qualibet ſeptimana bis, mane aliquot guttę, in brodio ſumptæ, &c. Breuis huius deſtillationis recapitulatio. Accepit ℔ j. olei terebinthinæ, & addidit ſpecies herbarum, florum, ſeminum, & radicum ſuperiorum, & miſcuit omnia in vitro lutato, & addidit ℔ v. (aquæ) caryophyllorum & ſimul deſtillauit per cannam. Altero die accepit ſtyracem liquidam & alia gummata, & rurſus deſtillauit, & hæc deſtillatio difficilis eſt. facilè enim ebullit, ideò carbones ſunt ſubtrahendi, quando venerit ad ebullitionem. Tertio die deſtillauit aromaticas ſpecies cum balſamo per cannam, &c. & ſic habuit

præparatum balſamum.

Balſamum G. à *Flec*. Terebinthinæ bonæ & claræ ℔ j. olei laurini ℥ ij. & ſimul iſta duo miſce, thuris albi maſculi, ligni aloës boni ana ℥ ij. maſticis ℥ ß. myrrhæ, ladani, caſtorei ana ʒ ij. omnia iſta tere & cum ſupraſcriptis miſce, & ſtent per dies triginta in oleo prædicto. Accipe præterea, galangæ, caryophyllorum, cinnamomi, nucis moſchatæ, zedoariæ, cubebarum, ana ℥ ß. diptamni, conſolidæ maioris, ana ℥ ij. omnia iſta collige & pone in ℥ iiij. aquæ vitæ bonæ, & miſce, & ſic ſtent ſimul diebus quatuor: quibus expletis, omnia ſimul permiſce, & pone in alembico vitreo benè obturato, tum lento igne deſtilla. Primò ſequetur aqua quæ dicitur aqua balſami. Poſtea exibit liquor citrinus in modum olei, quem cum videbis, remoue ampullam aquæ balſami, & ſtatim appone aliam, & collige pretioſiſſimum liquorem in modum olei, qui dicitur mater Balſami. Poſtea deſtillabit liquor magnus, & tunc rurſus muta recipiens, & collige ſeorſim liquorem nigrum, & emittitur vna gutta per magna interualla poſt aliã, & hic liquor eſt prioribus multo pretioſior. Serua hos tres liquores in ampullis vitreis benè obturatis cum cera, quæ cera tamen ex fortitudine virtutis eius, tandem efficitur

mol

lis vt pasta. Secundus liquor est citrinus, qui est mater balsami. Tertius niger est, qui xylobalsamũ dicitur, vt & primus, opobalsamum. Primus est bonus, melior est secundus, longè verò præstantissimus est horum, tertius. Vidi paralyticum, cui vna gutta posita fuit in fronte, alia super vmbilicum, & sanatus fuit subitò. Alius paralyticus amisit sensum brachij & pedis dextri, vnxit simul iuncturas, spatulas, cubitos, manum mancha, genu, collum, pectus, quolibet loco tres guttas consumendo, qui paucis post diebus è lecto surrexit, & sanatus est. Monachus deferens trabem Papiæ, strinxit manum inter columnam & trabem, & statim denigrata est manus vt carbo, cum intolerabili dolore & spasmo, vbi hoc oleo matris balsami inunxisset, cessauit dolor: & mane & serò iterum vnxit, & sic est alba facta manus & restituta. Ego digitum incidi profundo satis vulnere, & hoc oleo sanaui.

Aliud balsamum in retorta destillandum, cum facultatibus, tum compositione, præcedenti haud multũ dissimile. ℞. Terebinthinæ ℔ j. olei laurini ℥ ij. misce, addendo galbanum, gummi elemi, gummi hederæ, thus, lignum aloës, item aromata varia, ana ʒ ij. Vsus hoc balsamo est quidam nobilis habẽs

ma

manum retractam vt mouere non posset, illitis iuncturis & manu (panno calido cooperta) diebus 15. curatus est.

Alius habens duritiem in gula, vt non posset exire saliua ex ore, illito gutture hoc oleo, maximè dilatatum fuit totum collum: & postridie illito loco læso rursus omnino fuit curatus.

Alius habens carbonem pestiferum in inguine illito hoc liquore, curatus est. Valet etiam ad eructationẽ stomachi & dolorem, spasmum, colicam, puncturas, aurium surditatem, instillãdo guttam vnam mane & sero: neruos contractos & omnes plagas: cancrum, fistulas, contusiones, pestem, omne apostema durum resoluit. Nota, memoriæ confert, si guttam sincipiti illinas, contra paralysim illinatur spina & iuncturæ.

Balsamum magistrale, incerti authoris. ℞. Xyloaloës, masticis, macis, galangæ, nucis moschatæ, spicæ nardi, zingiberis, cinnamomi, cardamomi, cubebarum, caryophyllorũ, zedoariæ, gummi Arabici, santali muscellini, thuris, croci, olibani, ana ℥ ij. Hæc omnia conquassentur subtiliter & subigantur cum aquis terebinthinæ & mellis, videlicet, ℞. Terebinthinæ, mellis, ana ℔ ß. destillentur simul seorsim, sine specierum commixtione. ℞. Aquæ vitæ semel rectificatæ ℔ j. misceatur

ſceatur cum confectione ſupra ſcripta, putrefiant in ſole, in vaſe benè ſigillato cum cera, diebus octo, vel ad placitum. Poſt fiat ſeparatio per alembicum, vt moris eſt, & prima aqua vòcatur, aqua balſami. Secunda oleum balſami. Tertia balſamum artificiale, & in fine aromatizetur cum muſco & ambra, & ille modus plurimum placet, & tenendus in omni confectione balſami.

Mater balſami ſimplex. ℞. Terebinthinę optimæ ℔ iij. thuris maſculi, ligni aloës, ana ℥ iij. caryophyllorum, galangæ, cinnamomi, nucis moſchatæ, cubebarum, gummi elemi, ana ℥ ij. piſtentur & incorporentur omnia hæc, & ponantur in alembico lutato, & ſtent in fermentatione per dies quinque, vel ſex, & poſtea deſtillentur in cineribus, primò lento igne, deinde augmentando, donec totum deſtillauerit, & hoc eſt, mater balſami prima. Pone igitur de ipſa matre balſami & de elixir vitæ tantundē in alembico, & iterum fermententur vt ſupra, poſtea in balneo Mariæ fiat deſtillatio, & primò deſtillabit aqua clariſsima, quæ vocatur mater balſami coniuncta ſeu compoſita.

Balſamum Romæ factum. ℞. Terebinthinæ ℥ ß. olibani ℥ vj. aloës, ſuccocitrini, maſticis, galangæ, cinnamomi, croci, nucis moſchatę, caryophyllorum, cubebarum, ana ℥ j.

gummi

gummi hederæ, ℥ ij. pulueriſentur, & miſceantur cum terebinthina, & ponantur in alembico vitreo, & addantur camphoræ, ambræ griſeæ, ana ʒ ij. & deſtillentur lento igne. Prima aqua eſt alba & clara, & vinum balſami, ſecunda crocea & vocatur oleum, tertia magis crocea, & eſt balſamum verum.

Deſcriptio quædam balſami ſeu aquæ Protomedici cuiuſdam, de qua plura prædicauit, & dedit ei titulum, Reuiuiſcens & iuueneſcere faciens. ℞. Terebinthinæ ℔ j. mellis puri ℔ ß. aquæ vitæ ℔ ij. ligni aloës benè triti, ſantalorum omnium, ana ʒ iij. ß. olibani, gummi hederæ, oſsis de corde cerui, zedoariæ, piperis longi, ana ʒ iij. gummi Arabici ℥ j. nucis moſchatæ, galangæ, cubebarum, cinnamomi, carui, maſticis, caryophyllorum, ſpicæ nardi, croci, zingiberis, ana ʒ iij. ℈ j. moſchi fini pondus denarij, deſtillentur, vt lento primum igne elicias primam aquam, quę clara eſt, vt aqua fontis, ſecunda erit ignita vti carbo, & tum auge ignem & tertia elicitur nigra.

Liquor Balſamites Ioan. Meſuæ, longè optimus, & ad multa vtiliſsimus, recipit myrrhæ electæ, aloës hepatici, ſpicæ nardi, ſanguinis draconis, thuris, mumię, opobalſami, bdellij, carpobalſami, ammoniaci, ſarcocollę, croci

croci, masticis, gummi Arabici, styracis liquidæ, ana ℥ ij. (aliâs ℥ ij. ß.) ladani electi, succi castorei, ana ℥ ij. ß. muschi ℥ ß. terebinthinæ optimæ ad pondus omnium, puluerizanda pulnerizentur, & omnia misceantur cum terebinthina, reponantúrq; in furnibulo, seu destillatorio, quod alembicum vocant: & illa ingeniosè ac lento igne, vt decet, destillentur: liquorem autem per destillationem sublimatum, vase vitreo forti excipe. Hic liquor proximè accedit ad verum succum balsami. Guido à Cauliaco quandoque huic pretioso liquori addebat herbas dicatas paralysi, & tum generosius atque efficacius multò (vt ipse testatur) experiebatur auxilium. Hoc liquore Mesuæ in paralysi solo, aliquando erat contentus, illinens eo ceruicem, totámq; spinam dorsi, atque etiam affectam ipsam particulã. Confert namq; hoc pacto mirificè reborandis membranis medullã spinalẽ obuoluẽtibus, substantiæ spiritali, qua viuimus, neruis quoq; & ossibus. Proinde paralysi, omnibus neruorũ ęgritudinibus, cordis palpitationi & tremori atq; etiã manifestæ lassitudini, mirè & supra humanã opinionem prodest. Adde quod nullũ medicamentum eo præstantius inueniri potest, vbi cor celeri festináue eget refectione ac refocillatione, si saltem ipsi Mesuæ credimus.

Oleum Philosophorum è terebinthina & cera

cera: eſt autem balſamum quoddam occultum infinitis præditum facultatibus, ſuperãs omnes eius generis liquores, propterea quod conficitur ex duobus ſimplicibus quæ corruptioni minus ſunt obnoxia, ex Capricc. Leonh. Fierauanti. Recipit autem terebinthinæ claræ abiegnæ, ℥ xviij. ceræ flauæ odoriferæ, ℥ xij. cinerum vitis, ℥ vj. ponantur ſingula in retortam lutatam, deſtillentur in cineribus, donec nihil amplius ſequatur. Vbi deſtillatio fuerit finita, videbis ceram circa retortæ collum, & hoc ipſum ſignum eſt finitæ deſtillationis. Quod deſtillarit ſeruetur in vitro diligentiſsimè clauſo. Qui vncti fuerint bis in menſe hoc oleo, iuuentutem quam diutiſsimè conſeruabunt, omnia impoſita à corruptione, aut putredine cuſtodit. Vulnera qualiacunque, ter quatérque eo illita, ſanat. Cui vrina fuerit retenta, ʒ ij. datæ per os, vrinam prouocant, & ſimili modo datur cõtra vermes, puncturas lateris, tuſsim, catarrhum, febres peſtilentes, & ſimilia.

Aqua ſeu balſamum Hermetis, ex fine libelli Trotulæ de paſsionibus mulierum: recipit terebinthinæ tribus vicibus deſtillatæ: vltimo coniunctim, ℔ j. ligni aloës ſimiliter tribus vicibus deſtillati, ℔ j. ambræ crudæ, ℔ j. nucis muſchatæ tritæ ſuper la-

pidem, ad modũ liquidi vnguenti, cum eiuſdem ſuperaddito oleo, vt fiat vnum corpus. Et deſtilla nouem vicibus. Balſamum hoc conſerua, quoniam eſt perfectum & ſuſtinet omne iudicium ignis & aquæ: penetrat manum, vngendo faciem, iuuentutem conſeruat, omnem inciſionem conſolidat, oculos mirè purificat: vngendo cum eo totum corpus, nunquam putreſcere ferunt, nec vermes ipſum aſcendere. Ego, inquit author, feci & probaui, & eſt veriſsimum.

Oleum balſami magiſtrale, ex diſpenſatorio Medicorum collegii Florentini, recipit terebinthinæ ℔ j. olei veteris ℥ vj olei laurini ℥ iiij. ſpicæ nardi, cinnamomi, ana ℥ ij. tegularum recentium benè coctarum ℥ viij. tritis triturandis, per alembicum deſtilla. Vrinam mouet, lapidem frangit. vermes enecat, aurium tinnitui à flatu craſſo, paralyſi, ſpaſmo cynico, iſchiadi, gonagræ, & cæterarum iũcturarum doloribus prodeſt, potum aut inunctum, ſed parua eius portio, aquæ affectui aptæ miſta bibatur.

Oleum balſami Petri de Ebano. ℞. Myrrhæ, aloës, ſpicæ nardi, ſanguinis draconis, thuris, mumiæ, opopanacis, carpobalſami, bdellii, ammoniaci, ſarcocollæ, croci, maſtiches, gũmi Arabici, ſtyracis liquidæ, ana ʒ ij. ladani, caſtorei, ana ʒ ij. ß moſchi ʒ ß. tere-

binthinæ ad pondus omnium, tritis contetendis, misceantur omnia, & alembico destillentur, secundum artem. Eadem potest quæ & præscriptum,& efficacius.

Oleum Balsami optimum, contra dolorem ex gutta tam frigida, quàm calida, vel alio accidente, immediatè valet: recipit terebinthinæ Venetę partes duas, masticis nouę partem vnam, opopanacis & corticum granatorum, singulorum modicum,& pone ad destillandum.

Balsamum ad podagram frigidam, vngendo partes dolentes, post vniuersalia, à quodam sene Chymico, accipit ℔ iij. terebinthinæ, thuris, masticis, myrrhæ, ladani, ana ℥ j. destilla per retortam & oleum serua.

Balsamum cuiusdam Empirici, maximæ apud nos authoritatis, recipit terebinthinæ ℥ iiij thuris ℥ ß. ligni aloës, ʒ ij. masticis, caryophyllorum, galangæ, cinnamomi, zedoariæ, nucis moschatæ, cubebarum, ana ʒ ij. gummi elemi ℥ j. ß. Mira hoc balsamo præstitit, lepram à duobus depulit, intra & extra dando: & multos alios incurabiles morbos, vt cancrum & fistulas, & eiusdem generis.

Aliud cuiusdam Angli, quo curat vulnera linteo imposito, febres, ventriculum infra costas tumentem, asthmaticos, phthisicos, tumores

mores, præter hydropem. Contusiones sedat, spasmum & paralysim ex frigore, moribundos data gutta recreat. Recipit autem terebinthinæ ℔ ij. myrrhæ electæ, castorei, masticis, ana ℥ iij. olibani, aloës, succocitrini, ana ℥ iiij. radicum consolidæ minoris ℥ j. tormentillæ, gummi hederę, nucis Indicæ (quid si moschata pro ea) zedoariæ, ana ℥ ß. cubebæ ʒ j (destillentur) prius ad lentum ignem, per biduum fortè macerata.

Aqua composita destillata iuuẽtutis, quæ est magnum secretum in natura, & dicitur Medicina medicinarum, & cura omnium infirmitatum. ℞. Ligni aloës, caryophyllorum, galangæ, cardamomi, cubebarum, granorum paradisi, rhabarbari electi, cinnamomi, nucis minoris (muscatæ) calami aromatici, macis, ana ʒ ij. omnia subtiliter terantur & cribellentur, deinde ℞. Succi chelidonii ℔ j. succi saluiæ, bryoniæ, rutæ, betonicæ, mentę, florum borraginis, & buglossi, succi fœniculi, ana ℔ ß. misce & pone omnia in alembico vitreo & destilla aquam. Et de illa aqua sume omni mane in die vnum cochlear in æstate, hyeme verò duo. Hæc enim aqua iuuenibus & senibus quibuscũq; est vtilis. nã stomachũ in virtute magna cõseruat, & bona virtute ducitur, si nõ est cerebro & hepati magna caliditas, & liberat ab hectica

& icteritia, & hydrope: maximè cōſeruat & iuuat viſum & auditum confortat: valet contra venenum, & confortat omnia membra, ſanguinem in bono colore & ab omni putrefactione præſeruat, & deſtruit fœtorem anhelitus.

Balſamū mirabiliſsimæ virtutis in tremoribus, paralyſi, quā quidā maximus medicus tenuit pro maximo & pretioſo ſecreto in abſcondito cordis ſui: ſumit galbani, ℔ j. gūmi hederæ, ℥ iij. minutim conterantur & miſceantur terendo ſimul, & mittātur in bociam vitreatam, cum ſuo alembico, & deſtillentur in balneo Mariæ: hoc deſtillatum cōmiſce cum ℥ j. olei laurini, & terebinthinæ ℔ j tunc deſtilletur, & ſeparetur aqua ab oleo. Vſus eſt, vt collocetur patiens paralyſim, contractionem, ſpaſmum & tremorem, reſupinus, & infunde de hoc oleo calido temperatè in fundo vmbilici ſui, & videbis mirabiliſsimam operationem, potius diuinam quàm naturalem, & confert valde paralyſi poſt colicam.

Oleum ſiue balſamum, cui non reperitur ſimile, contra tremorem & ſpaſmum, torturam & ſtuporē. ℞. Myrrhæ electæ, aloēs hepatici, ſpicę nardi, ſanguinis draconis, thuris, mumiæ, opopanacis, carpobalſami, croci, maſticis, gummi Arabici, ſtoracis liquidæ,

ſtora

ſtoracis rubræ, ana ℨ ij. ß musci fini ℨ ß. herbæ paralyſis M. ij. terebinthinæ ad pondus omnium pulueriʒentur & miſceantur & deſtillentur ingenioſè, iuxta modum declarationis. eſt enim de elegantibus medicinis, qua ſpina nucha vngatur ſpaſmoſi, tremuloſi, paralytici, ſtuporis, & torturæ.

Balſamum pretioſiſsimū ad paralyſim & alia multa ex Leonello. ℞. Ligni aloës lotones ij. opopanacis, reſinæ pineę, bdellii, galbani, myrrhæ, maſticis, ſarcocollæ, ana lotonē j. olei benedicti, lotones nū. iij. ladani lotones ij. carpobalſami, xylobalſami, opobalſami vel balſami artificialis, ana lotonē j. olibani, daphnelæi, * ſanguinis draconis, caſtorei, ſpicę nardi, galangę, cubebarū, maceris, cinnamomi, cardamomi, melicetorum, corticum citri, ana lotonē j. olei de terebinthina ad pondus omniū, oliui veteris ℔ j ß. piſtentur gūmi ſubtiliter, deinde ſuperfunde tātū vini aduſti, vt alia obruat, aut obtegat, poſtea ponatur in balneū Mariæ per triduū ad digerendū, poſtea reliqua adde. Pulueriʒanda pulueriſentur, & addito oleo de terebinthina & oleo communi, iterum digeratur in balneo Mariæ, vel in fimo equino per xiiij. dies, demum deſtilletur in cinere lento igne ſecundum artem.

Aqua pretioſa & mirabilis, quæ valet in

vulneribus,vlceribus & fistulis,& valet contra pestem, & eius virtus est mirabilis, sed hoc totum debet destillari per alembicũ vitreum. Nam in tali destillatione resultãt tres liquores habentes diuersos colores, & sic quidlibet distinctè debet colligi in suo vase. Et nota quòd prima aqua valet contra pestem,& debet potari tẽpore pestilentiæ:confortat cerebrum per nares trahẽdo, destruit polypum & omne vitium narium,tangendo polypum cum dicta aqua. Si tempora pulsus, tangantur cum aqua, & spina dorsi, in loco calido,curabitur.Si aliquis esset de aliquo loco lapsus,vngatur cum dicta aqua. Si quis haberet cerebrum vel memoriam debilem, vngatur caput.parte anteriore rasa pluries,curabitur. Contra venena subitò potata destruit illa. Valet contra vulnera & vlcera. Contra paralysim linguæ vel membrorum, si sint apostemata vel cancremata, & contra omnem ægritudinem corporis. Secunda verò aqua quæ exibit, assimilatur oleo, & est oleum quo veraciter possumus vti loco balsami:nam si proiicies vnam guttã in aquam, ista gutta vadit vsque ad fundum, & potest iterum colligi. Item si proiicias acũ in dicto liquore supernatabit acus. Item coagulat lac, & habet omnes virtutes quæ videntur esse in balsamo. Tertia aqua potest dici

balsam

balſamum, cuius virtutes ſunt infinitæ. Bertapalia. ℞. Olei de vico ſeu lacryma, quod idem eſt, (paulo poſt cap. 2. de vulneribus neruorum ſcilicet, videtur explicare quid ſit oleum de vico. Glutamen inquit, albotim, debemus intelligere de lacryma, & non terebinthina, vt affirmauit Dynus, ſiue oleum vici, quod idem eſt) ℔ ij. vel terebinthinæ loco lacrymæ, mellis deſpumati ℔ ij. aquæ vitis ardentis ℔ j. ligni aloës fini, ſantali muſcati, macis, cubebarum, galangæ, nucis moſcatæ, caryophyllorum, ſpicæ nardi, maſticis, zingiberis, cinnamomi, croci, granorum paradiſi, ana ʒ iij. gummi Arabici ℥ iij. muſci fini ʒ. ß.

Ad diuerſos morbos oleum, Balſami virtute, à D. Geſnero, vt puto, deſcriptum. ℞. Vini albi optimi menſuras ij. ß. lactis recenter emulſi ℥ iij. mellis ℥ viij. radicis gentianæ ℥ viij. aſtrantiæ ℥ iij. angelicæ ℥ ij. baccarum lauri ſelectarum ℥ j. ß. rutæ, iuniperi, roſar. rubrarum aridarum, ana M. j. enulæ cãpanæ ℥ j. caryophyllorũ, corticum citri dulciũ, calami aromatici, cinnamomi, aniſi, fœniculi, maſticis, belzoini, ana, ℥ ß. cõciſa & contrita macerentur in phiala vel phialis vitreis lutatis, per dies 7. vel 8. loco calido. Deinde deſtillentur cum alembico lutato, cucurbitæ pars tertia aut amplius vacua ſit. Deſtillentur in

cineribus cribratis lẽto igne demum augeatur ignis. Puto tamen in alio vaſe ſeorſim,& primò vinum & lac ſimul deſtillando. Ex hac deſtillatione tres quoque liquores colliguntur. Valebit hæc aqua contra venena,peſtem, calculum,quartanam, quotidianã,ad ſudorem mouendum, &c.ad aſthma & viſcerum obſtructiones, ad omnes phlegmaticos,ad epilepſiam quoque & præſeruãdum ab apoplexia. Exiſtimat idem, Balſamũ hoc, pro conficienda theriaca, non incommodè ſubſtitui poſſe.

Liquorem Balſamo parem, deſcribit author Viatici noui,capite de Paralyſi. ℞. Thuris albiſsimi, maſticis, ana ℥ ij.ligni aloës ℥ j caryophyllorum,galangæ,cinnamomi,zedoariæ, nucis moſchatæ,cubebarum,ana ʒ vj.myrrhæ,aloës,ladani,ſarcocollę,caſtorei, ana ℥ ß.baccarum lauri,nucleorum pini,ana ℥ j.gummi elemi, opopanacis,belzoini, ana ℥ ij ſuccorum iuæ,herbæ paralyſis,ana ℥ iii. terebinthinæ ad pondus omnium, deſtilla in vitro.Exibit primò aqua,ſecũdò oleoſum quid,tertiò quaſi mel.

Oleum Ariſtotelis compoſitum, contra podagram calidam & frigidam,& contra incuruationes neruorum, dũmodo nerui non ſint inciſi, ex lib. manuſcripto Italico. ℞. Aquæ vitis ter deſtillatæ, ſucci betonicæ, ana

℥ iij.

℥ iij. croci ℥ ij. ſucci artemiſiæ, ſucci ebuli, ſucci *capreolæ, aut caprellæ, ana ℥ iiij. ſucci maluauiſci ℥ viij. caryophyllorum, carpobalſami, xyloballſami, ana ℥ ij. ceruſſę, thuris, tartari vini albi, ana ℥ iij. vrinæ pueri, mellis boni ℥ viij. olei terebinthinæ, ℥ iij. olei ouorum ℥ iiij. olei ſulfuris ℥ ij. olei lumbricorum ℥ vj. olei roriſmarini ℥ ß. olei laurini ʒ iij. omnia deſtillentur per alembicum, & prima liberat à podagra calida, ſecunda à frigida, & omnem dolorem ſanat, in quacunque corporis parte fuerit.

Oleum ſiue aqua, quæ virtutis dicitur, & potus iuuentutis, è lib. Germanico Michaëlis Schrick. ℞. Foliorum ſaluiæ quartaria iij. cinnamomi, cubebarum, galangæ, piperis longi, aniſi, macis, nucis moſchatæ, zingiberis, granorum paradiſi, ana ℥ ß. miſceantur ſingula, & commiſce de vino optimo ſexies tantum quantum eſt de omnibus, in vaſe ſtanneo, & cooperi diligenter, ne quid euaporet: ſtent ita in loco calido diebus quatuordecim. Quibus peractis ſepara à ſpeciebus vinum, per colatorium, & contunde ſpecies ſubtiliter, vt fiat inſtar pulmenti, & tum denuo cũ prædicto vino coniunge, ac tãdem deſtilla. Hæc aqua carnibus aut piſcibus affuſa, à putredine cuſtodit: vino verò cõmixta, corrumpi id non ſinit, ſed clareſcit, etſi

iam corruptum fuerit, in integrum restituit. A ieiuno pota, consumit apostemata & omnes internos morbos, & sanat morbos quoque externos, illita: oculorum quoscunque affectus emendat, vulnera illita, intra octiduum vnit. Pota alacritatem, & iuuentutem conseruat. Valet morbis capitis & apoplexię. Hæc aqua comparari Balsamo potest, & supernatat cuiuis humori permixta, excepto oleo: admoto igne ardet. Faciei maculas curat, & pota lepram retardat.

Sublimatio quædam quasi Balsamum, in memoria excitāda, è Michaêle Angelo Blondo de Memoria. Factis quæ pręmittēda sunt circa ventris solutionem, contundito thuris, cubebarum, caryophyllorū, nucis moschatæ, galāgę, baccarum iuniperi, ana ℨ ß. cinnamomi ℨiij castorei pinguis ℨ iij. costi, piperis longi, ana ℨ j. & tritis omnibus admisceto aquæ vitæ opportunitatem. Hęc demū cuncta in vitreo vase suppones fimo, spacio dierū vndecim & vltra, dum libuerit: post tempus hoc sublima hæc etiam in balneo Mariæ, & sublimationi addes mellis anacardini vnciolas duas vel tres, & sublimato hæc cum melle, iterum in vitreo vase sepeliatur sub fimo per spacium duorum vel trium mensiū: sed fimus iste singulis octo diebus mutetur, ne nimia caliditate discutiat vas ipsū: hoc tandem

dem tempore sublimatio hæc erit perfecta ad acuendam memoriam. Vsus eius est huiusmodi, priusquam memoriam exercere volueris per diem vnum, illine tempora & occipitium, infunde & naribus guttam, demum degluties guttas aliquot mane, priusquam recitare volueris orationē, vel quouis modo exercere memoriā. nam hoc est præstantissimum excitandæ memoriæ medicamentum.

Oleum sanctum, quod ad diuersos morbos est optimum, præcipuè verò valet contra omnē cancrū & fistulas, & omnes morbos antiquos, ex lib manuscripto secretorū. ℞. Olei antiqui ℔ ij. vini albi antiqui, & optimi ℔ iiij. terebinthinæ claræ & optimæ ℔ j. seminis hypericonis ℔ ij. ʒ j diptamni albi, tormētillæ, gentianę, ana ℥ j. omnia sint puluerisata, & simul mixta, pone in vase vitreo & bene obturato cum pasta, ne respiret, fac isto modo bulliant. Ponatur vas dictū in caldario aquæ pleno, & plena palea, & bulliant suauiter tantū, postea eleua ab igne, & cum infrigidatum fuerit, pone illud vas in canthario pleno arena, & tale vas sit circundatum & totum coopertum vsq; ad collū de dicta arena, & collocetur in loco vbi à Sole toto die percutiatur, ibíq; dimitte p dies 40. Postea è dicta arena remoueatur, & arenæ

impone vas, ita & taliter, quòd ſol per octo dies totũ circundare poſsit: ac deinceps cola per pannum lineum nouum, & exprime fortiter in torculari, poſtea oleum à vino ſepara, illúdq; ſeorſim ſeruato. Fieri autẽ hæc deſtillatio debet menſe Iulio vel Auguſto. Valet hoc oleum cõtra fiſtulam & cancrum, ſi prius lauetur cum prędicto vino, & poſtea vngatur cũ dicto oleo, citò ſanabitur. Itémq; valet ad omnes ægritudines & dolores neruorum. Valet & guttæ ſciaticæ & doloribus iuncturarum, & podagræ frigidæ. Et ſi fiat emplaſtrum ex eo & ammoniaco, diſſoluit apoſtemata ſplenis, & duritiem eius, breui tempore: ſimiliter ad omnia apoſtemata dura. Valet omnibus paſsionibus aurium ex cauſa frigida, vermes earundem interficit, & ſanat ſibilum & ſurditatem. Valet paralyſi & torturæ oris, ſi ſæpius vngatur. Prouocat menſtrua, ſi in matricem proiiciatur, & educit embryonem viuum vel mortuum. Si de eo parum bibatur, diſſoluit ſanguinem coagulatum. Si ſyrupo roſato aliquid huius olei commiſceatur, purgat pulmonem humoribus groſsis & viſcoſis, & anheloſis. Valet mirabiliter ad omnes ægritudines oculorum, & maximè cataractas. Valet contra venena epotum: ſi de eo parum biberis, extinguit venena. Contra quartanam & tertianam febrem

brem, itidem vtile eſt, ſi ex eo vngatur dorſum & medulla ſpinalis iuxta ignẽ, in principio acceſsionis. Immediatè tollit ſpaſmum vulnerum, ſi tepidè loco apponatur. Sanat omnia vulnera tam antiqua quàm recentia, melius ac verius vno die, quàm nulla alia in menſe.

Linimentum, vt vocauit Michaël Angelus Blondus libello de Memoria, quod virtute balſamo comparari poteſt. Cõmiſceto, inquit, terebinthinæ electæ vnciolas triginta, olei laurini vnciolas vj. demum contundito gummi elemi, reſinæ pini, ana ʒ vj ſarcocollæ ʒ ij. gummi hederæ, ammoniaci, bdellij, thuris, ana ʒ ij. maſtiches, aloës hepatici, caſtorei, ladani, ana ʒ j. galbani ʒ vj. xyloaloës vnciolã cum dimidia, cinnamomi, caryophyllorũ, nucis moſchatæ, macis, zingiberis, piperis, galangæ, granorũ paradiſi, cubebarũ, zedoariæ, ana vnciolam, xylobalſami, carpobalſami, tormẽtillæ, diptamni albi, matriſyluæ, chelidonij, vtriuſq; cõſolidę, ana vnciolã cum dimidia & tritis omnibus commiſce, addendo aquæ vitæ in vnã formã & corpus reducẽdo, & ſic relinquantur tribus diebus: verũ die quarto, addes terebinthinã, oleum, & reſinam, & alia ex gummis quæ teri non poſſunt, tandẽ ſublimato hæc in vitreo vaſe ſecundũ artẽ, lento ſuppoſito, ſed

conti

continuo igne:& quoniam tres ſpecies ſuccorum inde ſublimãtur, propterea cum primus apparuerit q ſubcroceus erit, alter verò oleaginoſus, tertius tandem fuſci coloris, in mutatione colorum, vaſa mutanda erunt: ſinguli demum per ſe ſeruandi ſunt, prætecti ne euaneſcere poſsint: hoc autem monemus, vt ſtudiosè curetur ignis, donec perfecta fuerit ſublimatio omniũ: nam compreſſo vel interpoſito igne, liquores non extraherentur exactè. Hi tandẽ ſucci, vel hæc triformis ſublimatio, eadẽ dotati ſunt proprietate, veruntamẽ iuxta gradus ipſos. Primus namq; ſuccorũ minus potẽs eſt altero, alter verò imbecillior tertio, tertius tandem præſtantior eſt duobus. Fertur autẽ quòd citra memoriam, cõprimunt cauá vlcera, debellant cancrum cum non hæret oſsi: ſternunt etiam conuulſionẽ, ſtillicidia frigida componunt, languores ſtomachi vincũt, & frigidos corporis cruciatus, præcipuè iliorum, curãt etiam ſonitum aurium & dentium dolores, neruis opitulantur cõtractis, ſoluunt & duros abſceſſus, demum plurimos languores frigidos ſternunt: memoriam verò amiſſam concitat, illitum occipiti, eductis ſuccis peccantibus, cum caputpurgio ex radice cyclamini, naribus ſuppoſito, vt retulimus. Poſt hoc, gluties pillularum de hiera cum agari-

co ℈ j. & postero die subiicito naribus aliquot guttas huius olei, & naribus absorbeto, quoniã hoc excitat virtutes cerebri, concitat intellectum & ipsam memoriam. Postremò sunt illinenda tempora & occiput, hoc autem est faciendum aliquot diebus.

Est & hæc quasi quædam Balsami compositio. ℞. Terebinthinæ claræ ℥ vij. laua vino benè deinceps ℞. Mellis albi ℔ iij. despumando igne lento cum modico vino, & clarifica benè, tunc adiunge terebinthinam optimè commiscendo, quo facto affunde aquæ vitæ ℔ iiij. & rursus commisce in cucurbita benè lutando. Dehinc ℞. Buglossi, borraginis, melissæ, saluiæ, lauendulæ, ana M. j. hyssopi, chamomillæ, millefolij, rosarum rubearum, ana M. ß. absinthij ℨ j. rorismarini M. ij Deinceps ℞. Ligni aloës, xylobalsami, trium santalorum, ana ℨ j. macis, nucis moschatæ, cinnamomi, galangæ, caryophyllorum, cubebarum, zingiberis albi, piperis longi, croci, spicæ nardi, granorum paradisi, cardamomi, ana ℨ j. zedoariæ ℥ ß. squinanthi ℨ ß. cort. citri, seminis citri, stœchados, ana ℨ j. calami aromatici ℨ ß. carlinæ, id est, cardopaciæ ℥ ij. bistortæ, ℨ ij. ireos ℥ ß. baccarum lauri, valerianæ, polypodij, ana ℥ ß. liquiritiæ, anisi, ana ℨ ß. fœniculi ℥ ij. coriandri præparati ℥ ß. sile-

ris montani, cymini, ana ℥ j. amygdalarum excorticatarũ ℔ ß. vuarũ paſſarũ maiorum cum vino lotarũ ℔ ß. omnia iſta cõtuſa pone in prædictã cucurbitã cum melle & aliis. Et ſi aqua vitæ nõ ſufficit, tunc plus appone, & ſtent ſic ſeptem diebus benè obſtructa, poſtea deſtilla in igne cineris, ita vt cucurbita in latitudine trium digitorũ, non tangat fundũ inferius, & cineres circumponantur, lutato alembico optimè cum cucurbita, ſupponendo vitrũ, quod cum roſtro alembici lutetur, & ad quatuor horas ſublimetur lento igne, ne mel bulliat, & fluet aqua clara: tandem ignẽ auge, & cum aquam croceam videbis, tunc aliud vitrũ appone, quod etiam lutabis cum roſtro cucurbitæ, & primã aquã ſerua ſeorſim & vigora ignem. Vbi croceus color in aqua deſierit, iterũ ignẽ intende, & exibit aqua nigra, & cum videbis fumũ, tunc ſufficit, & illã quoque aquã ſeparatim ſerua, & cucurbita ſtet in fornace ad refrigerationem. In primã aquã pone folij Indi ℥ j ambræ ℥ j muſci totidẽ, & quindecim folia auri, & miſce cuſtodiẽdo. Si vis ad caput, ℞. Betonicæ vel buglosſi ℥ j. & aquæ (albæ puto) miſce & bibe ieiunus. Fortificat omnia mẽbra, ℞. Maluatici vel vini boni ℥ j. aquæ huius cochlear vnum, miſce & erit alba vt lac, quã bibe ieiuno ſtomacho duabus horis ante cibum

re cibum, & præſeruat omnia mēbra. Ad hepar, cum aqua ſaluiæ vel cichorij, vel mororum, vel endiuiæ ℥ j. Ad pectus & tuſsim de catarrho frigido, cum aqua hyſſopi, vel leuiſtici. Ad cor, cum aqua bugloſsi vel borraginis, vel millefolij. Cum abſinthio vel balſamita, ad ſtomachum. Pro pulmone, cū aqua pulmonariæ, vel adianti, vel polypodij. Pro ſplene, cum aqua ſcolopendrij. Contra vertiginem & apoplexiam, cum aqua radicis pæoniæ, vel hypericonis. Pro calculo, cum aqua raphani, vel aqua alkekengi. In retētione vrinæ, cū aqua naſturtij, vel petroſelini, vel ſaxifragiæ. Ad oculos, cū aqua fœniculi, euphragiæ. In retentione menſium, cum aqua artemiſiæ, cum aqua rad. & herbæ rubiæ tinctorum. In fluxu nimio menſium, cum aqua plantaginis, vel ſolani. In læſione matricis ab obſtetrice, vel ex frigiditate, vnde amplius nō concipit, vtatur ea, cum aqua valerianæ, vel betonicæ, vel matriſyluæ. In maculis faciei, ℞. Aquæ pimpinellæ partes 4. aquæ huius partē 1. miſce & vnge faciem mane & ſero, bibe etiam eam in ſeptimana, bis vel ter cum aqua endiuiæ. Curat cancrū inuncta, & fiſtulā inſtillata: confert in arthetica frigida, inuncta In febribus, aſari M. ß. pone in vitrum, & adiunge aquæ aluminis quartar. j. ſtent tribus diebus obſtructa, poſt-

ea effunde in aliud vitrum, de his antè ac-
cessionem febris per horam, bibe cochlear
j. & tẽpora inunge & nasum, & pulsus, dor-
sum & splenem. Citrinum oleũ habet virtu-
tes multas, si fuerit inunctum. Oleum nigrũ
est magnæ virtutis in arthretica, in modum
balsami, & alba dicitur aqua aurea.

℞. Lauendulæ ℥ viiij saluiæ totidem, cin-
namomi, macis, ana vnciam j. zingiberis,
nucis moschatæ, caryophyllorum, ana ℥ j. &
ʒ j. rhabarbari galangæ, ana ʒ j. passularum
paruarum ℥ ij. granorum paradisi, santali
rub. ana ℥ ß. cubebarum ʒ ij. passulæ cõtun-
dantur seorsim, & species ponantur seorsim,
tunc totum pone in cucurbitam, & adiice
vini maluatici, vel alterius boni, mensuram j.
ß. obstrue, pone in terra recenti versus solem
quindecim diebus, postea per alembicum
receptorio lutato destilla lento igne. Recipe
terebinthinæ ʒ vj diagridij ʒ v. zingiberis ʒ
ij. masticis, santali albi, ana ʒ j. sacchari ℔ ß.
farinæ albissimæ ℔ j. fiet pasta tenuis, & co-
que in modum hostiarum, de quibus mane
sumas j vel ij. cum brodio carnis, vel piso-
rum, &c. cum aqua buglossi.

Oleum excellẽtissimum pro memoria de-
bili, propter humiditatẽ & frigiditatem ce-
rebri, quod experientia comprobatũ est. ℞.
Florum rorismarini quantum videbitur, &

ex

ex iis destilletur aqua, huius aquæ ℞. ℔ j. & in vrinali ponatur destillatorio, optimè luta-to: postea ℞. Nucis moschatæ, caryophyllo-rum, granorum paradisi, cinnamomi, cube-barũ, macis, zingiberis, ana ℥ j musci carat. iiij. piperis longi ʒ j. croci ʒ iij. galangæ ʒ ij. pulverizentur omnia, & cum aqua rorisma-rini commisce, & putrefiant simul per tres dies, postea per cineres destillentur, perseue-rando in destillatione ad fæcum adustionẽ. Postea habeas aquæ ex foliis rorismarini destillatæ ℔ j. & cum iam dicta commisce, & in vase vitreo decoquantur ad medietatis consumptionem. Quo facto ℞. Olei oliua-rum antiquissimi ℔ j. olei de been ℥ j. eu-phorbij, castorei, ana ℥ iiij. sinapi ℥ vj. olei sesamini, olei de tiro, olei hypericonis, olei citri, olei de spica, olei ex zibeto, ana ʒ iiij. & omnia suprascripta, ponantur in bociam vi-tream & occludatur ita ne respiret, & pone in fimo equino calido, diebus quadraginta, postea extrahatur, & insoletur per tres men ses continuos, & habebis oleum paratũ ad intentionem prædictam. Hoc oleum omne impedimentum memoriæ soluit, vngendo noctu, quando cubitum itur, caput & stoma chum. Hoc tantum est notandũ, quod vsus huius olei est suspectus, tribus mensibus æ-statis, alioquin toto anno tutò vti poteris.

Hoc oleo ego & in me ipſo & in multis aliis certa experientia ſum vſus. nec vnquam alio præter hoc ipſum, vtaris : reliqua enim omnia ſi ad hoc reſpicias, vaniſsima ſunt, Leonhart. Fierauant.

Oleum mirabile & diuinũ, eiuſdẽ, quod quaſi è mortuis ſuſcitat eos, qui ſumpſerint eius guttam vnam aut alteram per os, cum vino, vel brodio, aut ſimili liquore. ℞. Sanguinis humani, ſpermatis ceti, medullæ tauri, ana ℔ j. muſci ℥ j. cineris oleæ ℥ ij. miſce & in retorta deſtillentur ſecundũ artem, ſeparando elementa. Nam primò aqua deſtillabit alba : ſecundò oleum citrinum, tertiò liquor quidam rufus maximæ facultatis, qui ad diuerſa vtiliſsimus eſt.

Balſamum quomodo faciendum, ex Fallop. ſecretis. ℞. Terebinthinæ ℥ ß. xylobalſami tantundem, caryophyllorũ ℥ ij. deſtillentur, & primũ quod deſtillat aqua eſt, ſecundum oleum, tertium balſamum.

Aliter, ex eodem, ℞. ℔ j. terebinthinæ, aloës hepatici ℥ j. myrrhæ ℥ ß terantur & miſceantur omnia, & ter deſtillẽtur, & habebis balſamũ, ad omnia, præterquam ad cõſeruationem corporum (mortuorum) optimum.

Oleum, corpus incolume ſeruans, & ingenium acuens, quo vtẽdum eſt poſt exactam corporis euacuationem & decens victus re-

gimen. Olei philoſophorum ℔ iij. olei oliuarum antiqui, aut ſaltem alembico ſublimati, olei de alcãna, vtriuſque ℔ iij. pinguedinis talpæ & muſtelæ, vrsiq;, ſing ℥ ij. caſtorei ℥ iij. ſucci acori ℔ iiij. ſucci anthos, ſucci betonicę, vtriuſq; ℔ ß. ſucci galiitrichi, ſucci cyperi, vtriuſq; ℥ iiij. vini cretici ℔ ij. aquę ardentis ℔ ß. omnia igne coquito ſuaui ad conſumptionem quandam, additóque ladani auſtero prius vino macerati, tritíque ʒ j. ß. nucis moſchatæ ℥ ß. maceris, caryophyllorum, euphorbij, trium piperum, ſingulorum ʒ ij. trita omnia in vaſe optimè clauſo, diebus triginta conſeruata, alembico deſtillentur. Vſus eius eſt hyeme, ſemel in bebdomada: æſtate autem ſemel in mẽſe, capite prius loto, & poſteriore capitis parte, & temporibus prius inunctis. Fuman.

Deſcriptio Balſami Chriſti, è Theophraſto Paracelſo. Accipe olei oliuæ ℔ j. vini ℔ iij. miſce in phialam, pone in balneum Mariæ ad menſem, & fiet ex oleo liquor: caue ne nimium vitrum repleas: ſatis ſit, ſi quarta pars plena fuerit. Emendatio Theophraſti. Recipe olei oliuarum ℔ *j.* vini nigerrimi pontici ℔ iij. deſtilla, deinde adde hypericonis ℥ vj. liquoris de mumia vncias iiij. iterum deſtilla ad menſem, & ſerua. Valet articulorum vulneribus.

Oleum pretiosissimum, pro vermibus vbicunque locorum, Bertapalia de Vlceribus capite quinto. Recipe nucleorum persicorum, amygdalarum amararum, gentianæ, absinthij, prassij, vel lupinorum, seminum caulium, foliorum persici, calamenti fluuialis, oleandri, pyrethri, ellebori albi, radicum graminis, ana M. ß. omnia pistanda pistentur, & imponatur intus fel vituli, & succi porrorum, mentæ, ana ℥ ij. olei nenupharini ℥ j. olei de absinthio ℔ ij. hæc omnia misce, & dimitte in fimo per vnum mensem marcescere, in vase vitreo benè obturato, postea destilla hęc omnia ad alembicũ, & habebis aquam & oleum, lumbricosos viuificantia, sumendo aquæ per os ℈ ij. cum vino maluatico: & cum oleo vngendo tempora, & pulsus pedum, & manuum, & vbicunque, & os stomachi & circum spatulas: & vidi multos pueros quasi mortuos, viuificari, & cum aqua & oleo isto multa vlcera sanari.

De balsamis quæ extra corpus vsurpantur: quorum alia per destillationem, alia citra destillationem parantur.

BAlsamum artificiale, ad omnia vulnera antiqua, & contra ariditatem membrorum

rum & ad membra cõtracta. ℞. Galbani, ammoniaci, masticis, myrrhæ albæ, gummi elemi, bdellij, ana ℥ ß. terebinthinæ ℥ j. ß. vel ij. quod melius est, olei oliuæ ℔ ij. viridis æris ℥ ij. ß. puluerisentur omnia & imbibantur in aceto fortissimo per sex vel octo dies, post destillentur per alembicũ, primo die per balneum Mariæ, post per arenam: & si vis fortius habere, & melioris saporis, tũ adde subscripta: & fiat eo modo, quo supra. ℞. Storacis calamitæ, gummi hederæ, spicæ nardi, carabe, colophoniæ, tragacanthi, serapini, opopanacis, ana ℥ ß. euphorbij ʒ. ß. viridis æris ʒ iij. terebinthinę ℔ j. Hoc balsamum curat omnia vulnera antiqua, in causa frigida & calida. Valet etiam contra ariditatem membrorum & contractionem, si inuncta fuerint cum illo balsamo.

Contra tremorem manuum, oleum destillatum. Destillentur olei laurini, rutę, & saluię, ana partes ęquales, pone post decẽ dies in vino potenti, & in alembico destillentur: cum aqua collecta, vngantur manus & pedes & membra tremula.

Aliud contra tremorem capitis. Res præscriptas ℞. & pone eas in aqua vitę 4. diebus, postea per alembicum destillentur, & hac aqua vngantur tempora mane & sero. Vbi intelligendum est per res præscriptas,

non intelligi olea, ſed baccas lauri, rutam & ſaluiam.

Balſamum deſtillatum ad vulnera & vlcera profunda. ℞. Terebinthinæ ℔ vj. olibani ℥ ß. ligni aloës, maſticis, ana ʒ j. caryophyllorum, cinnamomi, zedoariæ, nucis moſchatæ, cubebarum, galangæ, ana ʒ iij. olei oliuæ ʒ vj. miſce & deſtilla lento igne: valet ad venena frigida bufonum, fiſtulas, & noli me tangere & paralyſim, & vulnera venenoſa cum tenta. Eſt autem obiter hoc loco, ex Theophraſti Paracelſi opinione, monendum, balſama per deſtillationem præparata, minimè vulneribus eſſe imponenda, de quo iudicent alij.

Oleum efficax & expertum ad neruorum mollificationem ſeu paralyſim & ipſorum contractionem ſpaſmúmue, morbum comitialem, vel epilepſiam, tremorem, omnémq; morbum frigidum, memoriam etiam auget atque intellectum. ℞. Galbani ℥ ß. gummi hederæ ℥ v. terito, & alembico deſtillato, & cum ℔ j. ſebeſten commixta denuo deſtillato, & occiput, ceruicémque ſomni tempore, cum eius momento linito, Fumanellus.

Oleum optimum ad omnes neruos & ad iuncturas, coxendicem vel ſciaticam, chiragram, podagram, arthritímque valdè celebre, corpore prius euacuato poſt morbi initium.

tium. liniatur autẽ locus affectus ad ignem vel ſolem bis in die: Sume puerorum vrinam ad pondus ℔ xx. ſulfuris ℔ j. calcis non extinctæ ℔ ij. trito ſulfure atque calce, cum vrina per palmum ſupernatante, omnia coquito, donec in colorem peruenerit viridèm, & percolato, & partes craſsiores fæcaléſue denuo cum alia coquito vrina, hócque ter, quatérue peracto, & donec vrina in ſuo exierit colore, ad mellis quod ſupereſt craſsitiem coquito, & infrigidatum alembico deſtillato vitreo quódq; primo in colore exierit aquę, abiicito, & quod ſecundo in ſolis colore, aucto igne, ſeruato, Idem.

Vnguentum ad neruorum interciſiones præſtans, in quacunque extiterint corporis parte, inflationes diſcutiens, omnéſque duricies, cancrum, ignem ſacrum, omnémq; plagarum dolorem, & contuſionem, & vna hebdomada plus operatur, quàm quodlibet aliud per menſem. Medicus quidam gregalis multa promittens, ſe plures ſanaſſe profeſſus eſt morbos, hoc vno medicamento, vlcera ſcilicet neruorum quæcunque, iuncturarum dolores, conuulſiones, & tumores, & vt vno dicam verbo plura facere, quàm ſcribi poſsint: cuius hæc eſt confectura. Sumantur ℔ iij. ceræ nouæ depuratæ, macerentur in ℔ xij. vini albi potentis: cera macerata

comprimatur, manu ducatur, & in aliud proiiciatur eiusdem capacitatis vas, cum vini pari pondere, térque alembico destilletur, vsúique seruetur. Idem.

Oleum ad cãcrum & fistulam optimum. ℞. Olei antiquissimi ℔ ij. vel iij. destillati igne satis tenui, diebus duodecim. quod cũ stillauerit, doloribus iuncturarum benefacit & doloribus neruorum: quod verò residet, vt fæx in vasis fundo, cancris opitulatur, & fistulis, & admixta caphura perfectius operatur. Idem.

Aqua siue oleum magnę efficaciæ ad vulnera sananda. ℞. Terebinthinæ lotæ, florum hyperici, quantũ libet. libani triti, olei oliuarum, butyri, ana parũ, alembico destillentur, quódq; primò effluit, ad vsum reponito, ignéque adaucto, quod exibit vulnera sanat Idẽ.

Oleum benedictum ad vulnera, Fallopij in secretis Italicis. ℞. Olei abietis, quod est species terebinthinæ clarissimæ ℔ j. albuminis ouorum, per decoctionem induratorum extracto vitello, ℔ j. resinę pini pinguis ℥ vj. gummi elemi ℥ ij. ponantur omnia simul in retorta perlutata, & fiat in cineribus destillatio, quæ 36. horis perficitur, & oleum quod destillat colore est nigrum, quod vbi quieuerit rubescit obscurè. Hoc oleum à Fierauante quoque est descriptum, qui tamen

men id ex oleo abietis & albuminibus ouorum tantum destillat, reliqua verò (inquit Fallopius) ego addidi. Et quo mitior fuerit ignis, eò oleum erit melius, vt ipse sum expertus. In vulneribus contusis, maximè capitis, valet.

Balsamum artificiale ad sananda vulnera, eiusdem. ℞. Terebinthinę claræ ℔ j ß olei laurini, galbani, gummi Arabici, gummi hederæ, ana ℥ j. thuris, ligni aloes, galangæ, caryophyllorũ, nucis moschatæ, consolidæ minoris, cinnamomi, zedoariæ, zingiberis, ana ʒ vj. dictamni albi, storacis liquidæ, ana ℥ ij. musci orientalis, ambræ, ana ʒ j. pistentur omnia, & ponantur simul, & in octo ℔ aquæ vitæ infundãtur, quę quater fuerit destillata, stẽtque simul diebus octo, in retorta vitrea. Post octiduum in fornace venti, fiat destillatio, primò quidem igne lento, & sequetur aqua alba vt lac est. Vbi attentè animaduerteris, videbis paulò post aquã fieri clariorem, tunc permuta recipiens, & aquam claram seorsim collige. In hac aqua continetur oleũ albicans, quod etiam est separandũ & seruandum. Aqua hæc, dicitur aqua balsami, & oleum, oleũ balsami. Post hæc prodibit aqua alia, albicans vt communis, quæ vbi nigrescere cœpit, muta recipiẽtem, & hæc vocatur aqua balsami secũda. Post augmẽta ignem,

& se

& ſequetur balſamum nigrum colore, cuius fumus fœtet, vbi abſolueris, ſepara aquam nigram à balſamo nigro, quæ hæret in fundo vaſis & ſerua in vitro. Hæc temporis diuturnitate fœtorem amittit, & fit odorifera. Prima aqua capiti inuncta, catarrhis prodeſt, ſurditati, lepræ, debilitati viſus, vulnera mirabiliter ſanat. Oleum balſami contuſiones reſoluit, ſubitò faciem decorat, iuuentutem conſeruat, & diuinum eſt in vulneribus penetrantibus, ſi inungatur, & in vino potũ. Aqua ſecunda faciei decorem præſtat, ſi ſemel in die ea lauetur. Balſamum tandem, naturale balſamum facultatibus ſuperat. Aqua nigra ſeparata à balſamo prodeſt omnibus vulneribus à materia frigida, &c. Eſt in vniuerſum res pretioſiſsima & certiſsima ad multos morbos.

Oleum magnæ efficaciæ & potentiæ, in conſolidandis vulneribus, bonum & expertum, Accipias terebinthinæ ℔ ij. florum hyperici ʒ x. thuris triti ℥ ij. olei cõmunis ℥ iiij. butyri recentis ſine ſale ℥ iij. omnia commixta alembico deſtillentur, & quod prius ſtillat collige ad vſum: quod vero in vaſis remanet fundo, ignéq; aucto deſtillat, ad vulnera ſananda potentius eſt. Fumanellus.

Oleum optimum ad neruorum ac iuncturarum dolorem. ℞. Olei de terebinthina

℔ j.

℔ j gummi hederę recentis ℥ vj.thuris,vernicis liquidæ limpidæ, vtriusque ℥ ij. omnia alembico destillato,Idem.

Oleum,seu vnguentum ingenium acuēs, & memoriam augēs,Fumanelli. ℞.Stœchadis,florum rorismarini,florum buglossi,florum borraginis florum chamæmeli, maioranæ,saluiæ melissæ, violarum,rosarum rubearum,foliorum lauri,sing. ℥ j.ß. omnia in bocia optime lutata cum vini potentis ex Creta aut Rhetici,Græcíve, aut aquę ardentis ℔ iiij diebus quinq; macerata destillentur,& destillato addantur terebinthinę optimæ ℔ j.ß.thuris masculi,myrrhæ electę,mastiches,[illegible]llij,gūmi hederæ,sing.℥ ij. vernicis integræ ℥ j.mellis anacardi ℥ iij.tusa omnia,& diebus quinq; cū prædicta destillatione macerata in vase operculato,denuo destil lato,additóq; cinnamomum , caryophyllos, macerim,nucem moschatā, cardamomum, grana paradisi,piper longum & rotundum, zingiber,xyloaloēn,cubebas, de quocunque ℥ j. tritam , moschi , ambari , vtriusque ʒ ij. omnia simul commixta destillentur (postquam in vinum collecta in priori destillato diebus mā serint quinque) igne in principio imbecilliori,aucto verò in processu.Vsus est, vt hyeme semel in hebdomada, æstate autem semel in mense,capite prius loto, poste-

rior

rior capitis pars & tempora inungantur.

Oleum benedictum ex inuentione Leonhardi Fierauanti, quod ſuper omnia alia, vulnera curat, eóque nomine Benedictum eſt appellatum. Omnis generis vulnera certò curat, ſed capitis præcipuè, cum fractura oſsis aut panniculorum: & aliarum partium, maximè neruoſarum, muſculorum, venarum, partium nobilium, breuiſsimo tempore & tutiſſimè curat. Paratur autem ſic. ℞. Albuminũ ouorum decoctione induratorum ℥ xij. terebinthinæ claræ ℥ xiij. myrrhæ electæ ℥ iij. miſce, & in retorta deſtilla, primo quidem igne lento, ac deinceps magis magíſque fortificando, ad finem deſtillationis [illegible]ge. Poſt deſtillationem ſeparato ab oleo aquam, & ſeorſim quodque diligenter ſerua. Hoc cuiuſcunque qualitatis aut conditionis vulnera, vti dictum eſt, perfectiſsimè curat. Prolongat præterea capillos, & deperditos breui tempore reſtituit, & barbam quoque cadentem, inunctione. Dolores iliorum, & vrinæ retentionem ſubitò ſanat, quia diſſecat.

Oleum terebinthinæ & ceræ, quod vehementer exiccat, & penetrat. ℞. Terebinthinæ puræ & claræ ℔ j. ß. ceræ flauæ odoriferæ ℔ j. nucis moſchatæ, caryophyllorum, ana ℥ j. cineris communis, ʒ vj. ponantur ſimul in retortam lutatam, & fiat

lento

lento igne destillatio. Post destillationem ponatur in bocia cum capitello & recipiente, eique impone de lateribus tritis ℥ iiij. & rursus destilla, & habebis oleum coloris rubini, quod mirabile est in vulneribus neruorum: curat omnes catarrhos frigidos, prodest tussientibus, pectori inũctum, & aliis multis rebus, Fallopius in secretis Italicis.

Oleum contra podagram, ex lib. manuscripto. ℞. Carpobalsami, xylobalsami, corallorum rubeorum, piperis longi, nucis moschatæ, ana vncias ij. croci vnciam j. pinguedinis castorei, pinguedinis vulturis, seu castrati de renibus, medullæ ossium tibiarum asinæ, ana ℥ iiij. terebinthinæ ℥ vj. olei communis antiqui ℔ j. ceræ virginis ℥ iiij. vini Græci veteris ℔ ij. ranarum aquaticarum viuarum numero xxx. succi summitatum cannarũ, succi hederæ muralis, quæ facit grana crocea, succi rad. verbenę ana ℥ iiij. pistentur omnia seorsim, & postea ponantur in alembico ad destillandum suaui igne. Prima aqua erit clara, & valet podagrę humidæ: tertia erit rubea, & valet podagrę frigidę, & recorderis quòd ranæ debent poni viuæ in alembico, & hoc est probatum & expertissimum.

Oleum mirabile ad paralysim & contra-ctionem

ctionem neruorum, epilepſiam, ſpaſmum, & ad omnem morbum frigidum, vel ex frigida cauſa generatũ: ℞. Galbani ℔ ß. gummi hederæ ℥ iij. terantur & miſceantur ſimul, & in vaſe deſtillationis ponantur, & aquam & oleum, quæ inde deſtillauerint, collige, & miſce ea cum ℥ j. olei laurini, & ℔ j. terebinthinæ, & iterum deſtilla oleum & aquam, deinde ſepara oleum ab aqua, & oleum ſerua ſicut balſamum. nam ęquipollet in omnibus virtutibus ſuis balſamo. Quidam poſuit vnam guttam in fronte illius olei, & aliam in vmbilico cuiuſdam paralytici, & ſtatim ſurrexit, vt ſtupidus: & fuit liberatus poſt horam in loco in quo fuit dolor ex vulnere: & contractus neruorum inunxit, & liberatus fuit patiens Et in aliis ægritudinibus, diuerſimodè probatur hoc oleum eſſe maximæ efficaciæ. Occipitium vnctum ex eo in introitu lecti, qui & in mane ʒ ß. vuarũ paſſarum comedat, ſubtiliat memoriam. Valet contra ſurditatem, & omnem morbum ex frigida cauſa, & contra amiſsionem olfactus. Ex Breuiario Arnold. de Villa noua, cap. de paralyſi.

Oleum multarum virium, maximè verò præſtans in vulneribus, ex ſecretis Italicis Fallopij. ℞. Terebinthinæ claræ ℔ ij. olei lini ℔ j. reſinæ pini, ℥ vj. thuris, myrrhæ, aloës

aloës, masticis, sarcocollæ, ana ℥ ij. macis, cro ci, ligni aloës, ana ℥ ij ponantur hæc omnia in retortam, destillentur primo lentissimo igne, & destillabis aquam claram, paulò post verò sequetur oleum rubicũdum, tum augmenta ignem, semper magis magísque intendendo, ad finem destillationis. Quo facto separa oleum ab aqua, & vtrunque seorsim serua. Aqua succedente tempore rubescit, & oleum acquirit rubini colorem. Valet oleum vulneribus, præcipuè verò partium neruosarum, ossium, venarum. citò enim vnit hæc & consolidat, & sine dolore. Hoc solo oleo curaui iuuenem scholarem quatuordecim vulnera habentem, ex quibus octo erant mortalia & omnes suturam requirebant, & fuit spacio tredecim dierum in integrum restitutus.

Modus parandi oleum, qui mirabiliter valet in curandis cuiuscunque generis vulneribus, ex eodẽ. ℞. Terebinthinæ ℔ j. thuris, masticis, myrrhæ, sarcocollæ, ana ℥ j. aquæ vitæ ℥ viij. ponantur omnia in retortam lutatam luto sapientiæ, & destillentur in cineribus. Post destillationem separa oleum ab aqua, & vtrunque serua seorsim in vitro. Curat & consolidat breuissimo tempore sine dolore omnia vulnera, præsertim capitis, claudendo eo vulnus, & in superficie

imponendo, prohibet eorundem putrefactionem, & à corruptione defendit, id quod millies est probatum.

Balſamum artificiale ad cicatrices: Si ex ictu manſerit ſignum magnum in facie, vel alibi, cum ſequẽti balſamo potes cicatricem remouere, non totam quidem, ſed ne videatur tanta, & appareat modica. ℞. Maſtiches ℥ j corticum granatorum dulcium, gummi Arabici, ana ℥ ß. croci ʒ ij cyperi ℥ j carpobalſami ℥ ß aloës ʒ x. thuris ℥ j. myrrhæ ℥ j. terebinthinæ abietinæ ℔ ß. olei oliuarum antiquiſsimi ℥ j. terenda tere, miſce in cornuta vitrea bene lutata, & gradatim deſtilla. Et poſtea receptorium bene ſigillatum pone in balneo vel fimo diebus x. tum extrahe & vtere. Præſtat eadem quæ balſamum, ad omnem probationem.

Balſami confectio, quod balſamum Græcum dicitur, ex Tarquinio Schnellenbergio. ℞. Turbith ℥ ij ß. rhapontici ℥ iiij. rhabarbari ℥ j. ß. piperis longi, caryophyllorum, ana ʒ ij. zingiberis ℥ j. ʒ. ij. zedoariæ ℥ j. ß. & ʒ ij. nucis moſchatę ʒ vij. cardamomi ℥ j. ß. ʒ ij. cubebarum ʒ viij. cinnamomi ℥ iij. rad. pimpinellæ ℥ j. aniſi ℥ vij. ſacchari candi ℥ iij. ʒ ij. pulueriſentur ſingula ſeorſim, poſtea accipe olei oliuarum ℔ iiij. olei lini ℔ j. ſucci abſinthii ℔ ß. Calefiant olea primum,

mum, postea adde pulueres, ita ne nimium incalescant. Postea destilla in cucurbita vitrea tribus vicibus.

Aqua reputanda secreta, quæ delet vestigia, & dealbat cutim, & aufert pannos, rugas, & lentigines, & claram & splendidissimam reddit faciem, Bertapalia. ℞. Terebinthinæ benè claræ ℔ ij & de ea facias aquã per alembicum, & deinde ei quod destillatum fuerit ex illa terebinthina, misce ista puluerizata. ℞. Masticis electi ℥ ß. thuris albi ʒ iij tragacanthi ℥ ß & omnia simul bene misce cum prędicta aqua, pone in alembico, & destilla aquam cum facili igne, & quod fluit serua in ampulla. ℞. Postea axungiæ porcinæ colatæ per pannum spissum ℔ j. zingiberis electi ℥ j. caryophyllorum ʒ ij. nucis moschatæ numer. iij cinnamomi electi, euphorbii, ana ʒ ß. spicæ nardi ʒ ij. cubebarum ʒ ß. camphoræ ʒ iij. omnia subtiliter puluerisa, & misce benè cum dicta axungia. Item. ℞. Mercurii crudi ℔ iij. argenti fini ʒ j. & fac argentum subtiliter limare, deinde incide. & cum dicto mercurio misce, & de istis duobus fac argenturã, tum incorpora benè omnia cum mixtura axũgiæ, & pone in vesica vitrea. & alẽbico superposito destilla lento igne in principio, & in fine da fortiorẽ, & quod destillaueris serua. Postea ℞. De prima

aqua terebinthinæ ℔ ß & de ista alia, mixta cum axungia ℔ j. & istas duas simul bene misce, & serua in vase vitreo. Cum autem mulier vti voluerit hac aqua, abluat primò bene faciem, cum aqua decoctionis furfuris, deinde tergat benè faciem, & dimittat per horam, & fiet ibi magna albedo, & durabit per multos dies.

Oleum balsami vices gerens ex lib. manu scripto. ℞. Terebinthinæ electæ ℥ ij. rad. con solidæ mai. & symphyti petræi, per tabellas incisarum ℔ j. cort. rad. vlmi ℥ vj. foliorum arbuti, caudæ equinæ, millefolii, & herbæ Iudaicæ, ana M. ij. dactylorum maturorum, cum suis nucleis parum contusis, paria x. gummi elemi ℥ ß myrrhæ electæ bel zoini, & styracis calamitę, ana ℥ ij. thuris, masticis, ana ℥ iij. nucis mosch. ʒ j. ß. lumbricorum in vino rubro diligẽter lotorum ℥ j. ß. ros. rub. spicæ nardi, & flor. hypericonis, ana pugill. j. folliculorum vlmi cum suo liquore num. ij. oculorum tauri in puluerem redactorum ʒ ij. reponantur omnia in alembico vitreo diligentiss. tecto, deinde lento igne destillentur. Primò tenuis liquor educitur. Secundò oleum, balsamum viribus repręsentãs, quod est efficacissimum ad vulnera recentia glutinanda, & sinus carne implendos, aut etiam ad alia vlcera magna, ad dolores veteres, &

ad

ad alia permulta. Eſt autem id oleum vaſe diligenter tecto reponendum, ne virtus exhalet.

De Balſamis non deſtillatis.

OLeum balſamum referens, ad omnes plagas, ex libro manuſcripto. ℞. Florum & herbarum hypericonis quantum voles, repone in ampullam vitream, quam repleas oleo communi, deinde repone ad ſolem per xv. dies: quo facto adde dimidium cyathi vini albi, & per xv. aut xx. dies repone in fimo equino, è quo vbi abſtuleris, circundetur fœno, & adiiciantur myrrhæ, maſticis, terebinthinæ Venetæ, reſinæ, ana ℥ ij. pro quantitate olei faciendi, omniáque ſint pulnerizata, deinde claude ampullam, ne perſpirare poſsit & ponas in lebete aqua pleno ſuper ignem, bulliátque per aliquod tempus. & poſtquam ſatis ebullierit, cola per pannum ſtamineum, & fæcem abiice, & oleum reſerua in ampulla, quod quo fuerit vetuſtius, eò maioris eſt efficaciæ, cum vti volueris, modicè calefacias.

Aliud pro plagis. ℞. Gummi hederæ & myrrhæ, ana ℥ j gummi elemi, colophoniæ, thuris, maſticis, ſtoracis calamitæ, ligni aloës, croci, ſanguinis draconis, ana ℥ ß ſarco collę, ammoniaci, opopanacis, bdellii, ariſto-

lochiæ lõgę,castorei,gumm[illegible]bici, nucis moschatæ, caryophyllorum, [illegible]larum, ana drach.j.ladani,styracis liquidæ, ana vnciam semis,aquæ vitæ ℥ iiij.terebinthinæ ℔ j. olei antiqui ℔ ij.olei perforatæ cum simplici flore, ℔ ß.omnia fiant, vt decet, in balneo Mariæ.

3 Balsamum bonum multarum virtutum, peculiariter verò vulnera consolidat recentia,sine vestigiis cicatricum, mundificat oculos, conseruat carnem à putrefactione, & mirabiliter valet ad inflationem iuncturarum,& ad dolorem podagræ calidæ, ex lib. manuscripto secretorum Italico. Recipe liquorem vesicarum vlmi, & cola eum cum panno lini, & pone in vase vitreo in arena per dies quindecim,& cola de tertio in tertium,postea fac stare eum per duos menses in sole,& nota quod fieri debet à medio mẽsis Martii,vsque ad medium Iunii.

4 Aliud, Recipe olei oliuarum ℥ ij.picis albæ ℥ j.galbani ʒ ß.liquefiant omnia cum olei vitrioli Romani ʒ j. cum olei papaueris albi ℥ iij. cum olei amygdal. amararum ℥ iiij.cum olei olibani ℥ j. puluerizentur & misceantur simul,Incert.

5 Aliud ex Fallopii secretis. Accipe succum porri, succum mentæ, pone in ampullam

lam,& diebus canicularibus insolentur,eritque optimum balsamum.

Aliud Tarquinii Schnellenbergii. Recipe 6 masticis, olibani, ana ℥ ij. ammoniaci ℥ j. galbani ℥ iij. bdellii ℥ vj. opopanacis ℥ j. ladani vnciam semis, asse fœtide ℥ j.ß. ℥ iij. gummi hederæ ℥ ij. gummi Arabici ℥ semis,terebinthinæ ℥ ij.ß. camphoræ vnciam semis,olei oliuarum ℔ ij. dissoluantur omnia in cacabo igne lento, fortiter agitando, postea adde viridis æris minutim triti ℥ ß. bulliant parum ad coloris in viridem mutationem,postea exprime per pannum, & serua in vitro,& obtura bombace.

Aliud quod recipit omnia ea quæ ad verum balsamum requiruntur, penetrat facillimè omnia vulnera, & quibuscunque accommodatur,quàm citissimè sanat. ℞.Resinę albę ℥ ij.dissoluatur in vino bono,postea per pannum lineum exprimatur, expressio coquatur ad vini consumptionem: postea accipiatur olei oliuarum ℔ j.in quo dissoluatur iuxta lentum ignem resina, postea accipe gummi ammoniaci, galbani, opopanacis,ana ℥ j. gummi elemi ℥ ij. quę omnia permisce tandiu,quod satis sit. 7

Aliud eiusdem. ℞. Galbani, ammoniaci, 8 bdellii,ana semis,myrrhę, masticis, olibani,

ana ʒ ij. terebinthinæ ℥ ij. viridis æris vnciam ſemis, olei oliuarum ℔ j ß. gummina per triduum in aceto vini macerentur, vt cooperiantur ab aceto poſtea decoquantur cum oleo, in olla inuitreata, ad aceti conſumptionem: poſtea cola per pannum, & fortiter exprime, tum viride æris ſubtiliter pulueriʒetur, & diligentiſsimè cum oleo oliuarum teratur, & expreſsioni addatur: vbi iuſtum viriditatis colorem acceperit, in vitro ſerua.

9 Aliud ad omnia recentia & antiqua vulnera, præcipuè ad capitis vſum. ℞. Terebinthinæ ℥ xij. gummi elemi ℥ v. reſinę, ℥ iiij. liquefiant ſimul, & vbi erunt liquefacta, adde pulueres ſequentes, ariſtolochiæ longæ ℥ ij. ſanguinis draconis ʒ iij & fiat maſſa.

10 Balſamum non deſtillatum ad omnia vlcera & vulnera, & pro tentis faciendis, mũdificat & ſanat. ℞. Oleorum terebinthinæ, de lino, amygdalarum dulcium, roſarum, ana ℥ j. oleum roſarum bulliat in vitro, cum viridi æris, quantum cultri cuſpide caperes, & cum bullierit modicum cola per pannum, tunc miſce cum reliquis oleis.

11 Aliud. ℞ ℥ j. terebinthinę, ſucci limonum maturorum ℥ ij. ponantur in cyathum, & ignis excitetur ita, ne attingat cyathum, & decoquantur ad vnciæ vnius conſumptionem,

nem, postea accipe parum cum spatula ferrea, & lapidi frigido guttas instilla, donec coloris rubri fuerit, & hoc vtere tanquam perfecto balsamo, Fallopius.

Ad neruorum puncturas atque vulnera, Incert. ℞. Resinę pini ℥ ii. olei communis ℥ j. ß. terebinthinę ℥ j. fundantur omnia simul, colentur, post addatur thuris, masticis, ana ʒ j gummi elemi ʒ ij. applicetur calidum in bombace.

Descriptio balsami in vulneribus ossium, Theophrasti Paracelsi ℞. Axungiæ de mumia, succi hypericonis, centaurii, sophię, ana ℥ vii. liquoris myrrhę, masticis, thuris ℥ ß. lithargyrii pręparati de liquoribus centaurii, * trebanę, spicarię, patonicę, ana ʒ j. olei de baccis lauri ad pondus omnium, reduc in balsamum.

Oleum compositum, experientia certa cõprobatum contra venena, Leonhardi Fierauanti. ℞. Olei communis antiquissimi, ℔ i. aloës hepatici, rhabarbari, spicę nardi, myrrhę, ʒ iiii. tormentillę, dictamni albi, gentianę, bistortę, consolidę maioris, rubię tinctorum, ana ʒ iiii. theriacę, mithridatii, ana ʒ iii. scorpionum viuorum numero sexaginta: primò scorpiones decoquantur in oleo quatuor horis postea adde reliqua, & ebulliant in balneo horis quatuor, postea colato & co-

laturam in vitro ſeruato diligenter. Vtendi modus eſt talis: Si cui venenũ eſſet propinatum, ſtatim hoc oleo eſt inungendus, & ʒ ij. eius ſunt per os exhibendæ, cum aceto albo, idq; mane & veſperi, & curabitur à quocunque veneno, excepto ſublimato, aut adamante, quòd mineralia hæc ſint.

Oleum optimum, quo mediante ſcrofulæ nouæ & recentes in pueris ſpecialiter, citò ſanantur, ex Breuiario Arnoldi de Villa noua. ℞. Radicis thapſiæ & raphani, ana ʒ j. olei communis veteris ℥ ij. ponatur hoc oleum ipſis radicibus tritis in eo poſitis, in ampulla, vel in vaſe aliquo, & illud vas in caldario aqua pleno bulliẽte, ponatur ſic quod ſemper in ipſa aqua iaceat, quouſque medietas ipſius aquæ cõſumatur, & de hoc tepido oleo ij. vel iij. guttę inſtillentur in aurẽ patiẽtis, in illa parte vbi ſunt ſcrofulę, & hoc fiat pluribus vicibus. Et ſi propter illud oleum, auris fuerit calefacta, vel tumuerit, ita quod aliqua putredo exhalare incipiat, ſcias tunc quod ſolum ponendo ſic qualibet nocte parum de illo oleo calido in ipſa aure, curari poterunt huiuſmodi ſcrofulæ, & earũ materia per illam euacuabitur: & tunc cum eo inſiſte, ſecundum modum prædictum, quouſque patiens fuerit liberatus. Si verò auris non intumuerit, vel aliquid non emiſerit,

tunc

tunc aliis remediis vtaris.

Oleum siue liquor quidā magnus Leonh. Fierauanti, diuersarum facultatum. ℞. Olei communis ℔ xx. vini albi ℔ ij. decoquantur simul ad vini cōsumptionem. Postea ponātur in vas terreum inuitreatū, optimè clausum & duorū cubitorum latitudine sub terram defodiatur, ibíq; per mēses sex relinquatur: tempus autē quo defodi debet sit dies j. vel ij. mensis Augusti, & rursus extrahatur mēse Februar. & erit oleum, tāquam si esset vetustissimū, 50. quasi annorū. Cum sub terram abscondere volueris, imponas ei sequētia, florum rorismarini ℔ iii. ligni aloës ℥ vj. thuris, bdellii, ana ʒ x. Postquam è terra extraxeris, Soli exponatur, & addātur hæc, saluiæ, rorismarini, rutę, betonicæ, millefolii, radicis consolidæ maioris, tamarisci, viticellæ, ana M. j. galangæ, caryophyllorum, nucis moschatæ, spicæ nardi, croci, ana ℥ j. sarcocollæ, sanguinis draconis, masticis, ana ℥ ij. aloës hepatici, resinæ pini, ana ℥ viii. picis græcæ ℔ j. ceræ flauæ, axungiæ porci, ana ℥ xviij. hyperici cum semine ℔ ij. musci ʒ j. misceantur simul, decoquantur in balneo, vsque quo herbæ exiccentur, tum extrahe è vase, & per pannū cola, eíque adde balsami artificialis nostri, pro omni lib j. ʒ vj. In mense verò Septemb. huic adde ℔ ij.

fructus

fructus herbæ balsaminæ rubræ, & habebis liquorē magnum paratum, seruetur in vase ne respiret, & quo fuerit vetustior, eo est melior. Sanat hecticos & hydropicos, exhibendo semper mane ʒ iiij. cum ℥ j. syrupi rosati, calidè, & diebus 40. curantur. Hoc liquore curantur petechiæ, si inungantur. Sanantur eo breuissimo tempore vulnera venarum, neruorum, ossium, vnctione & instillatione calida. Curat præterea tineā, capiti inūctus. Capitis refrigerationi, & catarrhosis cōfert, si naribus inūgatur, mane & sero. odor enim eius dissecat, & consumit corruptionem humorum in capite, & stomacho. Si inungatur stomachus eo, digestionem cibi promouet, vrinam retentam à carnositate, aut gonorrhœa, aut alia quauis de causa mouet. Pilos crescere facit, barbam conseruat nigram, & valet contra vermes. His omnibus dictis iam morbis succurrit, vt experientia est cognitum. Cæterum nocet vehementer doloribus à morbo Gallico excitatis.

Oleum secretum, & expertum ad crura exulcerata, omniáque vlcera, tam antiqua, quàm noua præter ea quæ sunt capitis. Valet & ad cancrum, & fistulas: quod habet. ℞. Apii, rorismarini, millefolii, plantaginis, absinthii, sing. M j saluiæ, rutæ, tapsi barbati, chelidonii, lanceolę, sing. M. ij. sepi castrati,

℥ j.

℥ j. ß. herbæ laurentiæ, florum omnium mẽsium, sing. M. iij. olei communis ℔ ij. resinæ terebinthinæ ℔ j. galbani ℥ ij. succi hederæ, quæ in arboribus reperitur ℥ ij. ß aluminis rochæ ℥ j. ß. resinæ pini ℔ ij viridis æris ℥ ij. thuris, diachylonis, theriacæ, sing ℥ j. gentianæ, aristolochiæ rotundæ, vtriusque ℥ j. ß. vitrioli, tartari, agarici, salis vsti, sing ʒ ii. succi pulicariæ ℥ iii. rad iridis ℥ j. sarcocollæ ℥ ß. minii, pulueris plumbi ʒ iii. ex herbis omnibus succus extractus, in vase æneo condatur cum rosaceo resina terebinthina, & galbano, coquantúrque donec succus cõsumptus fuerit, continuè agitando cum rudicula, seu spatula ad ignem carbonum: post percoletur, & addatur viride æris tritum, continuo agitando, donec frigescat, quæ & in aqua ardenti decoqui possunt: seruetur autem in vase vitreo. Fumanellus.

Oleum pretiosum, auróque comparandum, quoniam omnia sanat crurum mala, & incisos neruos, carnem creat, & vlcera conglutinat, dolorem remouet, fistulam curat, cancrum, omniáque antiqua vlcera, præter ea quæ capitis sunt. Mense Maii sumantur apii M. j. rorismarini tantundem, saluiæ atque rutæ vtriusque M. ii. herbæ, quæ à vulgaribus Laurentia appellatur, florũ omniũ mensium, vtriusque M. iii. tapsi barbati, lan-

ceolæ

ceolæ,chelidonij, ſing. M.ij. abſinthij M. j. olei com. ℔ ij.reſinæ terebinthinæ ℔ j. galbani ℥ ij.reſinæ pini ℔ ij.viridis æris,aut diphrygis triti ℥ ij.ex omnibus herbis ſuccum percolato cum oleo,reſináque terebinthina, 5 ſemper commouens,ad ſuccorum conſumptionem, ad ignem carbonum coquito, & cocta cribrato, additóque viride æris commotum,donec ab igne depoſitum refrixerit, & vſui in vaſe ſeruetur vitreo,bene clauſo. 10

Balſamum artificiale citra deſtillationem factum, valet ad vulnera, curat ea ſine puris generatione, paralyticis membris cõfert, & ſanguinem ſiſtit, & aquam quæ ex vulneratis articulis emanat: ex lib. manuſcripto 5 Germanico cuiuſdam Empirici. ℞. Rhabarbari ʒ ij. ſcindatur in taleolas, huic adde camphoræ ʒ j. ß. ponantur hæc in ſcutellam è ſtanno,quibus affunde cyathum communem olei oliuarum,& inſoletur diebus 14. 10

Balſamum expertum aliud, ex eodem libro. ℞. Vitrum quod ſemimenſuram capiat, repleatur ſpica nardi, & affunde dimidiam menſuram olei communis boni, ſtent per menſem in loco calido, ſemper agitando. 5 Poſtea adde olei violacei ℥ ij. olei ſpicæ tantundem, olei camomelini, olei roſacei, ana ℥ ij. commiſceantur omnia, & per menſem ſtent.

Aliud

Aliud non contemnendum eiusdem. Recipe galbani, ammoniaci, bdellij, singulorum ℥ ß. myrrhæ electæ, masticis, thuris albi, ana ℥ ß. infundantur omnia per triduum in aceto fortißimo, & dissoluantur: deinde ponãtur in peluim intus vitro obductum, & carbonibus imponatur sine flamma, iisque adiice terebinthinæ ℥ ij. & olei communis ℔ ij ß. decoquantur simul, agitando, donec fæces fundo adhæreant. Quo facto, adde viridis æris triti ℥ ß. & ab igne depone, & refrigeratum vbi fuerit, coletur per pannum & seruetur in vitro. Valet ad omnia vulnera madefactis liciniis & impositis.

Aliud Balsamum nobile. ℞. ℔ ß. olei communis, cui commisce violas in vitro, & insolentur, & idem facito cum floribus genistæ, & eiusdem foliis. Post accipe galbani ʒ ii. ß. bdellii, ammoniaci, myrrhæ, ana ℥ ß. masticis ʒ ij. gummi omne in aceto dissoluatur, postea accipiantur flores, cum suis oleis, & colentur in ollam inuitreatam, & eam carbonibus impone, & vbi oleum incaluerit, adiice terebinthinam calefactam, & gummina dissoluta continuo agitando ne adurantur, cauendo ne exundet. Tum accipe viridis æris triti subtiliter ℥ ß. aut ʒ vj. & impone, rursus igni admouenda, postea serua in vitro.

Aliud

Aliud ad membra contracta, Theophrasti. ℞. Terebinthinæ destillatæ ℔ j. gummi galbani, diptamni ℔ ß. misce, & adde olei laurini ℥ j fiat balsamum, cum quo inunganꝛ tur membra contracta, per menses multos. Item oleum benedictum mixtum cum pinguedine taxi & eo vngantur membra.

Aliud eiusdem ad vulnera. ℞. Olei oliuæ ℔ j. hypericonis, betonicæ, centaurij, prunellæ, ana M. i. contundantur & misceantur, destillentur ad solem per æstatem, deinde exprime, & serua: nobilius non extat ad vulnera. nam curat sola inunctione mane & sero, sine omni alio medicamine, humores expellit, & omne contrarium, plus quam dicendum est, & quæcunque factu sunt imposßibilia, huius beneficio perficiuntur: pro omni incarnatione, consolidatione, tam in fracturis, quàm contusionibus & similibus.

De oleis ex floribus.

OLeum de spica fit, si maceretur in vino, & destilletur, primò oleum sequitur, cum alioquin aqua destillatione (in arena puto) separetur. Renibus inunctum, gonorrhœam sanat. Amicus quidam vxori suæ subinde valetudinariæ, olei de spica destillati guttas ij. ex vino propinauit, bibit illa, & de

vita

vita periclitata, multos lumbricos excreuit.

Oleum de ſpica nardi vulgari, quod ex Gallia affertur, Braſauolus commendat: ineptius verò eſſe ait, quod in Italia quidam ex lauendula parant: id inquit, nonnulli balſaminum vocant, & pro opobalſamo vtuntur. De oleo de ſpica quo balſami loco vtuntur plerique, eiúſque facultatibus, dictum eſt ſuprà.

Oleum de floribus verbaſci fit, floribus contritis, poſitíſque in vitro benè obturato ad ſolem, per quinque aut ſex ſeptimanas: hoc oleum vtile eſt ad guttam in membris, vulgo *gſüchte*. Curat etiam vulnera recentia, & ſi temperetur oleo oliuarum, ad multa vtile erit. Oportet autem flores cum ſicci fuerint colligere.

Oleum factum ex floribus tapſi barbati cum oleo & vino, ſolique expoſitum, vel in duplici vaſe decoctum, ſicut oleum hypericonis. valet in dolore ſciatico

Oleum hyperici calidum eſt & ſiccum, ſtipticum, ob id vulnera inciſorum neruorũ, & combuſtionem ignis conſolidat: ſedat dolores femoris, & veſicæ, & vrinam mouet. Confectio eius hæc eſt, ex Adami Leoniceri naturali hiſtoria. ℞. Summitatum hyperici jamiã matureſcentis ℥ iij. macerẽtur in vino odorifero diebus tribus, bulliant deinde in

vaſe duplici,obturato orificio vaſis:hinc exprime & recẽtis hyperici par pondus iniice, & iterum macera & coque, & exprime,idque tertio facito, & ſi vinum minuatur, aliquid adde: ℞. Deinde terebinthinæ claræ, ʒ iij. olei veteris clari ℥ vj. coquantur in vaſe duplici ad vini conſumptionem, poſtea exprime, & à ſedimento purgatum oleum repone.

Oleum hyperici Iohan.Tanvuyler iunioris,Chirurgi Auguſtæ.℞.Florum hyperici ℥ iiij infundantur in vino rubro per dies 14. poſtea bulliãt modicum, & alia vice ponantur, florum hyperici ℥ iiij olei optimi ℔ ß. ſtent rurſus octo dies infuſa, deinde cola & adde ſucci millefolij ℥ ij.vermium terreſtriũ ℥ ij. terebinthinæ ℥ j. & ß. croci ʒ ß. maſtiches ʒ vj.myrrhę,olibani,ana ʒ ij opopanacis,ſarcocollę,ana ʒ ij.ß rubiæ tinctorum ʒ iij. bulliant omnia ad conſumptionem vini & ſucci,fiat oleum ſecundum artem.

Oleum hypericonis compoſitum, Leonhart.Fierauanti,valet mirabili modo in vulneribus,maximè partium neruoſarum.conſolidat, & cicatricem inducit ſine veſtigio. Qui febre peſtilẽtiali fuerit affectus, vnctus toto corpore hoc oleo,curatur. Hypericon ſumatur cum foliis,ramulis,floribus & radicibus,& in mortario contundatur, poſtea

vino

vino optimo maceretur vnà cum oleo communi, vt cooperiatur herba, & in Sole ſtent Iunio & Iulio menſibus. Poſtea accipe hypericon cum ſeminibus maturis, rurſus in mortario contundatur, & in oleo communi infundatur: quantitas autem hypericonis ſit, primo ℔ ii. & poſtea cum ſeminibus ſimiliter ℔ ii. & omnibus in bocia vitrea poſitis, adde terebinthinæ ℥ vj. croci ʒ iiii. myrrhę ℥ ii. nucis moſchatæ ℥ iii. viticellæ ℥ v. betonicæ, millefolii, roſarum, ana ℥ iiii. Quibus omnibus in cucurbita exiſtētibus, olei communis quantitas ſit ℔ x. Vbi igni applicueris, tum adde ceræ flauæ, reſinæ pini, ana ℥ vj in balneo Mariæ decoquantur, cum ſuo capitello, & recipiente optimè obturato. Signum autē perfectæ decoctionis eſt, quando nihil amplius deſtillat, id quod viginti circiter horis fit: tunc extrahe bociam & adhuc calidum colato, & in vitro ſerua diligenter. Vſus eius eſt, vt ſit calidum, & vulneribus tantùm in ſuperficie impone, &c.

Oleum hypericonis multis licet fiat modis, hic tamen eſt perfectiſſimus, ex Fallopii ſecretis Italicis. Accipe bdellii, opopanacis, galbani, ſerapini, gummi elemi, ana ʒ j. terebinthinæ, reſinæ pini, maſticis, ana ℥ j. vermium terreſtrium vino ablutorum ℥ ij. antimonij, florum & foliorum hyperico-

nis, plantaginis, vtriusque consolidæ, vtriusque cantaurii, millefolii caudæ equinæ, ana ℥ iii. ponantur omnia in vas vitreum cum oleo communi, aut, quod melius est, rosato, vt cooperiantur, & ponantur ad Solem per dies quindecim Postea in retorta, lento igne extrahatur primò aqua, ac tandem fortiori igne, & permutato recipiente, colligatur oleum. Post destillationem peractã, aqua & oleũ simul ebulliant per horæ spaciũ: postea accipias rubiæ tinctorum ℥ j. granæ finæ ℥ ß. croci ʒ ij. & florum hypericonis Manipul. & in priore vase, quo insolatæ sunt, coniungantur. Ex his si volueris oleum pretiosissimum parare, defode in terram per menses sex, tum habebis oleum ad omnia vulnera vtilissimum: dolorem sedat vulnerum, exiccat, abstergit, confortat, & præcipuè vulneribus neruorum vtile est. Vsus est eius, vt calidè apponatur.

Eiusdem authoris compositio alia magistralis, pro vulneribus. Olei communis, dulcis, & grati saporis quantum placuerit, in eo maceretur hypericon cum floribus & seminibus tandiu, quoad oleum rubrum colorem contraxerit, postea his adde, terebinthinæ ℥ j. pro libra olei, nucis moschatæ, croci, belzoini, ana ʒ j. pro olei ℔ j. axungiæ porcinæ ℥ ij. millefolij, rosf.

rub.

rub. consolidæ maioris , cumini , ana ℥ j. ß. pro olei ℔ j. vini optimi ℥ ij. pro ℔ olei , stent hæc in infusione per mensem, postea in cucurbita vitrea decoquantur in balneo ad consumptionem vini , & herbarum exiccationem , tum colato , & seruato in vitro optimè clauso. Hoc oleum mirabile est in vulneribus , si calidè cum petia imponatur. Valet contra venena , & petechias.

Oleum ex floribus mali arantij. ℞. Seminum melonum benè contusorum q. u. horum pars ponatur in vasculo vitreato , aut vitreo, ac superponantur flores arantiorum, tum rursus cooperiantur seminibus melonum Quibus factis , stent per diem , crastino flores abiiciantur, & seminibus recentes flores, prædicto modo addantur. Sícque singulis diebus flores permutentur. Tandem semina , florum arantiorum facultatibus & odore imbuta , in sacco lineo, aqua rosacea prius madefacto exprimantur , & oleum seruetur.

Oleum ex floribus rosarum Damascenarum. ℞. Amygdalarum cultro excorticatarũ q. u. secentur in partes, & fiat, vt cum oleo ex floribus arantiorum dictum est , & postea oleum exprimatur.

Oleum ex floribus iasmini, fit eodem mo-

do quo præcedens.

Oleum roſatum ex inſolatione fit ad hũc modum, vt docet Rogerius Tract. 4. cap. 8. Accipe flores roſarum viridium, & repleatur phiala floribus & oleo, ita quod pro ℔ .j roſarum, ſint duæ ℔. olei, obturetur vas & exponatur Soli per dies 40. & ſingulis diebus moueatur ſemel. Poſt huiuſmodi decoctionem, coletur per pannum album, & oleum ſuper aquam frigidam proiiciatur, & moueatur cum virga coryli excoriata, & iterum ponatur in aliam aquam frigidam & moueatur, & ita fiat decies. ex iſta enim lauatura maiorem acquirit frigiditatem, & minorem ſiccitatem. Quare magis infrigidat & humectat. Item ponatur in phiala vitrea & apponatur Soli, vſque quo humiditas quæ poros intrat conſumatur. In frigida regione, vbi ex lento calore aëris nõ poteſt decoqui, ponatur in vas plenum aqua, & bulliat per ij. vel per iij. dies ad tertiam partem olei: & ſi non habeas oleum oliuarum, extrahes oleum de nucibus recẽtibus excorticatis, & fiat oleum roſaceum: vel excorticentur nuces veteres, & infundantur per duos dies in aqua frigida deinde extrahatur oleũ. Vnde dico quod lac nucum recentium, poteſt dari febricitantibus continuè, in frigida regione, ſicut lac amygdalarum in calida. Specialia huius olei

ſunt:

ſunt: ſi fiat inunctio febricitantibus continuè, vel interpolatè, circa frontem & tempora, & volas manuum, & pedum, & ſuper venas pulſatiles, dolorem reprimit, calorem alterat, ſomnium inducit, ſed hoc non debet fieri die critico, vbi ſperas de vniuerſali vel particulari. Singulare, terantur vitella ouorum cum oleo roſaceo, & fiat emplaſtrum ſuper regionem hepatis, vel ſuper ignitum apoſtema, vna vel altera appoſitione, dolorem mitigat, & fumoſitatem & acumen materiæ obtundit, locum detumeſcere facit, ruborē à loco remouet. Item mixtum cum æquali pondere ſucci plantaginis, pro clyſtere in dyſenteria: potenter vulnera cicatriſat, dolorem mitigat reprimendo materiam.

Hæc modò poſita olea, licet citra deſtillationem, ſed vel per expreſsionem, vel inſolationem parētur, omittere nolui, quod tum faciles, tum verò egregij & induſtrij videantur modi, & olea ſic parata, ad hominum vtilitatem ſint comparata.

Oleum violaceum è violis, eodem modo fit, quo oleum roſaceum (ex Rogerio) & ad eadem valet atq; roſaceum, ſed hoc inſuper laxatiuum eſt, cum aliud ſit conſtrictiuum, Si cum æquali pondere ſucci mercurialis per clyſterem iniciatur, in acutis, continuis, & in

terpolatis, ſuauiter emollit inteſtina, & ſuauiter ſuperfluitates expellit, Rogerius.

Oleum ad faciei maculas quas lentigines vocamus. ℞. Florum roriſmarini quantitas debita, & in vitreo vaſe recondito, ſub fimo 5 à pluuia tuto, diebus triginta ſeruatur, quódque liquatum erit ſoli diebus nouem exponatur, puluere polypodij commixto, quantum tribus digitis capi poteſt, de quo ſingulo die per menſem ſumatur. 10

Oleum ex floribus roriſmarini non deſtillatum, fit ſecundum ſequentem modum ex libro quodam manuſcripto Italico meo. Florum roriſmarini, accipias bonam quantitatem, & pone in ollam fortiter compri- 5 mendo cum baculo. Poſt ſuperaffunde olei oliuarum quod ſatis eſt, vt aliqua pars ollæ vacua relinquatur, tum claude diligenter ollam cum paſta, ne quid reſpiret. Quo facto ſepeliatur in fimo benè calido, non ex fœno 20 facto, ita vt ſuper ſe habeat trium digitorum altitudine fimum, per dies quadraginta tum extrahe & ſerua. Cum vſus eius fuerit colato oleum. Valet doloribus lumborum, iſchij, brachiorum, & aliarum partium. Eſt ad 5 hunc modum paratum, à comite de Alta Villa.

De

De oleis ex seminibus.

QVoniam vt aromata quædam, ita omnium vmbelliferarũ herbarum semina ferè, constant magna ex parte, calida, tenui, & aërea substantia: ideò necesse est, aliquid de oleaginosa substantia habeāt. Nam talem habet mixturam propemodum omne oleum. Destillãtur autem ex seminibus, tam calidis quàm frigidis olea, hoc modo

Eliciuntur hæc olea per destillationem in arena, ita vt tusa semina iniiciantur in cucurbitam vitream luto intectã optimè. Vna autem vice vnciæ sex, vel septẽ. vel octo iniician tur seminis alicuius tritici, secundum capaci tatem cucurbitæ. Affundantur his singulis vicibus, quinque, aut sex, aut septẽ libræ aquæ clarissimę, ac misceto diligenter. Quod si ita diligenter permixta, in infusione loco aliquo calido dies aliquot, vel octo, vel decẽ, seu digerẽda aut putrefaciẽda, aut infusa stare permiseris, pone deinde cucurbitã in capellam aptam fornaci, & arena imple capellam, & cu curbita fundum non attingat, sed intersit vndiq; arena. Et destilletur oleum eo modo, & iisdem vasis vt inferius docebimus, vbi agemus de destillãdis oleis ex lignis & aromatibus. Hoc tantum monendum vt ignis lentus succendatur, & videas ne nimium insurgat &

ebulliat in alembicũ,quod in cucurbita continetur. Semina enim quædam, vt anisum, propter raritatem substantiæ suæ, simúlque viscosum quod habẽt,largiter ebulliunt:ideo non statim alembicum imponere debemus: sed posteaquam bullas excitari videas,& vaporem sursum ferri.depone alembicũ,& immisso bacillo,agita. Ita resoluetur in vaporẽ spuma,quæ postea mediocri igne moderari, cõpesci, & excitari iuxta libitũ potest. Quo facto impone rursus alembicũ euestigio,& circumline cõmissurã luto, & destilla,donec conieceris nullũ amplius intus contineri oleũ,quod visu statim percipies & gustu. Nam cum gustu destillãtes guttæ nullam amplius recipient manifestam iniecti aromatis qualitatem,desistendum est,ne materia in fundo cucurbitæ adhæreat & exuratur. Ex Cordo.

Oleorum ex seminibus, vt fœniculi, anisi,&c. præparatio ad hunc modum fit, vt ex literis Germanica lingua scriptis ad Gesnerum,collegi. Primò accipio, inquit, semina ea quãtitate quæ placuerit,verum semper ℔ quinque aut sex,ea ego cõtundo grosso modo,videndo ne vllum integrum semen relinquatur, & in cucurbitam pono. Huic affundo aquam feruentissimam,vt cooperiatur semen,& imposito alembico, optimè & rostrum & iuncturam, ne quid transpiret, ob-

struo

ſtruo, ſic putrefiant tribus aut quatuor diebus: poſtea lento igne deſtillo, & ſequetur oleum limpidum, (dummodo aqua per quam tranſit, ſit valde frigida) vt vidiſti. Hoc tamẽ eſt animaduerſione dignisſimũ, quod oleum aniſi, æſtatis tempore deſtillari planè nequeat, propterea quod ſpiritus eius plus ſatis ſint ſubtiles, & multo ipſis fœniculi ſubtiliores, qui per calorem euaporant, vt vt lentè deſtillationem ſuſcipias, ignémque regas: ſed tempus deſtillationis commodiſsimum eſt hybernum. quò enim aër fuerit frigidior, eò citius, vbi in recipientem extillarit, coagulatur, inſtar camphoræ. Vbi poſtea per pannum nitidũ colaueris, aquoſitas omnis perfluit, oleum verò in panno relinquitur, quod poſtea in amplo vitro diſſoluo in hypocauſto, & phlegma facile ſeparatur.

In deſtillandis huiuſmodi oleis, primò eſt ſciendum, quod pro vice vltra libræ dimidiæ pondus deſtillari non debet. Deinde, vt materia deſtillanda, in mortario contundatur groſſo modo, non in puluerem ſubtilẽ. Huic materiæ affunditur aquæ puræ quantitas debita, vt ſuperemineat, & commiſcentur ſimul in cucurbita cuprea, cum alembico eiuſdem materiæ, quæ in iunctura perlutantur, ne ſpiritibus detur exitus. Deſtillatio fieri debet per vas aqua frigida plenum, tranſeunte

cana

canale ſtanneo vel plumbeo, ne oleum aduratur. Quibus paratis ignis ſuccenditur lentè vſquedum incaleſcat fornax, tum augetur ignis, magis magíſque, vt deſtillare incipiat. ita enim cum aqua oleum deſtillat, quod ſecundum artem eſt ſeparandum. Vbi cœperit deſtillare, poteſt de igne detrahi nonnihil & obſeruari, vtrum in eo tenore igne exiſtente, nihilominus deſtillatio pergat, tum relinquendus eo vigore ignis & conſeruandus: ſin minus, eidem adiiciatur. Tertiò eſt intelligendum oleum quod primò deſtillat, omnium eſſe efficaciſsimum, ideóque ſecundò vel tertiò permutari recipiens poterit. Ferè intra horæ ſpacium ℥ ß. deſtillari poteſt. vbi in cucurbita nihil ſupererit, nihil quoque deſtillabit amplius, ſicque finitum erit opus.

Aniſi oleum hoc modo fit ℞. Aniſi, (eſt autem hęc forma communis, ad reliqua quoque ex ſeminibus deſtillanda olea) ℔ j. pone in cornutam, cum ſuo recipiente, in furno cinerum, lentiſsimo igne, labiis benè ſigillatis, deſtilla, & aquam & oleum ſimul accipies. Aquam per reuolutionem extrahes, remanebítque oleum, cuius ad colicam paſsionem & dolorem inteſtinorum vſus eſt. Cæterum ex aqua fit electuarium cum ſaccharo: id poſt prandium, vel cœnam poteſt exhiberi, tabula j. Stomachum & dige-

ſtio

ſtionem roborat, flatus diſcutit. Prodeſt quo cunque tempore ſumptum, ſed in aurora præcipuè confert pulmonibus, tuſsientibus, obſtructionibus choleræ, & ſanat partes internas. Vſus eius in guttis eſt.

Aniſi oleum multò eſt quam ipſum aniſum in agendo fortius Etenim naturalis calor nunquam ita exactè poteſt de aniſo integro, veram ſubſtantiam elicere, aut ſeparare, ac ipſa artificioſa præparatio poteſt, & humana induſtria. Quemadmodum enim omnis cibus ſiquidem innoxiè ſumi debeat, præparatione externa indiget, ita etiam neceſſe eſt, in medicamentis fieri, vt ſubtiliores partes à craſsioribus ſeparentur, priuſquam intra corpus ſumantur. ita enim facilius poteſt quodcunque medicamentum, in corpore actionem propriam perficere ſine noxa. Vſus huius olei eſt in vertigine, aſthmate ex catarrho ſuffocatiuo, in ſtomachi debilitate & ventoſitate, in hydrope, & aliis morbis frigidis & à flatibus excitatis. Valet autem præcipuè membris exanguibus & neruoſis, vt ſtomacho, venis, veſicæ, vtero, fluxum vteri album exiccat. Sumi poteſt per guttas, dando aliquot eius in vino, in iuſculis, mane, & tempore neceſsitatis.

Oleum fœniculi capiti conducit, præcipuè autem oculis, renibus, veſicæ: fieri ex eo

tab

tabellæ poſſunt, ad eoſdem vſus, aut per ſe quocunq; tempore, mane & veſperi aliquot guttæ ſumi poſſunt. Fit autem hoc oleum, ex ſemine ſicco extractum, ſine vlla alia additione, perquam odoratum & ſuaue, vt ipſe guſtaui: colore autem eſt album, quod primò deſtillat.

Cumini oleum, vtile eſt, vulneribus ad lienem pertingentibus, inflationibus corporis ex frigiditate, quæ aliquando cauſa exiſtit, cur vrina retineatur: ad hũc vſum gutta vna, aut altera, in aqua filicis ſumi poteſt, aut etiã in tabellis, ſi cum eo fiant.

Oleum ex ſeminibus hyoſcyami, eodem quo roſaceum oleum, modo paratũ, ex præſcripto Rogerij, idem valet, quod oleum ex pomis mandragoræ. Valet in arthritica calida, dolorem mediocriter reprimendo, & ſtuporem inducendo: in arſuris & in excoriationibus, ſubtilem cicatricem facere poteſt, & arſuras mitigare Idem.

Aliter fit, & fortius in prædictis arſuris operatur. Accipe in vigilia Iohãnis Baptiſtæ, ſummitates, flores & folia, & impleatur noua olla inferius habens anguſtum foramen, & cooperiatur os ollæ ſuperius, & tunc ſupponatur alia olla, & ligetur fundus ſuperioris, cum ore inferioris, cum argilla, & tunc ſepeliatur ſub terra, & ſit ibi per annum, &

facta anni reuolutione extrahatur. & in inferiori olla inuenietur oleum clarum, quod per calorem fumositatum terræ, extrahitur ab hyoscyamo. Modus hic habetur perfectior in descriptione olei ex baccis hederæ. (Aliâs relinquitur in terra per spacium sex mensium.) Hoc inunguntur membra, ex diuturnis defluxionibus laborantia.

Oleum compositum ex seminibus, soporiferum. ℞. Sem. lolij, hyoscyami, papaueris albi & nigri, seminis lactucæ & seminis portulacæ, de vnoquoque P. iiij. seminis fabæ inuersæ, quæ telephium est, P. ij. elambicentur omnia, quod stillauerit detur ad pondus ℈ ij. cum modico opij.

De oleis ex fructibus.

OLeum è baccis iuniperi, destillatur eo modo, quo aqua vitæ, affundendo aquam, citò & facilè stillat. Primò quidem oleum, deinde verò aqua, quẽadmodũ quando spica destillatur. Oportet autem prius baccas contundere. Quidam destillant etiam in bocia. Valet ad multa, ad tormina, ad pus virgę, quod est quasi gonorrhœa ad colli dolores ex catarrho. Agyrtæ mira de eo prædicant, quæ legi apud eos possunt, si quis velit. Modus autẽ quo destillari debet est. Accipio modium baccis iuniperi plenũ, quas cõ-

tundo

tundo minutiſsimè, iíſque affundo aquam puram ea quantitate, vt optimè cooperiantur, poſtea in aheno cupreo, velut hoc eſt, in quo aqua vitæ deſtillatur, vnà cũ canali cupreo per aquam frigidam trãſeunte, deſtillo, canali adapto recipiens magnum, quod quatuor menſuras poſsit capere, & ſic deſtillat oleum cum aqua. Verùm aliud inſtrumentum capitello adaptatũ habeo, aqua frigida plenum, ad refrigerandos ſpiritus ne adurantur. Ex prædicta baccarum quantitate, ſupra vncias iij olei non extraho.

Per expreſsionem quoq; hoc modo non malè oleum extrahimus. ℞. Baccas iuniperi contuſas, mixtas primùm aqua ardẽte deinde etiam oleo oliuarum: bulliant parum, vel ſaltem ſimul maneant ſæpe agitando ſpatula, per dies octo, in cucurbita ad fornacem, tum exprime prælo, & oleum ſupernatans collige: potes etiam angelicam, vel aliquid aliud addere prius contuſum.

Poma mandragoræ per partes diuidãtur, & decoquantur in oleo, in duplici vaſe in frigida regione, vt de oleo roſaceo ex Rogerio dictum eſt, vel ad ſolem. Olei huius ſpecialia ſunt in febribus continuis & interpolatis, eadem quæ & olei roſacei: ſed quia iſtud oleũ narcoticũ eſt & fortius alterat, quàm oleum roſaceum, debet reprimi cum lacte mulieris

mixto

mixto: valet idem contra guttam calidam & podagram, Rogerius.

Oleum è baccis lauri, multis modis fieri docet Rogerius. Accipe baccas virides, terantur, & decoquantur in oleo, & colentur. Aut accipe baccas lauri maturas, eásq; teras, & cum foliis decoquantur, & colentur. Aut terantur baccæ lauri, & infundantur in vino, & dimittantur computrescere per iij. dies, & tunc ponantur in torculari, & fit oleum. Aut terantur baccę lauri recentes, & maturæ, & ponantur in sacculo, & oleum extrahatur. Valet contra colicam & iliacam & sciaticam paßionem.

Oleum è baccis hederę, iisdem modis fit, quibus oleum è baccis lauri, valet contra causas frigidas, imprimis contra arthriticam frigidam. Vnde dico, (inquit Rogerius) quod quicquid in hedera est, valet contra artheticam, vnde oleum, quod fortius operatur sic fit de hedera. Accipe ligna sicca hederæ, & grana, & gummi, si poteris habere, & frustatim decisa, ponãtur in vas terreum perforatum in fundo, duobus vel tribus locis, & tunc supponatur alia olla, & ponatur in terra, & ligetur fundus superioris cum orificio inferioris, benè sigillabis cum argilla vel pasta, & ita disponantur, vt olla superior tota sit super terram, cooperto orificio,

& fiat ignis circunquaque & destillabit oleum nigrum in vas inferius.

Oleum rapum per expreſsionem. Rapæ partem internam excauato, seruato operculo, partem vacuam oleo communi repleto, & clauso orificio impone cineribus calidis prius inuolutum stupis madefactis, & cum paucis carbonibus per horam dimidiam ibi relinquito: tum auferas, & remoto operculo, oleum colatum seruetur, ac simul etiam rapa per pannum exprimatur lineum. Valet ad manuum scissuras, & rimas ex frigore. E lib. manuscripto.

E nucleis pineis vidi quandoque oleum (per descensum) extrahi, ad erugandas mulierum cutes, Manardus.

Oleum è cępa & theriaca, sudorem euocans in peste: Accipiatur cępa alba, in medio euacua, cuius vacuitas theriaca impleatur, & foramine obturato, circundata panno lineo madente, per horæ dimidium cineribus calidis obruta, alembico destilletur, & liquoris stillatitii dentur patienti ℥ ij. Idem efficiunt, liquoris stillatitii nucum viridium, ℥ vj. Fumanellus.

De

De oleis ex aromatibus: Cinnamomi verè oleum vel aquam, inferius inter cortices quære.

GEnerale hoc præceptum, obseruandum est in destillatione omnium penè aromatum. Aromata quæcunque volueris, contunde in puluerem, & superaffunde aquam fontanam, quæ vbi colorata fuerit effundatur in aliud vitrum, & noua aromatibus affundatur, idque tandiu, donec aqua nullo colore inficiatur: postea destilla in balneo Mariæ, & separa aquam ab oleo, G. Rast. Sed & aquæ, & olea, quæ ex aromatibus parantur, fieri debent per infusionem in aqua simplici, non in vino, aut aqua vitæ: quia illa citò ascendunt, nec ferunt secum aromatum vim: aqua autem, non sine aromate ascēdit. Et in vniuersum huc sunt tranferenda, quæ supra, inter olea ex seminibus, à principio obseruanda diximus.

Oleum è caryophyllis, nuce muscata, pipere, macere, & cinnamomo, fiunt contusis aromatibus, & in cucurbitam vitream aut cupream perlutatam impositis, cum alēbico, & destillabis cum refrigeratorio, ita ascendet cum aqua oleum, quod postea separabis. oleum enim semper supernatat aquæ,

prętet quam oleum caryophyllorum, quod fundum petit.

Oleum nucis muſchatæ ad imitationem huius generalis regulæ, penè præparari docet quidam incertus. ℞ecipe tertiam aut quartam partem aquæ vitæ deſtillatæ, & nuces muſchatas minutim conſcinde, imponantur bociæ omnia, ita vt per tres digitos aqua vitæ, nucis muſchatæ partes cooperiantur, relinquantur in infuſione horis viginti quatuor, & aqua vitæ colorem flauum acquiret, quam in aliud vitrum effunde: tūc aliam aquam vitę de nouo affunde, vt prius, ídque repetito toties, quoad colore non inficiat aquam vitæ. Quo facto, aquam vitæ ſic coloratam omnem in bocia, in balneo Mariæ ſecundum artem deſtilla, vt aſcendat aqua vitæ, & oleum nucis muſchatæ remaneat in priore bocia in fundo, & ſic habebis oleum nucis muſchatæ paratum. Eodem penitus modo poteſt ex omnibus aromatibus oleum deſtillari.

Vidi, inquit quidam ex Geſneri amicis, deſtillationem olei nucis muſchatæ, factum oleum odoratiſsimum, & in magna copia ab Alchymiſta, in hunc modum: Accepit nuces muſchatas, & pulueriſauit, & affudit duas menſuras aquæ ſimplicis, poſuit in cucurbita vitrea luto ſapientię optimè perluta-

ta.

ta. (Lutum autem erat factum ex ſimplici luto, cui permixta erat lana, quæ de pannis detonſa erat) vt ſolent ij cucurbitas perlutare, qui aquam fortem parant, poſtea capitello impoſito, eodem luto perlutauit, ſimiliter & recipientem (tantum in iunctura) ne ſpiritus euaneſcerent. Tum ita ad ignem poſuit, & primò fecit ignem lentum, ſecundò maiorem, tertiò fortem, eo modo quo ſolent aquam fortem deſtillare: & factum profectò eſt oleum optimum, ſupernatans aquę in recipiente, quod collegit, & erat magnæ virtutis.

Oleum macis, calidæ eſt facultatis, ideóque commodus eius vſus eſt in colica à cauſa frigida, & à catarrho à capite deſcendente: confortat cor, ventriculum, & matricem. Imprimis maximum auxilium ſenſi huius olei, in tremoribus cordis ex timore, aut ex veſicæ obſtructione, aut matrice: valet in ſtranguria, & quicunque à frigiditate ortum habuerint, morbi. Poſſunt eius tres vel quatuor guttæ, per os ſumi, in cochleari ferreo, cum offa, aut in primo hauſtu vini, Incert. ex Germanico.

Oleum ex macere fieri poteſt per expreſſionem, eo modo quo dicetur inferius, in ratione parandi oleum caryophyllorum.

Oleum è pipere deſtillatum, omnibus fa-

cultatibus,quibus & ipſum piper, præditum eſt,niſi quod ignea illa vis, quam linguæ imprimit piper,in oleo eiuſmodi non ſentitur. Eſt enim oleum piperis nihil aliud, quàm elementum aêreum ſeparatum à reliquis elementis, quemadmodum etiam in oleo vitrioli & ſulphuris deſtillato,idem probauimus. Eodem planè modo oleum piperinum,à ſuo igne eſt ſeparatum,& maioribus facultatibus ipſo pipere conſtat, penetrandi facultatem habet eximiam.In colicis & partibus multa tenaci pituita & lenta repletis, dantur duæ vel tres eius guttæ cum iuſculo, ad incidendam eam,& diſsipandam. Exhibui, inquit quidam, in tertiana febre, poſt purgationem & venæ ſectionem, dando huius olei guttas tres cum ſcrupulo vno miuæ,duabus horis ante paroxyſmum, frigus & tremorem ipsámque etiam febrem prohibuit inuadere,ſi non prima vice, at ſaltem ſecunda.

Oleum de caryophyllis, paratur vt & oleum de baccis iuniperi, non vt oleum cinnamomi.Multò citius & facilius oleum habebitur, ſi cum aquis deſtillatio fiat, vt pluuiali vel lacuſtri,aut aliis mollioribus. Humiditatis præterea multò plus habent caryophylli,quàm cinnamomũ habeat.Sunt nonnulli qui per expreſsionem ita parent.

Accipe

Accipe caryophyllorum quantum videbitur, piſtentur groſſo modo, & macerentur in aqua roſacea tandiu, quoad facultates caryophyllorum penitus aqua extraxerit. Tũ accipe amygdalas decorticatas cultro, incide leuiter, eáſque in prædictam aquam impone, vt odorem & ſaporem caryophyllorum imbibant, tum exiccentur ſeorſim: quibus exiccatis rurſus in eandem aquam ponantur, denuóque exiccentur, ídque eſt quater reiterandum. Tum demum oleum exprimendum, quod vbi expreſſum fuerit, in ſole rectificetur. Et hoc quoque modo multa alia olea non incommodè fieri poſſunt, vt ex muſco, ambra, belzoino, ſtorace, cinnamomo, macere. Ex lib. manuſcripto meo.

Oleum caryophyllorum vt & ipſi caryophylli, calidum eſt & ſiccum, tertio gradu, confert ſtomacho, hepati, cordi, diarrhϾæ à cauſa frigida, & ſtomachi morbis omnibus frigidis. Spiritus melancholicos diſsipant, & clarificant craſſos illi: ſed oleum hæc omnia multò præſtat efficacius, & quod verè affirmare poſſum, omnes virtutes habet balſami. Extrinſecus vulnera recentia ſanat, vulnerum ſanguinem fluentem & aquam ſiſtit. Intrinſecus partes naturales cõfortat, ſanguinem melancholicum purgat, con-

fortat cor & caput, præſertim conuenit vertigini, & debilitati viſus, ſi manc tres vel quatuor guttæ à ieiunis in cochleari cum offa, aut vino ſumantur.

De oleo caryophyllorum, inquit alius: hoc affirmare auſim, quòd balſami virtutes obtinet. Vidi inquit, vulnus eo, per Ioachimum Rhœticum, abſque ſuitione coniunctum atque conglutinatum fuiſſe. Taceo reliquas effectiones, quas in corroborando, & reſtaurando collapſas vires potiſsimum obtinet. Oleum caryophyllorum hauſtum, quantitate duarum aut trium guttarum in brodio ſeu iuſculo caponum, valet in colica, & vteri ſuffocationibus. Tabellæ ex oleo caryophyllorum paratæ, manéque & ſero comeſtæ, capiti conferunt robur, & catarrhos ſiſtunt.

De oleis è gummis, lacrymis, ſeu liquoribus denſatis, & reſinis.

Olea de gummis ſeu lacrymis ſic deſtillari poſſunt: Accipe de gummis, quantum videbitur, pone in cornutam in cinere, primùm igne lento, deinde ſenſim aucto, donec nihil deſtillat amplius, & oleum extrahe, quod ſic rectificandum eſt: Recipe

cipe aliam cornutam mundam,& impone óleum, deinde lentiſsimo igne in cineribus deſtilla,& habebis oleum puriſsimum,penetrans,& multo melius poros ſubintrans Eodem modo rectifica quoque oleum è lignis, balſamo, & ſeminibus. Lullius gummi & gummoſa deſtillat benè trita,& in agreſtam vel acetum impoſita vno die ante.

Oleum è maſtiche, fit per deſcenſum in retorta,ita vt ignis ſupra infráque ſit, & habebis oleum maſticis, quod poſtea rectificetur. Auguſtæ Vindelicorum quidam deſtillat,accipiendo maſtichen integram,& ſolam in retorta lutata, vſque ad partem eminentem extra fornacem, quæ quatuor ventilia habeat, & ſuperius tegatur, lento igne deſtilletur, balſamum eſt mirificum ad vulnera. Nota,deſtillaui,inquit,quidam ignotus maſtichen per cannam, ſed quicquam dare noluit,niſi odorem & ſaporem. Fuit tamen ipſa maſtiche nihilominus leuis & poroſa in fundo. Aqua item, quæ manſit in fundo cucurbitæ, fuit ſubcitrini coloris & ſubamara. Et ſummatim maſtix inter decoquendum deponit virtutem per alembicum, in eam rem, in qua decoquitur: cum eſſentia maiorem virtutem præſtet per alembicum.

Confectio olei ex thure & carabe, fortè

etiam ex aſſa dulci, camphora, ſtyrace calamita, &c. Sume primò bociam perlutatam, haud ita longam, ſed reſecto vtcunque collo, vt orificium ſit amplum (huic enim inſerendum aliud) in quam infunde pulueriſati thuris, aut carabæ ℔ ß. Deinde habeas aliud vitrum album, cuius generis ſunt ea, è quibus bibitur & formam habent mogollæ, (forte boccalis vocati, aut angeſteri) in quod infundas aquam calidam, hócque imponas priori cucurbitæ, vt in medio conſiſtat erectum. Tum claude cucurbitam ſuo capitello, in ſummitate perforato. Foramini adaptato infundibulum, quod foramine paulo altius habeat epiſtomium, cuius pars anguſtior, & extrema, vitrum cum calida aqua reſpiciat. Quo peracto in infundibulum infunde aquam calidam, & aperto epiſtomio, paulatim nec niſi per guttas, aqua calida in ſubiectum vitrum deſtillet, ita regendo, ne inundet vitrum: ſic vna cum vapore aquę calidæ, aſcendit in alembicum oleum ſuauiſsimum & odoriferum, odore thuris, quod alioquin ſine hoc vapore peſſimè olet.

Iohannes Manardus in epiſtola de lumbricis 3.1. obſeruata à ſe ſcribit aduerſus lũbricos duo olea ſimplicia, nempe oleũ thuris & vitrioli, arte chymica parata. Priore

(inq

(inquit) venter inungatur. In secundo valde cautè agendum est, ne locus exulceretur, si intrò sumatur: sunt tamen qui ausint eius guttulam potui dare cum melicrato.

Oleum myrrhæ, virtutes habet balsami, nam cōseruat & tuetur à putrefactione omnia ea, quæ ei imponūtur, similiter faciei inunctum pulcherrimam conseruat, & faciem iuuenilem conciliat, vulnera citissimè consolidat, & omnes alios morbos internos curat, exhibendo per os ʒ ij. ad aurium surditatem, &c. Accipe myrrhæ electæ & non adulteratæ ℥ vj. aquæ vitæ sine phlegmate ℥ xij. & hæc duo in bocia vitrea coniunge, quæ in fimo equino calido diebus sex quiescat. Postea destilla in balneo, vsquequo aqua tota ascenderit, tum in fundo bociæ videbis oleum myrrhæ, quod per pannum lineum est colandum, sícque ad prædicta seruandum. Ad faciei splendorem & colorem conseruandum, sic est procedendum. Fiat decoctum vrticæ in aqua communi, & dum ebullit, vapor in faciem recipiatur, vt sudet, postea exiccetur optimè, & postea statim vnge faciem oleo myrrhæ. Et hic modus est seruandus in inungendis manibus, pectore, & aliis partibus, Leonardi Fierauanti.

Aliter paratur à quodā, ad dolores podagricos, præmissis vniuersalibus. ℞. Oua per

dec

decoctionē indurata numero decem, & ſcindantur per medium, & vitellum extrahe, & eius loco impone myrrham, quantum eſt medietas vitelli, aut minus. Tum rurſus duas partes oui coniunge, & pone in vaſe vitreato, & reconde in cella vinaria, & ibidem permitte per dies 15. aut plus, & exibit liquor, quem ſerua in vaſe vitreo, pro inunctione.

Oleum belzoinum fit, accipiēdo tantum aquæ vitæ, quātum eſt belzoini pulueriſati ſubtiliter, & ponantur in retortam latam, & vnà cum ſuo capitello in iunctura clauſam, deſtillentur in cineribus lento igne, quoad extracta fuerit aqua, quæ reſeruanda eſt ad ſuos vſus Poſtea fortificetur ignis paulatim, vbi oleum apparuerit, magis magíſque, vſquequo totum oleum extraxeris. Tandē in fine ſequetur gummi quoddā, inſtar mannę, quod valet ad faciendā aquam odoriferam, vnà cum aqua puteali, aut roſarū, Fallopius.

℞. Belzoini ℔ j. & ſubtiliter pulueriza, pone in alembicum ad deſtillandū, tunc affunde pulueri, aquæ roſarum ℔ ij. obtura diligenter alembicum, & lento igne ſubtus accēſo primò, quoad aqua cœperit deſtillare, deinde augmētetur paulatim vſquedum oleum conſpexeris. Quo apparente, mutetur recipiens, & fortiori igne elice oleum,

quod

quod in Sole rectificandum. Eodem penitus modo destillatur oleum styracis calamitæ & liquidæ.

Oleum ladani fit hoc modo, ex præscripto Fallopii. Ladani pulverizati quantum placuerit: pone in vas cupreum instagnatũ, cui admisce ℔ j. aut ℔ ß. aquæ rosarum pro quantitate ladani, & olei amygdalarũ dulciũ medietatem. Postea capitello eiusdem materiæ cooperi vas, & claude iuncturam, & sic in fornace ebulliat aliquandiu, id quod tuo relinquendum iudicio est. prout enim multa fuerit materia, ita etiam diutius erit coquendum Antequam auferas materiam, refrigerare permittito, ac tandem serua. Quo autem melius conseruetur, adde aliquid aluminis vsti, aut ambræ.

De oleo terebinthinæ.

Antiqui terebinthina ipsa vtebantur, nõ oleo, tamen oleum eius est tenuissima terebinthinæ pars, frigidis neruorum affecti bus conueniens, & omnibus ægritudinibus frigidis ac flatuosis: in asthmate, & anhelitus difficultate mirificum est, si duæ drachmæ singulo mane sumantur. Est & in empyemate proficuum, & in omni praua thoracis affectione ex pituita, colicis etiam doloribus, & omnibus flatuosis cõuenit, cicatrices

decorat & corrigit. Pulcherrimum terebinthinæ oleum eſt, & paucas fæces in fundo bociæ, poſt deſtillationem relinquit. eſt enim ea ferè tota oleum, & maxima eius pars in oleum conuertitur. Extrahitur autem oleũ vel extremæ frigiditatis vi, vel extremæ caliditatis, ſicut & ex omnibus ferè rebus extrahi poteſt.

Valet autem terebinthinæ oleum deſtillatum, penna illitum naribus, ad ſcabiem, & rimas earum, cerebrum hoc modo calefacit. & pituitam abſque ſternutamẽtis detrahit: ſanat & rimas vberum in mulieribus. Ad memoriam, ſurditatem & ſpaſmum principatum obtinet. Vt vulnera citiſsimè conſolidentur, recipe oleum terebinthinæ & calefactum iuxta ignem, commiſce ei viridis æris partem æqualem, & ſerua vſui. E libro quodam manuſcripto inſignis empirici.

Modum quendam deſtillandi oleum terebinthinæ, vide inter Balſamelæa.

Oleum terebinthinæ ſimplex, multarum facultatũ. Accipe terebinthinæ claræ quantum videbitur, & pro qualibet ℔ accipe ℥ iij. cineris, è ligno duro aut forti, & in retorta fornaci accommoda. A principio fiat ignis lentus, ad humiditatis deſtillationem: poſtea augeatur ignis ad olei deſtillationem. Et hoc eſt oleum ſimplex, quod ſimplicia vulnera

nera intra horas 24. ſanat. Valet neruis contractis à frigiditate: accipiendo ʒ j. cum vino, vrinam mouet, & omnes diſſoluit corporis neruoſitates. Punctiones lateris curat: mirabiliter febribus peſtilentibus confert eodem pondere, per os accipiendo, & vngẽdo ſtomachi orificium, digeſtionem promouet, Fallop. Paduæ deſtillauimus eodem modo, permiſcendo lotam arenam, quæ prohiberet ne terebinthina aſcenderet, & oleum mirabile in vulneribus experti ſumus.

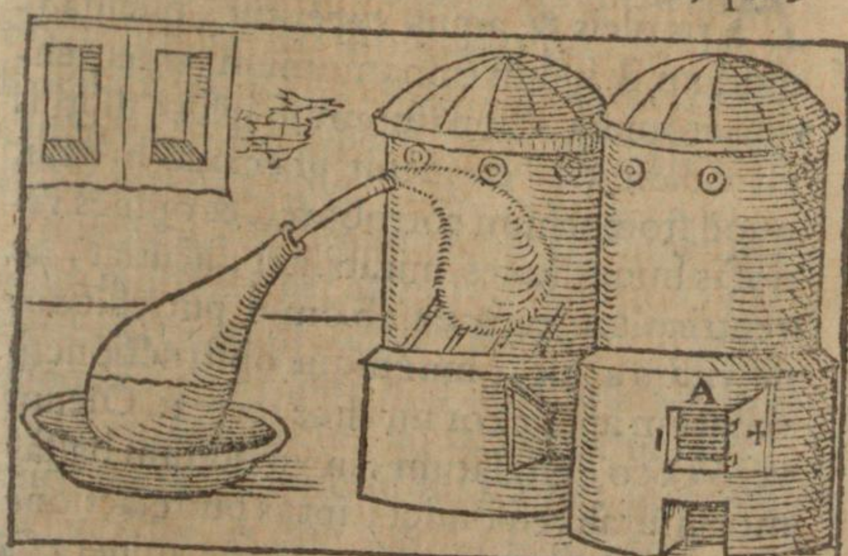
Oleum terebinthinæ compoſitum, contra ſpaſmum, & alios dolores. ℞. Terebinthinæ claræ ℔ j. olei communis ℥ x. thuris, myrrhæ, ſarcocollæ, maſticis, croci, ana ℥ j. panis porcini, caudæ equinæ, rubiæ tinctorum, ana ℥ j. vermium terreſtrium ℥ iij. ponantur omnia in catinum cupreum, & iuxta ignem lentum incorporentur ſimul, ac poſtea in vitrea retorta deſtillentur. Poſt deſtillationẽ, ſepara aquã ab oleo, & ſerua oleum in vaſe vitreo. Valet hoc mirabiliter contra ſpaſmum, etiam qui in vulneribus & aliis morbis accidit, Fallop.

Oleum è terebinthina (larigna) contra contractionẽ membrorum mirabile, ſi inungantur eo membra, authoris Incerti. Sumit autem terebinthinæ partem vnam, vitrioli

trioli calcinati partem vnam, pomorũ exiccatorum & puluerisatorum sine cortice, partem vnam, olei oliuæ partem vnam, laterum exustorum partem vnam, puluerisentur omnia subtiliter, & misceantur, & in olla inuitreata stent in loco calido, diebus quatuordecim, singulis diebus agitãdo. Postea destilletur totum per descensum, in vase quam diligentissimè, trium digitorum crassitudine perlutato, & exiccato.

Oleum è terebinthina cum saluia extrahendũ, sic fit, quod valet ad paralysim membrorum, relictam post apoplexiam, vel hemiplexiam. Ponatur in cucurbitã vitream, retortam dictam foliorum saluiæ viridis minutim incisæ, circiter libram vnam, cui adiunge eam quantitatem terebinthinę, quæ sufficiat ad formandam pastam quandam cum saluia, vt tractari manibus possit, hoc est, vt vnius sit tantum, quantum alterius, ita tamen vt ambo simul mixta non amplius quàm duas tertias retortæ repleant. Retorta ante omnino sit benè perlutata, pro more. Dehinc venter retortæ in fornace ponatur, vnà cum receptaculo diligenter in iunctura clauso ne aliquid respiret. Recipiens sit magnũ, capax, & forte, alioquin si nimis paruũ fuerit, propter spirituum vehementiam reclusorum, facilè rumperetur. Primò procedatur

datur lento igne, in eodémque tamdiu perseuerandum, quoad omnis humiditas saluiæ destillauerit. postea enim non est periculum in ignis vehemētia. Interea dum destillatio fit, collum retortæ vehementer calet. Vbi in ea nihil præterea contentum fuerit, quàm excrementa saluiæ, & reliquiæ seu fæces terebinthinæ, quæ nihil aliud quàm colophonia sunt, collum retortæ refrigerabitur, licet vtcunque ignis intendatur. nihil enim amplius ascendit, quod collum calefacere posit. Verùm vt facilius, minor que cum periculo tota perficiatur destillatio, vtque ignis melius regi pro necessitate possit, parandæ sunt duæ fornaces iuxta sese, qua-

rum altera est pro igne, altera pro retorta: hæc recipit calorem igneum, per foramen

ad id aptum medium inter vtranque, quod modò claudi, modò aperiri, magis minúsve, pro necessitate potest, beneficio cuiusdam laminæ ferreæ, inter vtrunque occultatæ. Dum destillatur, vtraque fornax clausa sit necesse est, exceptis quibusdam spiraculis, vt fumo fiat exitus. Hoc oleo membra affecta sunt inungenda mediocriter.

Oleum destillationis picis naualis, inunctum, ad resoluti membri extenuationẽ valet: neque enim ita resoluit, sicut pix remanens diu, Incertus.

De oleis ex corticibus.

AQua vel oleum cinnamomi, præ cæteris oleis & aquis expetitur, quemadmodum & ipsum cinnamomum, inter reliqua aromata. Cinnamomum ipsum subtilis est caliditatis, conuenit præcipuè hyeme, quòd stomachum corroboret, & omnes vitiosas humiditates mirabiliter discutiat, ac ventriculum tueatur ab omni putrefactione: visum acuit, omnémque obstructionem venarum aperit, cor mirificè recreat. Oleum verò ex eo destillatum, in vniuersum balsamo naturali respondet, intus putrefactionẽ arcet, extrinsecus omnia recentia vulnera siue vlcera consolidat. Aqua valde conuenit omnibus morbis frigidis, tum virorum, tum

fœmi

fœminatum, præſertim quibus ſtomachus affectus eſt, ita vt non appetant. Item cum ſpiritus ſunt debilitati, prodeſt cyathus huius aquæ, cum modico vini maluatici, aut ſucci mali punici, ſumptus, vt ſuprà dictum eſt. Homines penè mortuos, vna aut altera gutta in os immiſſa, reficit: animi deliquiis, præſertim quod ſenibus accidit, eſt præſentiſsimum. Ad parturientes vtuntur obſtetrices ac mulierculæ, ſummo cum ſucceſſu. In accelerando, iuuandóque partu, præſentiſsimum eſt remedium. Modi quibus deſtillatur aqua vel oleum, ſunt varij, ex quibus aliquot ſubiiciam. Quidam in aqua roſacea macerant, alij in vino albo: nonnulli in cucurbita perlutata, ſed facilè aduritur. In veſica ſi deſtilletur, magna tantum copia faciendũ. Optima ratio in vapore aquæ bullientis. Sed de his omnibus nunc ſatis.

Solebant olim Pharmacopolæ cinnamomum macerare per aliquot dies, in aqua roſacea, vt quæ cor reſpiceret, atque viribus quoque refocillandis eſſet accõmodata. ſed quia non parum eius aquæ retinetur odor, vilior aqua à pleriſque iudicatur: ideóque melius eſt, vino albo veteri, odoro, ante deſtillationem macerare, ita & excellentior & ad penetrandum efficacior fit.

Aquæ cinnamomi parandæ modus, quem

accepit à quodã ſuo amico, huius rei expertiſsimo. Sumatur cinnamomi electi ℔ j cõtundatur, vt per cribrum ſalis penetrare poſſit, nec totum in puluerem ſit redactũ, & ponatur in cucurbitam, cui affundatur aquæ borraginis, bugloſſæ, endiuiæ & meliſſæ, ana ℔ ß. ſtent in infuſione bene obſtructo vaſe, diebus quatuor, vel quinque Poſtea ex hac cucurbita in cupream cucurbitam effundatur, quam in fornace cum ſuo capitello & refrigeratorio collocabis, cauendo ne cucurbita nimium igni ſit vicina, ſed intermedia ſit lamina ferrea perforata, vt euentilari ignis, & vapor ſurſum pelli poſsit. Primò accendatur ignis lentus, quoad deſtillatio cœperit, poſtea verò augeri poteſt, vt expeditius deſtillet. Vbi mẽſura ita extillarit, remoue hanc, vtpote optimã: nam quæ ſequitur, multo hac eſt inferior, & ſeruari poteſt pro nouo cinnamomo in eadem macerãdo. Eodem modo ex caryophyllis deſtillari poteſt. Vbi notandum vt refrigerationis habeatur ratio, vbi ſi quidem fuerit aqua calidior, illa emittatur ſtatim, & noua adiiciatur.

Aquã cinnamomi, ſi quis deſtillare volet per veſicam ex cupro factam, vnà cum fiſtula, per aquam frigidam tranſeunte, magna quantitas ſimul erit deſtillanda: neque enim facilè eſſet in pauca quãtitate. Verùm

in cucurbita perlutata, hæc præcipua cura eſt, ne aduratur in fundo. & aqua inde aduſtionem redoleat. Quod ſi ignis fuerit intẽſior, etiam oleum deſtillat, eóque magis ſi in vino fuerit cinnamomum maceratum. Fit autem aqua in cucurbita deſtillata colore alba.

Accipio cinnamomi debitam quam volo quantitatem, & impono cucurbitæ non perlutatæ, vnà cum aqua aliquot diebus macerandam, poſtea deſtillo per vaporem aquæ bullientis, ita vt cucurbita in qua cinnamomũ continetur, aquam non attingat quemadmodũ docet Manardus, & ita extraxi aquam claram, non turbidam, nec etiam nimiũ incaleſcunt ſpiritus cinnamomi. Interdũ vbi aquam efficaciorẽ voluero, modicũ zingiberis adiicio. Et hoc modo Pharmacopola quidam aquam cinnamomi deſtillat.

Alij hunc modum ſequuntur. ℞. Aquæ partes 6. cinnamomi partem vnam, quod craſsiuſculè cõminuatur, & in cucurbita benè obturata aliquandiu maceretur, hoc eſt, tribus vel quatuor, aut etiam quinq; diebus. Deinde ſuperimpone alembicum, & in balneo Mariæ temperatiſsimo calore, qui non excedat calorem vrinæ hominis, eliciatur aqua odoratiſsima. Inter coquẽdum ſubinde affundatur aqua tepida, vt ſemper ma-

neat eadem quantitas, ne abſumatur, & excipies in recipientem diſtinctas aquas: prima eximia, ſecunda minus, tertia imbecillis. Eadem erit ratio deſtillandi reliqua aromata, & nonnulli ſunt qui eadem opera oleum & aquam parant.

Alius modus, ℞. Cinnamomi electi ℥ ij. aquæ quartam menſuræ partem, vini tantundem, & miſce.

Alij parant hoc modo ℔ j. cinnamomi contundunt, huic aquę puræ affundunt ſextariũ j. ß. & macerant horis octodecim, poſtea igni lento imponũt, & deſtillant inſtar aquę vitæ, per vas ligneum aqua plenũ, per quod trãſeat canalis tortuosè, inſtar ſerpentis, ne adurantur ſpiritus.

Mulier

Mulier quædam destillatrix aquam cinnamomi sic facit: parum autem differt à modis supra positis. ℞. Cinnamomi optimi subtiliter in mortario puluerisati, sed non cribrati, ℔ ß. infundatur in vas destillatorium subtiliter, ne quid parietibus adhæreat, eíque affunde aquæ fontanæ mensuram j. & ß. tum claudatur vas suo capitello: ac primò quidē lēto igne destillatio inchoanda, paulatim augēdo, prout videris guttas celeriter, aut tardè procedentes. Naso alembici aptetur canalis per aquam frigidam transiens; cuius extremitati recipiēs aptato. Vbi aqua processerit, opus est tribus, qui destillationem perficiāt: quorum vnus obseruet capitellum & canalem, vt semper linteis aqua frigida madidis capitellum & fistulam refrigeret: alter iuxta vas recipiens, obseruet aquæ destillantis colorem: tertius vitrum, aut recipiens aliud porrigat, ac prius vicissim recipiat, ac obturet. Aqua destillans quatuor habet differentias, vnde etiam quatuor recipientibus vasculis erit opus. Prima aqua nōnihil pinguis est & fortis, ideóq; optima. Vbi hæc præterierit, & cœperit color lacteus prodire, tū aqua secunda colligēda, quæ in fortitudine sua à priore deficit. Vbi hic color euanuerit, & aqua profluens fuerit in colore, vt aqua alioquin ex aliis rebus destillata, memento tertiæ aquæ,

quæ itidem eſt ſeorſim colligenda. Hæc vbi in croceum fuerit colorem, aut ſubflauum mutata, quartam iam aquam colligas, quæ in pauca quantitate prodit: finis huius quoque erit, ſi guttæ cœperint eſſe puniceæ, tum aufer totum: nihil enim ineſt, quod vſui ſit. Cauendum tamen, ne ignis violentia exundet, ac perperam deſtillatio procedat. Abſolues autem vnius horæ ſpacio. Huius aquæ guttæ iij. permixtæ aliis appropriatis aquis, epilepſiæ auxiliantur. Si venulæ ſub lingua hac fricentur, paralyticis confert.

E cinnamomo parum olei deſtillatione extrahi poteſt: quare eius loco, vt plurimum vtimur aqua eiuſdem, quæ primo loco extillarit, vtpote quæ facultatibus eſt prædita multò maximis.

Oleum cinnamomi ſic fit. Ex ſchedis manuſcriptis incerti authoris, Accipe vini maluatici optimi menſuras tres, & bis deſtillato. Poſtea rurſus tertia vice deſtillato, vt tamen vna tantùm menſura in cucurbita relinquatur. Rurſus deſtilletur alia vice, vt in cucurbita minus remaneat. Tum rurſus alia vice deſtilletur, vt menſura tantum vna ſuperſit: ſicque habebis vinum optimè rectificatum, quod ſeruandum. Quo facto, accipias de cinnamomo quantum videbitur, concidas minutim, & in cucurbitam ponas vnà cum vino re

no rectificato, vt excedat cinnamomũ duobus digitis. Cucurbita cæco alembico diligenter claudatur & in balneo Mariæ tribus diebus lento igne ponatur. Peracto hoc termino effunde vinũ cauendo nequid fæcum vnà effluat, & vinum ſeorſim ſerua. Tum aliud vinum rectificatũ affundito, & vt prius pergito His peractis, vtramque aquam vitæ in cucurbita commiſce & cum capitello claudatur diligenter, & in balneo lentiſsimè deſtiliatio inchoetur, vt ad nouem tactus guttæ deſtillent: ídque continuabis, quoad vinũ aſcenderit, tum in fundo alembici habebis oleum, quod ſerua.

Ratio parandi aquam cinnamomi & oleum eiuſdem, quam nos candidè docuit clariſſimus Medicus Iohan. Crato à Krafftheim.

Accipito cinnamomum electiſsimum, confringe in tenuiſsimas partes deinde in ſacculum lineum indito, ſuſpendatúrq; hic ſacculus in vaſe in quo aqua ſit in fundo, ita tamen vt aqua ſacculum non contingat, ac clauſo diligenter vaſe, immittatur hoc vas in cacabum plenum aqua calefacta & feruida, ita vt aqua illa, quæ in eo vaſe continetur, in

quo cinnamomum dependet, bulliat: maneat hoc modo aliquandiu cinnamomum, in calido illo vapore, quoad benè attrahat. Deinde cinnamomum ſic madefactum vapore aquę bullientis, contudatur, & fiat quaſi paſta quædam, & ſimul cum impreſſo liquore, quem aſſumpſit, infundatur in alembicum: ſi opus videbitur, poteris adhuc aliquid calidæ aquæ affundere: ſed quanto minus aquæ affuderis, tantò habebis præſtantiorem aquam cinnamomi, ac etiam olei aliquid Si tantum cupis habere aquam non ita præſtantem, affunde aquam copiosè, ſicut quidam faciunt, ad lucrum comparati magis, quàm hominum vtilitatem: ſed ſic, aut nullum, aut quàm minimum olei habebis.

A *Operculum ollæ illius, in qua cinnamomum ſuſpenſum eſt: hoc operculum, ſi intus haberet capitulum, in medio ſcilicet concauitatis, quale in galearum vertice cernitur, & præſens figura adumbrat, commodè intus ſacculus alligari poſſet, ſicque in medio optimè dependeret. Quod ſi non habuerit, poſito per tranſuerſum ollæ ligno, alligetur. Diligenter autem claudatur operculum, ne vapor exhalet.*

B.B. *Cauitas vaſculi vacua.*

C. Sacculus cinnamomo refertus.

E. Infundibulum, per quod aqua, si fortè deficiat, infundatur, sed diligenter rursus foramen obturetur.

F.F. Cacabus plenus aqua, qui & vasculum excipit, in quo cinnamomũ imponitur.

Si vas excipiens liquorem destillatum, sit amplum, non opus est aquam per fistulam galeæ ducere, sed si concalescat vas excipiẽs, linteum aqua frigida immersum ei apponatur, & eundem vsum præstabit. Eodem autem modo, quo aqua cinnamomi præparatur, fiunt etiam anisi, fœniculi, &c.

Gummium & resinarum olea destillanda, aliam habent rationem, & requirunt inspectionem in putrefaciendo: omni conatu enitendum, vt lentissimus sit ignis, idémque perpetuò æqualis: nam si cœperit spiritus semel

mel exhalare, oleum & opera perditur. Accipienda autem ad vſum non putealis, ſed fluminis aqua.

Rurſus cinnamomi oleum, quidam affirmant fieri ab aliquibus, cum aqua vitæ, idque propinari epilepticis, dando per tres menſes quotidie guttam cum aqua maioranæ, aut ſimili.

Oleum è cortice mali arantij ſiccato, præſtantiſsimum fit, verùm vtrum tantum inſolatione an deſtillatione, nondum cognoui. Eſt autem albicans & odoratum, ſed nihil acrimoniæ habebat quod guſtaui.

Oleum è corticibus nucum. ℞. Cortices nucum aridas, contunde in mortario, pone in retortam benè perlutatam, illam impone igni non nimium magno, & extrahes oleum & aquam è corticibus Deinde ſeparabis oleum ab aqua per balneum Mariæ. Poſtremò ter aut quater purgabis oleum, in arena deſtillando in vitro paruo. Hoc ferè melius eſt oleo vitrioli, maximè in peſte & veneno. G. Raſ.

De oleo tartari.

OLeum tartari: Accipe tartari vini albi, aut vini maluatici, ſi haberi poſſet (melius enim eſſet) quantum videbitur. calcinetur, primò pulueriſatur, poſt calcinationem,

rur

rursus pistatur, & in colatorio suspenditur in loco humido per dies octo vel sex, & oleum in vase supposito collectum, serua. Valet maculis faciei, cutem dealbat, ruborem faciei tollit, Fallopius.

Oleum tartari contra pustulas oculorum, è lepra oborientes ℞. Tartari contriti ℔ iij. in olla inuitreata ponatur cum aceti mensura j. decoquatur per dimidium horæ spacium, despumando diligenter, postea ab igne depone, obstruendo ollam, ne vapor egredi posit. Tum rursus cineribus calidis, aut carbonibus ignitis appone, & decoquatur aut calcinetur vsquequo in puluerem redigatur. Post refrigerationem pulerisa, & in loco frigido & humido, aut cella vinaria in sacculo suspendatur, supposito aliquo vase. Vsus huius olei est eiusmodi: Patiens balneum ingrediatur, & noctu, vbi dormitum iuerit, inungat loca sub oculis, vbi vesicæ apparent, & cooperiatur panno diligenter, ne ab aëre ante eius exiccationem contingatur. Hoc continua per octo dies, mane & vesperi.

Ad calcinandum tartarum subitò, cum nitro vt albescat, & valet contra verrucas, ex lib. manuscripto Germanico. ℞ Salis petræ & tartari puluerisatorum, ana partes æquales. Calefac tegulam aut testam non inuitrea

uitrea

uitreatam,huic infunde nitrum & tartarum, & vbi ſtridorem excitauerint, ignitáque fuerint,ſtatim albeſcunt. Tartarum hoc ita calcinatum in ſacculo ſuſpendes in cella, & extillabit oleum. Hoc oleum remouet verrucas manuum & reliquarum partium, ſi eo vngantur. Notandum autem, quod vbi minus nitri, quàm tartari coniunxeris, non ita albeſcit, quanquam vnciæ quatuor ſalis petræ, cum ℔ j. tartari permixtæ, tartarum calcinare poſſunt, non autem ad albedinem redigere, ſed remanet nigrum, è quo tamen etiam oleum deſtillari ſolet.

De oleis è lignis extrahendis.

OLeum vt è quouis ligno extrahas. ℞. Guaiacum, pinum, vel iuniperum: & fac per deſcenſum, vt noſti, & procul dubio habebis oleum abundè. Si verò vis vt fortius operetur, & nobilius ſit, deſtilla per aſcenſum in cornuta, erítque oleum pulcherrimum, & penetrabile, citò ingrediens, quocunque ponatur.

Oleo è Guaiaci ligno, vel (quod melius ſucceſsit) ex ſancto, inquit Manardus, vſus ſum in Gallicis vel vlceribus, vel doloribus: ad quem vſum etiam oleum ex iuniperi ligno non parum conducit.

Oleum è lignis fraxini eodem modo fit, eius

eius vſus eſt in arthetica frigida: excoriationes cicatrizat, morpheam albam propriè ſoluit, & ipſam denigrat. Et eo modo oleum ex omnibus lignis extrahi poteſt. Rogerius. Curat præterea tale oleum paralyticos. Manardus refert oleum fraxini, non ſolùm inunctum, ſed etiam ebibitum, conferre lienicis.

Oleum è lignis hederæ, vt extrahatur, dictum eſt ſuperius, vbi docuimus oleum extrahere ex baccis hederæ, ex Rogerio.

Oleum è lignis iuniperi, eodem modo fit, quo oleum è lignis hederæ, quod frigiditatis cauſas remouet vel reprimit, & typum quartanæ: ſed magis ſingulare & ſpeciale, facta inunctione ab vmbilico vſq; ad muliebria, eſt renes, & matricem confortare, & eius humiditatem exiccare, & ad conceptionem preparare. Rogerius.

Oleum de iunipero valet in fiſtulis, in ſectionibus cutis, & malo mortuo: tibiarum ſerpigini & cancro, vulneribus & vlceribus malis, Recipe ex lignis iuniperi quantitatem ſufficientem, & incide in fruſta, & imple ollam vel dolium magnum vitreatum interius, cuius orificium ſit arctum, & fac foueam in terra, & præpara parietes eius cum terra figuli: deinde pone ollam vitreatam in fundo ex directo foueæ, habentem

orific

orificium magnum, & cooperiatur corta (lamina) ferrea ſubtiliter perforata: deinde præpara iſta duo vaſa cum terra figuli, ne ex vtriuſque orificiis reſpiret: deinde cooperi terra, & adde ignem per tres horas, finaliter reſudabit oleum de iunipero optimum

Oleum è ligno iuniperi rectificatum, fit primò deſtillatione per deſcenſum: deinde totum ſimul in bociam infuſum deſtillato ſurſum, vel in balneo, quod tardius fit, ſed pulchrius: vel in cinere, arenáve, quod ſit magis rufum.

Oleum ex ramentis ſubtilioribus Carpentariorum, quæ nos *hobelſpoen* vocamus, fit, ad oculorum affectus, ad hunc modum: Accipe matrem perlarum bonam, reponatur per noctem, vel in cellam vinariam, vel in aquam frigidam, poſtea diligentiſsimè exiccetur: quo facto, huic matri perlarum impone quantum potes de ramentis ligni, eáque accende, & habebis fuluum oleum ad oculos.

De oleis ex charta, & petijs è tela lini.

OLeum chartæ fit, accipiendo patinam ſtanneam, cui impone chartam, quam accende, & apparebit ſpuma ſubflaua, è pati-

na exiens. Spumam collige, & palpebris inuersis inunge, aut alioquin pro oculis affectis vtere.

Aliter oleum è papyro fit. Fac cucullam è charta alba, eminentem capitis partem rescinde: caudam reflexam forfice tene, ita vt capitis margo intus lancem attingat, donec dimidia, aut amplius pars, consumatur flamma, nec permittes in lancẽ incidere flammã.

Oleum è petiis lineis: petiolam mundam accipe, eámque accende super stannum, & defluet oleum causticum, cum quo vlcera inungantur: tãdem creta in aceto dissoluta, in modum vnguenti albi circunquaque liniatur, tanquam defensiuum.

De oleis ex animalibus aut eorundem partibus, vnà cum epistola Arnoldi de Villa noua, de sanguine humano destillato.

Epistola magistri Arnoldi de Villa noua, ad magistrum Iacobum Toletanum, de sanguine humano.

MAgister Iacobe amice charissime: Dudum me rogastis, vt vobis secretum

meum de ſanguine humano, quod diuina fauente poteſtate, pérque meam induſtriam (quamuis non totaliter) per multiplices experientias, cum multiplicibus laboribus adinueni aliqua, de aliquibus expertus ſum, tranſcribendo ſignificarem. Et quamuis diu diſtulerim, tamen iam ſenio appropinquante, omni liuore ſemoto, ea quæ de hoc ſecreto ſum expertus, plenius enodabo. Audiatis ergo, & audiant ſecreti electi, verba oris mei, quia Spiritus ſanctus, vbi vult ſpirat, & ideo in puteo pœnitentiæ recludatur, qui fatuo alicui & impotenti reuelabit, quod antiqui quæſiuerunt, nec inuenire potuerunt: ſcrutati ſunt, nec illud habuerunt. Eſt etenim donum cœleſte, nobis indignis à Deo deſtinatum, quod nec medici cognouerunt, nec etiam philoſophi qui in Calchymia laborauerunt perceperunt. Sed teſtor Deum, quod per varios labores, quos longo tempore in arte Calchymiæ ſuſtuli prout ſcitis, per experientiam cognoui iſtius rei efficaciam tantam eſſe, quod non ſufficio vobis, tantæ virtutis vigorem pleniùs explanare: & ideo in puteo pœnitentiæ recludimus.

Accipiatis ergo hoc ſecretum, ſcilicet ſanguinem humanum, & ſit ſanguis virorum ſanorum, & ætatis infra 30. annos, & extra-

hatis

hatis quatuor elementa prout benè nouiſtis ex calchymia, & obturetis bene quodlibet elementum per ſe, ne aër ſubintret.

Aqua enim valet in omnibus ægritudinibus tã calidis quàm frigidis, eò quod occultæ eſt naturæ, & complexionem lapſam reducit ad temperamentum, & maximè valet in patientibus vitium in ſpiritualibus: & venenum depellit à corde. Arterias etiam ipſas habet dilatare & humectare, & dico pro cõſtanti, quod phlegma groſſum in pulmone contentum ſine moleſtia diſſoluit, & ipſum vlceratum (non obſtante commotione) con ſolidat. Et breuiter omnia comperta in pulmone & membris ſpiritualibus purgat, & ea purgata pręſeruat. Sanguinem vltra omnem medicinam mundificat. Item fluxũm ventris à tota ſpecie curat. Apoſtema etiam lateris mirè ſanat.

Aër etiam multum valet ad prædicta, & fortè plus, quãm aqua, & maximè valet iuuenibus, vt in eo ſtatu fortitudinis & pulchritudinis permaneant, ſi vtantur eo paulatim & in modica quantitate Et eſt quaſi tantæ virtutis, quod nullo modo permittit ſanguinem putrefieri nec phlegma ſuperdominari, nec choleram aduri. Præterea vltra modum multiplicat ſanguinem, & ideo oportet vtentibus eo, ſæpe phlebotomare In-

ſuper illud elementum aperit venas & neruos, & ſi aliquid fuerit in ipſis diminutum, reducit ipſum ad debitum temperamẽtum. Inſuper probaui, quod ſi iuuenis, ante ſtatũ ſuæ ætatis, ſcilicet in augmento, qui habuerit crepaturam, quolibet die de hoc elemento vnam guttam intra oculum ponat, & ſe tenuerit in quiete per menſem, ſine dubio reddetur ſibi viſus. Itẽ ſi in aliquo membro, aliquod ſuperfluum exiſtit, vel aduenit aptum putrefactioni, ſtatim diſſoluit & tollit, & ſi inueniatur diminutum, reddit reſtaurando. Et valet hoc elementũ in apoplexia, epilepſia, ſcotomia, vertigine, dolore hemicraneo, & in omnibus iſtis debet adminiſtrari cum aliquo electuario, ad propoſitum valente.

Ignis verò pretioſior & admirabilior eſt, & ad omnia valet ad quæ valet aër, & quod plus eſt, de mortuo homine facit viuũ, hoc ita intelligendum eſt. Quod ſi in hora (ſingultus) mortis, detur de hoc igne, ad quantitatem grani tritici, diſtemperato cum vino, ita tamen quod guttur tranſeat, reuiuiſcere faciet ipſum hominẽ, & ingredietur ipſum cor ſubitò, expellendo ſuperfluos humores, & cum hoc viuificat calorem naturalẽ ipſius hepatis, & ita, quod quaſi per vnam horam, ipſe infirmus poterit loqui, & diſponere de teſtam

testamento, &c. Et per hunc modum, vidi facere miraculũ, apud Dominum Comitem Parisiensem, qui quasi mortuus iacuit, & statim postquam hoc medicamentum sumpsit, rediit aliquantisper ad se, & post horam expirauit. Et istud apud quamplures sum expertus. Item si senes vtũtur hoc igne omni die, in modica quantitate, subleuat senectutem, exhilarando corda eorum, ita quod iuuenilia posside bunt corda. Et ideo vocatur hic ignis, Elixir vitæ. Nec tamẽ est elixir calchymiæ, quia hæc est de sanguine putrefacto. Istud quoque si esset de sanguine putrefacto, natura humana nimis abhorreret huiusmodi medicinam. Et scias quòd si elementa ipsa secundariè destillata fuerint, erunt optima, & per ea homo viuere poterit, vsque ad periodum vltimam suæ vitæ, sine infirmitate, si ipsis vtatur omni vel altero die. Et tanta est scientia in his destillationibus vltimis, quemadmodum est in destillationibus Calchymiæ. §. Nota de isto sanguine humano, quod permisceo ipsum recentem, cum optima aqua vitæ fortissima, & ipsum destillo, & erit pro primo elemẽto. Et super fæces, pono aliam aquam vitæ fortissimam, & facio similiter, & erit pro secundo elemento. (Videtur aliquid deesse.) Et hoc sic probo, Fiat scyphus vel cupa de au-

richalco, & ponatur in mensa, & si venenum appropinquabit scypho. scyphus vel cupa incipit mutari in diuersos colores, per lineas multas, &c. Et sic cognoscitur venenum, similiter de febre.

Oleum sanctissimũ ex ossibus hominum mortuorũ ad omnes dolores, sæpe mihi expertum, post debitã purgationẽ. ℞. Ex ossibus magnis mortuorũ hominum, concidantur frustatim, sine vt excandescant in igne, ignita pone in cassula aut olla in qua sit oleũ commune antiquissimum, & ea extingue, & quamprimum inieceris frustum in ollã olei, mox illico operculo claude, vt vidimus in oleo philosophorum. Hæc ossa aliquot horis imbibita contũde per se (absque illo oleo quod superfuit in olla) & pone in cornutam, & destilla vt oleum philosophorum, serua ac vtere. Res magna est ad omnes dolores iuncturarum.

Oleum ex ossibus ad epilepsiam. ℞. Ossa suturæ lambdoidis hominum mortuorum: pone ad calcinãdum donec rubescant: deinde extinguantur in oleo, tum triturentur, vt dictum est de ossibus superioribus: hoc est medicamentum optimum, vngendo locum idoneum.

Oleum de ossibus hominis per descensum, ad podagram maximè valet.

Oleum

Oleum extractum de excrementis puero rum ad tineam valet: Destilla bis in alembico vitreo excremēta puerorū, & ex eo oleo, quod inde extrahitur calido, frices affectam partem, si prius pilos raseris, atque locū affectum laueris lixiuio, in hunc modum confecto. ℞. Cineris ex sarmētis quantitatē decētem, pro quantitate aquæ quā cœperis, atq; illū inuoluas linteo, & permittas madefieri in ea aqua diem integrum cum dimidio, & simul iniicias cum ea aqua, spicarū siliginea rum M.j. postea illa aqua, siue lixiuio laues affectum locum, singulis diebus semel, deinde siccari sinas, quo facto vnges vt dictum est.

Oleum ex stercore hominis, curat cancrum, & mortificat fistulam. De facultatibus aquæ è stercore hominis, vide inter aquas ex animalibus. pag: 82: 83./

Oleum siue pinguedo, ex ansere, contra artheticam frigidam, & guttam, credo etiam valere contra extenuationem membrorum. Anser antiquus repleatur sanguine porcorum, sepo ouino, pice, lardo, vel communi pinguedine, ana ℥ ij. thuris ℥ iij. ceræ modicum, assetur, & quod destillat reserua, & cū eo sæpe vnge locum patientem. Eodem modo destillant pinguedinem catuli canis, infarcti baccis iuniperi, &c.

Oleum ſeu liquor deſtillatus ex taxo per deſcenſum, ad membra contracta ex neruorum retractione, è Germanico: Accipe taxum, cui corium detrahe, abſciſsóque capite & pedibus, & reiectis interioribus, in ollam inferius perforatam pone, quam alteri ollæ impones. Ollam inferiorem in terram abſcondas, & altera impoſita olla, vtramque optimè claude in commiſſura, ne quid tranſpiret, ídque facias etiam parte ſuperiore ollæ ſuperioris. Quo facto, ignis fiat ex carbonibus circumcirca, ita vt pinguedo omnis ex ſuperiori olla in inferiorem deſtillet: vbi totum deſtillarit, quod coniecturare licet, pinguedine illa membra inunge.

Oleum mirabile, contra omnem paralyſim & extenuationem, è caſtoreo. Recipe caſtoreum, ponatur in aquam vitæ fortiſsimam, putrefiat, poſt deſtilla lento igne, cum quo fiat inunctio partium.

Ad extenuationem membri (reſoluti) deſtilla pedes vel pinguedinem, & hepar vituli recentis, cum ſaluiæ manipulis v. & piperis ℥ j. vnge.

Oleum ex ouis deſtillatum mirabile, & expertum ad multa authoris Incerti. ℞. Vitellos ouorum per decoctionem induratorum, numero quindecim, terãtur digitis vel manib

manibus, cum ℥ j. pyrethri pulueriſati, & ſimul in vitro deſtillentur, primò quidem lento, poſtea verò, hoc eſt, ad vltimũ, forti igne, vt omnis liquor extrahatur. Quo facto, accipe thuris albi, caſtorei, ladani, ana ℥ ß. pulueriſentur omnia, & commiſceantur cum oleo iam extracto, & quater rurſus deſtillentur, ſemper oleũ rurſus pulueribus affundendo: ignis primæ & ſecundæ deſtillationis, minimè ſit fortis, & tandem in vitro diligenter obturato, ſerua. Eſt enim ſecretum magnum, & res probata, ad ea quæ ſequuntur, Oculorum ſanat vitia, ſi gutta vna fuerit inſtillata. Mortificat & curat inunctione fiſtulas. Cancrum ſanat, & vlcera difficilis conſolidationis, quęue alioquin nullis remediis vinci poſſunt. Ficus quoque extirpat. Puncturas quarumlibet partium aufert, & curat. Tineam ſanat, ſi pili abradantur primò, deinde linteo fricetur cutis, & tandem oleo pars inungatur. Apoplexiæ prodeſt, & præcipuè podagræ, ſi quatuor diebus bis in die vngantur. Ignis combuſtionem quoque inunctio citò ſanat, & lupum morbum curat.

Oleum de ouis. Recipe oua ſex, bulliant in aqua ad duritiem, decortica & aufer album. Vitellos manibus confricatos, pone in ſartagine, & coque vertendo ſubinde, vol-

uendóque paulatim cum cochleari, donec incipiant ita liquefcere, vt iam in chylum conuertantur æquabilem, inftar pultis alicuius: maneat autem materia, adhuc flaui coloris. Cum ita apparuerit, infunde in linteum, ídque circumuoluens & torquens vtrinque, exprime, & habebis liquorem, fiue oleum flauum, quo inunguntur aduftiones.

Alii, vbi vitelli fic in patella cocti, ad chylum illum peruenerunt, amplius adhuc coquunt, donec ficcari & denigrari occipiant. paulo poft enim quam ficcari denigratíque fuerint, iterum liquefcunt, & copiofum de fe humorem, nigrum, & ex aduftione graueolentem remittunt. Tum cochleari quæ in fartagine funt, craſsiufcula comprimunt, vt oleum & humor omnis, inclinata fartagine, in alterum latus defluat & colligatur.

Oleum rubeum ex vitellis ouorum, contra podagram frigidam ex libro Italico manufcripto. Recipe feptuaginta vitellos ouorum coctorũ, de quibus extrahitur oleum, ifto modo: ponantur in patella ferrea, fuper ignem, & cum cochleari volue benè, & tandiu affentur ibi, donec benè liquefiant, poftea pone in facculum de panno lineo, qui infufus in aqua, cum expreſſorio exprimatur, & oleum extillabit. Cum hoc oleó permifce pyrethri, caftorei, mafticis, & ladani,

ana

ana ℥ j. hoc totum pone in alembico vitreo, more ſolito ſuper ignem ad deſtillandum, benè clauſis iuncturis ne reſpirent: & quod deſtillabit, reduc ter ſuper fæces, & de iſto oleo vnge locum doloroſum, & ſanabitur: hócque eſt probatiſsimum.

Succus ſiue liquor, ex ouis per decoctionem induratis, expreſſus, auribus inſtillatus, ad aurium tinnitum valde prodeſt. Oleum ouorum bibitum ante cibum, ebrietatem arcet, vtcunque ſtrenuè bibas. Si dolor vrgeat, ex inciſione alicuius membri, curatur oleo de vitellis ouorum, cum axungia anſeris incorporato, ad formam vnguenti, & impoſitum mirabiliter dolorem remittit, & ſomnum inducit. Mitigat etiam dolorem penis, inunctum. Vſus eius quoque eſt in Alchymicis operibus. fixat enim aliqua medicamina.

Cortices ouorum mundatorum, à pellicula interiori, à quibus pulli exierint, triti ſubtiliter, & drachmæ pondere ſi bibantur cum aqua ſaxifragiæ, vrinam prouocant, Leonellus.

E melle extrahitur quinta eſſentia deſtillatoria arte, quæ mirabiles & ſtupendos multos effectus præbet: fit autem ad hunc modum. Accipiuntur mellis ℔ ij. (ſit autem neceſſe eſt mel, clariſsimum, boni ſaporis,

ris,& in optima regione collectum) infunditur in bociam capacem, vt ex quinque quatuor partes restent vacuæ, eáque sit diligentissimè lutata, cum capitello & recipiente. Succendatur ignis tantisper, quoad fumi aliquot, aut vapores albi apparuerint, qui in aquam conuertuntur, admotis petiis, aqua frigida madefactis, & impositis capitello, & recipienti. Aqua destillans rufa est instar sanguinis. Post perfectam destillationem, ponatur aqua in vitro optimè obturato, ibíque relinquatur, quoad aqua clarissima fuerit facta, & coloris rubini. Tum rursus in balneo est destillanda, sexies aut septies, vt colorem rubrum exuat, & auri colorem induat: odorem verò acquirat suauissimum & fragrantissimum. Hæc quinta essentia, aurum dissoluit, facitque potabile, & omnes alios lapides intinctos. Si cui datæ fuerint duæ vel tres drachmæ, qui in extremis fuerit, reducit eum ad sese. Si ea abluantur aut madefiant vulnera, aut alia eiusdem generis sanantur, similiter valet tussi, catarrho, & splenis morbis. Si vicies in balneo fuerit destillata cum argento fino, visum cæcis restituet. Exhibui paralytico quadraginta sex diebus, & sic fuit restitutus. Corpora à putredine seruat. Quibus per os exhibui, ita exhibui, ne à quoquam animaduerteretur,

& ar

& arbitrati ſunt me incantationibus vſum fuiſſe.

Oleum ex melle, ad capillos flauo colore tingendos. Recipe mellis ℔ j. impone farinæ frumenti manipulum j. deſtilla, & extrahe aquam ab oleo, deinde miſceantur ſimul aqua & oleum in ampulla, & eo pectinentur crines.

Aqua ſeu liquor prohibens calculi generationem, Recipe mellis recentis ℔ ij. terebinthinæ Venetæ ℔ j miſce, deſtillentur lento igne, capiat vncias ij. (fortè drach ij.) pro doſi mane.

Liquor ſiue aqua ex melle, per deſtillationem extracta, ad faciendum capillos flauos, citrinos & aureos. Recipe ſalis petræ, & mellis, ana miſceantur, & deſtilla per campanam, & cum illa aqua pectinentur capilli. Facta autem poſtea lotione, caue ne tangat cutem, vel carnem.

Oleum ex cera pingui, per chymiam extractum, ad emolliendas durities præſtantiſſimum eſt: maximè enim penetrat, emollit ac diſcutit, nec vulgare medicamentum eſt ad cicatrices pulchras reddēdas, modò poſt aliquot dies à vulneris conſolidatione eo vtaris, ne noua fiat inflammatio. Oleum hoc ſic paratur. Nouam cerā ſumes (virgineam Geſnerus accipiendam cenſet) & quàm maximè

ximè pinguẽ, quam in vaſe aliquo igne modico colliquabis, & eam in vino ſæpius manibus cõprimendo lauabis, hanc rurſus colliquabis, & in eam tegularum vel coctorum laterum fruſta calefacta & ignita, quæ cerã 5 illã abſorbeant, proiicies: fruſta deinde hæc in vas (quod bociam flexam appellant) optimè luto ſapiẽtiæ obductum ponatur, igníq; vas admoueatur, cui vas alterum, quod ſtillas recipiat, ſupponatur: prius aqua egredie- 10 tur, vltimò tandem puriſsimum oleum ſtillabit, quo ad emollienda membra vti poteris, Bartholomæus Maggius de Cura ſclopetorum. Ego Patauij quondam à quodam fumido chymiſta didiceram, arenam optimè 5 lotam, ſiccatam, & cribratam cum diſſoluta cera commiſcere, quæ ceræ aſcenſum prohiberet. Sunt quidam, qui ceræ & etiam aliis reſinis deſtillandis, vitrum contuſum & puluériſatum, eadem de cauſa permiſceant, verùm ab eo abſtinendum cenſerem, quòd oleis deſtillatis alienum quendam & ingratũ odorem communicet, propter ſalem alkali. Aiunt inter deſtillandum crepitus edere, tanquam vas ſit rumpendum. Oleum de cera miracula facit in doloribus ſedandis, vt podagræ & arthritidis. Summum certè eſt remedium & temperatiſsimum oleum, quare etiã in vulneribus & vlceribus eſt laudatũ.

Oleum

Oleum de cera ſanat crepaturas & fiſſuras labiorum, rimas & corroſiones papillarum in mammillis mulierũ, ex lib. quodam manuſcripto Italico. ℞. Olei de cera noua 5 deſtillati per alembicum vitreum, eo penitus modo quo thuris oleum deſtillatur, & hoc oleo rimas inungas labiorum & papillarum in mammillis, & ſubitò ſanantur: & nihil impedit etiam noctu puerum lactare. dolo-10 rem enim tollit.

Oleum de ranis vtile podagricis, artheticis & membris μαρασμώδεσι, cuius deſcriptionem à Georgio Pictorio accepit Geſnerus. ℞. Olei oliuarum ℔ j. ranarum fluuia-5 lium numero iiij. infundantur ranæ viuæ in oleum, donec moriantur, hinc in noua olla incruſtata, coquantur lento igne, benè tecta, vſque ad carnium ab oſsibus diſſolutionem. Poſt accipiantur ranæ ex oleo, & in mortario confringantur, & inde iterum in oleum mittantur, & lento igne bulliant, vnica ebullitione, deponantur ab igne, & fiat colatura, vt oleum ab omnibus fæcibus fiat mundum, cui adde terebinthinæ ℥ iiij. lotæ & claræ, ad ignem fiat bona mixtura abſque aliqua decoctione. Hoc oleum pretioſum eſt ſupra modum. De aqua ex ranarum cruribus, vide inter aquas ex animalibus.

Contra

Contra ſcroſulas oleum ex ſerpente rubro. ℞. Serpentē rubrum, detruncato illi caudam & caput, reliquū corporis impone ollæ perforatæ foraminibus multis. Hanc ollam alteri ollæ impone, ſecundā verò, in aquam feruentem, vbi tandiu decoquatur, donec tibi videatur, quod oleum ex ſerpēte in ollam ſubiectam deſtillarit, & ipſe ſerpens ſit conſumptus. De hac pinguedine, & puluere radicis capparorum ſimul mixtis, inungantur ſcroſulæ octo diebus, & ſanantur.

Oleum ſcorpionum deſtillatum contra venena, ex lib. quodam manuſcripto. ℞. Olei antiqui quantum vis, & pone in eo de ſcorpionibus, menſe Iulio collectis, quot habere poteris: quibus adiunge diptamni albi, foliorum abſinthij, betonicæ, verbenæ, & roriſmarini, ſtent omnia per plures dies ſimul in infuſione, poſtea in alembico deſtilla, & deſtillatum ſerua.

Oleum ex formicarum ouis, & herba vrtica ſimul deſtillatis, inunctum renibus, & veſicæ, vrinam prouocat, Leonellus.

De oleo antimonij, & quæ ex eo præparantur, vitro dicto, ſeu gemma, & puluere.

STimmi, ſiue ſtibiū, recentioribus: Chymiſtis & Seplaſiariis, antimonium, nunc vulgò

vulgò magna experientia celebrari, atq; miris laudibus extolli solet. Parantur autem ex eo tria remediorum genera, quibus vel intra corpus exhibita, vel foris admota miracula faciunt: Oleum siue quinta essentia, Puluis, & Vitrum iis dictum.

De oleo antimonij.

CONfectio olei ex Antimonio, quam ab amico quodam accepi, talis est. ℞. Antimonij crudi, tartari crudi, ana ℔ ß. contundantur hæc simul in mortario, vel super lapide, postea immittantur in ollam, prius benè vitro obductam, quæ operculo & luto exactè occludatur, & figulo tradatur, vt vnà cum ollis, quando eas coquit, in fornace vrat. Per hanc vstionem fit pasta, in nigro rufescens, conglobata, friabilis, quæ postquam olla refrigerata est, & olla aperta, eximatur, contundatur & conteratur rursus in tenuem pollinem, postea mittatur rursus in ollam vitro obductam, & superaffundatur acetũ destillatum, vt altitudine duorum digitorum transcendat acetum, sic ponatur super fornace calefacta, vt acetum extrahat rubedinem, eáque tingatur. Stare autẽ super fornace oportet, per horas tres vel quatuor, postea acetum effundatur in vitrum destillatorium, & aliud acetum affundatur, idq; toties

V fiat

fiat(puto sexies vel octies) donec nō amplius tingatur acetū. Illud omne acetum effusum destillatur per alembicū, vt separetur acetū per destillationem, materia autem rubra maneat in fundo. Frangatur itaque vitrum, & eximatur quod adhæret omne, & inclusum sacculo confecto ex panno albo, suspendatur in cella, ibi guttatim extillabit oleum, quod excipiatur, supposito vitro. Atque hoc modo præparare solebat quidam Pomeranus.

z Fit quoque Antimonij oleum hoc modo, à quodam huius rei peritissimo viro, Gesnero communicato. Antimonium in tenuissimum puluerem redactum, ac cucurbitæ vitreæ impositum, aceto vini acerrimo, & destillato maceratur super leui ignis calore (ne scilicet vas crepet) tantisper, donec rubro colore acetum inficiatur. Coloratum in aliud vitrum transfunditur, nouúmq; fæcibus superaffunditur, donec rursum rufum colorem concipiat. Istæ autem transfusiones & additiones noui aceti super fæces, toties sunt repetendæ, donec nullam amplius rubedinem pulueres ex se emittant. Acetum verò collectum leui igne destillari debet, donec rubedo paulatim condensari incipiens, alembicum petere videatur. Tunc refrigerāda sunt vasa, ac liquor rubeus, quadraginta diebus fimo calido, macerari debet, donec perfe-

ctam olei formam acquirat. Illud sacchari instar, dulce affirmant, omnésque vulnerum dolores sedare, ac perfectè sanare dicitur: ac plures admirandas facultates in vlceribus contumacibus ac cancrosis præstare.

Aliud de Antimonio secretum, quod etiã ad album non mediocriter valet. ℞. Antimonij puluerizati ℥ xj. tartari calcinati ℥ viiij. misce, & impone in tigillum aurifabrorum, perlutetur diligenter, ac ponatur in fornacẽ per duas horas, & calcinetur benè, postea refrigescat, & aperto tigillo videbis totum hoc colore cinereo subobscuro, cũ maculis quibusdam flauis. Pistetur in mortario, & imponatur feruenti aquæ, & in sartagine ferrea decoquatur, post per filtrum destilletur, quomodo lixiuium destillatur. Prima aqua egrediens est rubra & turbida, quæ tandem rursus fæcibus affusa, destillabit clara. Hanc aquam in vitrea cucurbita in arena euapora, eo vsque quoad exiccetur, aut resoluatur. At hanc relictam materiam in arena destilla, primò quidem igne lento, postea fortiori, vsque dum spiritus antimonij cœperint ascendere, & cœperint quasi collum alembici deaurare. Tum inter se circuletur materia. Dicunt autem, quod si laminæ argenteæ huic imponantur, deaurantur, ita vt etiam lydio lapidi attritæ, aurum referant. Ego verò puto lon-

gè melius fore si prima aqua turbida colorata seorsim seruetur, ac noua fæcibus superfundatur. fortaſsis enim secunda & tertia plus rubedinis secum extraherent ex antimonio, quæ postea in vnum collectæ, suaui igne exhalare possent, vsque ad rubedinem oleaginosam.

4 Alius modus, quo quidam frequenter vtitur. Primò extrahatur rubedo Antimonij per acetum destillatum multis vicibus, vt suprà ostensum est, & fiat exhalatio aceti super leui calore, ac seruetur in fundo puluis rufus. Postea affundatur ei quinta essentia vini, stentque simul in circulatorio per quadraginta dies. Hoc tutiſsimè intra corpus vteris.

5 Alius modus eiusdem. Tartarũ ad albedinem calcinatum, fluat cum antimonio in tabella lapidea, postea hoc in puluerem redactum, in aqua calida dissoluatur: & ita inuenies rubedinem quandam aquę innatare, quæ colligenda est omnis, & in retorta aqua transeat primò, ac postea sequetur oleũ pulcherrimũ rubrum, id circuletur diebus quadraginta, & habebitur oleum antimonij optimum, minimè corrosiuum. Atq; hunc modum quicunq; intellexerit, charum habebit.

6 Aliud Antimonij oleum à Gallo Empirico. Accipe Antimonij ℔ ij. tartari, salis nitri, ana ℥ iij. cupri incisi ℔ j. omnia simul te-

xantur

rantur, postea pone in vas vitreum, non deuitreatum, & da sibi ignem magnum per horas tres. Postea permitte vt refrigeretur sua sponte, frange vas, & inuenies in fundo Mercurium antimonij à sulfure separatū, quem separabis à superiore: combure postea superficiem tandiu donec fiat impalpabilis, colorísq; rubri, tūc pone in alembicum vitreum benè lutatum, si prius in aceto fortissimo sit dissolutus. Destilla more aquæ fortis, & habebis oleum sanguini simile pretiosissimum. Nota, Mercurius ille ex antimonio extractus, est purissimum aurum: quod si tingere volueris, accipe olei antimonij ℥ j. æris vsti, viridis æris, ana ℥ iij. cinnabaris ℥ xv. vitrioli combusti ad rubedinem ℥ iiij. salis nitri ℥ v. prędicti auri albi ℔ iiij. pone in vas terreum benè lutatum, & da illi ignem in fornace venti per horas sex, & inuenies massam citrinā, quam pones ad cementum regale, postea ad capellam, & habebis purissimum aurum. Cementa autem regalia, faciunt aurifabri, & capellas quoque.

Alia non contemnenda olei antimonij descriptio, Gesnero cōmunicata à quodā expertissimo, harúmque rerum studiosissimo. ℞. Antimonij ℔ iij. aut iiij. dissoluatur in tigillo aurifabrorum, vt fluat. Postea infundatur in ollam testaceam inuitreatā aceti men-

ſura. Quo facto, & fuſo antimonio, magna cura & diligentia parum huius fuſi antimonij ſtillet in acetum (cauendum diligenter, ne vna vice nimium inſtillare permittas, quia rupto vaſe perderes oleum & operam) & exhalabit fumus rubeus, & acetum etiam colorabitur colore rubro inſtar ſanguinis. Per vices igitur & paulatim, nec niſi quaſi per guttas, totum antimonium ſic eſt inſtillandum. ✝ Eſt autem in bocia vitrea, id quod aceto ſupernatat ſeparandum ſemper, & toties quoties in tigillo funditur. Tum rurſus Antimonium in tigillo fundendum, vt prius, & ſiquidem liquatum fuerit, paulatim eſt in acetum inſtillandum vt prius, ídque eſt ſepties repetendum, vt facultas & rubedo extrahatur. Acetum conſumetur eo modo, ideóque eſt aliud affundendum (nam ſi olla aut nimium fuerit vacua, aut ſupra modum repleta diſsilit, proptereáque ab vtroque exceſſu eſt cauendum) ne vas rumpatur. Quod ſi ſepties fuerit repetitum, acetum rubrum in bocia diligenter perlutata, in cineribus deſtilletur, & acetum album tranſibit, oleum verò in fundo relinquetur. Quo ſic facto, aqua fontana oleum ita relictum perfundendum mediocriter, & rurſus deſtillandum, vt aceti ſapor ab oleo auferatur. Quod vbi bis factũ fuerit, hoc eſt, ſecũda vice aquam fontanam affuderis,

affuderis, ac poſtea per deſtillationem ſepa-
raueris, habebis antimonij oleum dulce &
bonum in cucurbitæ fundo. Verum hæc de-
ſtillandi forma ſcriptis non æquè,atque ocu-
5 lari inſpectione,deſcribi poteſt.

Eſt & hæc quoque non contemnenda ra- 8
tio faciẽdi oleum antimonij, quam, vt puto,
Theophraſtus Paracelſus pro ſecreto ha-
buit. Recipit antimonij ℔ ß. ſacchari can-
o di ℥ vj. fiat puluis ſubtilis, deſtilletur in a-
rena,aut balneo iuxta artem. Huius olei ac-
cipe ℥ j. aloës ſuccocitrini ℥ ß. ambræ ʒ ij.
croci ʒ iij reducantur ſucceſsiuè in maſſam,
fiant pillulæ paruæ, dentur tres cum conſer-
5 ua borraginis,ante acceſsionem febris, edu-
cetúrque ſudor ſi fieri poteſt.

Oleum antimonij Vlmæ,à quodam Me- 9
dico in cornuta ferrea ſicut etiam aqua for-
tis (ſeparationis) fieri ſolet, deſtillari audio,
o contuſo ſcilicet prius eo in puluerem tenuiſ-
ſimum, & permixta parua quantitate aquæ
vitæ. Sumitur tutò intra corpus ad ſananda
vlcera. Norimbergæ quoque oleum eiuſmo-
di habent pro chirurgis, quod illico carnem
5 ſuperfluam,vel putridam tollit illitum. Para-
tur autem ex antimonio, ſale gemmeo, &
ammoniaco. Aliud eſt oleum, quod propi-
nabat quidam (volunt tamen non oleũ iſtud
eſſe,ſed ablutionem quandam ceu lixiuium)

destillatum tamen puto. Alij dicunt parari id sicut vitrioli oleum, de quo vide Cœlum philosophorum, vbi parandi huiusmodi modus docetur, & hoc oleo Norimbergenses chirurgos vti frequenter audio.

Fit præterea ex eodem oleum quoddam, quod ratione rubedinis nominatur Sanguis stibij: quod oleum præstantissimum est ad vlcera serpētia, & maligna. siccat enim & aufert omnem malignitatem: conficitur autem oleũ hoc modo, ex Fallopio de Metallis seu fossilibus. Capiunt regulum antimonij, & vt intelligas, regulum vocatur antimoniũ quinque, vel sex vicibus eliquatum & refrigeratum. Capiunt enim stibium, eliquant, deinde sinunt vt refrigeretur, tum iterum eliquant, & refrigerant, & sic procedunt vsque ad quinque, vel sex vices, & stibium quod vltima vice refrigeratum & compactum remanet, appellant regulum. Accipiunt ergo regulum, & emolliunt supra marmor, affuso aceto stillatitio, & emollitum cum optimè fuerit, collocant in panno ex filtro, & affundunt acetum, donec totum antimoniũ fuerit dissolutum, & nihil in filtro remanserit, sed totum ex filtro in vas subiectum percolarit. Capiunt deinde colaturam, seu liquorem illum, & ponunt in alembicum, extrahúntq; liquorem: quo extracto remanet in fundo alembici

sub

ſubſtantia quædam veluti fæx rubra, quam accipiunt,& ponunt in panno,& appendunt in loco humido,& ſubiiciunt vas: fæx illa acta ab humiditate eliquatur,& illud quod eliquatur,eſt oleũ,quod vocatur Sanguis antimonij,medicamentum, vt dixi, optimum ad ſerpentia & maligna vlcera.

Oleum antimonii, quod flos eſt omnium metallorum, colore rubrum, vt rubinus(ſic enim Agyrta cõmendat)tutò ſumitur per os, triũ granorũ pondere:ſapore dulce eſt,leuiſſimè de acredine participans: ℥ iiij. æſtimat duobus coronatis. Vſum neſcit,id magno, vti refert,ſumptu primũ inuenit. Ego ipſe guſtaui,dulcedinem ſenſi, colorem ſanguineum ad rubedinem tendentem vidi:in aqua miſſa gutta eius vna atque altera,fundum petit. Ex literis ad Geſ.

Aliud oleum antimonij habet (quod ego nõ vidi)rufum,priori colore diſsimile, igneæ naturæ,cuius minima portio ſtatim veſicam excitat,& vrit, vt hinc eius vſus per os, etiam minima portione tutus nõ ſit,ob malignam & non ſatis correctam naturã (an de crudo?) Hoc oleum iniectum aquæ forti (ex vitriolo,alumine,ſale petræ)Mercurium tingit colore croceo. Hæc ex ipſo audiui, videre non licuit: æſtimat huius vnciam ſemis floreno vno. Ex literis Medici cuiuſdam ad Geſn.

Oleum ſeu quinta eſſentia antimonij, ex Leonhardo Fierauanti, dari poteſt ad morbos multos corporis interiores, per os, cum vino aut brodio, aut alia aliqua aqua, guttæ vnius tantùm quantitate: & extrinſecus quoque vlceribus malignis illitum, eadem fortiter mundificat. Sume aceti ter deſtillati & antimonij pulueriſati q. u. ponantur in bociam vitream, vt acetum operiat antimoniũ per tres digitos, commiſceantur probè, & in cineribus calidis decoquantur aliquantiſper, ad aceti nimirum rubificationem, tum quieſcat: vbi acetum fuerit clarificatum, effunde in vas peculiare vitreum, & fæcibus relictis nouum affunde, & vt ſupra fiat ebullitio, clarificatio & ſeparatio, quod toties eſt repetendum, donec acetum amplius non coloretur. Quo habito, fæces abiiciantur, acetum verò ſic coloratum omne in retorta lutata deſtilletur: & quando id, quod deſtillat mutatum fuerit ex albo & claro colore in rubrum, tum recipiens mutandum, & fortiori igne deſtillatio perficienda. Hæc erit quinta illa antimonij eſſentia, quæ in obſtructo vitro ſeruanda: mortificat vlcera putrida & maligna, ſi ea lauentur, &c.

De eodem Medicus quidam ita ſcribit: Oleum antimonij inuenio fieri, ſtibio trito ſubtiliſsimè, acetóque toties abluto, quoad

man

manum non inficiat, deinde ſublimato: hoc aiunt efficacißimè cancrum vlceratum ne ſerpat, cohibere: & ne cancer vlceretur, impedire.

Oleum antimonij à Chymiſtis ad tingendam Lunam ſic fit, vt ſcriptum reperimus in libro Alchymico veteri. ℞. Acetum tribus vicibus deſtillatum, in iſto ſolue ſalis artificioſi vnam partem, ſalis alkali partes duas, poſt ſolutionem deſtilla aquam fortem. Poſtea recipe antimonij q.u. eíq; affunde aquam prædictam, & deſtillato lento igne, poſt iterum ſuperfunde aquam, hócque fac quatuor vicibus. In fine vbi humiditas aſcenderit, & fumi albicantes apparuerint, tum fortificato ignem fortiter, & habebis verum oleum antimonij. De hoc oleo recipe partes tres, olei ſolis partem vnam, olei Mercurij partem vnam: pone ad fixandum, tingit Lunam, Mercurium, & Iouem præparatum in Solem firmißimum.

De antimonij præparatione, quod vitri inſtar pellucet, & nonnulla de eiuſdem puluere.

VLmenſis quidam elegit ſtibium, longis ſtriis præditū, quæ quo fuerint longio

giores,eo etiam meliores,& partem ſuperio rem ceu ſpumam eius aufert. poſt per dies 10. aut 14. ſtibium terit in lapide cum aceto per diem ſemper: noctu verò ſemper reſiccat, poſtridie ſemper rurſus terit.

2 Gemmam antimonij hyacinthi inſtar perſpicuam, tali modo conficiunt. Stibij pulue- rem cacabo fictili impoſitum, alio cacabo contegunt, ac luto muniunt & ſiccant. Igni deinde cacabos ſuperponunt, & poſtmodum contegunt, donec pulueres liqueſcant & confluant: hanc maſſam rurſus exemptam, tritámque, ſecundò & tertiò igni mandant, ac ſic tertia vice ſuper tabulam marmoream, maſſam liquidam affundunt, quæ citò conſiſtit, ac inſtar gemmæ ſeu vitri, pellucet. Aſſatur ſeu calcinatur binis vicibus, tertia liquatur & effunditur.

3 Antimonij præparatio alia, non multum diſsimilis ab ea, quam Matthiolus in ſecunda editione ſui Diſcoridis præſcripſit, niſi quod ille adiicit etiam alia quædam, hic nihil omnino antimonio admiſcet. ℞. Antimonium crudum, id contere ſuper lapide minutiſsimè, cõtritum immitte in fictile paruum, non obductũ vitro, atq; admoue ad ignem lentum, vt ita mundificetur, ac agitetur continuè cum ſpatula ferrea, donec incipiat veluti conglobari, tum remoueatur, & rurſus

ſuper

ſuper lapide, vt ante comminuatur, iterúmque igni admoueatur, fiátque hoc per tot vices, donec puluis cineris ſubalbidi formam adipiſcatur, puto decies, vel duodecies, vel amplius. Poſtea immittatur in fictile, quali vtuntur aurifabri, & cooperiatur, ínque copioſum ignem immittatur, atque obruatur ita, vt carbones trium digitorum altitudine excedant ipſum fictile: ita liquabitur, & coquetur ſufficienter, intra dimidiæ horæ ſpacium: poſtea eximatur, & in pelui aurichalcea tenuiter diffundatur, & refrigeretur, & habebis quod voles.

Antimonij præparatio quædam, quam nonnulli pro maximo ſecreto abſcondunt, hanc miſit deſcriptionem inſignis medicus, & ſingularis Geſneri amicus. Poſtquam calcinatum eſt ſtibium, toties funditur, quoties poteſt liquefieri, in tabula lapidea. Liqueſcit autem dum ei aliquid impuri ineſt. Ideóque ſemper ſpuma detrahenda. Ac dum poſtremò liqueſcit, parum de ſpuma iniiciendum, eáq; pars cui inhæſerit ſpuma, quaſi nebula abiicienda. Eſt autem rectè præparatum planè perlucidum atq; tranſparens, ferè ſine omni macula, referens hyacinthum, qui ad croceum magis colorem, quàm ad rubeum atque nigricantem accedit. Ac quo palleſcit magis, eò melius eſt, dummodo ſit purum, abſque

abſque vlla nebula vel macula nigra.

Antimonium vt vitri inſtar tranſluceat & rubeſcat, ab inſigni medico tanquam ſecretum Geſnero communicatum. Primò recipe antimonij minutim triti, (ſuper lapide, aut mamore) quantum voles: id pone in ollam nouam non vitreatam, quam in ignem mediocrem impones, ita vt ſuper latus iaceat, ſicuti figuli plumbum vrunt, & ſubinde agitato ſpatula. Vbi primum verò fumare cœperit (à fumo autem ceu veneno cauebis, ſi ſapis) effundito in marmor, & tere donec refrigeretur. Tum rurſus in ollam impone, agitando vt prius, & cum fumare incipit, effuſum terito, vt prius. Hoc repetito, donec incipiat leucophæi coloris fieri: alioquin enim vitrum nigreſcit, perficitur autem ferè decima repetitione. Tum recipe antimonij crudi vnciam ſemis, liqueſcat ad ignem fortem, & antimonij leucophæi vſti, tritique, vt dictum eſt, vncias quatuor: eas paulatim in crucibulum immittas ad antimonij fuſi ſemunciam, donec totum immiſeris, & ita ſimul liquari ſinito: cúmque modico tempore colliquauerit, effundas in lapidem læuem ac frigidum. Refrigeratum rurſus liquato, ídque repetito, donec ceu ignei coloris vitrum, rubini inſtar, ſplendeat. Quod ſi præſcriptum hoc diligenter ſequaris,

tis,non falleris,mihi crede.

Antimonij ſic præparati grana pauca (quinque aut ſex)miſcent cum ſucci ellebori nigri artificioſe extracti ſcrupulò vno, vel amplius, & formant pillulas, quas pillulas vitæ vocant, & mirè prædicant. Et ne quid deſiderent lectores,etiam ſucci huius præparationem,haud grauatè huc aſcribam,vt intelligant omnes nihil me habere, quod poſteritati inuideam,nihílq; à Geſnero accepiſſe,quod bona fide in communis reipublicæ literariæ gratiam & fauorem, non ſim redditurus. Itaq; ellebori ſuccus ſic extrahitur. Ellebori nigri ℔ j. maceratur in aqua calida aliquot horis:tum ea abiecta,affundatur alia recens aqua,ídq; repetatur quater aut quinquies,& demum illa aqua,quę non amplius amara eſt,decoquatur ad conſiſtentiam mellis. Circa medium decoctionis, adde ſucci halicacabi depurati ℥ ij. ß. ſub finem verò, aniſi, cinnamomi,ana ℥ j.fœniculi ℥ ß.florũ nympheæ ℥ ij.(vbi conſiderandum, an hæc non in ſubſtantia ingredi debeant:ſed potius in vltima infuſione ellebori poni, & ſimul colari, vt poſtea aqua ſola decoquatur ad conſumptionem) poſtremò addatur modicum maſtiches,aut ſaltem in formatione pillularum. Aluus ter aut quater nulla moleſtia ſubducitur, & per multos etiam poſt dies

ſatis

ſatis lubrica manet. Quidam pro vna doſi harum, petebat talerum ſibi dari.

Antimonij præparandi modum, quem à quodam artifice, qui id præparabat domi ſuæ, didicerat, ſic obiter & breuiter annotatum, in charta reliquit. Stimmeos emi ℥ iiij. & ß. hoc eſt, quartarium vnum, pro ſolido noſtrate, id cõtritum & cribratũ in tigillo liquauimus (impoſito tigilli orificio, carbone ignito magno, qui illabi nequiret) ſupra carbones in foco: & cum refrigeratũ deinde fuiſſet, obſeruauimus num quis ineſſet regulus ſic enim vocant ſtannum, aut potius ſtanno ſimile quiddã (ſui omnino generis) quod vt plerunq; in antimonio ſeparato ſubſidit, & facilè dignoſcitur: qui niſi remoueatur, non ſinit antimonium, cum funditur clarum (diaphanum) fieri: ſed nullum inuenimus in hoc ſtimmi: quod ſi præſciuiſſemus, non opus fuiſſet liquari. Rurſus igitur iam nigrum hoc tritum, impoſuimus in patellam fictilem de optima terra factam, nouam, & nũquam madidatam, ſuper mediocri pruna, ad calcinandum, ad quam rem opus eſt ferè ſeſquidie, ſpatula ferrea lata, tum ſemper agitari debet (quidam, vt puto, in patella ferrea calcinãt, ſed putabat colorem minus clarum fore à ferro) interim ſemper exhalat odor ſulfuris peſſimus (quo aiebat ſępe quidem dum

faceret

faceret, ſibi doluiſſe caput, non aliud ſympto ma ſequutum.) Satis tandem calcinatum intelligetur, cum odorem (ſulfuris) nullum amplius reddit, & colore cinerem refert, nec poteſt calcinando aduri Fictile tandem videtur igniri, & licet rimam agat (ſicut fecit hoc noſtrum) durare tamen adhuc poteſt, vſque ad finem operis, niſi rima maior fuerit. Poſtea teritur in pila rurſus, ac in tigillum imponitur ad ſpatium horæ ferè, & ignitur per mediã ferè horã, inde paulatim ignis imminuitur, vt ſi quid alieni adhuc ineſt, auferatur aut auolet. Tigillum tamen teſta aliqua tegitur, vt citius igniatur. Deinde cum refrixerit, additur ℥ j. chryſocollæ, cúmq; ea trita in mortario miſcetur, & in tigillum imponitur hoc totum, vt liquetur, ferro vtere oblongo. periculum enim aiebat imminere, in contingendo materiam, qualis nam eſſet. Fuſio autem, ſeu eliquatio, per quam difficulter fit primo (per horam enim ferè in foco aut amplius, cum magnis carbonibus vndique circumpoſitis, & magno folle, inflando ſubinde. crucibulo ſemper ignito apparente, vix tandem liquabatur) verum vbi fuerit liquata, ſuper marmore aut lapide plano, funditur, ſecundum longitudinem ceu per fila craſsiuſcula continua. Lapidis color, qua tangitur albeſcit. Secunda liquatio &

reliquæ deinceps, citius ſuccedunt. A prima fuſione, ſtatim incipiebat tranſparere in giluo obſcuro: nec poſtea ſexies liquatum, in colore multum profecit, manſit ferè in eodem. Cum fuſa materia refrigerata eſt, iterum teritur in mortario & liquatur.

Aliter ſtibii quantū ſatis eſt, tere ac in ſubtiliſsimum puluerē redigito. Laua primum frigida fontana, vſquedum ea à lotione maneat limpida, rurſum roſacea & cardui benedicti aquis laua, quas imbibat. Tum exceptus hic puluis inſoletur, quoad coierit in grumos, denuò in ſubtiliſsimum puluerem redigito, tum crucibulo indito. Liqueſcat moderato igne: cum primum luteus & arſenici colore vapor cœperit exhalare, ſpumęq́; purpureę in ſummo labro intumeſcēt, ignē augeto, atq; ſalis nitri, vrina hominis rufi diſſoluti, vnà cum hydrargyri (ſaliua ſeu ſputo eiuſdem hominis, quoad fieri poterit fixi) ana (an partes æquales?) ſpectata quātitate totius, indito eodem, atque miſceto, agitando rudicula ferrea, aut chalybea, donec exhalarint penè vapores virides & lutei. Eius viſcoſitatem & pertinaciam glutinoſam, ſic correxeris, & quod alioquin non verè liquidum erat, ſed tantum intabuerat, inſtar glutinis fluxile reddideris. E regione crucibuli, lapidē marmoreū pones, & inter agitandum

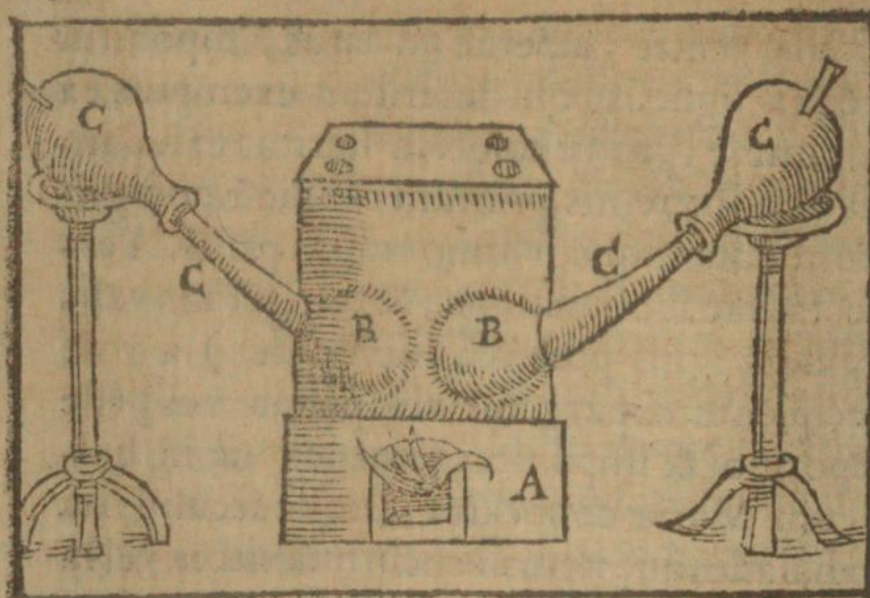
dum ſenſim rudicula in gyrum, ſpatula latio re liquidum metallum, ſuper marmoream planiciem egerito: vbi opus eſt induſtria. Nam ſummas partes & ſpumeas longiuſcu-lè, medias propius, infimas & fæculentiores proximè cum ſpatula egerito, id quod con-tinuis ductibus, ne miſceantur ſummæ, aut infimæ mediis, quas (medias ſcilicet: nã eas ceu meliores videtur probare) oportet dili-genter excipere, educẽdo donec totum de-pleueris. Quid autem & quatenus excernẽ-dum ſit, ſatis oſtendent, tum tinnitus, tum ſplendor argenteus mediarum partium. In-ter agitandum porro & egerendum, ne fu-mus virulẽtus, ſiccúſq; ſpiritus ingruat in os & nares, cauendum eſt, quippe paulò minus quàm lethalis eſt: ſunt qui veſicam porcinã vultui obtendant. Nunc quicquid erit puriſ-ſimi & notæ illius (tinnientis ſcilicet & ſplen didi) in ampullam ponito, & aqua ardenti ſexies rectificata totũ operito, ac deſtillato, (an per retortam?) aqua rubea primũ ema-nabit, hanc ſepone & aliud receptaculum ſubdito, quod effluxerit excipito. Poſtremo hyeme aut tempore frigidiore (vt coëat me lius nimirum) in ſtabuli ſolo, ſcrobẽ duum pedum altitudine fodito, area quoquouer-ſum trium pedum, eius ſolum carbonibus accenſis & baccis laurinis purgato, tum fi-

mum equinum mediocriter humidum, altum pedem ſterne. Ibi ampullam condas (in qua nimirum ſit liquor, qui priore deſtillatione effluxit) & operias, (illius fiſtula, quæ immiſſa erit in receptaculum luto philoſophico diligẽter obturata) & quarta quoque die aperias, & recens fimum mittes. Quandiu iam amplius nihil effluxerit, habes liquorem denſum & ambræ colorem pre ſe ferentem. Hunc effunde ſuper cryſtallinas & argenteas laminas, & cœlo ſereno atque frigido, aquilone flante, pone ſub dio, vt glaceſcat, (erit quale vidimus) demum fudimus pauculo calore, inſtar gummi liqueſcit: ad deploratos cancros, paralyſim, apoplexiam, arthritidem illinunt: ſi intro, terunt grana ij. aut ad ſummum tria. Audio eum dediſſe peſte infecto, non miſſo ſanguine, qui paulò poſt obierit: item alteri, qui ſanguine miſſo euaſerit.

Qualiter ſpiritus rubeus eliciatur ex antimonio, ſecretum maximum inſignis cuiuſdam Chirurgi. Recipe antimonii puri ℔ ij. aut tres: exiccetur & redigatur in puluerem, comminutum imponatur cucurbitæ fictili, cui ſubiiciatur ignis primo lentus xx. horarum ſpacio: deinde fiat ignis paulò intẽſior, poſtea concitatior vſq; ad finem triginta & ſex horarum. In receptaculi, ſeu cucurbitæ,

fictilis

fictilis ventre, supernè ad latus, imponitur codex ligneus, qui interdum exemptus ex foramine, prodit colorem spiritus exhalantis & adhærentis, primum candidũ, post gilluum flauúmque, vltimo rufum planè. Perfecta hac sublimatione, & refrigeratis vasis (puluis ignis potentia sublimatus) à vase recipiente expurgatur vel penna vel pede leporino, & imponitur retortæ, quæ in balneum Mariæ collocatur, fitque secundaria exhalatio, quę item in cucurbita vitrea vel lapidea excipitur. Eo modo habebitur puluis totus sanguineus. Receptacula in quæ spiritus seu fumus antimonii exhalat, semper linteolis frigida madefactis refrigeranda sunt. Nam receptacula frigefacta fumum antimonii tanto citius ad se alliciunt. Receptaculorum ventres sursum collocandi sunt, ora in quæ cucurbitæ inseruntur, infernè collocanda. Cucurbitæ in quam comminutum antimonium sublimandum ponitur, luto munire oportet. Sed cucurbitæ recipientes ex luto ignem perferente formari debent. Collum eorum sit oblongum, brachii longitudine: venter largus ideò, ne spiritibus distentus rumpatur. Sit tamen collum adeò largum vt manus cum cubito intromitti & eximi facilè poſsit, prout hæc apposita figura ostendit.

A. *Furnus est, & locus ignis, pro antimonij præparatione ad remedia, meliore modo quã Matthiolus habet.*

B. B. *Cucurbita antimonium comminutum continens, formata è bona argilla.*

C. *Cucurbitæ collum sursum tendens, & fumum seu spiritum antimonij in vasa recipientia deferens. Sunt autem eleuata sursum & firmata super aliqua tabula, vel scamno. In quibus codex apparet, quo exempto iudicium sumitur, qualiter ignis sit moderandus, intendendus vel remittendus. Est autem codex epistomij loco, vt aperiri poßint, & inspici sublimati antimonij color, &c.*

Talis deinde puluis exigua quantitate (dosim enim perfectam ignoro) in pleuresi,

obstr

obſtructionibúſque pectoris, pituita, morbo gallico, cum aquis appropriatis, &c. exhiberi ſolet Sunt qui ſcabie Gallica infectum, tridui vel quatridui ſpacio, curari poſſe affirmant hoc modo. Patiẽtem dolio includunt, (vt caput ſolum promineat) ſcabello perforato inſidentem, cui maſſam ferri ignitam leuiter ſubiiciunt, ac prædictum puluerem ſuperſpergunt, vt fumus eius totum corpus ambiat, infernáſque partes ſubintret, iubéntque patientem tribus horis ita ſudare, ſi ferre poſsit: ſed ſi nequeat, crebrius hunc ſudorem repetere. Ita omnem luem hoc fumo tot dierũ ſpacio tolli, quotquot huic ſudori operam dederit. Expertum autem ſe, mihi retulit nobilis quidam Thuringus equitum magiſter, &c.

Stimmi liquatur in crucibulo maiuſculo, & ſuper ignẽ tenetur, horis aliquot (x. fortè, non expreſsit Geſnerus:) tunc ſinitur refrigerari: rurſus liquatur vt prius, & refrigeratur: id repetendũ puto ter, quater, nec opus teri (vt puto) ſuper marmore, & ſic vapor eius paulatim conſumitur, & color tandem mutatur in croceũ: ſícq; ſubtilis omnino & leuis puluis croceus fit, qui fortior eſt quàm vitrum ſeu gemma ſtibii. Satis eſt ij. vel iij. eius grana exhiberi. Puluis eſt gemma ſtibii trita, craſsiuſculus eſt, nec ita leuis & cro-

ceus: cuius grana vij. & plura dari poſſunt.

De antimonio præparato iudicium doctorum, déque eius vſu.

DE Antimonio præparato, quod inſtar vitri ſplendet, ſic quidã iudicat, ex literis ad Geſnerum. Antimonii præparati & rubri eſſentiam ad iudicium vocaui, & inuenio, vitrum hoc, non illud eſſe veterum Philoſophorum, de quo multa ſcribunt, quamuis ex eodem fiat, quia magis terreſtre & craſſarum partium eſt, ideóque licet aliquas vires & facultates eius experiamur, eas ipſas tamen, quas veteres ſuo illi vitro aſcribunt, minimè poſsidet Philoſophorum enim vitri quidem nomẽ obtinuit, ſed vitrum non eſt, quin potius ſaccharum quoddam naturale, & dulce, cryſtalli inſtar pellucidum, & frigore, vt glacies, coagulatur. Huius præparatio non eadem eſt, apud omnes, ideóque non eadem quoque facit. Quod ſi ratam huius & certam haberemus præparationem, theſaurus eſſet maximus.

De vſu Antimonii, vt ipſe eſt expertus, ſic Geſnerus ſcribit. Antimonium præparatum (vt Matthiolus docet) dedi anno 1563. 22. Ianuarii, melãcholico, qui manum ſibi conſciſcere

ſciſcere propoſuerat, iuueni carnoſo, nempe ℥ v. ferè, trita cum paucula conſerua roſarum, & vino in bolo: veſperi media tertia (cum iam tres aut quatuor dies, minimo cibo vſus, decūberet, & caput vix leuare poſſet niſi cum vertigine quadā, & dæmones ſe videre ſibi imaginaretur, timidus & anxius ſubinde, & Deum ſuſpiriis inuocans) hora vna poſt, iuſculo pingui dato, vomitus proceſsit, & aliquot deinde, ſimúlque ſedes: verum cum maxima moleſtia circa ventrem & cor, & cum ſummo capitis dolore, qualem ſe in vita nunquam expertum aiebat, (ſed augebat nimirum malum, latens in eo melancholia, & quod cum ſitis maxima eſſet inſequuta, nimium aquæ cum vino bibiſſet) cœnam detrectauit, nihil dormiuit: anxius ſubinde tota nocte, vomebat adhuc paulo poſt octauam. Dabam rob de rubo idæo, do ribes, de cotoneis. Roſas cum vino & aqua calefactas, præcordiis imponebam. Poſtridie mane datum ei, licet nolenti, iuſculum eſt, poſt quod dormiuit ad horam ferè, & meliuſculè habere cœpit. Appoſui etiam capiti (fronti) linteum malidum aqua lactucæ, roſarum, oleo roſ. & aceto: quod cum dudum facere iuſsiſſem neglexerāt. Oleum de vitriolo dediſſem, ni melius habuiſſet, & fortè nymphææ conſeruam, vel ſyrupum.

Eadem nocte dari iusseram aliquid theriacæ nouæ post mediam noctem, si vomitus non remitteret, aut non dormiret, sed nimis parum dederunt. Nota verò. Ego digitos tantum lambens dum miscerem medicamentum, duabus post horis, capitis dolorem quasi vertiginosum sensi, & plurimum sputi è ventriculo, cum aliquo inferioris ventris dolore, dextri præsertim, vomitum mihi prouocaui, absinthiatum bibi, melius habui. Antimonium illud pulchrum crocei coloris, & vitri aut gemmæ instar tranlucidum, fragile dentibus erat. In hospitali hîc, alteri cuidam insano dedit Gesnerus, stibii præparati, vitri instar lucentis, & nihil fumantis, grana vj. & cum vomiturus videretur, parum panis deglutiuit, sic descendit, nec nisi molestiam aliquam in ventre fecit. Sedes quatuor tantùm habuit. Postridie dicebat, sibi caput mirabiliter affectum fuisse. Item grana vj. stibii præparati opaci & fumantis parum, dedit Gesnerus hydropico, qui postea magnos præcordiorum dolores patiebatur, etiam postridie manente adhuc dolore, supra, infráque purgauit, modica tamen quantitate.

Scribit ad Gesnerum nobilis quidam, egregius antimonii præparator, se plus quam 400. hominibus cuiuscunq; sexus & ætatis, hoc

hoc ſuum antimonium exhibuiſſe, citra om nem nõ ſolum noxam, ſed feliciſsimo quoque ſucceſſu. Exhibuit Curiæ Rhœtorum quinque viris peſtilentiali febre correptis, quos ſanitati reſtituit. Is aſſerit præſentaneũ eſſe peſtis remedium: quibus verò offertur antimonium, iis neque ante eius aſſumptionem, neq; poſt, vena eſt ſecanda. Huius antimonij ſui miſerat partes aliquas, triplici coloris differentia inter ſe diſtantes, ex quibus quod rufo colore præditum fuerat, reliquis præferebat: propterea quod longiori in igne mora, vt colorem acquirat, virtus exhalat. Verum quod ita maiori igne coloratur, maiori quoque doſi eſt exhibendum. Exhibuit idem rubri antimonij, cuidam robuſti corporis viro, grana quinque: qui verò ſunt mediocris valetudinis, & mulieribus, offert grana quatuor. Debilitatis verò tria. Si verò validiſsima quis complexione fuerit, ſex grana tutò offerri poſſe, neque hanc doſim excedendam putat. Vbi neceſsitas vrget, qualibet diei parte exhiberi poteſt, media quinetiam nocte, dummodo cibus differatur ab eius aſſumptione per horas quinque aut ſex, & ante aſſumptionem per horas duas aut tres ieiunarit. Verum vbi neceſsitas non ita vrget, commodiſsimum exhibendi tempus fuerit, mane per horam vnam ante ſolis

te ſolis exortum. Exhibeo inquit hoc antimonium contra omnes febres, hydropem, icterum, dyſenteriam, mulierum melancholiam, catarrhos, capitis dolores, morbum gallicum ſingulariter, aluum aſtrictam, pectoris & ventriculi pituitam & repletionem, anhelitum fœtentem, venena, inſaniam & alios infinitos morbos. Hæc ille. Contra epilepſiam, Recipe pulueris antimonii, ſanguinis draconis, caſtorei, ana drachmas ij. miſce: fiat puluis ſubtilis, pueris etiam ſub lingua ponitur.

De eiuſdem vtendi modo, ſic etiam annotauit Geſnerus, ex aliorum ſententia. Præparati ſtimmeos doſis eſt in robuſtis, granorum quinque vel ſex pondere: in mediocribus verò trium vel quatuor, è ſaccharo violaceo vel roſarum. Pueris natis annos quatuor, quinque vel ſex, datur granum vnum & ſemis, in rob ebuli vel ſambuci. Aniculis granum j. cum lacte. Operatur autem intra horam, vel ſeſquihoram. Poteſt etiam grauidis citra noxam dari (de quo valde dubito.)

Qui ſumunt antimonium præparatum, ſumant ſtomacho ieiuno, & cibum poſt ſeptem vel octo oras demum guſtent: paulo verò poſt aſſumptionem, ius cicerum calidum bibant, in pauca quantitate. Cõtineant

ſe

ſe intra parietes per dies duos, & à potu quoque eo tempore ſibi temperent. Aliqui ſtibij tritiſsimi & calcinati tantum, cinere ſeu calce vtuntur eodem modo, ſed tutius videtur, vt aliquoties fundatur.

Morbis conuenit, primò quidem peſtilentiæ, & qui ea ſunt infecti, iis quam primum offeratur: quin etiam præſeruationis gratia ad purgandum exhibetur. Eſt prætereà ſingularis medicina, contra hauſta venena. Deinde competit iis, qui diuturno capitis dolore vexantur. Tertiò catarrhis ad pulmonem deſcendentibus. Quartò doloribus ventriculi, & eius debilitati. Quintò hydropiſi. Sextò aſthmati prodeſt, & difficultati anhelandi. Septimò paralyſi particulari. Octauò epilepſiæ. Nonò, febribus quartanis. Decimò melancholicis & delirantibus & inſanis. Vndecimò, quorum corpora ad elephantiaſim inclinant, & ſcabie mala affecti ſunt. Parant nonnulli ex ſtibio pillulas, ad hunc modum.

℞. Aloës ℥.ß. cinnamomi ʒ ß. caryophyllorũ ℈ ß. maſtiches ʒ ß. roſarum, liquiritiæ, ana ʒ ß miſce & fiat maſſa cum aqua roſarum. Accipe huius maſſæ iij. cicerum magnitudinem, & permiſce ei g̃. iij. ſtibij præparati, & cum aqua roſarum aut vino ſubigendo in pila, fac duas aut tres pillulas.

Secretum quoddam cuiusdam magistri in cura polypi, cum antimonio præparato: ℞. Pulueris antimonij præparati, fac tentam, quam inunge vnguento apposito, post inuolues tentam in dicto puluere, & impone in nasum super polypum: id quod pluries expertum est.

Post vsum antimonij, ad confortationem ventriculi, quidam his sequentibus medicamentis vti solent. ℞. Vini aromatici, Hippocraticum dicitur, partes duas, iulepi sequentis, partem vnam. In his simul mixtis, intinge panem tostum: cui asperge, pulueris electuarij trium santalorum, & tantillum mentæ & absinthij siccorum. Iulepus est talis. ℞. Partes tres aquæ vitæ extractæ per membranam madefactam oleo anisi, aut alio bene olenti, & per vaporem tantum balnei Mariæ destillatæ, aquæ rosaceæ partes duas. In aqua vitæ infundatur per noctem aliquid caryophyllorum, & misceantur, addendo saccharum. Galli solent offam, aut ius aliquod post antimonij vsum, exhibere, cum iam quis vomitum sentit, vt facilius vomat. Ex literis cuiusdam insignis Medici ad Dominum Gesnerum.

Quartanariis omnino tutò exhiberi testatur quidam empiricus, eiúsque iam aliquot propria experimenta refert. Hydropico ali-

quando

quando proprio affini, idem exhibuit, & magno successu. Tamen neque hunc quidem periculo caruisse initio, affirmat. Cuius cum causam requireremus, respondit, non satis paratum haberi posse antimonium.

In summa tutò antimonium sumitur, inquit quidam. hoc enim medicaměti genus, eam habet à natura facultatē, vt nullum benignum & vtilem in corpore humorem adoriatur, sed noxios tantum expellat, ídque aut per sudorem, cui, si quidem appareat, locus dandus est, aut per vomitum, aut per secessum.

Mirificè quidam Antimonij vsum extollunt, & superare omnia reliqua remedia, in iis qui pestilentia sunt infecti, putant: verum ego, inquit vir doctissimus in litteris ad D. Gesnerum, qui tam benè præparatum, quàm illi habent, habeo, in multis malè periculum factum scio. Nam illius vsu cor grauiter affligi, quod præcipuè in febribus pestilentibus adficitur, certum est.

De Antimonij vsu, sic alius quidam ad D. Gesnerum scribit. Aurum vitæ, & præparatione & vsu, per omnia respondet. Antimonium vsu, sed non præparatione, quod hyacinthum (non) referat, respondet. Nunc primum præparaui, ac præparationem eius quidam, vtpote perfectam, approbarunt.

Eorum itaque authoritate, & propria præparatione confiſus, cuidam ℥. iij. exhibui, poſt duas horas cum dimidia, ſexies vomitum, ter aluum mouere, nec vllum poſt ſe reliquere incommodum.

De Antimonio præparato, eiúſque vſu, ſic quidam alius doctus ad Geſnerum ſcribit. Mitto hic tibi vel minimum fruſtulum ſtibij præparati, prout D. Matthiolus ſuper Dioſcoridem docet, cuius inſignes enumerat vires, de quibus ſi certo conſtaret, quis obſecro me fœlicior eſſet? qui hoc pharmaco à diuturno illo meo & ſæuo morbo liberari poſſem, vt ibidem hiſtoriam cuiuſdam flatuoſi ita curati recitat. Puluerem huius ego hactenus plus quam viginti variis ægrotis exhibui, in quibus omnibus, primò quidem vomitum, deinde verò aluum, ſatis copioſè, & haud inclementer etiam (ſicut Matthiolus eo in loco aſſerit) concitauit. At quamuis quidam ex iis poſtea melius habuerunt, nullus tamen omnino à morbo liber euaſit. Ideò num ſæpius fortaſsis exhibendum ſit, iam ambigo. Nobiles noſtri valde commendant, cum in tam parua quãtitate ſumptum, tam egregias in euacuando exerat vires. Soleo cum ſuauiſſimis cõſeruis, ſuccíſq; hoc venenum permiſcere, ita vt ſine omni nauſea facilè id deuorare queant. Ego ipſe quoq; tandẽ vſus ſum,

duobus

duob. tantum granis, cum aliàs tria exhibeã, & certè ſine aliqua ferè moleſtia: primo vltra ſemilibram porraceæ bilis, cum tenaciſſima pituita euomui: poſtea nouies ſatis copiosè egeſsi: at morbus inde nihil remiſit, imò deterius aliquot poſtea diebus habui, quod mihi hypochõdriaca melancholia affecto, ab omnibus purgantibus medicamẽtis accidere ſolet, ſiue vehemẽtia, ſiue mitiora fuerint, &c. Quod ſi aliquis ad vomendum facilior ſit, & ad expurgandum difficilior, aut ſaltem mediocris, huic tutò hoc ſtibium propinare poteris duorum vel trium granorum pondere. In iis verò qui difficulter vomunt & lubricam aluum habent, aut debilioris naturæ ſunt, vt picrocholi, non ab eſt periculum, id quod ego ſtudiosè hactenus obſeruaui. Hæc ille.

Rurſus alius quidam Medicus, de antimonij præparati vſu, ad Geſ. ſcribit. Antimoniũ ad te mitto, quemadmodum petiuiſti, igne præparatum & pulueriſatum, non potui autẽ integrum nunc habere: mitto autem geminum, alterũ quod ad nigredinem vergit, eſt illud ipſum quod hic multis fuit ſæpe exhibitum. De eius vſu innoxio poſſum teſtari, ſed arbitror alterum eſſe adhuc melius & præſtantius. Qui eo vtuntur, ferè in pillularũm forma exhibent, facta incorporatione cum

idoneo ſerapio. Exhibent verò paulò ante ci bum, ita vt cibus medicamenti aſſumptionem mox ſequatur: ita retineri affirmant, & operationem eius eſſe potentem. Reiici verò vomitu plerunque, ſi longius ſit inter aſſumptionem medicamenti & cibi interuallum.

De oleo ſulfuris.

SVlfur licet aridum, ſiccúmque aſpectu appareat, proindéque nihil penitus humoris, è quo aliquid extrahi oleoſi poſsit, in ſe continere videatur: vſqueadeò ſiccum tamen non eſt, calidúmque, quin ex elementorum mixtione, humiditatem quandam, eámque pinguem, per quam nimirum hac forma conſtet, adiunctam contineat. Deſtillatur autem ex eo oleũ, aliquando abſolutè & per ſe nullis aliis admixtis ſimplicibus: aliquãdo verò permixtis ei corporib. etiã aliis.

Oleum ex ſolo ſulfure, vt aſſerit Braſauolus, vi ignis & glaciei mirificè extruditur. Sed optimum eſſet, ſi quis, inquit, ſulfuris reſudationem haberet, quæ in locis ſulfureis ex montibus tanquam flos exudat, imò flos ſulfuris appellari poteſt & debet: nam vti ros, ita ſudor ſaxa exit. Cum illuſtriſsimum ducem noſtrum 1535 Neapolim ad Carolum Imperatorem comitatus eſſem, inquit, Baias inuiſi, & puteolana loca, vbi inter mon-

tes pulcherrima adest conuallis, in cuius medio feruentissima ebullit aqua, & in angulo alio adest ebulliens fouea, huius conuallis solum cyaneum visitur, montibus vndique cingitur: aderant pueruli quidam, quos vidi montes digitis tangere, digitósque in os imponere, & lingere: quid facerent interrogaui: respondere, quòd sulfur edebant, & quod dulcissimum erat. Cœpi tunc florem illum gustare, qui à lapidibus vti ros desudabat, & dulcissimum esse reperi, eo mane nihil aliud in prandio edere volui, quàm panem & florem illum sulfuris dulcissimum, & hoc est illud, ex quo perfectissimum conficeretur oleum. Et rursus alibi, inquit idem: Oleum sulfuris destillari potest, tum ex apyro, hoc est, sulfure ignē non experto, tum ex eo quod ignem est expertum. At verò optimum esse coniiciendū est ex flore sulfuris oleum: ex sulfure verò ignem experto, depurato scilicet, ac à lapidibus & terra vi ignis defæcato melius: ex eo verò, quod ignem non est expertum, bonū. Sulfur seorsim ac simpliciter sic destillatur. Paretur ante omnia ex vitro aut terra inuiteata forma campanæ amplæ, ad formam verè campanæ, qua reliqui liquores destillantur: ea liberè in aëre, vt nihil quicquā ea parte qua dependet contingat, ex filo seu corda

ſuſpendatur Sub hac campana, vas aliud angustius tamen campana, terreum aut ferreũ collocetur, cui ſulfur tritum imponendũ eſt. Diſtet verò campana à ſubiecto vaſe tãtum, quòd fumus exiens ignem non ſuffocet, ſed liberè in campanam recipiatur. Mouendum verò aliquando erit ſulfur, vt liberius ardeat. Animaduertendum autem eſt, oleum non ita citò in campanula colligi, vt deſtillet, ſed id aliquando altero demum die apparere, & ex quinque libris ſulfuris, vix vnciã olei colligi. Eſt autem ſulfur tritum non ſimul & ſemel copioſè affundẽdum, ſed paulatim. Atq; ſi hoc modo perrexeris, colliges oleũ rufum, obſcurum. quod ſeruari debet in vitro. Hoc quoq; oleum, inquit Leonh. Fierauant. lib. 2. Capric. tantæ eſt efficaciæ & virtutis, vt vix quiſquã ſatis credere poſsit, ſi effectum non vidiſſet. Ego, inquit, nunquam eo ſum vſus, quin non miracula viderim, præſertim, vt idem teſtatur, ſi per os exhibeatur. Dari verò poteſt cum appropriatis aquis, aut ſyrupis liberè, ad grana quatuor, ad ſex, neque vlterius tamen. Poteſt coniungi cum omnis generis electuariis, & pillulis, quoniam hoc modo multò fœlicius operationem propriã perficiet. Confert omnibus morbis tam calidis quàm frigidis, &c. Sed & efficacisſimum idem hoc oleum eſt ad dealbandos dentes

exiccat

exiccat enim vehementer. Vtitur eo quidam magni nominis, in Gallicis vlceribus, & virgæ. licet enim primò mordicet, poſtea tamẽ dolorem & vlcus aufert. Ardor eius extinguendus eſt, albumine oui conquaſſato, & iniecto, aut cum vnguẽto de ceruſſa, aut butyro loto. Valet & ad vlcera praua gingiuarum, & oris in pueris, ad gangrenas, ad verrucas (quod ego in meipſo ſum fœliciter expertus) & alios contumaces morbos. Ad fiſtulas ani & cęterorum membrorum, oleum ſulfuris per ſiringã iniicitur: & ardor, ſi quis fuerit, vti ſupra, exſtinguitur: replet verò fiſtulas ex puluere ellebori albi, & eſt bonum.

Olei ſulfuris deſcriptionem, Matthiolus quoq; habet, huic ferè ſimilem, niſi quod vaſorũ quædam ſit differentia. Ampulla lata vitrea in caudam oblongam exiens (vt in templis ſuſpenditur) ponatur in arena vel cinere, in aliquo vaſe ligneo, vt ſtabilis maneat. Tum à marginibus ampullæ, ſuſpendatur vaſculum ferreum (fortè altitudine trium digitorum) rotundum aut quadrangulum, in quatuor locis perforatum, vbi inſerta ſint fila ferrea, quæ imponantur marginibus phialæ, ita vt vaſculum ipſum nuſquam tangat phialam, præterquam filis: & ſuper phialam ſuſpendatur calix longus & profundus, vt minimum, pedem, qui fumum aſcen-

dentem recipiat, vnde iterum destillet per imas margines calicis in subiectam phialam. Oportet autem subinde dum sulfur vritur, nouum cochleari infundere, & laminam (cuius pars ima ad magnitudinem & figuram articuli pollicis accedat) ignitam apponere, atque sic nouum semper sulfur infundere, donec ℔ j. aut ij consumantur. Quod si sulfuris oleum sic non succedat, fortè quod sulfur nimis aridum fuerit, calix qui fumum receperat inuersus, ponatur in locum frigidum & humidum, & post biduum colligetur.

Sulfur, inquit quidam, non destillat à vase vitreo, superius suspenso, sed adhæret lateribus. Infundatur igitur parum aquæ vitæ in vitrum, ita vt omnes partes vitri tantum madefiant, deuoluendo aquam vitæ ad omnes partes vitri. Deinde vitrum totum operiatur orbe ligneo, interposito folio papyraceo, ne quid euaporet, & in locum frigidum & humidum ponatur dies aliquot, donec omnis materia in fundo resideat, & destilletur per alembicum vitreum. Vel si tota materia sit clara, in aliud vitreum vas clarum, oblongum ponatur, & separetur, vt olea separantur.

Alius modus è sulfure viuo, quem quidam Medicus mihi indicauit. Primum calci-

nan-

nari sulfur modicè debet, sed cautè ne vratur, aut inflammetur, ita vt ferè in puluerem redigatur. Postea destillato id per ascensum. facilè enim ascendit. Cæterum difficile esse hoc oleum parare, affirmabat, nec posse se describere, sed opus esse præsenti inspectione. Ad Gesnerum missum fuit alicunde paruum frustulum sulfuris sublimati, ex quo oleum fuit extractũ: quod non aliter astringit, quàm oleum vitrioli, & est aqueæ potius substantiæ, quàm oleaginosæ, quod miror. Ex epistola quadam ad Ges.

Rursus ad Gesnerum à veteri amico, & viro docto, de eodẽ sulfuris oleo sic est scriptũ. Sulfur ignem nondum expertum in lebete fictili accẽdatur, & supra lebetem capitellum, vt vocant, seu campana (vitrea nimirum) luto incrustata collocetur in tripode, vt halitũ sulfuris excipiat, qui ibi densatus in oleum, per canalem seu nasum campanæ extillat in vas subiectum, recipiens nominari solitum.

Alia ratio. Quidam alia ratione conficiunt. Ad partem vnam sulfuris triti addunt partem alteram silicum in puluerem itidem redactorum. Hanc mixturam in retorta ad leuissimum ignem apponunt, & oleum optimum eliciunt. Quod oleum quibus in morbis vsurpetur, & quocum exhibeatur in singulis, quaque mensura & quomodo, bre-

breuiter ostendendum.

Vsurpatur hoc oleum in morbis frigidis, quorum causa sunt humores vel frigidi vel putrefacti, aut in quibus flatuũ adest copia: vt in febribus putridis, tertianis, quotidianis, quartanis, in peste in vulneribus, in vlceribus maximè cauis & sinuosis, in affectibus plerisque cerebri, oris, dentium, ventriculi, hepatis, lienis, matricis, vesicæ, intestinorum & articulorum, iis videlicet qui ex humoris abundantia, aut putrefactione proueniunt.

Datur autem pauxillum huius olei, cum destillatitio liquore, vel decocto herbæ conuenientis, pro cuiusque partis & affectus qualitate. Mensuræ modus hic est, Gallinæ penna in oleum intingitur, atque inde mox extrahitur, & quod adhæret pinguedinis seu olei pennæ, id in liquore, seu decocto diluitur, & datur bibendum ægroto.

Dosis

Quibus autem coniungatur in singulis affectibus: In febre quidem quotidiana in vino decoctionis rorismarini aut mentę paulò ante accessionem. In tertiana, cum decocto centaurij in vino. In quartana, cum aqua buglossi. In peste, cum vino decoctionis raphani, cui admixtum sit parum theriacæ & mithridatici. In vlceribus & pustulis oris, penna aut gosipium oleo madens loco vlcera o ad

moue

mouetur leuiter, ita contactu olei aliquoties repetito, persanatur malum. Epilepticis, in decocto betonicæ & pæoniæ propinatur. Tussientibus, cum semine vrticæ & hyssopo coctis in vino. In anorexia, quæ redundantia phlegmatis existit, cum aqua absinthij. In dolore ventriculi & coli ex flatu, cum aqua chamæmeli. In hepatis frigiditate & hydrope, cum aqua iridis, chelidoniæ & melle. In obstructionibus & dolore lienis, cum aqua tamaricis. In morbo Gallico, cum aqua fumiterræ & florum genistæ. Cõtra vermes, in aqua graminis aut absinthij. In dolore matricis, cum vino decoctionis betonicæ & matricarię In vrinæ suppresione, cum vino decoctionis allij. Ad podagram frigidam, cum aqua chamæpityos. Atque in his omnibus idem vtendi modus est, is videlicet qui supra est expositus, de penna oleo imbuenda, & mox diluenda in idoneo liquore. In vulneribus autem & vlceribus, locus affectus oleo linendus est, cum penna leuiter. Dens cum dolet, eodem leuiter attingendus est. Sed si pariter omnes doleant decoctum mentæ calidum, cui immixta sit olei guttula vna atque altera ore continendum est.

Oleum sulfuris, Romani cuiusdam medici, ex quodam lib. manuscripto secretorum, translatum ex Italico. Oleum sulfuris facilè 5.

quidem & citò cum vitrea campana paratur, sed melior modus & perfectior hic eſt: Pulueriſetur ſulfur ſubtiliter, & de pumice tantundem piſtetur, quę duo miſceantur ſimul, & ponantur in retortam, cui adiunctum ſit ſatis amplum & magnum recipiens, & bidui ſpacio, leuiſsimo igne oleũ ſulfuris deſtillabis, quod Italis dicitur oleũ, Da grata, ouero, De regeſtro. Additur autẽ pumex, ne ſulfur aſcendat, ac etiam citius vapores ſurſum mittat. Eædem penè facultates aſsignantur ei, quas modò ſupra recenſuimus, niſi quòd in pauciſsimis hãc diuerſitatem notauimus. Valet ad vulnera, accipiendo puluerẽ ex foliis quercus, pimpinellæ, agrimoniæ, conſolidæ maioris, hyperici, quibus omnibus benè contuſis, decoquantur in vino, & colaturæ admiſceatur pauxillũ huius olei, aut ſaltem quantum ſatis ſit pro malitia, & magnitudine plagæ. Cum hoc decocto lauetur vulnus recẽs aut inueteratũ vlcus, & ſubitò curãtur. In morbo Gallico poſt ſufficiẽtem purgationem, valet oleum eodem modo quo ſupra. Atq; hæc quidem, & alia ſupra ſcripta, quæ huc referenda, perhibẽtur experta à medico Imperatoris Bononiæ, & ab alio Romæ.

6. Oleum ſulfuris odoriferum, & potabile, quod ſanat & curat ferè omnis generis morbos, vtcunque pertinaces & malignos, ex lib.

Ita

Italico ſecretorum Fallopij. Sulfur pulueriza tum craſsiuſculè, ponitur in vas terreum, cui per ſpacium duorũ vel trium digitorum ſupra ſuſpendatur campanula ſeu capitellum naſutum, cui accommodetur recipiẽs, in quo ſit muſci aliquid diſſoluti in aqua roſarum. Quibus peractis, accenditur ſulfur, & fumus in capitellum recipietur. Priuſquam autem ſulfur deſtillet, in capitelli parte interiori generabitur quaſi tunica quædam, aut pellicula (neque enim quicquam prius deſtillaret, quam ita pellicula intrinſecus fuerit nata) ſemper addendo aliquid ſulfuris, vbi prius fuerit abſumptum. Hoc oleum ita deſtillatum fit ſuaue, odoriferum, & guſtu acidum valdè. Iam vt potabile fiat, & per os ſumi poſſit, fiat iulep ex melle, eo quo ex ſaccharo quoque fit modo, & huic inſtilletur tantum de oleo ſulfuris iam facto quantum videbitur tum ex vſu eſſe, tum verò ne nimium aceſcat. Hac potione prouocabitur ſudor & vrina: diſſecat & digerit omnes prauos ſtomachi humores, omnes febres, quæ cum frigore inuadunt, ſanat, lapides renum diſſoluit, omnis generis vlcera ſanat, ſi madefiant hoc oleo, quandoquidem ex natura propria calefacit & exiccat. Atq; hęc omnia oleum ſulfuris, eo modo paratum, præſtare, certo experimento & infallibili comperi.

Alium

Alium modum, per destillationem nimi- rum, docet idem author, lutatis scilicet & si- gillatis iuncturis, procedatur lento igne, sem per augmentando mediocriter. Hoc modo destillatum oleum, est maximarum virtutũ. Primò expellit omnis generis apostemata interna corporis, ad superficiem si accipiatur de eo tribus vel quatuor diebus de mane ℥ j. (vide ne nimium pro vice vna) cum iusculo, aut vino aut simili liquore. Valet ad asthma, ad tussim, ad catarrhum, hepatis malas dispo sitiones, ad omnis generis scabiem, & ma- ximè contra pestem. Vulneribus & vlceri- bus est thesaurus.

7 Alius modus. Accipiatur vas aliquod fer- reum, quod cum alembico sigillari possit, al- tum sex digitos aut paulo altius, ídque parte inferiore per duos digitos, habeat foramen amplum trium digitorum, per quod sulfur immittatur. Huic vasi imponatur alembicũ perlutatum cum luto, deinde per foramen inferius accendatur sulfur, & ardeat tandiu quandiu voles, & effluet liquor guttatim. Et hic modus licet sit fastidiosus, est tamen mi- nimè contemnendus.

8 Fit quoque ad opera Chymistica oleum sulfuris per descensum, hoc modo: Sulfuris citrini vel vini triti pars vna in testa terrea lento igne liquefiat, & misce cum eo tantun- dem

dem aluminis rochæ etiam ad ignem liquati. Postea tere ſimul & mitte in deſcenſorium ſub terra locatum ad foueam aptam, ſibi deſuper adhibito igne, & quod collectum fuerit, vſui ſerua. Diod. Euchyont.

9. Oleum ſulfuris ſic componitur. ℞. Sulfuris calcinati ℔ ij. Infundatur in aceto, quòd quatuor vel ſex digitis ſupernatet acetum in cucurbita, hinc in fimo equino ſepeliatur quatuor hebdomadis, pòſt deſtilletur igne forti, tunc aſcendit ſpiritus ſulfuris cum aceto, quod iterum ſepeliatur in fimo equi per duos aut tres dies, poſt in vaſe lato, non ſtricti orificij euaporetur acetum, tunc manebit ſpiritus & oleũ ſulfuris in fundo. Idem oleum iterum ſepeliatur in fimo ad octo dies, poſt deſtilletur per alembicum, & tunc vltimo in fine abſcõdatur per menſem vnũ, & ſic purificabitur oleum ſulfuris. Eſt enim magnæ virtutis, exhibeantur guttæ tres ad ſummum. Item fimus equi ſemper eſt renouandus.

Oleum naphthæ, id eſt, ſulfuris incombuſtibile, quod eſt inceratiuum ſpirituum (an incenſiuum, & clarificatiuũ, ſic fit. ℞. Naphthæ, id eſt, ſulfuris cuiuſuis citrini vel viui partem j. ſalis ammoniaci partes v. hæc duo tere & commiſce. Poſtea adde ſibi de oleo cõmuni parum, & diſtempera ad modum farinatæ

ſiue

siue salsę spissæ. Postea pone in cucurbita, & lento igne destillabit humor magnæ virtutis ad multa. Perfecta verò prima destillatione, adde ei de sale communi partes v. calcis viuę partes quinque, tunc facta farinata, iterum pone ad destillandum, & sic facito quater, & omni vice proba cum candela vel aliter, donec non comburatur. Nam cum tali oleo naphthę, inceratur Mercurius sublimatus & arsenicum sublimatum, & fit clarum valens ad album vehementer.

Probatio an sulphur sit f[illegible]

11 Oleum sulfuris citra destillationem, contra dolorem podagræ, hoc modo fit, ex libro manuscripto. Recipe sulfuris viui ℔ duas, vitellos ouorum, num. xxv. terantur simul, & ponantur in patella ferrea, & lento igne coquantur, & quando incipit ardere, inclina patellam ferream ad alteram partem, & quod liquidius est effluet, & habebis quod quæris.

12 Oleum de sulfure citra destillationem, sic parat Brasauolus, Accipe sulfuris citrini, terebinthinæ, ana ℥ iij. vini boni ℥ iij. olei rosacei ℔ j. bulliant lento igne ad vini consumptionem, quod relinquitur, est oleum de sulfure.

13 Aliter & quidem citò sic fit. Accipe lixiuium forte clauellatum, aut etiam ex calce extincta confectum, ita vt ouum ei innatet.

In hoc lixiuio decoquatur ſulfur tãdiu, quoad pinguedo in ſuperficie lixiuij apparuerit, & fæces fundum petierint:tum deſpumando quaſi,pinguedo auferatur.

Aut coniiciatur ſulfur tritum in feruẽtem aquam,decoquatur,donec terrena pars reſideat,oleoſa verò in ſuperficie natet. 14.

Aut recipe olei ſeminis lini partes ij.mitte in ipſum partem j.ſulfuris viui,& ſimul optime tere,& dimitte ſub fimo per duos dies,in vaſe bene obturato, erítque clarum & pulchrum. 15.

DE OLEO VITRIOLI.

De faciundo oleo Vitrioli, ex Valerio Cordo ferè.

OLeum Vitrioli, quod à quibuſdam Oleum vitæ appellatur, aut Melancholia artificialis, quódque nonnulli volunt auri potabilis ſpeciem facere, propterea, quod minera vitrioli, ſpecies ſit mineræ auri, à Chymiſtis pariter & medicis expetitur. Eſt autem etiamnum hodie in frequenti omnium penè Medicorum vſu,ideóque tanquam res ſecretiſsima occultatur & ſupprimitur. Eſt autem nihil aliud, quàm aluminoſa qualitas & ſubſtantia, ex vitriolo per artem extracta, modicéque ſulfuri

mixta

mixta. Nam ipſum vitriolum ex quo fit, triplici conſtat mixtura, videlicet multo alumine, modica ærugine, & pauco ſulfure. Aluminoſa enim aqua in metallis, per æris venas & Marchaſitam deſtillans, æruginoſam qualitatem acquirit, & ſulfuri, quod Marchaſitæ ineſt mixta paulatim cõcreſcit, aut induſtria ad ſpiſsitudinem coquitur. In deſtillando autem aluminoſus & ſulfureus vapor tantum aſcendũt, æruginoſa qualitate in fundo retortæ relicta: quo fit, vt hoc oleum aluminis, & non ęruginis ſaporem habeat. Eſt autem duplex hoc oleum, auſterum videlicet & dulce. Auſterũ duplici conſtat mixtura, hoc eſt, alumine multo, & modico ſulfure. Dulce verò ſimpliciter ſulfure conſtat. Nihil enim aliud eſt, quàm liquidũ ſulfur, ex auſtero oleo extractum. Quapropter guſtu nequaquam alumen, ſed ſulfur æmulatur. Faciendum autem eſt vtrunq; maxima cura & diligentia, adhibitis apta fornace, retorta & receptaculo: ſiquidem aptitudo inſtrumentorum, vt aſſerunt Chymiſtæ, magiſtrum parit. Hactenus Cordus. Cæterum hoc loco, quid nomine olei vitrioli veteres Philoſophi intellexerint, hocne oleum noſtrum, cuius deſcriptiones ſumus daturi, an verò aliud quippiam, quod modo præparandi ſaltem differat, non materia ex qua, nõ ſine ratione quidam huius ar-

tis peritus dubitat. Cum enim præter alias eius penè innumeras facultates, etiam corrodendi vim in ſe contineat, (id quod etiam ex eo manifeſtum fieri poteſt, quod non niſi optimo vitro Venetiano ſeruari poſsit, & labia cancroſa, oleo illinita ab eo conſumantur) non poteſt non periculoſius eius eſſe aliquando vſus. Itaque exiſtimarim (inquit) ab antiquis alio modo præparatum, multóque ſubtilius & ſine corroſione fuiſſe, atque in balneo Mariæ deſtillatū. At quoniam hic modus eſt incognitus, cœperunt poſteriores alias atque alias ad imitationem excogitare præparationes. Neque enim ignoro, quantopere ad perfectionem horum, præparationes conferant, vt nimirum purum & nocuum ab impuro & innocuo ſeparetur, & ſubtile & penetrabile, à groſſo & immobili. Quocunque igitur modo res quælibet poteſt fieri ſubtilior, clarior, & magis ſpirituoſa, eò maiores vires oſtendit in actione. Fęces enim elemētorum ſimplicium, actiones impediunt. Ideóque veteres Philoſophi, mentionem faciunt reductionis ad primam materiam, ad quam vbi ventum fuerit, res extremam ſubtilitatē acquirit, & maxima quoque in opere practico præſtat Itaque non dubito quin tale oleum vitrioli, quod extremam præparatione ſubtilitatem

fuerit adeptũ, in actionibus suis sit futurum non perfectißimum solum, sed etiam minime nocuum: quo verò in præparatione artifices fuerint negligentiores aut remißiores, eò etiam intra corpus assumptum esse venenosius. Igitur quo minus erretur in eius pręparatione & destillatione, quóue fiat oleum perfectius, tria hæc sunt diligenter ante omnia consideranda. Primò quale vitriolum sit eligendum, tum quomodo coquatur, & tandem quis calcinationis modus. Videtur enim, quod ea regula, quam in Antimonii præparatione propositam habent, etiam vitrioli oleo accõmodari poßit. Antimonium (inquiunt) præparatum, si optimum quęras, optimè calcinato, quasi innuant, non posse, nec rectè, nec tutò Antimonium exhiberi, quod optima ratione venenosam qualitatem non deposuerit.

Electio vitrioli ex Cordo.

CVm plurimæ sint vitrioli species, indicandum omnino est, quænam species eius, huic operi potius conducat. Et quamuis ex omni & quocunque vitriolo oleum per destillationem elici poßit: multũ tamen olei, & ex omnibus præstantius, ex cęruleo aut viridi destillatur, quoniam plurimum fugiti

gitiui fulfuris obtinet,quo adiuuatur, vt facilius oleum aſcendat. Notandum etiam eſt, melius eſſe factitio natiuum,& maximè Vngaricum. Præterea eligendum quod magnis racemis conſtat, & maioribus cubis eſt concretum. Quod autem fractum minutim ac puluerulentum eſt,quaſi inutile eſt reiiciendum: quemadmodum etiam quod ſolis,aut aëris iniuria candorem & puluerulentam canitiem contraxit.Fallop.Rom. Germanico præfert,quod illud aliquid ferri in ſe contineat.

Coctio vitrioli ex eodem.

QVoniam vitriolum multum in ſe habet aquei & excrementitii humoris, qui oleum diluit, & nonniſi longo tempore, ac magnis moleſtiis per deſtillationem ab oleo ſeparari poteſt,compendiaria ea inuenta via eſt, qua breui temporis interuallo ea humiditas abſumi queat,ne longa mora artifici faſtidiũ pariat. ℞.Igitur prędicti vitrioli ℔ xij. coniice eas in ollam magnã,nouam,& optimè crematã, ollã impone fornaci profundæ ſuper ardentes prunas. Vbi liquefieri & ebullire cœperit,ſpatula agitetur, vt integrum liquefacto commiſceatur, donec & ipſum liquefiat,bullire deinde finito, vſquequo nullã

prorſus bullam amplius excitet, & donec totum denſetur, deinde extractam è fornace cum vitriolo ollam, refrigerari permittito, loco neq; humido, neque ventoſo, ſed ſicco & tepido. Poſtquam refrigeratum fuerit, ex olla eximito, & conſidera an ſuperficies eius vndiq; rubeſcat. Rubedo enim ſignũ eſt perfectæ coctionis, vt facilius calcinari poſsit.

Vitrioli calcinatio, ex eodem.

EXemptum olla vitriolũ, in minutas partes cõfringe, & in mortario ſubtiliſsimè tere, deinde tertiam aut quartã eius partem in recentem ac robuſtam ollam coniice, ac rurſus in profundam fornacẽ, ſicut ante, demitte, & aliquandiu vrito, donec rufius fiat, mox ollam ab igne depone, & moue eam, vt videas an ſatis calcinatum fuerit vitriolum. Nam ſi in olla fluctuat argenti viui aut lique facti plumbi modo, & ſaltantes bullas eiacu let, ſatis vſtum eſſe intelligas. Tunc in magnam & recentem ollam prius calefactam effunde, & effluet quaſi ſit liquidum, aut ad modũ argenti viui. Quod autem reliquum eſt vitrioli, ſimiliter ſigillatim vt calcinetur, vras. Cum vſtum fuerit, commiſcetur rurſus optimè in mortario, modeſtè agitando, ne puluerem excites, nares & fauces offenſurum. Vbi hęc omnia executus fueris, vitriolum

lum in bilancem ponito, & animaduerte pondus ipsius. Nam si sex libræ, hoc est, medietas eius quod primò coxisti, superfuerit, benè omnia abs te sunt administrata.

De fornace faciunda.

PRimò fornax apta est extruenda ex lateribus in planũ positis: quò enim crassioribus parietibus constiterit, eò ignis fortior est, & diutius caliditas conseruatur. Fiat etiam quadrata & ęqualiter vndique crassa: spacium internum concauum, ferè duorum spithamorum habeat latitudinem, non tamen omnino, sed dempta tertia parte spithami. Extruatur autem hoc modo. Prima & infima cauitas, habeat altitudinem semipedis, cui per transuersum imponantur ferramenta satis crassa, vt ignitis carbonibus non flectantur. Secundum spacium seu cauitas super ferreum craterem constituta, *ob dem rooſt*, habeat duum pedũ altitudinem, & ex anteriori parte foramen, per quod carbones iniiciantur. Hoc incipiat lateris transuersi crassitudine super craterem. Per medium deinde spacium, in ipso medio inspicienti fornacem, per transuersum infigatur ferreus axis quadrangularis, crassitudine pollicis, qui impositam retortam sustineat. In latere deinde sinistro fornacis, relinquatur meatus,

per quem retortæ collum exeratur.

Destillatio vitrioli.

POſtquam fornacem extruxeris, eligito retortam capacem, aptámque ante omnia, ex vitro Venetiano, aut ſaltem Heſsiaco factam, prius vndique luto obductam, in eam coniicito totum vitriolum, (exempli gratia, ℔ vj. vt ſuprà à principio) ita tamen vt aliqua pars retortæ relinquatur vacua, quò facilius à vitriolo ſpiritus aſcendere queant: mox tranſuerſam fornaci ſuper ferream trabem itidem perlutatam, vnà cum fragmẽto teſtaceo perlutato, immediatè inter vtrunque ponendo, retortam impone, ita vt in medio fornacis retorta collocetur. Roſtrum eius ſeu collũ extrorſum, modicè pronum promineat, meatus autem qui collum recipit, luto obſtruatur. Poſtea accipe tegulas quinque, & facito ex ijs tectum ſupra fornacem, ſub quo retorta lateat. Tectum luto vndiq; obducatur, quatuor pro fumo foraminibus relictis in ſingulis angulis, ſingulis ea amplitudine, vt craſsiſsimus pollex liberè intromitti & exeri queat. Fac etiam quatuor conos ex luto, quibus foramina obſtruantur. Quo facto, applica retortæ orificio receptaculum grande, è vitro Venetiano aut Heſsiaco. quo enim maius ipſum fuerit,

cò

eò liberius ſpiritus recipiet: ſi verò paruum, periculum eſt, ne ſpirituum copia diſtentum, rumpatur. Infunde etiam in retortam aquæ clariſsimæ vncias xvj. aqua enim citò ſpiritus ad ſe recipit, & prohibet ne confringatur receptaculum: & diligenter perlutetur in iunctura, cauendo diligenter ne quid in receptaculum incidat. tingitur enim inde in rufum colorem oleum. Cum omnia hæc abſolueris, dimitte per integrā noctem lutum exiccari, ac ſiquà fatiſcunt rimæ, luto illinantur: mane deinde placidum accende ignem, ex puris, & magnis carbonibus, aperto vno ſuperius foramine, per quod fumus exeat, augeatúrque ſucceſsiuè ignis vſq; ad veſperam, quo tempore aperiendum eſt ſecundum foramen. Et attende diligenter an appareant ſpiritus qui è retorta egrediūtur, ac ſi quis candidum efflaret fumum. Nocte ſequente vigili cura cauendum, ne ignis remiſsior fiat, ſed acrior, paulatim tamen: ita deinde auctum ignē in vigore teneas, ac altera die tertium aperi foramen, augendo ſigillatim ignem, vſquequo etiam retortæ collum candeſcat: ſequenti ſecunda nocte auge ignem, & poſt mediam noctem, aperi quartum foramen. Cum ita in ſummo vigore ignis fuerit conſtitutus, videbis ſpiritus egredi, veluti conglomeratas nubes, qui cum

ceſſare voluerint, aperi omnes fornacis aditus, & ſine intermiſsione carbones ingere, vſquequo etiam receptaculum candeſcat, ſtudioſè cauẽdo ne quicquam frigidum aut humidum ſuper retortam aut receptaculum incuria aut caſu decidat. Peragenda hæc ſunt in loco clauſo, quò neque imber neque ventus ingrediatur. Conſeruandus autem ignis eſt donec nulli prorſus ſpiritus in vitriolo relinquantur, quod viſu facile percipi poteſt. Cum autem nulli amplius egrediuntur, ſine vt per ſe extinguatur ignis, ac totum opus, integrum cum nocte diem quieſcere ac refrigerari ſinito. Poſtea aufer cum contento humore receptaculum, & repone donec oleum ab aqua ſegregabis, tum confractam retortam inſpice, & vide an caput mortuum nigrum ſit. hoc enim ſignum eſt perfecti operis.

Segregatio infuſa aqua.

QVoniam in receptaculo continetur vnà cum vitrioli oleo, aqua, ſegreganda ea eſt, vt vitrioli liquor ſyncerus reponatur. Segregatur autem per deſtillationem in balneo, aut cinere ſubtili, tutius tamen eſt in balneo. Quapropter totum humorẽ qui eſt in receptaculo, in cucurbitam vitream Venetianam aut Heſsiacam infunde,

de, superponendo alembicum ex simili vitreo factum, quæ benè luto circumlinatur. Sub balneo deinde accenso igne paulatim, sine aquam exire, donec pertransiuerint octodecim istæ vnciæ aquæ, quas infudisti. Quod si vitriolum non benè calcinatū fuerit, plus aquę egredietur. quamobrem videas vt 18. istæ vnciæ sint boni ponderis. Cum hoc peregeris, refrigerari balneum sinito, & aquam quæ destillauit abiicito: quod verò in balneo in cucurbitæ fundo reliquum fuerit, purum est vitrioli oleum. Habet tamen plerunque rufum colorem, ideo secundum sequentem modum rectificandum est.

Rectificatio olei.

ACcipe retortam Venetianam, antea luto optimo vestitam, in eam infunde quod in cucurbita continetur oleum. Retortam pone in minorem fornacem in capellā, quæ pura & lota arena repleatur, & quēadmodū antea in balneo, ita nunc in arena destilla, paulatim ignem acuendo, vt per interualla delabantur guttæ. Retortæ orificio applica receptaculum ex eodē vitro factum, ac cōmissuram luto optimè claude, ne quicquam expiret. Vbi totum è retorta destillauerit, refrigerari sinito, & postea aufer, & infunde seorsum in purum vitrū Venetianum,

quod habeat angustum orificium, ac repone ceu præsens in multis morbis remedium: hoc est austerum vitrioli oleum, cuius vires & naturam nunc indicabimus.

Vires olei.

MErum ac nõ dilutũ, neq; debet neque potest intra corpus sumi, nam propter nimiam acrimoniam, ignis modo interanea aut quicquid attigerit, adurit. Omnia enim corrodit præter vitrum, & pinguia veluti ceram, picem, & liquidorũ etiam oleorum colorem immutat, præsertim olei macis, cui si misceatur, sanguineũ reddit colorẽ. Si etiam in duobus vasculis contineatur, quantumuis frigidum, & repente sibiipsi misceatur, adeò incalescit sua sponte, vt manibus vix teneri queat. In terram effusum bullit, quemadmodum melancholiæ species, vnde etiã Melancholia artificialis appellatur. Queadmodũ enim melancholia, ita etiam hoc oleum ventriculum confortat, & ad cibum inuitat ac stimulat, frigidum ventriculum calefacit, phlegma omne consumit, crassos & viscosos humores incidit, colicæ ac dysenteriæ opitulatur, sitim ac feruorem interaneorum in febribus extinguit, singultum prohibet confestim, & nauseam ac cibi abominationẽ auertit: sed temperandum est cum aliis quibusdam.

dam. Quare exemplum vnum aut alterum apponemus.

℞.Olei macis, terebinthinę clarę, ana gutt. (xij.
aquarum anisi,fœniculi,ana ℥ ij.
syrupi liquiritiæ ℥ j.
Olei vitrioli guttas iij.vel iiij.Misce omnia optimè, & gustato, si acetositatem habeat, quæ dentes non in stuporem trahat, benè est: si non est acetosa potio, instilla adhuc vnam aut alteram guttam, & consule palatum, ac propina securè aduersus calculum. Vel,

℞. Syrup.de menta ℥ j.
aquæ cinnamomi ℥ iij.ß.
olei cinnamomi guttas ij.
olei vitrioli guttas iij.Misce,da secure,ad ventriculum debilem. Aut,

℞.Syrup.ex succo aut infusione violarũ ℥ j.
aquæ cinnamomi,℥ j.hordei ℥ iij.
Olei vitrioli guttas iij.aut iiij.misce & contrahe puniceum colorem, & saporem vini austeri, cinnamomo aromatisati, propina contra calores & sitim febricitantium.

De oleo vitrioli austero, quomodo dulce fiat.

A Principio huius capitis de oleo vitrioli, dictum à nobis est,oleum vitrioli austerum,duplici mixtura cõstare,videlicet mul-

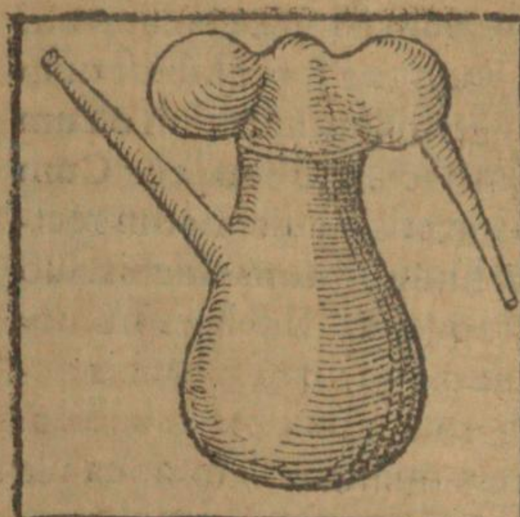
to alumine, & pauco ſulfure. Quare cum ex auſtero oleo, dulce extrahitur, nihil aliud fit, quàm quod ſulfur ab alumine ſegregatur. Eſt itaque dulce vitrioli oleum, nihil aliud quam oleum ſulfuris, aut ipſum ſulfur in liquidam ſubſtantiam redactum, & hoc propriè oleum dici poteſt. Eſt enim pingue & vnctuoſum, quemadmodum etiam ipſum ſulfur, quod in oleo & non in aqua liqueſcit. Sequitur autem modus ſegregationis.

Modus ſegregationis.

Recipe vini ardentis acerrimi, & ter ſublimati ℥ *vj*. olei vitrioli auſteri tantundem, miſce in Venetiano vitro, & pone in cucurbitam paruam anguſto orificio, & luto optimo orificium claude, dimitte ita per integrum menſem aut duos. Deinde effunde in cucurbitam, cui ſit immediatè annexum alembicum, hoc eſt, *ein folb mit einem angeſchmeltzten helm*, cuius figuram ſubiiciemus, pone deinde in paruam fornacem, ac dimidiam eius partem cinere obrue, poſtea applica recipientem & luto iuncturam claude diligenter, & extrahe ℥ *vj*. vini ardentis quas infudiſti. Vt verò tutius hoc fiat, pone in balneum Mariæ, ſic ſolum vinum, abſque oleo aſcendet. Cum extraxeris autẽ per balneum infuſas *vj*. ℥ vini vſti, pone id quod reſiduum

ſiduum eſt in fornacem, vt arena mediã cucurbitæ partem attingat ac nouo & vacuo recipiente,eóque non magno applicato,luto iuncturam diligẽter claude. Accende deinde modeſtum ignẽ , & ſenſim extrahe omnem humiditatẽ,quæ relicta eſt in cucurbita, donec nihil humidi amplius in fundo appareat, adhibita ſemper maxima cura & diligentia, vt ignem ita modereris, ne ebulliat vſque ad alembici canalem. Nam ſi hunc ebullitio attigerit,ſedare non potes, neq; prohibere quin in receptaculum egrediatur,ac totum oleum perdat. ſolet enim facillimè ebullire. Cum autem ſenſim extraxeris , aufer ſtatim recipientem cum ſuo humore: tum videbis duo contineri in eo , aqueum videlicet humorem,& oleoſum,ac pinguem. Segregabis autem vnum ab altero ſtatim , ita vt nihil aqueum in oleo relinquatur. Nam aqua illa oleum corrumpit. Solet verò oleum plerunque aquæ innatare,maximè ſi infuſum prius vinum,omnino per balneum extractum fuerit , ſed ſtatim poteris tactu oleum ab aqua diſcernere. Oleum enim pingue eſt , aqua minimè. Segregatum oleum deinde vſui reſerua.

Figura cucurbitæ cum alembico immediatè annexo. Ein kolb mit einen angeschmeltzten helm, die muosz man in den glaszhütten bestellen zuo machen, vsz zerbrochnem Venedischē glasz, &c.

VIres eius quod segregatum est, sunt omnino eædem, quæ & sulfuris, sed omnia efficacius præstat, quia propter liquiditatem facilius penetrat ad actiones proprias, quod sulfur nō potest: quia impeditur à soliditate & spissitudine sua. Illud verò amplius potest sulfure hoc oleum, quod valet præterea ad omnes in corpore putrefactiones, & præcipuè ad pestem, ad educendum è pulmone in pleuritide & peripneumonia, & difficili tussi, pus, & crassos viscosósque humores. Tutò enim & absque vllo periculo, intra corpus sumitur.

tur. Calculum neque in renibus neque vesica, coalescere sinit, exulceratam vesicam sanat. Dosis eius est vna, aut altera guttula, aut tres, in vino modico temperatæ. Miscetur etiam rotulis, morsellis è sacchato factis. Diligenter autem reseruandum est: nam modicum fit ex ℔.j. austeri olei vitrioli, & facile propter aeream naturam euanescit. Et hæc quidem omnia, aut pleraque saltem, ex Valerij Cordi libro de artificiosis extractionibus.

Vitrioli oleum, ad hunc modum paratur, secundum Fallopium in secretis remediis, ex Italico translatis. Vitriolum Romanum (hoc enim, non Germanicum est accipiendum, quia continet in se de ferro, quod stomachum confortat, eiq; est familiare) in fornace reuerberationis positũ, ad rubedinem calcinatur. Deinde posteaquam fuerit ita ad rubedinem calcinatum, ponitur in bociam, quæ forma testudinem, instrumentum musicum, referat, optimè ac diligentißimè perlutatam luto purißimo sapientiæ, eáque in furnum reuerberationis eo modo est collocanda, vt collum bociæ extra fornacem promineat, & paululum deorsum sit inclinatum. Huic adaptetur recipiens, itidem in iunctura quam diligẽtißimè clausum, sicq; quatuor diebus continuis & totidem noctibus 2

bus

bus oleum vi ignis est eliciendum, quoad nihil penitus supersit, quod destillari possit. Quo facto, apparebit nigerrimum, instar atramenti, quod in vitro diligenter clauso, ne perspirare possit, est seruandum. Atque hic modus facilis est, & optimus. Vsus eius talis est. Accipio iulepi violacei ℔ j. & ℔ alteram aquæ vitæ optimæ, aquæ rosarum vncias tres, musci soluti duo carat. & drach. vnam olei iam dicti, & commixtis omnibus fit diuinissima mixtura. Etenim si detur cochleare eius patienti febrem acutam & calidam, continuò recreatur & refrigeratur. Contra sputum sanguinis, contra fluxus alui, contra venarum rupturas in pectore, & catarrhos datum, statim prodest. Atque horum omnium certissimam experientiam vidi, &c.

3 Alius modus. Recipe vitrioli quantum videtur, & calcina in olla, calcinatum in puluerem contunde, puluerem pone in retortam, & superfunde aquam fortem communem, vt imbibatur in loco calido, sine stare vigintiquatuor horas aut amplius. Deinde pone in fornacem retortam, & superius tege, ac perluta, relictis quatuor foraminibus. Destilla primò igne lento, vt post quatuor musicos tactus, gutta exeat: cum aqua non amplius destillat, tum ignis amplificand

plificandus, vt ſpiritus exeant: id erit oleum. Deinde in balneo Mariæ, ſepara aquam ab oleo: eam aquam ſerua, donec iterum vis oleum facere. Poſtea oleum in retorta in fornace, igne magno deſtillando purgabis. Poteris album, rubeum, vel flauum facere, pro ignis magnitudine. G. Raſcol.

Alius modus. ℞. Aquam vitæ, & eam pone in alembico vitri benè lutato, & inter cucurbitam & operculũ, ponas quatuor membranas tenuiſsimas, & fac deſtillare aquam vitæ, ad dimidiam partem, vel minus. Poſtea ℞ vitriolum, & puluerifa optimè, & pone in cornuta lutata, & fac deſtillare: aquam verò quæ deſtillabit, rurſus excipe, & pone illam ſuper fæces imbibendo, & hoc facito quater, quoad non amplius deſtillet. Poſtea

rurſus tere, & ſimili vaſe impone benè lutato, cũ aqua vitæ ſic præparata vt ſupra, ita tamẽ quod aqua vitæ excedat, per duos digitos in vaſe prædicto bene clauſo, & maneat per ſex horas in igne lẽto, & hãc aquam ſeorſim

ſerua, iterúmque aliam aquam vitæ impone (ſex horis) vt ſuprà, ídque tertiò eſt faciendum. Poſtea accipe iſtas tres aquas, & deſtilla in balneo Mariæ, cum vitriolo ſupra dicto, & quod deſtillabit, abiice, ſi volueris, & inuenies oleum in fundo. Huius olei, cum quis acceperit ſeptem vel octo guttas cum vino maluatico, vel alio vino albo, vel oleo roſarum, aut violarum, ante paſtum, conſeruat valetudinē. Cum aqua pimpinellæ mundificat ſanguinem, lætificat cor, & conſeruat calorem natiuum. Cum decoctione bugloſſæ & maſticis vel eorundem aqua, ſanat vertiginem. Cum aqua ſaluiæ valet contra ſpaſmum. Cum aqua maioranæ & baſiliconis, valet contra tremorē cordis. Cum aqua fœniculi & ſileris montani, ſanat debilitatem viſus. Cum aqua ireos, bonum eſt contra catarrhos à capite. Cum aqua vel decoctione roſarum, compeſcit fluxum ſanguinis nariū. Cum aqua capillorum veneris, tuſsi medetur. Cum aqua citri, appetitum mouet. Cum aqua betonicæ, ſanat omnes ructus & dolores ſtomachi: quod ſi verò dolor hic fuerit à cauſa calida, dabitur rectè oleum cum aqua roſatum & diarrhod. abb.

5 Oleum vitrioli, ex relatione domini Georgij Haymberſeri, ℞. Vitriolum commune, q. vis, deſtilla aquam eius ab eo, per alembicum

cum

cum, vt ſcis: poſtea ℞. Fæces, ſeu terram vitrioli è vitro, & calcinato valdè bene quàm potes maxime, tunc affunde aquam, quam prius à vitriolo deſtillaſti, ſuper terram vitrioli calcinatam, & pone in ſiccam cellam vinariam, & habebis verum oleum vitrioli. Sed terra vitrioli calcinata, debet prius benè conteri, & tunc aqua ſuperaffundi. Cum hoc oleo, & cinnabrio, fac vt ſcis, ad congelandum mercurium. Ex libro manuſcripto veteri Alchymico.

Alius modus. Vt facias oleum vitrioli, accipe vitrioli Romani ſubtiliter triti ℔ xx. & diſſoluatur paulatim in vaſe non vitreato, ſupra carbones, & poſtquam fuſum fuerit, ſine vt tãdiu bulliat, quoad benè ſit exiccatũ. Quo facto, pulueriſetur diligẽter, & ponatur in aliud vas nõ vitreatũ, ſed bene coopertũ, nequid immũditiei accedat. Deinde excitetur ſupra infráq; ignis clarus & vehemẽs, ex carbonibus, vt vitriolũ inſtar cinnabaris rubeſcat. Huius rubificati vitrioli, accipe ℔ xij. & imponas retortæ optimè perlutatæ, cũ ſuo recipiente, ſimiliter lutato in iunctura: ac primo quidẽ die lento igne, ſecundo verò fortiori ex carbonibus tãtũ, ac tertio fortiſsimo etiam ex lignis facto, deſtillabis oleũ vitrioli. Notandum autem eſt, quod in recipiẽte aliquid aquæ vitæ eſt ponendũ, vt vitrioli ſpi-

6

ritus retineantur. Ac poſt deſtillationem eadem euaporari debet, poſito nimirum recipiente ſupra carbones:ita eleuatur vapor fœtidus, & vbi nullus vapor apparuerit amplius, aut grauiter fœteat, tum oleum vitrioli purum relictum erit. Facultates huius olei ſunt penè innumeræ. Cum aqua tamaricis valet contra paſsiones ſplenis. Cum aqua raphani vel puluere tabularum marmoris, valet contra lapides, & omnem paſsionem renum ac eorundem oppilationem. Cum aqua calendulæ ac verbenæ, valet contra peſtē. Cũ aqua ſaluiæ & bugloſſæ, contra morſum ſerpentum. Cum aqua vitæ, eſt ſummum remedium ad ſuperfluitatem menſtrui. Eodem modo datum tollit tertianam. Cum aqua pentaphylli & marrubij, curat quartanam. Cũ aqua filicis, necat vermes. Cum vino maluatico, vel cum aqua pimpinellæ, vſque ad quantitatem octo guttarũ bibita ieiuno ſtomacho, lætificat cor, mundificat ſanguinem, & lepram reprimit, conſeruátque & auget calorem naturalem. Sumptum cum aqua fumi terrę, & aqua myrobalanorum, citrinorũ, curat lepram. Cum aqua maioranæ, leuat dolorem capitis, & interficit pediculos capitis. Cum aqua bugloſſæ & meliſſæ, tollit dolorem capitis, hemicraneã, vertiginem & ſcotomiam. Poſt purgationem ſumptum cum

aqua liliorum alborum, purgat lethargum. Cum aqua rutæ, curat lethargũ. Cum aqua fœniculi, vel apij. vel acori, confert memoriç, & prodeſt ad diminutionem intellectus. Cũ aqua lactucæ vel papaueris albi, prouocat ſomnũ. Cum aqua borraginis vel bugloſſæ, prodeſt melancholicis. Cum aqua nenupharis, & cum aqua myrtillorum, tollit phreneſim & apoſtema calidum, & prodeſt in pellicula cerebri. Cum aqua vitæ, poſt purgationem, tollit apoplexiam. Cum aqua pæoniæ, tollit morbum caducum. Cum aqua mentaſtri, valet contra paralyſim. Cum aqua ſaluiæ, valet contra ſpaſmum. Cum aqua baſilici & maioranæ, tollit tremorem cordis. Cum aqua trifolij, tollit dolorem corporis. Cum aqua fœniculi & ſileris montani, tollit omnem debilitatem viſus. Cum aqua ſigilli Salomonis, valet contra ſurditatem & tinnitum aurium. Cum aqua ireos, valet contra rheuma capitis. Cum aqua capularum glandium & roſarum, reſtringit fluxum narium. Cum aqua ſaluiæ & hyſſopi, valet contra paralyſim. Cum aqua morſus diaboli, valet ad ſquinanciam. Cum aqua capillor. veneris & hyſſopi, valet ad tuſſim. Cum aqua plantaginis, valet contra pleuriſim, & eos qui emittunt ſanguinem per os. Cum aqua cuſcutæ & capill. Veneris,

valet contra pleurisim. Cum aqua rosarum, aut vini granatorum, valet contra syncopē. Cum aqua corticum citri, tollit debilitatem appetitus. Cum aqua mentæ, valet contra debilitatem & frigiditatem stomachi. Cum aqua myrtillorum, valet contra dolorem stomachi calidi. Cum aqua portulacę extinguit sitim. Cum aqua betonicæ, tollit eructationem & dolorem stomachi, & si dolor est ex causa calida, debet dari cum aqua rosarum, vel puluere diarrhodon abbatis. Cū aqua citoniorum, tollit vomitum, & si est cum sanguine, detur cum aqua plantaginis, vel cum aqua bursæ pastoris, & puluere diarrhodon abbatis. Et si est de vena fracta in pectore, vnge cum calce corticum ouorū, & sanabitur, dando mane singulis diebus per mēsem cōtinuū. Cum aqua pulegij & puluere diarrhodon abbatis, facta purgatione, valet cōtra inflammationem stomachi. Cum aqua scabiosæ, tollit torsionē corporis, quæ venit ex causa veneni, & si est ex alia causa, detur cum aqua rutæ: & syrupo de nenuphare. Cū aqua rutæ, valet ad colicam pasionem. Cum aqua verbasci vel millefolij, valet contra hæmorrhoidas & alias pasiones inferiores. Cū aqua absinthij, valet aduersus morsum venenosarum bestiarum. Cum aqua endiuiæ vel eupatorij, valet cōtra omnia apostemata hepatis.

patis, & contra hydropisim. Cum aqua pentaphylli, valet contra ictericiam. Cum aqua artemisiæ, valet contra passionem matricis & asthmatis. Cum aqua allij, tollit dolorem dentium. Cum aqua mentastri, vel aqua vitę, tollit sciaticam. Cum aqua caulium, tollit podagras frigidas. Cum aqua parietariæ & plantaginis, curat podagras calidas. Cum aqua agrimoniæ, valet paralyticis. Cum aqua eupatorij, tollit passiones splenis. Cum aqua rorismarini confortat stomachum. Cum aqua calamenti, valet ad catarrhum, qui descendit in pectus. Et tandem valet omnibus passionibus, si detur cum aqua appropriata passioni, & dicitur aurum potabile, & est pretiosius omni medicina, sicut aurum præstat reliquis mineralibus. Cum aqua betonicæ, valet contra iliacam & colicam passionem. Cum aqua nasturtij & millefolij, prouocat vrinam.

Oleum vitrioli parandi modus, à superioribus non multum diuersus & bonus, quem ab amico quodam accepit, qui affirmabat, se nouisse chirurgum, qui hoc solo sibi quæsierit victum: translatum ex manuscripto Germanico. Sunt aliqui, inquit, qui ex vitrioli Romani aut Vngarici lib. x. aut xij. in bocia perlutata, aut terrea inuitreata olla, quam in 7

latus inclinant in ipſa fornace, iunctura cum ſuo recipiente diligenter perlutata, vi ignis oleum vitrioli eliciunt. Alij per aſcenſum vbi deſtillauerint, ſeparant phlegma ab oleo, rurſúmque idem phlegma capiti mortuo affundunt, & denuo deſtillant vt prius, ídque repetunt toties, donec vitriolum penitus factum fuerit inutile, nihílque olei contineat. Et licet his modis extracta olea, ad multa variáque ſint vtilia: ego tamen, vt intra corpus, aut quocunque alio modo vſurpari oleum poſsit, ita in eius præparatione procedo. Accipio ollas nouas etiam nõ inuitreatas, quibus indo vitriolũ, & igni admoueo, vt liqueſcat vitriolum. Poteſt tamen etiam quamuis non ita neceſſarium ſit, eidẽ aqua affundi, & ſpatula lignea agitari, & ſic iuxta ignem exiccari. Hac prima calcinatione, à venenoſitate ſua perpurgatur vitriolum. Tum rurſus in puluerem redigo vitriolum, & per cribrũ ſetaceum ſubtile tranſmitto, vt exactè in puluerẽ redigatur, & ſi quid fuerit craſsiuſculũ, rurſus tero, &c. Poſtea calefacio aquam, eámque ita feruidam, in vaſe ſatis amplo & capaci exiſtente puluere, affundo, atque ſpatula lignea agito aliquoties, ſícque ſino, vt per noctem quieſcat. Mane poſt reſidentiam, aquam puriorem omnẽ, quoad eius fieri poteſt, aufero, turbidam verò per filtrum deſtil-

lo.

lo. Fæcibus iiſdem poſt deſtillationem reli-
ctis, rurſus affundo aquam feruidiſsimam,
rursúmque agito, ſeparo, vt ſupra, ídque tan
diu repeto, quoad vitriolum nullam amari-
tudinem in ſe habeat, aut aquæ cõmunicet.
Hoc clarum ex vitriolo lixiuium aut aqua,
iuxta ignem, tandiu coquatur, donec in vaſe
in lapidẽ coierit, aut concreuerit, conſumẽdo
aquam. Huius decoctionis beneficio, tollun-
tur omnes phlegmaticæ & craſſæ humidita-
tes, & quo penitius exiccabitur, eo ſubtilius,
melius, ac præſtantius fiet oleum. Vitriolum
ſic percoctũ & exiccatum, rurſus pulueriſo,
eiúſque pulueris ℔ vj aut viij. in bociam ter
ream inuitreatam, aut ollam mitto, atque in
fornace ita in latus inclino, vt collũ eius ex-
tra fornacem, per duorum digitorum longi-
tudinem, promineat, & coniungatur cũ reci-
pienti ſuo, bene iunctura perlutata. His para-
tis, primo die, lento igne procedo, ita vt vix
ſentiatur, deinde verò paulatim ignẽ fortifi-
co, per diem vnum aut alterũ. Etenim ſi ignis
à principio fuerit vehementior, recipiens mi
nimè erit ferendo, ſed diſsiliet. Apparebũt in
deſtillatione ſpiritus candicantes, qui in reci-
pienti cõſpici poſſunt. Illi enim indicio erũt,
deficientis aut excedentis caliditatis. Cauen
dum autem eſt, ne ſpiritus cohibeantur à de-
bili igne. valido enim igne promouentur. Eſt

autem ignis tandiu ſeruandus, quandiu ſpiritus apparuerint. Vltimo debet fortiſsimus eſſe, etiam ex flammis. Vbi ſpiritus deficiunt, refrigeſcat per ſe, & infunde in bociam Venetianam vitream, ibi per duos dies ſtet, vt clareſcat. Quo facto, oleum ſeparetur à fæcibus in aliud vitrũ Venetianum in quo ſeruetur. Neque enim quouis vitro, ſed fortiori conſeruari poteſt. Vſus olei eſt multiplex. Peſtis tempore, ſumitur in ceruiſia, vino, aqua, carne, aut brodio calido, mane. ſic enim præſeruat ab aura venenata, & à veneno quoq;. Contra infinitos alios morbos, datur diuerſis modis, nunc guttæ ij. nunc iij. plures aut pauciores, pro neceſsitate. Oportet autem vt cum liquore cui admiſcetur, probè miſceatur, agitãdo: nam ſua natura oleum fundum petit. Modus autem in exhibitione olei ſit, ſaporis in acidum mutatio. Bibitur in die bis, mane iij. vel iiij. horis ante cibum, & veſperi à cibo. Quomodo autẽ ad particulares morbos, & cum quibus liquoribus exhiberi debeat, lege in præcedentibus. Contra ſitim datur cum aqua portulacæ. Ad ſynanchem & inflammationem oris & pariſthmiorum, cum aqua foliorum quercus. Ad epilepſiam valet oleum vitrioli, ſi vnà deſtillentur perſicorum nuclei. Ad ventris dolores, conferũt vinũ optime rectificatũ, & oleum oliuarum,

pur

purgatũ, cõmixta cũ oleo vitrioli & potata: purgat enim & ſanguinẽ mundificat, appetitũ excitat, & omnes futuros morbos abigit. Valet ad memoriam, & acuit ingeniũ, cum aqua fœniculi, vel apij, aut aqua lilior. Mẽſes mulierũ inordinatos, reducit in viã: nã abundãtiã eorũ cohibet, defectũ verò promouet.

De facultatibus olei vitrioli, ſic ſcribit quidam ex Geſneri amicis. Præcipua eius vis eſt, Montano etiam aſtipulante, vt homines tardius ſeneſcere faciat, dentéſque peſsimos ac purulentos, efficiat pulcherrimos, ac firmiſsimos, gingiuas etiam firmas reddat, ſi cum vna aut altera guttula, quotidie dentes leuiter fricentur. Quo & curtiſana quædam mulier, dentes ſuos Venetiis ab omni immunditie ac prauitate, in plurimos annos, ſolidiſsimos retinuit & conſeruauit. Noluit tamen Montanus, abſq; aliorum ſimplicium additione ad morborum curationem, & ſymptomatum remotionem vti: ſemper enim ad ea quæ moderatiora, & tutiora eſſent, reſpexit. Hæc ille. Ad morbum ſchorbugium (ſcorbuticum) quidam non ſine maxima mercede, vſus eſt fœliciter. Schaeur-Buyck

De vſu olei vitrioli Arnoldi. ℞. Theriacam optimam, adde paucas guttas olei vitrioli, ſtẽt ſimul mixta donec vtaris. Si quis decumbat, nõ tamen ad mortem, ℞. huius mixturæ

pond

pondus aurei, aut si homo non imbecillis sit paulò plus, & cum pauco vino mane hora 4. mediocriter calidum propina totum: & si quid parum remanserit in fundo, id quoque vino ablutum bibatur. Inde æger in lecto bene coopertus & capite obuolutus, ita vt totius corporis nihil quam os emineat, per 4. horas iaceat, & sudet quantum potest, nec dormiat. Tum linteis mutatis, maneat adhuc in lecto (non sudando) per 3. horas priusquam edat aliquid. Tunc edat aliquid, & bibat vinum vetus bonum.

Post hoc pharmacum medicus poterit etiam aliis medicamentis vti, vt purgantibus & confortãtibus. Natura huius medicinę est, omnem morbũ imminuere, & viam præparare ad sanitatem, ídque cito & breui tempore, fac modo vt æger pareat, & bonã dietam seruet. Curandum vt quatuor prædictis horis rectè & copiosè sudetur. Ritè enim adhibitus hic potus, nunquam frustratur medicum. Curandũ ne æger cũ sumpsit, reuomat.

In colica, Benedictus Victorius sic oleo vitrioli vtitur. Recipit vini maluatici ℥ ij. olei vitrioli ℥ ß. Experimentum mirabile, si detur in hora doloris sine febri. Prodest etiam si locus dolorosus inungatur cum oleo vitrioli, præmisso enemate. Ad anginam remedium expertißimum, Alexij Pedemontani

℔ j.

℔ j. ℞. Olei vitrioli Romani, guttas tres, quibus in vinum iniectis, fiat gargarismus. Eius guttæ ij. cum aqua saxifragiæ, vrinam prouocant. Ad vlcera mala tibiarum, aqua aluminis valet, cum modico olei de vitriolo mixta.

Contra febres, recipe vitriolum calcinatum, & puluerisatum, superinfunde aquam vitæ, vt ij. digitos excedat, sine vt quiescant per triduum aut quatriduum, postea infunde aliam, & similiter fac, deinde abstrahe aquam vitæ, da ij. vel iij. guttas in aqua conuenienti: sex aut vij. dies oleo vitrioli madidum linteolum applicatum fronti, grauẽ capitis dolorem curasse, retulit quidam. Dolorem ventris & stomachi, leuat potio olei de vitriolo, cum ʒ ij. vini maluatici. Oleum vitrioli aquæ iniectum, vt fiat acidula aqua, purgat. Quidam curauit eo colicam desperatam: & exhibuit in asthmate phlegmatico, in periculo suffocationis, profuit cum vomitu. Hic aliquando sumpserat ʒ j. pituitosis omnibus affectibus vtilissimam, præsertim ventriculi. Ad verrucas tollendas, singulare: arbitratur quidam etiam vtile esse ad clauum, quanquam expertus non sit.

Oleum vitrioli nostrum sic fit. Recipe de vitriolo meliori, quantum eius habere poteris, dissolue illud in aqua calida, postea permitte

permitte vt aqua rursus clarescat, & destilla per filtrum, & quod destillatum est, pone in vas cupreum, vel deuitreatum. Post rursus in aliud vas vitreatum pone, collocando intra carbones, vt vitrum ad summum rubescat: postea iterum dissolue vt prius, per filtrum destilla & exicca, quousque bene rubescat, tum teratur minutissimè, & triti vitrioli pone ℔ j. aut ad summum ij. in vas vitreum seu bociam, & antequam imponas, infunde aquę vitæ sine omni phlegmate cyathum dimidium in vitrum, ac tandem superaffunde puluerem vitrioli, & mitte bociam contra bociam in furno apto, & dato ei primo quidem ignem leuem, quousque fumi albi comparuerint, post augmenta ignem, & dato ei ignem flammeum, ad finem vsq; continuando. Post accipe omne quod destillatum fuerit, & in retorta destilla per arenam. At rursus quod destillauerit, iterum in retortam infunde & rursus destilla, ídque toties, quousque nullæ facies in retorta manserint. Tum destilla in balneo forti, & separabitur quinta essentia, & phlegma, & manebit oleum purum in fundo vasis: quod si non satis purum aut mundum inueneris, ponas iterum per se solum in retortam, & iterum destilla semel per arenam, & habebis oleum optimè rectificatum: quod serua, quia carum.

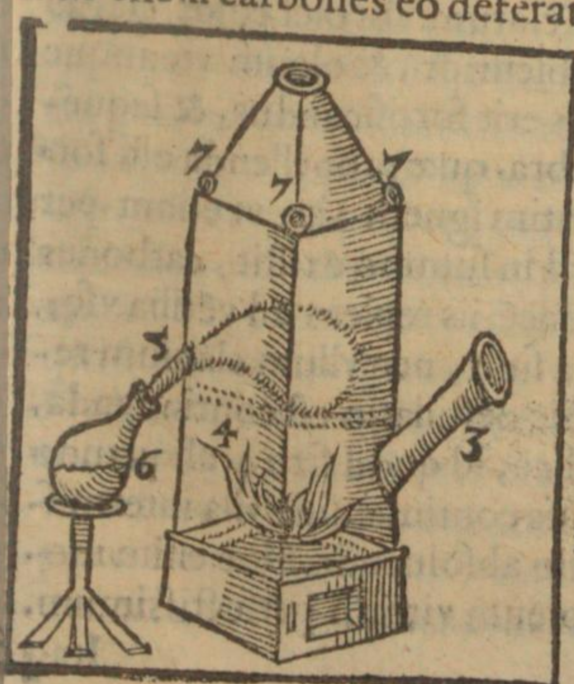
Olei

Olei vitrioli præparationem ingenioſam, probatam, necnon abſolutam integrámque, docet quidā magnus eius artifex, in ſequentem modum, ex Germanico tranſlatum. Ad olei deſtillationem, ante omnia extruenda tibi erit fornax quadrata eius amplitudinis, vt in ea collocari facilè poſsit bocia magna perlutata, vitrea, octo aut decem menſurarum capax, magno & amplo ventre conſtās. Primò extruatur à terra fornax altitudine pedis aut circiter, deinde craticulam collocato ab hac iā dicta altitudine, circiter pedem vnum cum dimidio diſtantem. Tum per mediam fornacem ferrum oblongum, & forte, optimo luto perlutatum, & pertingat ab vno fornacis latere ad aliud. Inter craticulam & ferreum baculum aut ſtylum, adaptato pigrum Heinricum fornaci, ſecundum latus, prout ſequens figura tibi depingit. Sit autem Heinricus piger ea magnitudine, vt caput penè ingerere poſsis. Quibus paratis, cōtinuetur fornacis extructio ſupra ferreum baculum per pedis vnius cum dimidio altitudinem, ac ita apertam relinquito, vſque quo vitrum, in quo vitriolum continetur, fornaci imponas. Et nota, iſtud latus verſus pigrum Heinricum debere à craticula, vſque ad ſummitatem eſſe apertum, quoad vitrum fornaci ſit impoſitum. Parata fornace, acci

ce, accipito vitrioli ℔ xxx. aut xl. pro magnitudine & capacitate vitri, & vitriolum pone in ollam inuitreatam, quam colloca in ignem, vt exactè calcinetur, ne quid humiditatis in eo relinquatur, & quoad puniceo colore tingatur, aut instar lapidis induretur: tum perfracto vase terreo, & refrigerato vitriolo, in mortario minutissimè pistetur, & puluerisatum, impone vitro huic magno, cuius suprà facta est mentio. Vitrum hoc vitriolo repletum, ea parte fornacis, qua aperta est, ponatur per transuersum supra transiens ferrum, deorsum collum vertendo, quantum potes, ita tamen ne vitriolum effundatur, & collum promineat extra fornacem, ad dimidij pedis longitudinem, quo recipiens cōmodius postea luto adaptari queat. Quo facto, partem fornacis apertam, à craticula, ad summum vsque claude, vitrum simul diligenter luto, fornaci coniungendo. Ad summitatem vbi perueneris, in vno quatuor angulorum facito foramen magnum, oui magnitudine, cum suo operculo, quod admoueri & remoueri possit, reliquis tribus angulis, itidem fiant ventilia, minora tamen, vt digitum maiorem tantum capere possint. Dehinc fornax paulatim est contrahenda, & in acutum efformanda ita, vt in summo foramen quoque ea amplitudine relinquatur

linquatur, quæ manum intromissam, liberè admittat, cui operculum quoque fabricãdum, quod claudi posit, aut aperiri. Posteaquam fornacis extructionem, vnà cum bocia ei indita, ita perfeceris, rursus alio opus est vitro magno, capaci octo vel decẽ mensurarum, ídque collo bociæ, quod extra fornacem est exertum, accommodandum, more vasorum recipientium, ita vt collum alterius satis profunde in recipiens ingrediatur, & vtrunque simul, diligenti studio, & optimo luto, coniungantur, vt moris est. Totam hanc fornacis & vasorum descriptionem sequens figura ob oculos ponit.

Vbi notandum pigrum Heinricum, non debere ita exactè craticulam attingere, sed satis esse, si carbones eò deferat.

1. *Porta, per quam aer subingrediens, ignẽ fouet.*
2. *Craticula, cui carbones incumbunt.*
3. *Piger Heinricus, carbones deferens.*

4. *Locus, quo repositũ est oblongum ferrum, sustinens bociam.*
5. *Collũ bociæ prominens, deorsum inclinatũ.*
6. *Recipiens illud magnum.*
7. *Ventilia quatuor in fornacis angulis sita.*
8. *Foramen magnum, in summitate fornacis existens.*

Vbi hæc omnia præparata, calefiat fornax cum igne carbonum, & piger Heinricus magnis carbonibus repleatur: operculo imposito claudatur, & omnia reliqua ventilia, exceptis tribus supra memoratis paruis. Ostium quoque, quod sub cratere est, vnitate notatum, ex parte dimidia claudẽdum, propter aërem, ad conseruandum ignem. Procedendo itaque primo, igne mediocri, mox stillabit oleum clarum: vbi olei color clarus cœperit fieri obscurior, & oleum vtcunque turbidum, ignis erit fortificandus, & sequetur materia rubra, quæ propellenda est, fortificando paulatim ignem, ita vt etiam per foramen, quod in summo existit, carbones iniicias, & fornacẽ iis repleas ad vẽtilia vsq;, quæ aperienda sunt, nec vllum clausum relinquendum. Sic destillatio est continuanda, quandiu destillat, id quod fit 24. aliquando 30. horis, quibus continuè, sine vlla intermissione, destillatio absoluenda. Hoc enim modo, habebis oleum vitrioli perfectissimum.

Itaq.

Itaque hic modus, non ſemel, vtpote veriſsimus, à quodam inſigni artifice eſt probatus. Vbi notandum eſt, recipiens vas refrigerandum eſſe, alio vaſe aqua frigida pleno, cum epiſtomio, vt ſuprà recipiens vas, continuè aqua frigida deſtillet: aut impoſito huic vaſi filtro, aqua ſimiliter ſupra recipiens deſtillet, ſícque refrigeretur recipiẽs, quod vi excedentis caliditatis alioquin diſsiliret. Poſt abſolutam deſtillationem, & fornacis, vitríque refrigerationem, oleum in retortam effundatur, & balneo Mariæ rectificetur ab ignea aut rubra materia, quorum vtrunque ſeorſim eſt ſeruandum. Alius exiſtimat con ſultius fore, vt, poſtquã rubra materia comparuerit in deſtillatione, recipiens mutetur, ne quo pacto verum oleum aliena quadam qualitate afficiatur. Vſus huius olei eſt, contra quaſcunque febres: contra colicam, & ſtranguriam: contra lapidem aut arenulas veſicæ. Suffocationi vteri, peſti, lepræ, dyſẽteriæ, dentium dolori, tuſsi, pectoris apoſtematis, & pulmonum, aſcendenti etiam & quaſi ſuffocanti pulmoni, valet apprimè. Hydropiſim à quacunque cauſa curat, contra podagram, paralyſim, &c. prodeſt. Sumi verò debent duæ vel tres aut quatuor guttæ pro vice in aqua vel vino, mane, aut veſperi.

Leonhardus Fierauanti, lib. 2. ſecretorum

lingua Italica ſcriptorum, modum docet deſtillandi oleum vitrioli, qui à cõmuni modo nihil omnino differt, niſi quod deſtillatio olei octauo demum die, aut decimo abſoluitur, & à principio, vt videtur, ignem flammeum excitat, & oleũ ipſum nigrũ deſtillat.

10 Oleum vitrioli compoſitum. ℞. Sacchari puriſsimi & albi ℔ iiij. rhapontici ℔ j. rhabarbari ℥ j. florum mercurialis ℔ j. piſtatis & contuſis omnibus ſimul fiat paſta. Poſtea accipe aquæ vitæ optimæ, ℔ iiij. & omnia ſimul in retortã coniice, quæ diligentiſsimè ſit perlutata, ac pone in fimum equinum calidũ per ſex dies, poſtea deſtilla per balneum Mariæ, quoad nihil amplius eliciatur. Tum fæces relictas in ſacculo lineo, fortiter torculari exprime. Deinde accipe aquę fumiterrę, buglosſę, ſcabioſæ, ana ℥ vj & cum his aquis lauato diligenter fæces expreſſas, & rurſus torculari exprime, ac poſtea abiice. Ac eas quidem duas aquas, quas per expreſsionem collegiſti, deſtilla per filtrum toties, quoad ſatis clara appareat. Poſtea cum prima aqua commiſce, & ſimul omnes deſtilla in balneo Mariæ. Vbi autẽ ex tribus iſtis vnam aquam perfeceris, pro qualibet libra aquæ, pone ʒ j. olei vitrioli finiſsimi, & ſerua in vaſe vitreo ad vſum. Hanc aquam paraui tempore æſtatis, & maximo ſucceſſu ſum ea vſus. Stomachum

chum debilé restituit, sanat lienem, dolorem capitis mitigat, & dentium, &c. Senes in vigore quodam conseruat, cuius ego experientiam certam vidi, in viris & mulieribus, sanitatem conseruat, qui ea fuerint vsi. Modus autem, & quantitas est, vt mane excipiatur vncia dimidia, frigida ita, qualis est, post cuius assumptionem, cibus ad minimum 4 horis tardetur, eóq; die cibis boni succi vtatur.

Vitrioli oleum corrosiuum. Vitrioli Romani ℔ vj. salis cōmunis ℔ j. ß. calcinentur simul tandiu, quoad rubere incipiant, tum amoue ab igne, & puluerisa simul, ac diuide in tres partes. Postea habeas tres bocias similes testudini, optimè luto sapientiæ perlutatas, & in vnam quamque harum pone vitrioli rubificati partem tertiā, & omnes tres bocias in vnam fornacem reuerberationis ponito, sícque vi ignis omnem substantiā extrahito, quæ aliquando nigra videbitur vt atramentum, & nonnunquam satis difficulter, nec statim procedit. Quod ita destillatū fuerit, in vitro satis amplo seruetur, ne dissiliat. Atque hoc liquore aperiūtur omnia apostemata, & mūdificantur omnis generis vlcera putrida, saltē superficie tenus attingendo, & citò operationē facit mirabiliter. Cancros & cancrosa mortificat, & multa alia, quæ ipse inspexi, facit. Fallopius in secretis. 11

12 Aliter. ℞. Vitrioli Romani ℔ vj. salis ammoniaci, sulphuris, cinnabaris, auripigmẽti, aluminis rochæ, ana ℥ vj. calcinentur omnia vt prius, ad rubedinẽ, post redigãtur omnia simul in puluerem subtilem, & positis omnibus in bocia (vt suprà) per sex dies cõtinuos vi ignis destillato, cauẽdo ne iuncturæ alembici malè sint clausę, &c. Hoc liquore quęuis membra possunt amputari, si in eo lignum ex olea arbore madefiat, & hoc ligno signetur locus amputandus. Et id quidẽ tantæ est efficaciæ, vt carnem aperiat, ac si rasorio dissecta foret, & operationem suam facit, sine vlla sanguinis effusione, aut hæmorrhagia. Atq; hoc causticũ est ex secretis secretissimis totius Chirurgiæ, & à meipso pluries probatum, atque ab aliis, vt ego sæpe aspexi. Idem.

13 Oleum vitrioli naturale & subtilissimum, dulce gustu, quod pro miraculo habetur. ℞. Vitrioli Vngarici ℔ iiij. tere subtilissimè & in bocia desiccetur, deinde rursus in aliam paruam bociam perlutatam impone fortiter constringendo, & impellendo. Tum superinfunde vini sublimati, rectificati vsque ad summum ℔ iiij. deinde repone ad digerendum dieb. 40. postea destilla, & videbis oleum vitrioli natare in superiori parte vini sublimati. Oleum verò vitrioli commune permiscetur cum sua aqua, ideóque habet

opus

opus rectificatione, Ex lib.man.

Oleum vitrioli, quod mortificat cancrũ & fistulas, & præcipuè vlcera antiqua corrosiua, sic fit. ℞. Vitrioli Romani vsti in cacabo ad rubedinem ℔ j. pulueriſetur subtiliter, deinde adde olei oliuarum ℔ semis, pone in bociam vitreatam, & sublimetur communi modo: tum destilletur cum bocia contra bociam, aut per alembicum, addendo parum aquæ vitæ, bene rectificatæ, vt ascendat, &c.

Fumanellus de oleo vitrioli contra cancrum, sic scribit. Extremis morbis extrema remedia optima sunt: cum igitur cancer huius sit generis, licet ipsi extrema adhibere remedia, cuiusmodi est oleum vitrioli, cuius hæc est confectura, vt sumatur vitriolum rubificatum, ignitũ vtiq; & tritum, & in alembico positum, ingeniosè destilletur. Huius die prima detur ieiuno, gutta vna, cum vnciis tribus aquæ buglossi, & die secunda, guttæ duæ cum maiori aquæ quantitate, sicque addendo guttam & aquam, vsque ad dies quinque. Istis peractis, oleo prædicto canceris extrema siue margines liniantur, donec cancri materia radicitus eximatur. Hoc autem medicamentum expertum non est à me, sed ab empirico habui. Cancrosos concoquens humores, cõstat ex succi fumariæ,

borraginis, ſcabioſæ, de vnoquoque ℥ iij. endiuiæ, ſcariolæ, cuiuſque ℥ ij. epithymi, ſenæ, vini granatorum, ex ſingulis ℥ iij. ſacchari q.ß. fiat ſyrupus. Soluentia ſunt, elect. hamech. pill. de lapide lazuli, pill. indæ, ſena, epithymum, aqua lactis cum ſena ipſa macerata.

De oleis ex reliquis metallis.

OLeum ex cupro, à Gallo empirico. Accipe æris aduſti ℔ ij. ſubtiliſsimè teratur, & ponatur in vitream cucurbitam optimè lutatam, & aceto imbibatur fortiſsimo, fac deſtillare per horas 24. & habebis oleum fortiſsimum coloris rubri & viridis.

Oleum Saturni commendatur in vlceribus inueteratis, faciei verò maximè (Sireion vlcera faciei vocat Theophraſtus) cuius generis ſunt, cancer, fiſtulæ circa nares. Noui mulierem cuius naſus ferè totus peſsimo vlcere fuerat conſumptus, probè curatam hoc ſolo oleo: adhibetur autem oleum tepore liquefactum, vel ad fornacem hyeme, ac penna illinitur. ℥ j. quidam vno coronato vendit. Doſis eius ℈ iij. Vſus in colica, fiſtuliſq;.

Oleum ex ferro, à Gallo empirico. Accipe limaturæ ferri q. vis, imbibe vrina, poſtea calcina toties in fornace reuerberationis, donec impalpabilis reddatur, coloriſq; ſanguin-

guinei, tunc pone in cucurbitam vitream optimè lutatam, imbibas quoque vrina, & fac destillare more aquæ fortis, per horas 24. semper ignem augendo: & habebis oleum spissum rubicundissimum. Experientia illius olei, rubificentur laminæ cuiusuis metalli, si extinguantur in isto oleo, statim accipient auri colorem.

Oleum ex chalybe, & lapide magnete eodem modo extrahitur, quo de ferro dictum est.

Oleum lithargyri, pro magno secreto est tenendum, quoniam mirabile est in delendis maculis, pannis faciei, & subtiliat cicatricem, & rubedinem eorum delet ex libro manuscripto antiquissimo. ℞. Lithargyri puluerisati, quantum satis videtur, dissolue per decoctionem in aceto forti, pluribus vicibus successiuè, deinde euapora acetum ad ignem, & remanet oleum nigrum in fundo, quod dissoluatur cum aqua calida per agitationem cum baculo paruo, & mundo, tūc destilla per linguam laneam, & remanet oleum in fundo, quod ab aqua separatum, est singulare.

Oleum quod fit de calce, est mirabile. ℞. Calcis viuæ frustū integrū, & infundatur in oleo communi donec dissoluatur, & calx in puluerem redigatur: & postea pone in alem-

bico vitreo & destilletur, & emanabit oleũ quod vocabitur oleum calcinum, &c.

Oleum è bolo armeno, legitur alicubi apud Theophrastum Paracelsum.

De oleo succini faciendo, ex præscripto insignis Medici Germani, qui totius etiam Succini historiam luculenter descripsit, vt aliquando videbitur.

OLeum succini nihil est aliud, quàm subtilissima, pinguis & aërea substantia quæ succino inest, extracta arte. Et quamuis non adeò difficile sit elicere tale oleum, requiritur tamen ad eam artem, cura, ac aptitudo instrumentorum: quare maximè annittendum vt sequentia præcepta obseruentur.

Quod succinum sit eligendum.

QVanquam non esset inconueniens eligere ad destillationem, & extractionem olei, purissimum, & quod maiorum esset partium succinum, quia sumpta puriore materia, purior etiam egreditur liquor, & vas inferius non tanta replebitur copia excrementitii humoris ac scoriarum, præterea & non tam facile igne resoluetur, & vno impetu corruet, si maiorum fuerit partium, sed

ſed pedetentim & tardè liqueſcet, vt quæ ineſt ipſi ſubſtantia ſubtilis melius à fæcibus ſecerni poſsit: tamen in defectu ipſius etiam pulueres, & ramenta ſumere licet, quia & ipſa reddunt oleum, ſi rectè vaſi imponantur. Obſeruandum igitur, vt iniecto ſuccino in cucurbitam, imponantur lapilli ſilices, & deſuper rurſum ſuccinum, & ſic deinceps.

De fornace & instrumentis ad destillationem ſuccini neceſſariis.

PLurimum intereſt habere inſtrumenta apta & idonea, & primum quantum ad fornacem attinet, ſit ea rotunda, duorũ cum dimidio pedum altitudine, latitudo verò ipſius diametralis ſit duarum ſpithamarum. Extruatur autem vel ex lateribus, vel ferro luto obducto, habens duo foramina rotunda, per quæ (vt paulo poſt depingemus) canales inſtrumenti ſecundo loco poſiti exire queant.

Porro alia duo præparari tibi curato inſtrumenta, ex cupro intus ſtanno obducta, præſertim inferius, ſuperius habeat figuram cucurbitæ, altitudine ſpithamæ vnius & dimidiæ, ex integra lamina compoſitum, &

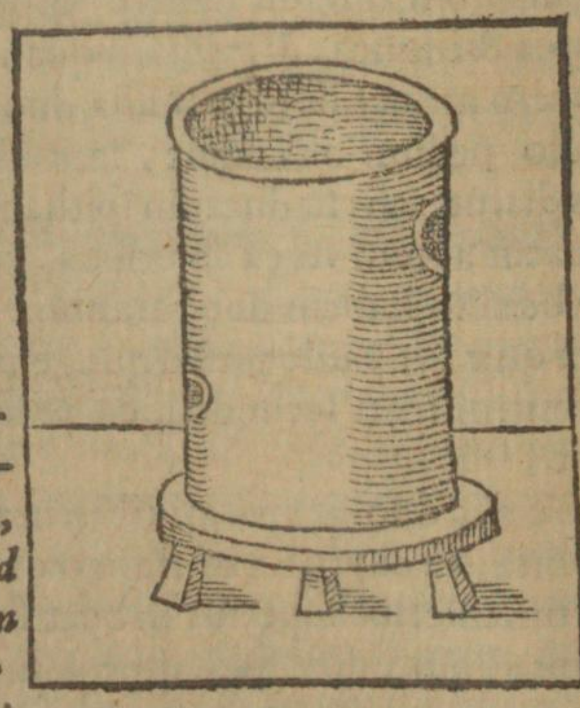
collum

collum ipsius applicetur inferiori instrumẽto, illúdque ingrediatur.

Paretur etiam ex cupro operculum rotundũ, & foraminibus plenum, vt tectum eo succinum, emanare & destillare rosolutum possit. Inferius verò instrumẽtum recipiens succinum (est enim destillatio per descẽsum) sit rotundum, habens collum quod recipiat, & in se contineat collum cucurbitæ, capax trium vel quatuor mensurarum, habẽs duos canales, quorum vnus descendat, sitq; inferior, alter verò ascendat, & fiat hoc modo.

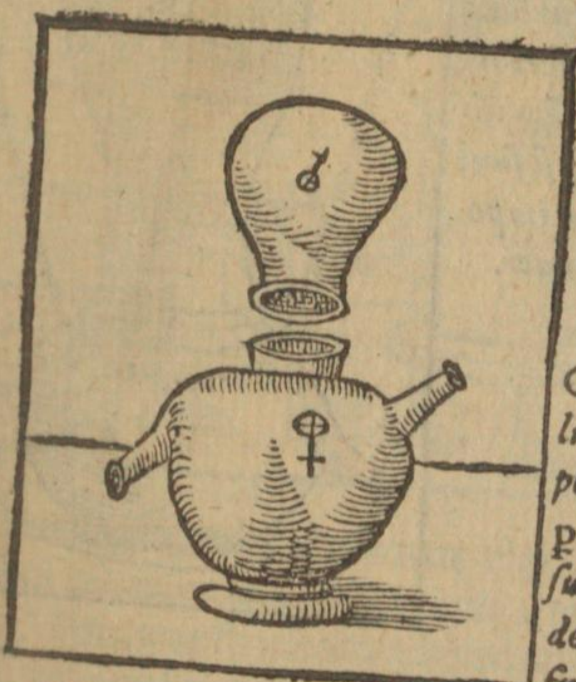
FORNAX.

Foramẽ inferius, p̄ quod exit inferior canalis.

Foramẽ superius ad canalem alterum.

♂ Instrumentum superius seu cucurbita, in quam conijcitur Succinum cum silicibus.

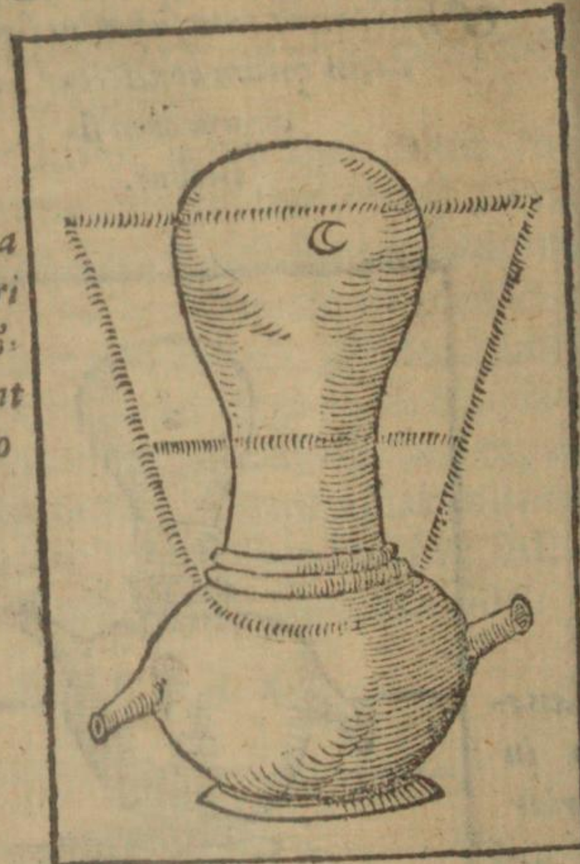
Canalis superior p quē subinde affunditur aqua calida.

Cana-
is in
erior
quē
leum
nà cum aqua egre-
itur.

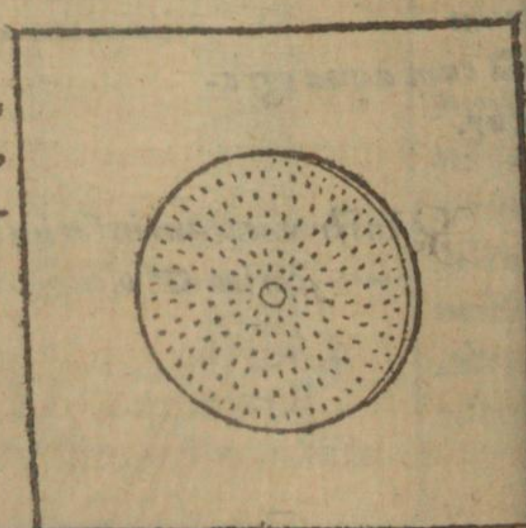
♀ Instrumentum inferius excipiens scorias & oleum.

Cucu

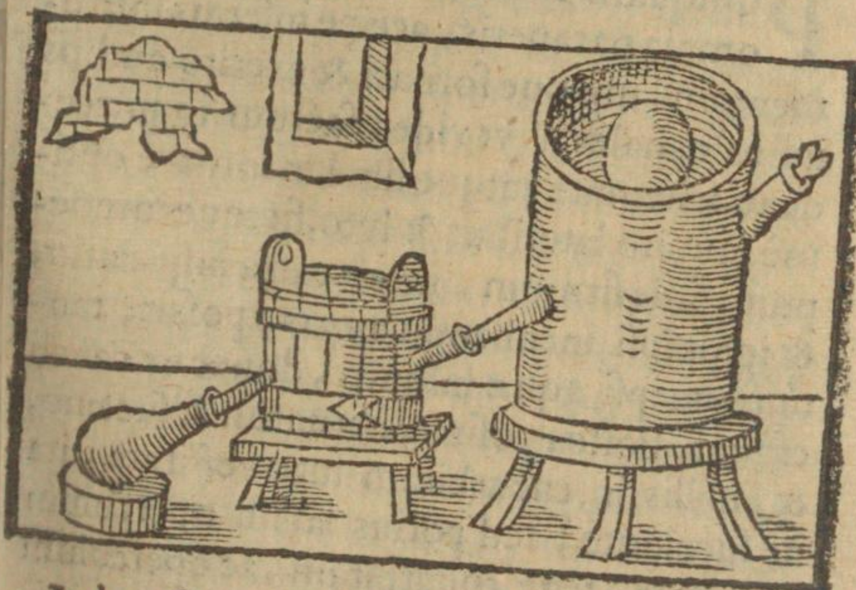
☾ Cucurbita cum inferiori instrumēto cōiuncta, si sunt vtraque imposita fornaci.

Operculum perforatū quo obstruitur cucurbita.

Fornax cum omnibus ad destillationem necessariis.

In hac figura, omnia ad huius olei destillationem necessaria instrumenta, proponuntur. Fornacis structura ad dextram apparet, in cuius summitatis medio cucurbita eminet Habet eadem fornax ad dextram, prominentem sursum versus canalem, (qui canalis superior dicitur) ligneo cono obstructum. In eadem ad læuam, conspicuus est canalis inferior, cui alius, perfrigeratorium transiens, attexitur. In medio apparet vas refrigeratorium, cum suo canali ad læuam, cum quo statim recipiens committitur.

De

De destillatione Succini.

POstquam fornacem & instrumenta tibi omnia paraueris, accipe inferius instrumentum, impone fornaci & exerito ambos ipsius canales, (vt vides factum in præcedenti schemate) atque illud in fornace optimè munito lateribus & luto, fiétque intersceptum satis firmum, ne ab extra inspiciatur, & ignis ipsi incubando nocere possit, tantúmque ipsi aquæ infunde, donec ex canali effluat. Postea positis alternatim & succino, & lapillis in cucurbitam luto vestitam, ita ne succinum, sed potius lapilli operculum attingant, tege cucurbitam, ac operculum clauis ferreis ad latera ipsius infixis munito, ne illud vi & impetu caloris excidat. Sed potius onus sufficere queat, & impone cucurbitam inferiori instrumento, ac locum, vbi coniunguntur obline luto, ne aliquis vapor exire possit. Similiter & canalem ascendentem obstrue ligneo cono, vt extrahere eum possit, si affundenda est aqua calida: quod fiet, si parum ipsi inerit, & oleum exire nequiuerit. Canali inferiori appone alium canalem stanneum, vel ex cupro confectum, transeuntem vas aqua frigida repletum, quæ vbi calefacta fuerit, aliam frigidam affunde. Illi verò canali receptaculum adiungito

gito, in quo sit ℔ j. aquæ frigidæ purissimæ, satis magnum & capax aquæ cum oleo. Sit autem vel vitreum vel figulinum, munitum vitro, non cupreum, quia facillimè oleum contrahit viredinem ex ærugine quæ cupro inest, omniáque optimè & diligentiss. obstruantur. Hæc vbi facta sunt omnia, circa cucurbitam prunis ardentibus accende ignẽ placidum, suppeditantem ex omnibus partibus æqualem in principio calorem, & auge eum successiuè, vsque ad vesperam (vno enim die ea destillatio finitur) donec tota cucurbita tegatur & obruatur ignitis carbonibus. Et obseruandum est, vbi cucurbita quasi excandescit, absolutam esse destillationem: quare ignis remoueri potest, stent tamen sic per integram noctem sine igne, vt per se frigefieri possint. Postea exemptam cucurbitam, reperies vacuam à succino, lapillos qui ipsi adhuc insunt nigros quasi fuligine obductos. In fundo verò inferioris instrumenti cernes fæces, vel scorias picem referentes, oleo innatante per canalem cum aqua ad receptaculum delato: quæ vtraque reseruanda sunt, donec rectificetur oleum. Et hæc sufficiant de priori destillatione.

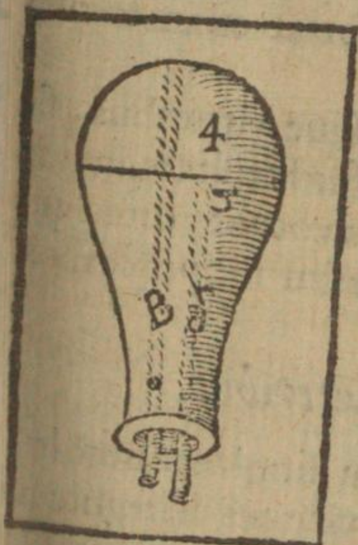
De rectificatione.

VEniendum iam ad secundam & po-
stremam destillationem, quæ fit per a-
scensionem, & est rectificatio olei, id est, pu-
ri ab impuro segregatio. Peragitur autem
sequenti modo. Accipe cucurbitam vitream
atque in eam infunde aquam cum oleo, v-
venter ipsius repleatur vsque ad collum, &
imposito ipsi alembico similiter vitreo, bal-
neo committe, & omnia optimè commun-
re debes, ne calor eam perfringat, & calid-
aqua est affundenda. Siquidem vitrum ca-
lefactum subitam frigefactionem perferr-
nequit, sed rumpitur. Quibus peractis, ap-
plica alembico quoque receptaculum vi-
treum, & exibit oleum purissimum pau-
aqua permixtum, quæ segreganda est a-
oleo, instrumento vitreo, quale est Valer-
Cordi, quo semper est vsus, vel ipsius def-
ctu, alio infundibuli formam referente. In-
natat enim hoc oleum aquæ.

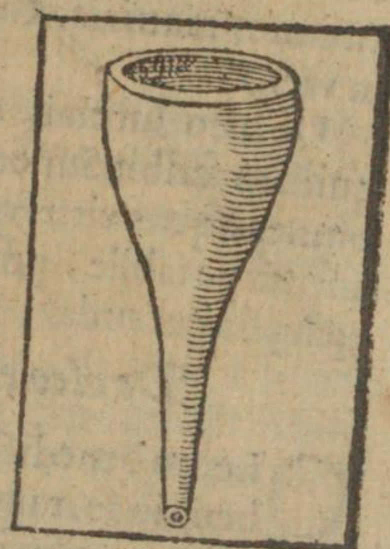
Potest autem hæc destillatio quoque fi-
ri per arenam eodem modo, obducta tam-
cucurbita luto, ne calore frangatur: sed m-
lius & purius fit per balneum.

Inst-

Inſtrumentum Valerij Cordi.

Segregandi inſtrumentum aliud.

4. *Eſt ſpacium vacuum.*
B. *Canalis per quem in ſpacium vacuum aër ingreditur.*
2. *Spacium olei & aquæ.*
A. *Canalis per quem aqua egreditur.*

De extracti & rectificati olei viribus & vtilitate.

APpellatũ fuit olim hoc oleum ſacrum, propter vires eius nimirum admirandas & arcanas. Habet quidem eaſdem, quas ſuccinum ipſum, verùm multo efficaciores. Nam quicquid efficaciæ & virium in quinque, ſex, vel ſeptem ſuccini libris ineſt, in vnã

libram facilè redigi poteſt. Quare plurimum confert Epilepticis, Paralyticis & ſpaſmo laborantibus, & mulieribus patientibus ſuffocationes matricis. Confortat etiam fœtum in vtero.

De oleo ſuccini, eiúſque virtutibus, ſic quidam ſcribit. Superat ſua facultate, inquit, omnes aquas vitæ, quas vocant, omnéque aurum potabile, præſertim in apoplexia & epilepſia curanda.

De oleo ex lateribus.

OLeum benedictum ſiue laterinum habens in ſe multas virtutes ad ægritudines frigidas, vtiliúſque balſamo virtute ſua & ſubtilitate. ℞. Laterum vel tegularum rubearum nouarum ab aqua intactarum, quãtitatem quam voles, contunde in paruitatem cicerum, canabis, milij, aut etiam ſubtiliſsimè cribrentur. Poſtea mittantur in vaſe vitreato vel alio, & fortiter igniantur. Deinde proiiciantur in oleo oliuarum antiquo & claro, ſi haberi poteſt, in vaſe terreo vitreato. Et dimittatur ſic ſtare per vij. dies & plus, & ſi fracturæ ſint groſſæ, conterantur in puluerem ſubtilem, & in cucurbita magna pone, & ſuperpoſito alembico deſtilla lento igne. Et ſcias quod de ℔ j. olei ℥ j tantum exibit, cuius virtus naturalis maior eſt, quàm

est,quàm in balsamo naturali ad omnia curãda, & est calidius ipso,& propterea dicitur oleum benedictum , maximè ad morbos frigidos curandos,& quanto antiquius,tanto melius.

Probæ agnoscendi ipsum sunt , quòd oleum oliuæ tenet hoc oleum suspensum in medio sui : vel circa fundum,non tangendo fundum. Vnde ostenditur ipsum calidius esse & magis leue. Illud verò quod non est laterinum , est graue. Et ideo si iactetur gutta in ipsum , petit fundum. Et in hoc cognoscitur eius grauitas & frigiditas. Item hoc oleum reddit fortem odorem,& in colore est rubeum. Et gutta eius posita in manu,statim euanescit.& dispergitur per totam manum. Et si ferrum liniatur eodem oleo, statim ardet , & accensum facilè non extinguitur. Quum autem perfecta fuerit huius olei destillatio:sapienter aperi vas,postquam frigidatum fuerit, & extrahe puluerem lateum,& iterum impone de aliis pulueribus,si is plus habere de ipso oleo , & destilla vt rius. Et destillatum bene serua in vitro bene bturato cum cera.

Virtutes eius hic 44. annotantur , in frida causa,interiori & exteriori. Primò redu- t omnia membra aliquo accidente infrigi- ita,si membra læsa eo inungantur. Item ad

ſanandum vulnus, ſi herba appropriata aliqualiter in eo decoquatur. Item ad omnes manuum & pedum fiſſuras tempore hyemis. Item ad neruos infractos ex gutta, vel alia cauſa, & ad manuũm & capitis tremorẽ. Podagræ & arthetic æ frigidæ, collo dolenti & circuntenſo cum nec commodè flectitur. Item lapidem renum & veſicæ comminuit inunctum, & frequenter bibitum. Excoriationi quoq; veſicæ, intus & foris, quæ agnoſcitur per mordicationẽ virgæ inungendo. Item retentioni & difficultati vrinæ. Itẽ paſſionibus aurium ex frigiditate, vt ſurditati & ſibilo & fluxui malorũ humorũ ad aures, panniculum ipſo intinctum auri immittendo. Item cõtra vermes auriũ ab intra natos, vel extrinſecus ingreſſos. Item tortioni oris. Item acutæ tortioni ventris: & matricũ doloribus in omni ætate. Dolori quoq; ſciatico, renum & ſpinæ dorſi: addi tamen poſſunt ei herbæ, flores & radices calidæ naturæ illis appropriatæ, vt ſaluia, pulegium, abſinthiũ, ſerpyllum, origanum, betonica, hyſſopus, dictamnus. Item omni puſtulæ & apoſtemati crudo non bene maturo, quia crudũ citò maturat, & maturum citò diſſoluit. Cui ſi addatur radix lolij & vitellus oui & cępe album, coctum ſub cineribus calidis, prodeſt vehementer, ſi ſuperponatur. Item valet duritiei

ſpenis propter infrigidationem nimiam, quia citò humectat & ſuauiter ipſum calefacit. Itẽ epilepticis & caducis, ſi cum eo nares patientium vngantur. Item oppilationi cerebri & naſi, propter cauſam frigidam vndecunq; venerit, ſiue oculi lacrymentur, ſiue nares ſint plenæ phlegmate, ſi loca earum cum ipſo inungantur, ſiue etiam per os ſumatur. Item valet omni frigiditati capitis & cerebri, ſi cũ eo vngantur calefacit, & mirabiliter confortat. Item vncta poſteriore cerebri parte, valet obliuioni, & debili memoriæ. Item valet dentium dolori, vngendo gingiuas ex eo. Item valet frigiditati matricis bibitum, intus quoque & extra inunctum, & retentioni intempeſtiuæ menſtruorum. Item educit fœtum mortuum, aperiendo orificia venarum. Item valet ſanguini coagulato ex percuſsione. Et ſterilium mulierum malas exiccat humiditates. Item tuſsi frigidæ & oppletioni pulmonis, bibendo ipſum, & pectus inungendo, & valet tuſsi ſiccæ & molli, quæ vocatur ſtrictura pectoris, & diſſoluit illic congelatos humores, & canales pulmonum aperit. Inunctum quoque oculis lacrymantibus ſubuenit, ſi ſuper palpebras fiat inunctio. Item valet inflationi ipſorum, dolori & rubedini per inflationem vel abundantiam ſanguinis in ipſis factam. Item omni morſui

venenoſo, vt ſcorpionis, araneæ, veſpę, apum, ſerpentis, ſi locus percuſſus ex eo inungatur. Item valet ſyncopi, & debilitati cordis, & ſtomachi, ſi ex eo bibatur cum bono vino. Item valet piſcatoribus, ſi eorū retia tali oleo inungantur antequam vadunt piſcatum, trahit & allicit piſces odore ſuo. Item valet contra potionem opij vel hyoſcyami. Item dolori ani & lumbricis bibitum & inunctum, maximè ſi ei abſinthium fuerit admixtum. Item valet ſputo ſanguinis, & mictui ſanguinis. Et cui coagulatus eſt ſanguis in capite, & cauſa ſit apoſtematis generati, vel ex percuſſione, ſi locus ipſo inungatur, ſanat. Item valet crepatis, ſi ſupra locum fit cum ipſo inunctio & emplaſtratio cum ſucco abſinthij. Item contra ſcabiem duram, & ſiccam capitis inungendo. Item omni fiſtulæ. Item lapidi veſicæ & renum, ſi herbæ ad hoc appropriatæ, ſcilicet ſaxifragia, milium ſolis, ſemen petroſelini, fœniculi, ſanguis hircinus, ei permiſceantur, & in potu tribuantur. Benedictus Deus, cuius immenſa largitas tot rebus humanæ fragilitati prouidit.

Si in oleo benedicto coxeris piper longum, & grana paradiſi, & pyrethrū, de quolibet ℥ j. caſtorei ʒ ß. & cum hoc vnxeris (virgam puto) ad coitum facit.

Vt candela, neque vento, neque pluuia extin

extinguatur. ℞. Bombacem aut ſtuppam,& madefac in oleo benedicto, & cum ſeuo aut cera fac candelam, quæ poterit in aqua ardere. Item ſtercus columbæ cum oleo benedicto mixtum,& cum eo lignum linitum,& in ſole calido poſitum aliquandiu,per ſe accendetur. Item accipe calcem viuam, & ſulfur æqualium partium, & diſtempera cum oleo benedicto, & forma inde pillulas,quas proiice in vrnam aqua plenam,& exibit inde ignis. Vt filum candelam ardentem extinguat, tunc circumuolue candelam, & linias ipſam cum theriaca bona, & extinguetur.

De aqua vitæ, seu vt vocant, ardente, destillanda, déque eiusdem facultatibus.

QVAE è vino, aut eiuſdem fæcibus, deſtillatur aqua, aliis dicitur aqua vitæ, quòd vitam nimirum fulciat, seniúmque remoretur: ſed aqua mortis rectius vocari poſſet, ſi non ritè fuerit parata, vtpote quod talis plus incommodi, quàm commodi afferat, vt refert author Pyrotechniæ: aliis verò ardens appellatur, quod pilis capitis ſuperaffuſa, vel panno, adhibita candela ardente, ſtatim inflammetur, videantúrque capitis pili vel pannus ardere, licet neutrum conſumatur. Dicitur etiam ad extremam ſub

mã ſubtilitatem redacta, à Chymiſtis, Quinta eſſentia. Deſtillatur verò, ex generoſo nõnunquam vino, albo vel nigro: plerunque ex fæce cuiuſque villi vapeſcentis, per turbinem ſeu metam furnariam prunis moderatè excalefactam, exprimitur, vt author eſt Lemnius. Cæterum quando ex ipſo vino aqua vitæ deſtillatur: audio, inquit Geſnerus, ex ſatis magna vini quantitate, parum aquæ ardentis deſtillari: ex fæcibus contra multum. E vino Alſatico, aqua vitæ non vſqueadeò bona deſtillatur. Porro vinum ardens, leuitate ferè reliqua omnia humida ſuperat. Quum enim quatuor ſint (vt idem Lemnius author eſt, lib. ij. cap. xxiiij. de Occult. naturæ miraculis) quæ leuitatis ac grauitatis ratione inter ſe certent, vinum, aqua, mel & oleum: horum omnium leuiſsimum, minimíque ponderis eſt vinum ardens, quod oleo admixto fluitat ſummáſque partes ſubit, oleo in imis ſubſidente. Eſt enim illi prorſus excocta terrea omnis concretio, totáq; illius ſubſtantia ignea, aëreáque effecta eſt. Proximum huic leuitate eſt oleum, &c.

Quod ſi experiri velis, ſyncerán e ſit, an adulterina hæc quinta eſſentia, mantile aut linteum liquore illo madefacito, & flammæ admoueto, ſi confeſtim inardeſcat, illæſo intactóque linteo, efficaciſsima eſt. Inflammeſcunt

ſcunt ſi quidẽ ſudariola aqua hac macerata,at non conſumuntur. Flamma enim leniter modò peplo incumbit, nec penetrat, ſed lambendo abſorbet cognatum ſibi ac familiarem, igneæq; naturæ liquorem. Quod ſi volæ manus nonnihil imponas, admoueríſque ardentem papyrum, ardeſcit quidem palma, at manus non vritur.

Illius vim mirificam, in multis rebus ſum expertus (inquit Lemnius) quamlibet enim aſperum intenſúmque gelu exiſtat, liquor is gelu nunquam congelaſcit, nec in glaciem concreſcit aut cogitur, adeò vt atramentum ſcriptorium, tum pleraque alia, quibus guttas aliquot admiſceri contingit, nunquam frigore conſtringantur, ídque ob extremam caliditatem ac tenuitatem, quibus eſt imbuta. Commixtum ſali hoc ardẽs vinum, & appoſitum igni, recepta flamma, aſtantis formam cadaueris ſimilem efficit, Ringelbergius. Ouum decoquit, carnes coctas vel crudas à putredine conſeruat, vbi in eadem intinguntur: vinum turbidum, ſi cum ea miſceatur, clarificat & reſtaurat. Muſtum clarum reddit: vinum pendulum, acidúmque, affuſa reſtituit. Herbarum omnium virtutem ſi in ea ponantur, extrahit, præter violæ odorem, quem non retinet. Odor ipſius reptilia interficit, & venenum fugat, Vitalis

Eſt &

Est & hoc mirabile, quod à fide digno accepi: Si guttæ aliquot aquæ bombardis infundantur, vt cum puluere commiſceantur, & poſtea incendantur, diſsiliunt ſtatim. Eodem modo etiam franguntur petræ: & audio ſic factam viam, à Valle Tellina (puto) Mediolanum verſus. Ex ſtillicidio illo, quod fit ex vino bis aut ter aduſtionem paſſo, mira excitantur, & vtilia. Panniculus enim illo infuſus (vt modò etiam dictum) citra filorum lęſionem totus inflammeſcet: quod quartam aduſtionem ſuſtinuit, in aëra ſi proieceris, nihil ex eo ad terram deſcendet. Piſcem ſi volueris meliorem ſaporem habere, in hoc vinaceo ſtillicidio eneca, & in eo eſſe ſinito: ita perdurabit ad compluſculos dies. Si hac ratione piſcem enectum ſale & pipere cōdias, nihil erit ſuauius, præſertim ſi ex optimo genere fuerit piſcis. Aqua ardente, quæ ſæpius deſtillata fuerit, ſi manus laueris, ardebunt quidem, ſed citra noxam, Gaudentius Merula Memorabilium lib. 4. Quod ſi inter deſtillandum, puluis ſulfuris viui permiſceretur, accenſa aqua vitæ, fortius arderet. Dolorem capitis ſedat, ſi ex materia frigida fuerit. Si bibatur ieiuno ſtomacho per biduum, cum pauca theriacæ quantitate, purgat caput, & exiccat eius humiditates. Qui biberit huius aliquid cum alio vino, mane, eidem

conſ

confortat cerebrum. Tenebras oculorum pellit,& pannos eorundem consumit,& humiditatem exiccat. Auribus instillata, auditum restituit: linguæ imposita, linteo in ea madefacto,sermonem paralytico restituit, si aliquot horis cõtinuetur. Quidam laudauere vini sublimationem contra vermes, qui dentibus innascuntur, colluendo ea os. Ad id præfertur, inquit Alexander Benedictus,vinum Cretense aut Rhęticum:validius enim quo sæpius camino (alembico) vitreo aut æneo vaporatione perficitur. Raucedini confert, collo inuncta,& mane bibita.In hydrope celebratur eius vsus ad hunc modum:Accipe aquæ vitæ mensurã dimidiam, calefiat mediocriter, vt sit quasi tepida, lauentur pedes, ac immittantur per quartam horæ partem, postea succo vrticæ fricentur plantæ pedum, & circa malleolos,& curabitur,vt nobis retulit Vitus à Rechberg. Aqua ex vino meraco sublimata, valet contra singultum ex vento aut frigore,Alex.Benedict. Germani eam,ardente etiamnum Sirio,mane bibunt vel delibant,pituitæ salutarem arbitrantes, Idem. Ad lumborũ dolores & ad tumores phlegmaticos,hoc à quodam rustico accepi.Habeas patinam aliquam,quæ ab igne non lædatur,eíq; impone pannum:patinam pone in sudatorium clausum,pannus

made

madefiat aqua vitæ optima,ac poſtea accendatur(neq; enim pannus conſumitur,ſi aqua vitæ fuerit bona) tum ingrediatur patiens balneum,& ſtatim ſudabit:calorem enim vehementem facit:hoc fiat quinquies aut pluries pro ægrotantis viribus , & locus dolens aqua vitæ in qua flores ſpicæ nardi fuerint macerati,bene fricetur,& ſanabitur.Ad veſicæ calculum,iubent bibere aquam vitæ, per ſpacium ſeptem menſium , ſingulis diebus mane & veſperi, commiſcentes vini non deſtillati partes duas , deſtillati verò vnam:& hoc modo comminuitur lapis & excernitur. Vulnera lota ſanat , itémque cancrum & fiſtulas.

Vitalis de Furno, ex multis has quoq; illi tribuit facultates:Apoſtemata rumpit intrinſeca & extrinſeca , ſi bibatur,aut extrinſecus cum ea aliquoties liniantur.Oculorũ maculas eorúmq; vborẽ & calorẽ aufert , lacrymam etiã ab oculis fluẽtem reſtringit. Spleneticis valet & hepaticis, vbi ſobriè potetur. Mercurium congelat,cuprum dealbat, ſpiritus & corpora calcinata ſoluit. Vulnera curat,omnémq; guttam,cancrum,& fiſtulam, ſi potetur,aut locus vulneris abluatur. Intellectum acuit,ſobriè ſumpta,præterita ad memoriam reuocat,hominem ſuper omnia reddit hilarem , iuuentutem conſeruat. Salſum

phlegm

phlegma,guttámq; rosaceam curat. Narium fœtorem , gingiuarum , axillarúmque tollit. Apostema in gutture rumpit gargarisata. Melancholicis plurimum confert , ischiadicis,podagricis,& artheticis multum prodest. Hydropicos ex causa frigida curat. Colicam passionem patientibus plurimum confert. Cum calce sua in vino soluta , lapidem frangit vesicæ:cum suo sale verò soluta,renum lapidem frangit atq; fugat. Febrémq; quartanam tollit,sobriè assumpta. Leprosus si nonnunquam de illa moderatè biberit, lepra nõ vltra ascendet. Prodest etiam conceptui , si prægnans de illa biberit. Si modicum de ipsa bibatur interdũ,aut in ore retineatur , ipsum rheuma curat. Oculos subuersos,quãdo palpebræ resoluuntur , illita curat. Audaciam præstat , si pusillanimis aliquis aut formidolosus de ea interdum potauerit. Hactenus Vitalis. De facultatibus præterea eiusdem aquæ , in genere , hæc scribit Leuinus Lemnius lib. de Occultis naturæ miraculis. Nullus,inquit,liquor , qui in aliquem vsum corpori humano adhibetur , est aqua vitæ aut leuior aut penetrantior,aut quæ omnia à putredine,aut corruptione magis præseruet ac tueatur. Cuius vsus sic inoleuit apud Belgas, vt liberalius , quàm valetudini commodum est,assumant. Neq; enim omnibus,aut quouis tem

uis tēpore, eius potus æquè salubris est: macilentis siquidē, siccæq; naturæ hominibus, denique æstate, vsus eius admodum perniciosus est: adurit enim corpora, atque humorem natiuum depopulatur. Obesis autem corporibus atque humidis, quíque pituitosis humoribus redundant, nihil incōmodat: nam & humores excrementosos cōcoquit, & corpora à lethargo, atque apoplexia, morbísque frigidis vindicat ac tuetur. Quapropter hybernis mensibus moderatum illius vsum concedo, nempe sesquidrachmā, quæ cochlearis mensuram implet, exquisitè sacchar o edulcatam, adiectóque exiguo panis primarii bolo, quo minus vi adurente cerebrum narésque feriat, aut hepati noxæ aliquid, penetrabili, feruentíque calore inferat. Foris verò admotum, neruis ac musculis, membrísq; algore oppresis auxiliatur, omnésque affectus dolorificos, qui in frigidis humoribus consistunt, compescit ac discutit vi calorifica, ac celeritate penetrandi. Quin & apoplecticis loquelam restituit, si seminis erucæ & aceti scillitici momentum illi commisceatur. Quod si id genus vini factitii bis térue, in alueum stillatitium immissum, ignis vi extrahatur, incredibilem vim penetrandi consequitur. Hæc Lemnius.

De instrumentis, quibus ad aquam vitæ destillandam artifices vtuntur.

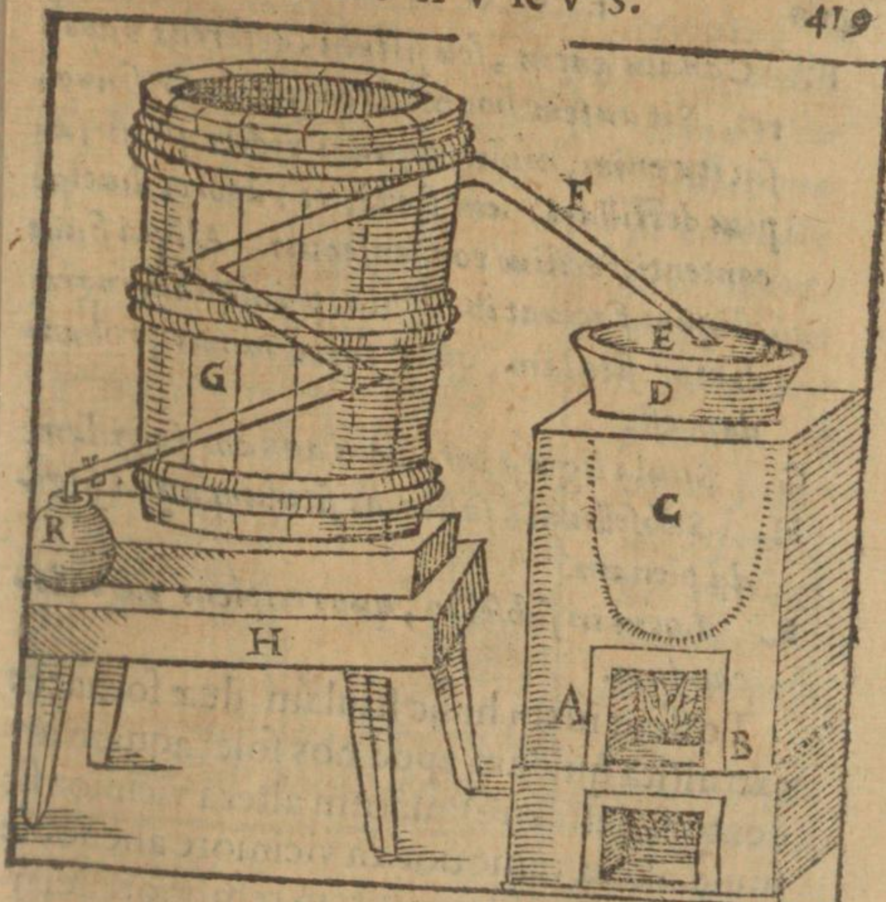
IN destillatione aquæ vitæ, quoniam multi spiritus crassi, vi caloris eleuātur, necesse est temperare eos, & subtiliores reddere beneficio instrumentorum longorum, angustorum, & sinuosorum: nec solum refrigeratione opus, sed etiam in loco frigido, vbi aqua nimirum actu frigida permaneat, ne aliqua viscositas aut crassities ad alembicum perueniat destillatio perficienda. Vnde factum est, vt ab artificibus varia sint inuenta instrumenta quæ id præstent.

Aquam ardentem nonnulli per vesicam destillant, de qua consule Lonicerum: verum is destillationis modus, propterea quod aquam affundāt non omnibus probatur. Vtuntur autem hoc modo, propter compendium, ferè Pharmacopolæ tantum.

Instrumentum ad aquam vitæ, ex vini fæcibus destillandam.

A. *Fornax rotunda forma constans, aut etiam quadrata: parum enim refert.*

B. Loc

B. Locus seu foramen, per quod aheno ignis subijcitur.

C. Ahenum seu vas satis capax, continens faeces.

D. Operculum aheni. Id si aliqua ex parte conuexũ fieret, & in medio, vbi canalis egreditur, in acutum desineret, vapores multò melius sursum mitteret, quàm si planum fuerit.

E. Operculi foramen, in quod canalis insertus est.

F. *Canalis æneus, seu fistula, deferens vapores. Sit autem hoc modo contorta, & sinuosa: ita enim, aiunt, aquam videri quasi sæpius destillari: aut fortè, vt vapores diutius contenti, facilius condensentur. Aliqui sinus aliquot faciunt in fistula, priusquam ingrediatur situlam, quod fortè minus probandum est.*

G. *Situla lignea continens aquam frigidam.*

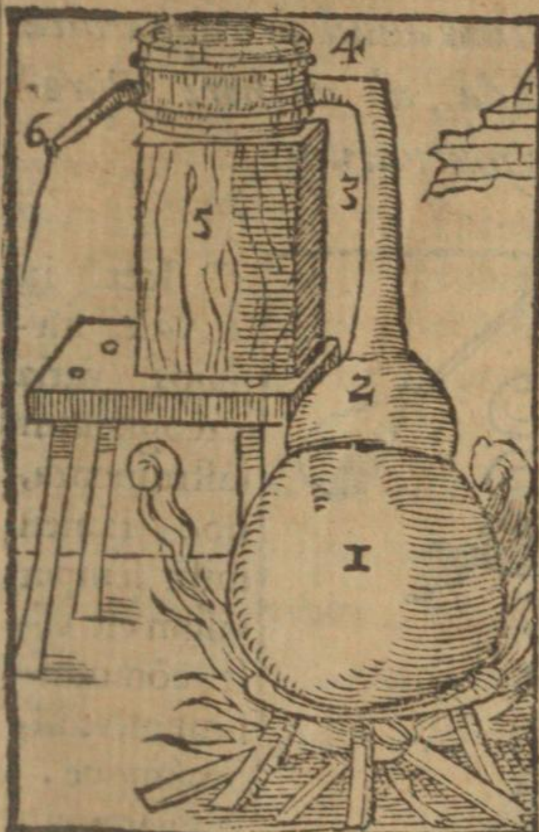
H. *Subsellium, sustinens situlam aqua frigida plenam.*

R. *Locus in subsellio, quo recipiens vas collocandum.*

Possent iuxta hanc situlam duæ fornaces extrui (ita quidam apud nos solet aquam ardentem destillare) quarum altera vicinior sit situlę, altera remotior. In viciniore aheno, fæces primò destillarentur: in remotiore, secũdo, vt subtilior & purior aqua fiat. Verum idipsum minori negotio fortè fieret, si quæ secunda vice destillari debet, per longiorem fistulam destillaretur: per longiorem enim viam, spiritus agitati magis attenuantur.

Instrumentum aliud.

I. *Vas seu olla, materiam destillandam continens. Quidam apud nos ollam habuit 16. mensurarum capacem. Ex ijs biduo, bis, térue repetita etiam destillatione, mensuras tres extraxit.*

traxit.

2. *Operculũ.*
3. *Canalis seu fistula, quæ sic κωνοειδῶς fieri debet. Posset hæc eadem duplex fieri, vt aqua frigida infundi, & rursum calefacta emitti posset.*
4. *Situla, cõtinens aquã frigidam.*
5. *Sedes, quæ sustinet situlam.*
6. *Recipientis aptandi locus.*
7. *Ignis in circuitu, ex quolibet ligno.*

Per tale instrumentum aqua vitæ valde copiosa habetur, magis quàm ex vulgaribus: quoniam fistula ex operculo ollæ rectà ascendit, non vt in aliis obliquè, & forte maior est quoque quàm in aliis.

Inſtrumentum aliud pro aqua vitæ deſtillanda, ab authore Pyrotechniæ mutuatum.

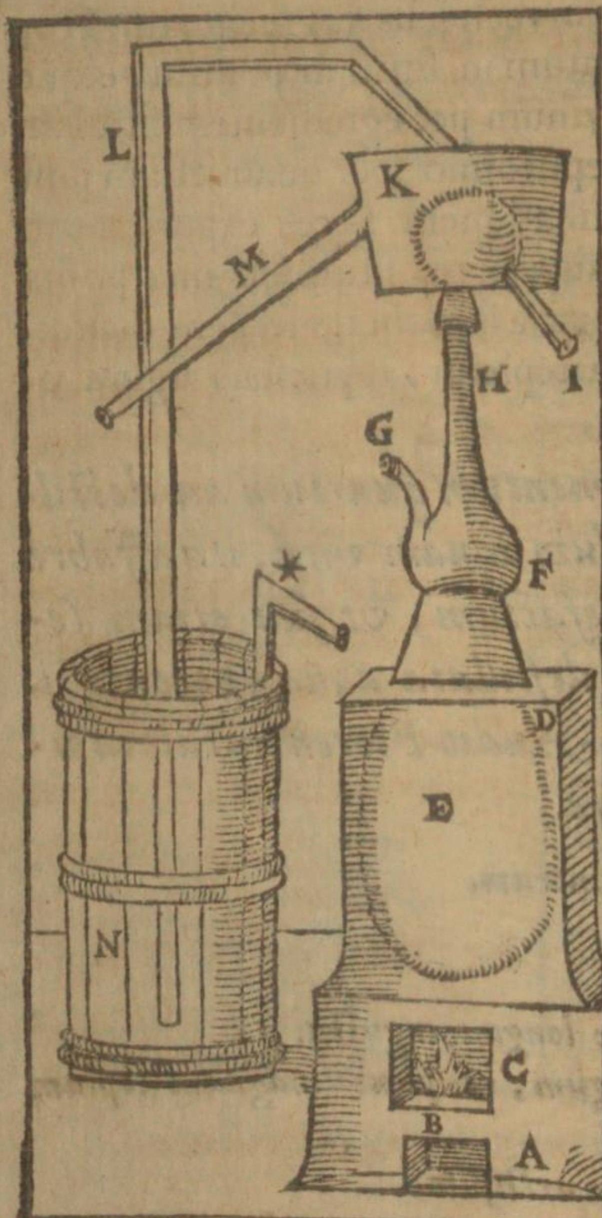
LIcet in dies ſingulos varia excogitentur inſtrumenta, hoc tamen mihi ſemper viſum eſt eſſe cõmodiſſimum, vtiliſſimúmque. Præparetur vas æneum ſtannatum, è quo parte ea qua vinum infunditur, producatur fiſtula longua multis concauitatibus fabricata. Huic ad finem quatuor aut ſex vlnarum fit ſitula parua ex ære aut ligno extructa, eo modo, vt fiſtula parte tinæ,ſeu ſitulæ ſuperiore,ſinuoſa, è medio eius egrediatur. Finis verò ſeu fiſtulæ extremitas recta, capitellum vitrum habeat adaptatum,

cuius

cuius nasus in recipiens vas recipiatur. Hoc vas ita paratum in furnum ponitur, eíque infunditur vinum per egredientem fistulam oppositam epistomio, per quam etiam post finitam destillationem fæces expurgantur. Parte verò superiore, situla seu tina posita sub fistula, quæ à sinuositate serpens dicitur, aqua frigida repletur, vt præsens figura ostendit.

Instrumentum quartum ad destillandum aquam vitæ, ita affabrè fabrefactum, vt fiat etiam semel destillata aqua, potentissima. Audio Florentiæ tale in vsu esse.

A. *Locus cinerum.*
B. *Crater.*
C. *Ignis.*
D. *Fornax longua, angusta.*
E. *Vas longum, recipiens magnam copiam vini.*
F. *Iunctura arctißima.*
G. *Fistula, per quam vinum infunditur.*
H. *Via per quam vapores scandunt.*
I. *Nasus capitelli, qui recipienti inseritur.*
K. *Vas aqua frigida plenum, refrigerans capitellum.*

L. *Arundo seu fistula qua scandit aqua frigida.*

M. *Hac emittitur aqua excalfacta.*

N *Dolium oblongum plenum aqua frigida.*

*. *Instrumentum quo efficitur, vt aqua sursum feratur pulsando, sicut in quibusdam puteis.* Hoc *instrumento, pauco igne, magna quantitas destillari potest.*

De

De variis modis destillandi aquam vitæ, tum simplicem, tum compositam.

AQua ex vino meraco sublimata, inquit quidam incertus, nouum id inuentum est, per vitreum aut æneum infurnibulum sublimare, in quo vilis materia substat: quod leue est, vapore continuato, sublimia petit.

Aquam ardentem simplicem, sic destillare iubet Vitalis de Furno. Accipe vinum bonum ac forte, purum, rubeum, pone in alembico, & destilla lento igne, sicut fit aqua rosacea, & exibit per sublimationem aqua ardens, quæ quo sæpius destilletur, tantò erit subtilior & vtilior.

Vt aqua vitæ semel destillata, æquè bona sit, eásque facultates possideat, quas alia ter, quatérue, aut etiam sæpius destillata.

SI aquam vitæ simplicem vel vinum ardēs, vna destillatione ita destillare volueris, vt in virtute sit, ac si esset vigesies destillatum, spongiam super os cucurbitæ obducito, & alembico sigillo Hermetis clauso ap-

pofitóq; recipiente in balneo, deftillato. Ita enim fit, vt fpiritus vini in cœlum afcendat, & rurfus cadat in terrã, hoc eft, recipientem, aquofitas verò omnis remaneat in fpongia. Hoc modo quidam Alchymifta pro maximo fecreto vfus eft. Contulimus, inquit Gefnerus, cum aqua vitæ fine fpongia femel deftillata, & inuenimus noftram magis virtuofam: & rurfus, cum alia decies deftillata fine fpongia, & noftra magis penetrabat quàm illa. Deftillator quidam apud nos, affirmat aquam vitæ femel tantum deftillatam, valde infalubrem iis, qui eam bibunt, haberéque magnam putrefaciẽdi vim, quod ipfum hac probat experientia: Si accendatur, inquit, aqua ardens, ac paulo poft rurfus extinguatur, quod reliquum eft, valde fœtere. Quæ verò aqua bis térue fuerit deftillata, neque fœtere, neque putrefacere.

De quintæ effentiæ per balneum Mariæ deftillatione è vino. ℞. Vini albi optimi menfuras quatuor, aut quinque, fecundũ capacitatem vitri aut veficæ, ita tamen vt tertia veficæ pars fit vacua, vitro fuperpone alembicum, perlutetur cum albuminibus ouorum, cum farina & aqua mixtis fimul, & fuper pannum lineũ extenfis, reponatur ita in balneo Mariæ, deinde deftilla lentifsimo igne, die noctéq;, ex quinq; menfuris mediam, &

quo d

quod destillasti, vsui pro extractionibus reserua.

Aqua vitæ è vino ter destillata. ℞. Libras viginti vini boni & crassi, & trahe de illis ℔ iiij.in vase vt scis: postea de illis quatuor libris, trahe duas libras, & iterũ de illis duabus extrahe vnam. Hæc aqua valet contra omnem guttam & maculam oculorum, & ad omnia vulnera, & contra catarrhum & fistulam, & ad alia multa est vtilis. Quod si iungas huic fel perdicis, tollit ardorem & caliginem de oculis: item posita in oculis, lacrymas tollit & restringit, si cum succo serpylli fuerit mixta.

Aqua ardens, accipe sextarium vini nigri vetustissimi, & ponatur in amphora magna amplum habente fundum, & strictum os, & apponantur vnciæ tres vtriusque sulfuris, vel vtriusque auripigmenti, armoniaci, tartari, salis nitri, lib. j. olei communis vetustissimi, & coquantur vsque ad duarum partium consumptionem, & tunc coletur totum, & addatur aqua calida, & extrahatur per embotum, vt extrahatur aqua prima. Si hac aqua deliniatur candela, vel licinium, & imponatur sub aqua, non extinguitur. Item si super aspergatur capillo vel panno vel pileo, vt inflammetur, posteaquam consumpta fuerit, remanebit pannus illæsus & illud su-

per

per quod ponetur, Rogerius tract. 4. cap.7. vbi modum hunc destillationis ex præceden ti capite plenius disces.

Aquam ardentẽ sic facias, Recipe vinum nigrum spissum, potens & vetus, & in vna quarta ipsius disperges viuæ calcis, sulphuris viui subtilissimè puluerisati, tartari de bono vino itidem puluerisati, & salis communis albi grossi, postea pones in cucurbita bene lutata, & desuper posito alembico destillabis aquam ardentem, quam seruare debes in vase vitreo, Albertus Magnus.

Aromatica aqua, quam vocant Aquam vitæ, vel Hippocratis, vel Balsamum: herbæ & radices odoratæ & aromata, in sextuplo vini dies tredecim macerantur, inde vinum colatur, species contusę iterum adduntur vino, & destillantur. Aquæ destillatæ, saluię recentis ℥ ß iniiciatur, & cinnam. zinziber, caryophylli, nux moschata, saluia cum radicibus, grana paradisi.

Aqua vitæ ad varios ex frigore morbos, ad podagram, & dolores eius, ad dolorem iliacum & à capite destillationem, bis mẽse pota: dentium, gingiuarum, & linguæ morbis opitulatur collutione: ventriculo benefacit pituitam congerenti, & coli dolori ℨ j. exhibita cum tantundem theriacæ ex vino. ℞. Aquæ ardentis ℔ j. euphorbii, bdellii, saga-

peni,

peni ſpodij,piperis longi,cubebarum, opopanacis,cinnamomi,caryophyllorum, nucis moſchatæ,pyrethri,cyperi,ſquinanthi,ana ℥ j.omnia trita,diebus tribus in aqua ardenti macerata, deſtillatorio inſtrumento liquorem eximito,Bertapalia.

Aqua vitæ contra peſtem, ex lib. manuſcripto. ℞. Caryophyllorũ ʒ ß.cinnamomi, zedoariæ, rad. valerianæ, pimpinellæ, tormentillæ,florũ roſarũ, ana ʒ j. ſantali citrini & rub.ſpodij,cort.citri,doronici, terræ ſigillatæ,diptamni,ſeſeleos,meliſſæ, maioranæ, enulæ campanæ, ſem. ſeſeleos, carabe,rhabarbari,nucis moſchatæ,macis,ana ʒ ß.ſcabioſæ,florum borraginis, bugloſſi,anthos, cornu cerui vſti,rutæ, coriandri præparati, ſpecierum liberantis,ſpecierum de gemmis, diacameronis,lætitiæ,Almanſoris, diarrhodon abbatis,diamargaritonis,hyacinth.ſmaragdi,margaritarum ſplendidarum, ana ʒ j. mithridatij, theriacæ Venetæ, boli armeni, ana ℈ ß.foliorum auri & argenti,ana numero vij. vini ardentis optimi ℔ viij. contundantur omnia optimè, & miſceantur cum vino ſublimato, ponantur in vas vitreatum, obturetur eius orificium optimè, ne quid exhalet,ſtent in infuſione tribus diebus, deinde deſtillentur lento igne ſecũdum artem per balneum Mariæ. Datur de ea in peſte

cum

cum electuario appropriato.

Aqua frigidis morbis omnibus cōferens, morbo præcipuè attonito, membrorũ mollificationi, podagræ & articulorũ doloribus. Aquæ ardentis ex optimo vino ℔ ß. acori præparati ℥ ij. florum rorismarini, florum saluiæ, sing. ℥ j. ß. foliorum eiusdem M. ß. cinnamomi, xyloaloës, vtriusque ʒ j. maceris, cardamomi, corticum citri, caryophyllorum, croci, sing. ʒ ß. nardi ℈ j. zingiberis ʒ j. stœchados ℥ ij. moschi, ambari, vtriusque gr̃ vj. omnia simul diebus 5. macerata, exceptis aromatibus, destillato, & aromata adiicito.

Aquæ generosæ, ad multos facientes affectus, quarum tam prima quæ stillatur, quàm secunda, vulnus recens vna die bis imposita, sanare fertur: cancro, fistulæ, phagedænis, lupóve, & morbo, qui noli me tangere dicitur, forixue vocatur, si semel in die lauentur, auxilium vtraq; præstat: & si dimidium drachmæ, cum modico optimi vini potetur, lapidem frangit, educítque: ardori valet vrinandi, & quibuscunque locellorum, seu matricis ægritudinibus: pari pondere cum pingui iure lassitudini lita auxiliatur, neruos sanat: conuulsionem etiam patientes, ter in die aqua ista, ablutos: pluresque alias infirmitates. Aqua verò ex iis tertiò destillata, sanguinis

nis colorem præ se ferens, admodum preciosa est, de qua qui singulis diebus quindecim medium sumpserit cochlearium, curabitur à lepra, paralysi, aqua inter cutem, arthritica passione, podagra, reliquísque huiusmodi morbis. Bibita præterea ad dimidium drachmæ, vel saltem bis in hebdomada, cũ cochleari aquæ borraginis per annũ, senectutem retardat, & vires refouet, adeo vt si quis morti propinquus fuerit, & modicum quid de huiusmodi sumpserit aqua, nõ tam festinè vita priuabitur. Modus autem hanc aquam conficiendi hic est: Sumantur zedoariæ, galangæ, piperis longi & rotundi, caryophyllorum, zingiberis, sem. iuniperi, corticum citri, citranguli, malíve medici, foliorum saluiæ, ocimi, rorismarini, maioranæ, mentæ, baccarum lauri, pulegij, gentianæ, calaminthæ, florum sambuci, rosarũ rubearum & albarum, nardi, xyloaloes, cubebarum, cardamomi, cinnamomi, calami aromatici, stœchados, chamædryos, chamæpityos, melegetæ, maceris, thuris masculi, aloës hepatici, seminis & foliorum matricariæ, sem. artemisiæ, sing. ʒ j. ficuum, passularum, carnium dactylorum, amygdalarũ dulcium, pinearum, sing. ℥ j. mellis electi ℥ vj. sacchari ad duplum ponderis: omnia bene trita, in aqua ardenti ex optimo confecta vino, ad

no, ad triplum omnium pondus macerato & deſtillato.

Aqua odorifera faciẽ dealbans & oculos. ℞. Rutæ campeſtris, fœniculi, foliorum verbenacæ, radicis betonicę, foliorum roſarum, capillorum Veneris partes æquales, macerẽtur per noctem in vino albo odoro, & alembico deſtillentur, Fumanellus.

Liquor deſtillatus pro celeriter ſanandis vulneribus, ex Fumanello. ℞. Aquæ vitę ſiue ardentis ℥ iiij. theriacæ ℥ ß. in alembico deſtillentur, & quod ſtillauerit vulneri imponito, & deſuper aridum ex aloë & myrrha (puluerem) & denuo linteolum prædicta aqua madens.

Ad conciliandum ſomnum, ad quot horas libuerit. ℞. Sem. papaueris albi & nigri, ℥ ß. vini albi, fellis leporis ana ʒ ij aquæ vitę ℥ iiij. infundantur in aqua (vitæ) per dies tres, poſtea per alembicum deſtilla. Gutta vna ſomnum conciliat ad horam vnam: duæ, ad duas, &c.

Compoſitio quædam Domini Geſneri, pro hydropico, vel aſthmatico, ℞. Vini albi veteris ℔ ij. cinnamomi ℥ j. iridis florentinę ℥ ß iridis noſtratis ʒ ij. ß. roſ. rub. ʒ iij. coriãdri præparati ʒ j. ß. fœniculi, zingiberis, ana ʒ ij. radicum aſari ʒ iij. aſtrantiæ ℥ ß. chamæleontis albi, bryoniæ, ana ʒ ij. eſulę corticum

ʒ iij.

ʒ iij. ari ʒ j. elect. de succo rosarum ℥ ß. macerentur per triduum in vitrea cucurbita lutata, deinde destillentur in cineribus, donec striæ appareant in capello. Dato ℥ j experiundo. Ad idem potest fieri cum sero lactis per se, vel cum vino, addẽdo saccharum, vel mel rosaceum cum dabis.

Aliquando iussit destillari vinum in quo Guaiaci scobs, baccæ iuniperi, & cinnamomi aliquid & rosæ maceratæ sint.

Aqua vitæ D. Thomæ Finck ad multa. ℞ Lauendulæ, saluiæ, ana quartar. iij. rutæ vnciam semis, zingiberis, nucis muschatæ, caryophyllorum, cinnamomi, granorum paradisi, sacchari albi ana vnciam semis, ma-is, alkekengi ana vnciam semis, olei oliuæ drach ij infunde in vini fortissimi mensura vna & semis, per dies quatuordecim, deinde destilletur secundum artem, igne lentissimo.

Aqua nobilissima destillata pro quodam magnifico contra hecticam (phthisim fortè) ℞. Vini sublimati de vino maluatico ℔ iiij. panem tritici calidum, in alembico bene occlusa stent per dies 14. Tum destilla per balneum. Postea ℞. Specierum diamargariton, diambræ, diarrhodon abb. dianthos, diapliris cum musco, lætitiæ Galeni, ana ʒ ij. cassiæ extractæ, sacchari candi, ana ℥ j. suc-

ci de liquiritia ℥ ij rorismarini ʒ iij. musci Alexandrini ℥ ß. Omnia in vase destillatorio stent bene occlusa per mensem. Tum fiat destillatio per balneum, & diuidatur aqua in duas partes, prima aqua nobilior est quã secunda.

Aqua vitæ alia, è Germanico translata.
℞. Aquæ vitę optimæ mensuras duas, destilletur vt scis, in vitreo vase in aqua. De duabus istis mẽsuris destilla dimidiam partem, deinde accipe cinnamomi ℥ ij. incidatur minutim, & in vitro cum aqua vitæ misceatur, vt per digiti latitudinem cinnam. cooperiat, stent simul horis 12. vel quindecim, vt aqua vitæ colorẽ rubrũ aut sanguineũ acquirat, quam in aliud vas infundas & claudas. Rursus eidem cinnamomo affunde aliam partem aquæ vitę, à dimidia mensura relictam, vt prius, idq; facies toties, quandiu dimidia hæc pars durat, semper effundendo, & quod effusum est, cum priori commiscendo, vt tandem aqua vitæ colore rufo non tingatur. Postea accipe ℥ ß. caryophyllorum minutim puluerisatorum, & similiter pulueri huic reliqua aquę vitæ medietas affundatur, vt prius. Quod si aquæ vitæ nihil amplius superfuerit, accipe aquam vitæ rubram in bocia, & imposito capitello, destilletur tantũ quantum ad macerandam materiam fuerit opus.

hil enim rubedinis aſcendit, ſed quicquid
eſtillat album eſt. Poſtea accipias ℥ ß. nucis
moſchatę cõciſæ minutim, & vt prius affun-
e aquam vitæ. Quo facto, accipias aquam
itæ ex caryophyllis, & ex nuce moſchata,
t commiſce cum aqua vitæ è cinnamomo.
Tum accipe vini maluatici, aut optimi Rhe-
ani menſuram vnam, & in olla inuitreata
onito, ei adde ſacchari candi triti ℥ iij. &
aſta cooperito ollam, & carbonibus im-
one, vt leuiter fundatur ſaccharum, poſt
uſum ſaccharum refrigeretur. Poſt refri-
erationem, affunde aquam vitæ rubram, &
ommiſce in olla vt prius, aut vitro: melius
nim obturari poteſt, & habebis aquam vi-
æ optimam.

Aqua vitæ nobiliſsima cõtra catarrhum.
℞. Hyſſopi, ſatureiæ, marrubij albi, enulæ,
eos, leuiſtici, betonicæ, ſaluiæ, foliorum tri-
olij (quod facit multos flores groſſos in mo
um nucis paruæ, in quibus eſt quædã dul-
edo ad modum ſacchari vel mellis in ſapo-
e) ſingulorũ ℔ ß. Trita omnia groſſo mo-
o ponantur in vino potentiſsimo & electiſ-
mo, in vaſe vitreo vel alembico mundo, ita
t vinum ſuperemineat vno digito. Deſtilla
t ſerua: ſuper aurum & gemmas valet.

Aqua vitæ contra apoplexiam & epile-
ſiam: eſt autem velut aqua quædã balſami.

℞. Zingiberis, caryophyllorũ, nucis moscha-tæ, granorum paradisi, ana ℥ ß. foliorum saluiæ ℔ j. cardamomi, cubebarum, masticis, galangæ, rorismarini, lauendulæ, maioranæ, melissæ, betonicæ, ana ʒ ij. omnia puluerisata & cõtrita infunde in vini optimi ℔ ix. vel in vino destillato in vase vitreo, vt omnia cooperiantur per dies decem, postea fiat destillatio. Valet ad paralysim, vertiginẽ, apoplexiam, spasmum, ad memoriam, & caput, & ad stomachum frigidum: carnes & pisces ea aspersa non corrumpuntur. Vinum corruptum rectificatur: bibantur pro vice, tres vel iiij. guttæ, cum modico panis in eadem infuso, & postea comedatur, acuit ingenium. Et fricetur ea quoque occiput & alia loca. Valet etiam hydropicis, melancholicis, spleneticis: & oculis etiam est valde pretiosa.

Destillatio quędã mirabilis & delectabilis, quã quidã acquisiuit à quodã Crabatione, cuius experiẽtiã & feci & vidi, inquit quidam innominatus ℞. Vini maluatici optimi & electi, mensuras sex: destilletur lento igne per alembicum nouem vicibus: postea impone ambræ griseæ, spermatis ceti, rhabarbari electi, ana ℥ ß. moschi ʒ ß. puluerisentur & ligentur in petia subtili, rara, & aquæ vitę impone. Est hæc aqua mirabilis & maximę virtutis. Valet pro regibus & principibus.

Aqua vitæ Friderici Cæſaris, ad omnes affectus ℞. Aquę vitę menſuram dimidiam, maluatici menſuram integram, cinnamomi ℥ iij. caryophyllorum ℥ j. zingiberis ℥ j. ß. nucis moſchatæ ℥ j. zedoariæ Venetianæ ℥ iij. ß. granorũ paradiſi ℥ j. ß. galangæ ʒ ij. cubebarum ℥ ß. roriſmarini ℥ ß. hyſſopi totidem, althęæ totidem, rad. benedictæ ℥ j. ſaluiæ ℥ j. lauendulæ ℥ ß. omnia iam dicta manibus rumpantur, & terantur, ponantúrque in bociam vitream ſatis amplam quę capere poſsit menſuras tres vel quatuor. Præterea ſacchari candi ℥ iij. paſſularum corinthiacarum ℔ ß. paſſularum quartarium j. ficuum quartarium j. camphoræ ʒ j. aquæ roſarum cyathum dimidium, aquæ florum ſambuci totidem, & totidem aquæ endiuiæ, omnia hæc in vitro clauſa, inſolentur per dies octo ante feſtum Iohannis, & totidem poſt id, poſtea aquam colatam reſerua. Hac vtaris vbi opus fuerit, hoc eſt in maxima debilitate corporis & viriũ proſtratione accipias cochleare vnum, & experieris mirabilia: hac ſola aiunt ſuſtentatum Cæſarem Fridericum.

Aqua vitæ compoſita mirabilis, & contra graſſantem peſtilentiam ſæpiſsime probata, deſcripta à D. D. Mag. ℞. Rutę domeſticę tam iam decerptę, ſaluię, lauendulę, libanotidis, roriſmarini, rad. tormentillę, pimpi-

nellæ, valerianæ, biſtortæ, ana ʒ ij. baccarum iuniperi, lauri, ana ʒ j. ß. terræ ſigillatæ, boli leuantici, ana ſcrupulos iiij. radicis pſeudodictamni, ſeminis ſancti, benedictæ, caryophyllatæ, helenij, gentianæ, rhapontici Dioſcoridis, ciambet (an Zurumbet) ana ʒ iij. ß. coriandri præparati, acetoſæ, baſilicæ, pimpinellę, ana ℈ ij. ß. trium ſantalorum, ana ʒ j. florum borraginis, bugloſſæ, roſarum rubearum, ana pugil. ij rad. ben albi, & rubri, ana ʒ j. corticis arantiorum acetoſorum, citri, mali granati, ana, contuſis & inciſis groſſo modo, deſtillentur ſecundum artem per alembicum in vino ſublimato, & rectificato ad ſufficientiam quantitatis ad ℔ viij. poſtea recipe Niberis (an piperis albi) bulledini, cinnamomi, granorum paradiſi, maceris, nucis moſchatæ, cardamomi, ana ℥ ß. ℈ iiij. croci ʒ ij galangæ, cubebarum, caryophyllorum, calami aromatici, ana ℈ iiij. ſpecierum elect. liberantis, cordialium, contra peſtem, ana ʒ iij. diámuſci dulcis, de gemmis, ana ʒ j. ß. inciſis & contuſis infundantur in præſcripto deſtillato vino, ſtent in loco tepido per horas xxxxviij. deinde deſtillentur ſimul per alembicum luto ſapientiæ perlutatum, aromatizentur poſtea muſci alexandrini g̃ xvij. ambræ griſeæ g̃ xij. croci ℈ ß. vel g̃ vj. in ſyndone rubra ligata, pro-

iician

iiciantur in vas, & benè obturētur, ad vsúmque seruentur.

Aqua destillata ad omnes fistulas, Theophrasti. ℞. Aquæ vitæ optimæ ℔ iiij. aquæ rorismarini, saluiæ, ana ℔ ij. ß. sacchari albi, ℔ v. misce & destilla per alembicum certissimum in fistulis & vlceribus internis.

Aqua vitæ ad articulares dolores, & thoracis grauitates, & ad timorem casus in ægritudines cerebri, quales epilepsia, apoplexia, paralysis, vertigo & huiusmodi, ex consiliis Bened. Victorij. Radicum acori ℔ ij. pæoniæ ℔ ß. galangæ, zedoariæ, ana ℥ j. ß. iuæ, centaureæ minoris, saluiæ, maioranæ, stœchados, betonicæ, rorismarini, pulegij, calamenti, polypodij, polij, folij, ana M. j rosarum rubearum, baccarum myrti, ana M. ß. omnia hæc crasso modo contundantur, atq; in ducentis libris vini albi potentis & odoriferi fundantur spacio temporis trium dierum, demum vinum coletur, violenta & forti facta expresione, & in vitreo alembico vinum ponatur, & destilletur aqua: cui adde nucis myristicæ, macis, caryophyllorum, cinnamomi, masticis, zingiberis, de quolibet crasso modo rupto, ℥ j. trahe morã per diem naturalem, demum per alembicum iterato destilla aquam, & vsq; ad nonam destillatio-

nem eandem deſtillabis aquam. Remanenti verò aquæ ex nona deſtillatione permiſceto foliorum auri numero centum, foliorum argenti numero quinquaginta, omnium fragmẽtorum ana ℥ ij margaritarum ℥ ß. omnia pulueriſanda in ſubtiliſsimum conduces puluerem, & iterato vicibus duabus eãdem deſtillabis aquam. Vltimo verò deſtillatam aquam cum muſco & ambra aromatizabis, & ſic habebis diuinum elixir vitæ. Modus vſus eſt, mane priuſquam ventrem impleat, diluat ſibi omnes ſpondylos colli atque thoracis muſculos, & pleroſque artus ſibi madefaciat. Quippe per tres ante matutinum cibum horas, ſorbeat potum hunc. Aquæ ſaluiæ, endiuiæ, ana ℥ ß elixir vitæ guttas quinque, miſce, & potui dato.

Aqua ardens deſtillata compoſita contra peſtem, è Guaynerio tract. de peſte. Virtuoſa, inquit, exiſtunt multa contra peſtem, ſed in infinitũ virtuoſior eſt, quæ ſequitur aqua. Tanta eſt enim inter cor & ipſam cõuenientia, vt in nõ perceptibili quaſi tempore attrahatur ab ipſo, attractáque mutatur in breui, & in ſpumoſam ſubſtantiam conuerſa, non ſolum à complexionali virtute, verumetiam tota forma omni peſtilentiali veneno reſiſtit, ac ipſum perimit indilatè. Et ideo tanta eſt eius excellens virtus, quod eius vſus homi-

nem

nem nõ ſolum præſeruat à peſte, imò ab ipſa
deprehenſum, celeriter liberat:cuius hæc eſt
permixtio. ℞. Rad. tormentillæ viridium ſi
haberi poſſunt ℔ j. radicum herbæ tunici
& diptamni, ana ℔ ß. radicum enulæ cam-
panæ ℥ iiij. acetoſæ cum ſeminibus ſi habe-
ri poſſunt ℔ ij. vel acetoſæ ℔ j. & ℥ viij. &
ſeminis eius ℥ iiij. bugloſsi & borraginis,
cum eorum floribus, roſarum rub. ſylue-
ſtrium, ana ℔ j. pimpinellæ, ſcabioſæ, ana
℔ ß. ſucci limonum ℔ j. theriacæ finæ
℔ ß. aquæ ardentis factæ cum vino optimo
& pluries reiteratæ ℥ ij. terræ ſigillatæ, &
boli armeni, ana ℥ ij. ſantalorum alborum
& rubeorum, ſpodij, ben albi & rubri, mar-
garitarum ſplendidarum, ana ℥ j. ß. oſsis
de corde cerui ℥ j. raſuræ eboris ℥ ß. cro-
ci ʒ iij. camphoræ ʒ ij. foliorum auri
ß. primò accipe folia auri, & ea cum
cardone aut forfice diuide in fruſta minu-
ta quantum poteris, vel ipſa ſuper porphy-
ro cum melle diu ducas, quia in pulue-
rem non perceptibilem tactu ea rediges:
poſtea pone ea in aqua ardenti, bene ob-
turando ampullam ne reſpiret: & ſic dimit-
te per dies quindecim. Deinde accipe mar-
garitas ſubtiliſsimè tritas, & ipſas pone in
alia ampulla cum ſucco limonum quæ be-
ne obturetur, & dimittatur per tantun-

 dem

dem temporis:postea cum optimo vino ra-
dices benè lauentur, vt à terra sint munda
demum in vmbra à vino desiccatæ, in mor-
tario conquassentur, & similiter herbæ, flo-
res & rosæ cum seminibus. Quo facto om-
nia ista in vase quodam terreo vitreato po-
nantur, in quo postea pone theriacam cum
illis pulueribus & aliis rebus. Deinde cum
his pone illam aquam ardentem cum foliis
auri, ac etiam succũ limonũ cũ margaritis
taliter vas sigillando quod nequeat expira-
re. Postea facies foueam in terra in loco hu-
mido, ad profunditatem trium pedum, & so-
larium dimidij pedis ex viua calce in fundo
foueæ constituas. Tum illud vas in medio
colloca, cũ fimo equino seu vinatiis circun-
dando & cooperiendo, super quod vnam vel
duas situlas aquæ postea affundas, & sic se-
pultum postea per dies xij. naturales dimitte
omnibus tribus vel quatuor diebus fimũ vel
vinatias renouando: quibus completis, ex-
trahe, & totam materiam illam accipe, & po-
ne in vesica vitrea, & desuper alembicum ta-
liter sigillando ne respiret, & cum igne mol-
lium lignorum lento sine fumo, aquam ex-
trahe, & in ampulla taliter ad rostrum alem-
bici liga, ne respiret. Extractam verò aquam
iterum proiice super fęces, & vt prius iterum
destilletur. Tertiò verò ponatur in alembico

sin

ne fæcibus, & iterum in balneo Mariæ de ouo destilletur, demum in ampulla benè lausa vsui reseruetur. De aqua accipe coalear vnũ paruum per se, vel cum alia cõfe tione vel puluere. Hæc nanq; aqua spiritus ultiplicat ipsos clarificat, membra conforit principalia, ipsáq; disponit, vt impressioem cuiuscunque pestem inducere potentis, equaquam recipiat, etiam factæ pestis miabiliter impressioni opitulatur. Dum enim es illæ sepultæ permanebãt, in eis quædam t facta fermentatio. Demum per destillatio ẽ in eis noua introducta est forma, per quã on ratione quatuor qualitatum: sed quia ta :, vt loquuntur authores, cuilibet pestem in ucere potenti opponitur corruptiuè.

Aqua vitæ composita ad omnes corporis norbos, Recipe nucis moschatæ, floris mochatæ, caryophyllorum, cinnamomi, zingieris cubebarum, granorum paradisi, stœhados, granorum pæoniæ, ana ℥ ß. granoum sinapis, lauendulæ, ana ℥ j. cinnabaris an sanguinis draconis) coriandri, anisi, baliconis, ana ℥ ß. gagatis (malim, inquit, Gesnerus, succini) rorismarini, ana ℥ j. maioraæ, cardamomi, fœniculi, liquiritiæ, hyssoi, spicæ nardi, ana ℥ ß. florum borraginis, lij conuallium, melissæ, capitum seminum osarum, ana ℥ ß. visci quercini, ossium de

corde

corde cerui, ligni aloës, croci ℨ j. saluiæ M. j
Modus parandi hic est. Accipe mensuras vini boni quadraginta, destilla per alembicum in balneo Mariæ: in prima destillatione recipe mensuras duodecim, quas iterum destilla, donec nihil amplius sit in ampulla, quam quod cortice nucis capi posset, illud reiicias, quia phlegma est, vinum vltimò destillatum, destilla iterum quinquies totum & pedetentim, in balneo Mariæ, sic erit parata aqua. Recipe postea supra scripta simplicia omnia, partim minutim conscinde, partim in puluerem contunde, quæ scilicet contundi possunt, & infunde vini destillati tantum super ea, vt quatuor digitis vinum reliqua excedat, quæ omnia simul relinquas per tres aut quatuor dies, donec aqua coloretur. Dein vinum infunde in aliud vas vitreum, & tege optime, ne quid euaporare posit. Super fæces verò affunde vinum recens, & ita relinquito septem vel octo dies, donec vinum omnium infusorũ substantiam extrahat. Tum vinũ à fæcibus separa, & pone totum vinum in vitro, & destilla per alembicum in balneo Marię, vt nulla humiditas in vitro remaneat, & habebis præcedentium rerum quintam essentiam, quam serua diligentisime, ne ab aëre contingatur. Deinde destilla vinum ex illis simplicibus extractum per alẽbicum, & mediam
diam

iam vini partem accipe, & hæc erit vera vini
llius quinta eſſentia. Alteram verò partem
uæ in vitro remanet, abiice: eſt enim aqua-
ca ſolum humiditas. Tandem quinta vini
ſſentia, cum aliarum rerum quinta eſſentia
ungatur, & colorabitur, ac ſi eſſet aurea.
'um accipe muſcum Alexandrinum, am-
ram griſeam, ana ℥ j. rhabarbari ℥ ii. colli-
entur in linteo panno puro, & impone in vi
rum, & confectum erit: claude tamen dili-
enter, ne euaporet.

Aqua vitæ mirè confortans, &c. diſſol-
ẽs ac coagulãs ferrũ & cætera metalla. &c.
℞. Nucis moſchatæ, galãgę, cardamomi, gra
orũ paradiſi, cubebarum, macis, zingiberis,
innamomi, omnia pulueriſentur, & cum vi-
o albo fortiſsimo commiſceantur, contun-
antur omnia ſimul ad pulticulæ conſiſten-
iam, ac poſtea lento igne deſtillentur, & ex
rahes aquam claram & purã. Huic aquæ ſi
ommiſceas oleum, oleũ deſcendet: ſin cõmi
ceas camphoram, tum habebit omnes vir-
utes quas habet cãphora. Quod ſi hæc cam
horata aqua commiſceatur cũ aqua com-
nuni, eam cõſtringet vt lac, & ſi coletur per
annum, remanebit iſta aqua coagulata, ex
ua deinceps poteris facere candelam, & ar-
lebit inſtar ellychnij. Aqua iſta prodeſt in fri
idis corporis ægritudinibus: coquit enim,
conſer-

conſeruat carnes à putrefactione, conſternatum lætificat, virtutes omnium herbarum ad ſe trahit: pota rumpit apoſtemata: coagulat & conſtringit mercurium: ab oculis aufert lacrymas, rubedinem, & calorem, iuuat ſpleneticos. Vulnera à putredine conſeruat, medetur fiſtulæ & cancro, emendat cauſas frigidas & paralyſim, auget & acuit intellectum: memoriam iuuat, ſi tempora ea vngantur. Hominem facit hilarem & iucundum: conſeruat iuuentutẽ & ſanitatem, tollit oris fœtorem & gingiuarum. Ex nouo, facit vinum vetus: contra venenum munit hominẽ: aufert dolorem, & ſurditatem aurium. Potæ guttæ ſingulæ in vini optimi & albi cyatho memoriam conſeruant mirabiliter, ſi id fiat cum iturus es cubitum. Tempora ea quater in ſeptimana vncta, tempore hyemali, memoriam conſeruat.

Aqua vitæ pro quodam nobili, Recipe ſpecierum diambræ ℥ j. dianthos ℥ ß. radicum pyrethri ℥ ij. piperis longi ℥ vj. anacardi ℥ j. ß. xyloaloës ℥ j. trita infundantur in aqua vitæ ex vino maluatico deſtillatę ſepties ℥ viij. ſtent in infuſione per dies octo bene occluſa. Poſtea deſtillentur per balneum.

Aqua vitæ ad tertianas. Theophraſti, ℞. Aquæ vitæ pro denario, albumen vnius oui, conquaſſentur ſimul optimè, vt redigantur

ad

[bu]lticulæ formam, dato ante paroxyſmũ. horam vnam aut alteram, adde aliquid [...]ci, &c.

[A]qua aurea, valens in apoplexia, epilepſia [æ]gritudinibus neruorum. ℞ Foliorum & [flor]um ſaluiæ, ℥ ij. nucis moſchatæ, caryo[phy]llorum, zingiberis, cinnamomi, granorũ [par]adiſi, ana ℥ j. caſtorei ʒ j. corticis citri ʒ iij. [ſpic]æ nardi ʒ j. olei laurini ʒ j. contundantur [om]nia benè & ponantur in menſuram vnã [vini] albi optimi & ſigilla benè in bocia clau[ſa] quæ dimittatur quatuor diebus in putre[fac]tione, poſtea deſtilla lento igne.

Aqua alia priori non diſsimilis, faciens iu[u]eſcere. ℞ Foliorum & florum ſaluiæ ele[cto]rum, quart. iij. zingiberis, caryophyllorũ, [nu]cis moſchatę, granorum paradiſi, ana ℥ ß. [O]mnia ſubtiliſsimè pulueriſata, pone in men[ſur]as duas vini fortiſsimi, in bocia benè clau[ſa d]iebus quatuordecim, poſtea apponitur [ala]mbico & deſtillatur lento igne ſecundum [art]em, aquam ſerua in vitro clauſo. Valet ad [ap]oſtemata intrinſeca frigida potata cum ap[pro]priata aqua, ſtatim rumpit. Valet & ad te[las] oculorum clarificando & deponendo, a[cui]t viſum, & ophthalmiam frigidam ſanat, [cu]m penna parum immiſſa, oculos valdè cla[rifi]cat. Valet etiam ab extra & intra, accepta [&] potata: valet etiam contra contuſiones &

perc

percuſsiones. Podagram & dolorem extremitatum curat. Vnctione facta cum ea, contra dolorem capitis, contra apoplexiam & catarrhum, & omnem cerebri frigiditatem, valet contra hydropiſim potata, confert ſtomacho, valet contra tuſsim cum aqua appropriata. Credo ego quod iuuentutem conſeruat, ſi omni die parũ de ea accipiatur. Valet etiam contra ſcabiem omnem, cum ea linita, & contra morſum canis rabidi: contra eius maniam, ponatur ſupra morſum, & detur ad potandum.

Aqua vitæ ſecundum Ariſtotelem. ℞. Cinnamomi, zingiberis, caryophyllorum, nucis moſchatæ, piperis longi, ana ℥ ß. dactylorum ℥ ß. cubebarum, granorum paradiſi, macis, amygdal. galangę, ana ℥ ß. ſaluię ℥ xij. terantur, poſt imbibantur in maluatico, in cucurbita diebus octo, poſt deſtillentur igne lento ſecundum artem.

Aqua vitæ alia. ℞. Radicis cum herba ellebori nigri præparati (an in malo cotoneo) ℥ iiij. florum citranguli, florum ſtœchados citrini, florum praſsij, ana M. iiij. & eſt pro prima deſtillatione. Pro ſecunda deſtillatione, ℞. Rhabarbari electi ℥ ß. vel ℥ j. florum boraginis, bugloſſæ, ana M. vj. paſſarũ vuarum ℔ ß. auriculæ muris, florum primulæ veris, herbæ ellebori nigri pręparatę, ana M. ij. florum

um citri vel melissæ M. vj. angelicæ florum
ut foliorum M. ij. florum origani M. viij.
quiritiæ rasæ ℔ ß destillentur. Item, recipe
ini rectificati ad vltimum, mensuras qua-
ior, funde super prunas species, & stent per
ies octo omni die mouendo bis vel ter, de-
illatio fiat lento igne, ita fiat secundo &
rtio. Post mellis electi despumati, olei oli-
arum ana mensuram semis, ponantur cum
ino sic destillato, & destillentur simul len-
ssimo igne: tunc tollit fœtorem vino & dul
escit vinum, & tollit fœtorem herbarum &
dorem. Si vis melius habere, impleatur vi-
um floribus stœchados citrinę, & iterũ len
ssimo igne destilla. Post recipe istius aquæ
tæ mens. iij sacchari albi ℔ j. & sic correctũ
luerisetur subtilissimè, & imponatur pru-
s, semper agitando, quousque saccharũ to
m dissoluatur in eo, & fiet 29. diebus. Post
. Cinnamomi optimi ℔ j. pulueriſetur sub
iter, & impone per octo dies vel vltra, om-
die agitando semel vel bis, postea coletur
exprimatur fortiter per torcular. Si placet
o maiori aromatisatione adde mosci, am-
æ ad placitum. Est mirabilis efficaciæ in
fectu cordis, miscendo cum electuariis &
edicinis cordialibus, sicut scis.

Aqua vitæ aromatica, seruiens omnibus
omachi morbis frigidis, ex Capric. Leonh.

Fierauanti lib. 2. cap. 56. ℞. Nucis moſchatæ, caryophyllorum, galangæ, cardamomi, cubebarum, macis, cinnamomi, zingiberis, croci, thuris, ana ℥ j piſtentur groſſo modo, & miſceantur: ponantur hæc omnia in bociam quam optimè perlutatam, quibus commiſce aquæ vitæ finiſsimæ ℔ vj. ſtent ſimul diebus octo, deſtillentur poſtea per cinerem cum ſuo capitello & recipiente, & deſtillabit aqua rufa. Curat, vt dictum eſt, ſtomachum & vulnera ſine dolore quoque ſanat, memoriam iuuat, tuſsim emendat, triſtitiam pellit, &c.

Aqua vitæ mirabilis in apoplexia & epilepſia, valet ſumpta mane & ſero, melius tamen ſi mane accipiatur. In ſero accipiuntur tres vel quatuor guttæ cum mica panis, confortat cor & etiam cerebrum, & omnes vires cerebri & corporis. Exiccat omnes humiditates præter naturales, & alias quoque ſuperfluitates, ſiue ſint ex cauſa calida ſiue frigida: conſeruat calorem naturalẽ in ſuo tẽperamento. Infra triginta annos exiſtẽtes non frequenter ea vtantur, niſi multum ſint aggrauati multis humiditatibus frigidis: ſenibus autem & frigidis valde competit. Virtus huius aquæ non poteſt ſatis exprimi; valet ab extra & intra. Cõtra peſtem accepta cum theriaca eadem die. Inuncta ad nares valde

confo-

onfortat. Et est summa medicina contra
poplexiã & epilepsiam : est mater omnium
edicinarum, confortat matricem, & vte-
um omni tempore: si superfluit, restringit,
similiter prouocat.

℞. Saluiæ ℔ ß. absinthii ʒ ij. florum ori-
ani ʒ vj. betonicæ ℥ ß. rorismarini ℥ ß. ma-
ranæ ℥ j pulegii ʒ ij. rosarum ℥ j ß. hys-
pi ʒ ij. satureiæ ʒ ij. petroselini ℥ j. ß. radi-
s petroselini ℥ j polypodii, pimpinellæ, ana
ij. lauendulæ ℥ j. tormentillæ ℥ ß. bistor-
ʒ vj. valerianæ ʒ ij. astrantiæ ʒ j. vel ß.
dicis benedictæ ℥ j rutæ ʒ vj. baccarum
niperi ℥ j. zingiberis ℥ j. ß. nucis moscha-
, macis, ana ℥ ß. caryophyllorum ʒ vj. cin-
momi ʒ vj. cubebarum, cardamomi, ana
ij galangæ ℥ ß. granorum paradisi ʒ j. pi-
ris longi, nigri, ana ʒ ij. croci ʒ j. calami
omatici ℥ ß. zedoariæ, corticis baccarum
uri, ana ʒ ij. foliorũ lauri ℥ ß. coriandri ℥ ß.
isi, liquiritię, ana ℥ j. ß. theriacę ʒ ij. manus
hristi, sacchari cãdi, ana ℥ ß. cymini, carui,
ptãni, ana ʒ ij. rhabarbari ʒ j. nigellę, cort.
omi arantii, ana ℥. ß. conseruę rosarum ℥ j.
ydiæ ʒ ij. vel iij. mellis ℔ ß. vltimo impo-
ndo musci ʒ vnius partem decimãsextam,
nbrę griseæ totidem, camphoræ ʒ ß. sac-
ari albi ℥ j. vini sublimati quinquies de vi-

no, & non de fæcibus menſuras tres. Radi-
ces & herbæ groſſo modo contuſæ imponã-
tur in cantharo bene clauſo tribus diebu
quarto die ſublimetur totum. Poſtea ſpecie
contritæ imponantur non cribellatæ, & ſtẽ
decem diebus in cantharo benè clauſo, om-
ni die aut ſaltem altera moueãtur. Deincep
totum ſublimetur in vitro ſtricti colli, cum
recipiẽte clauſo, & cum extillarit album, v
fœtens, tunc ſatis eſt. Et tum impone hæ
quatuor, muſcum, ambram, camphoram,
ſaccharum contuſum, alia tria non contuſ
ſtent ſimul tribus vel quatuor diebus, om
die mouendo ſemel vel bis cum lignea ſpa-
tula à fundo: tunc iterum ſtent tribus v
quatuor diebus, donec reſideãt, tandẽ quo
clarum eſt effunde, colando per ſyndonem
in vitrum. Vltimo verò cum turbatur, rurſu
commiſce & iterum reſideat, tunc iterũ co-
la ſicut prius, & ita continua, donec quo
clarum eſt totum habeas, quæ omnia ſimu
miſce ſeruando in vaſe ſtanneo, quoniã vi-
trum deſtruet, & ſeruetur in loco nõ calido
& virtus eius durat duobus vel tribus anni
aut etiã vltra Vbi ea vti volueris, accipe ſe-
orſim aliquantulum eius, reliquum iterum
claudẽdo Reliquias poteris exiccare in vm-
bra ſuper panno, & tunc totum impone du-
bus menſuris vini clari & boni, decem die-
bu

is in cantharo obſtructo,poſtea deſtilla,& blimatum ſerua in vaſe obſtructo, & erit qua nobilis licet non ita vigoroſa,ſicut pria:valet enim vngendo exterius vel in panculo ſuperpoſita,in multis infirmitatibus. imòdebet fieri ignis fortis ex carbonibus, onec caleſiat ita, vt digito admoto ſuſtine valeas ſuperius, tunc igni ſubtrahatur,& pergas lento igne,vt ſi attingas,ſuſtinere aleas,ne ignis ſit neque nimis lẽtus, neque rtis nimis, ne materia exiccetur in olla. otabis etiam, ſæpe digito deguſtandam attam:ſic ſenties enim,quando facultas es minuatur,vel odor mutetur in fœtidum: enim ita,tunc muta recipientem, vt ſuprà ſt dictum.

Vinum ſublimatum D. Ambroſij Iung. o nobili, Recipe interioris cinnamomi ℥ j.zingiberis, caryophyllorum, ana ℥ j.ſanli rub.℥ ij.macis,nucis moſchatę,piperis ni ri.galangæ cubebarum, cardamomi aniſi, eniculi, coriandri præparati, ſpecierum amatici roſati, diambræ, dianthos, maiorinæ,baſilici,florum lauendulæ, anthos,ſpice nardi, ana ℥ ß. Tere omnia groſſo mo o, & adde roſarum rubrarum M.ij. ß. vini aluatici ℔ iiij vel ij. ſublimati ℔ xj. vel vj. quæ roſatæ muſchatæ ℔ j.ß. aquæ caryohyllorum, cinnamomi (ſcilicet aquæ) ana

℥ ij. facchari candi triti ℔ iij. Stent omnia in infusione per dies quatuor. Postea fiat omnium secundum artem decoctio, & clarificetur modo solito.

Aqua vitæ, magnum secretum magistri Eduardi. ℞. Cinnamomi, caryophyllorum, nucis moschatę, zingiberis, zedoarię, galangæ, piperis longi & nigri, granorum iuniperi, corticum citri, corticum arantiorum, baccarum lauri, foliorum saluiæ, basilicę, roris marini, macis, spicęnardi, ligni aloës, cubebarũ, cardamomi, calami aromatici, stœchados Arab. chamępityos, myrrhę, mastiches, olibani, semin. foliorum anethi, semin. artemisiæ, ana ʒ j. ficuum siccarum, vuarum passarum, pulpę dactylorum, amygdalarum dulcium, pinearum, ana ʒ j. ß. mellis albi & puri ℥ vj. zuccari albissimi duri & optimi, ad pondus omnium prędictorum. Trita mixtáque destilla per alembicum vitreum ad minus quinquies.

Aqua vitę ad arthriticos & cõtractos, Recipe caryophyllorum, macis, ana ʒ iij. granorum paradisi ʒ ij. piperis longi ʒ ij. nucis moschatę, zingiberis, lauendulę, basilici, hyssopi, balsamitę, ana ℥ j. galangę, anthos, saluię, ana ℥ ß. xyloaloës ʒ ij. musci fini ℈ ß. Trita omnia infundantur in ℔ iiij. aquę vitæ ex vino maluatico destillatæ, per dies 14. post destil-

estillentur in balneo.

Aqua ad multos morbos difficillimos. qua sanans cancrum, gãgrenam, fistulam, nus, morbum attonitum, morbum comi- alem, impetiginem, serpiginem, morbum ticularem, podagram, omnémque neruo- im dolorem, siue à causa prodierit calida, ue frigida, cuius modus est talis. Aquæ ar- entis electæ ℔ x. aut xv. iuæ M.j. sagapeni ß. cubebarum ℥ j.ß. xyloaloës ʒ ij. myrrhæ ectæ ʒ ß. aloës hepatici ℥ ß. aristolochiæ, mmoniaci, opopanacis, ladani electi, sing. ℥ sarcocollæ ʒ ß. thuris ℥ iij. mastiches ℥ ß. ummi Arabici tantundem, santalorũ rubr. ij. spicæ nardi ℥ j. galangæ ℥ ß. croci ʒ. ij. iumię ℥ ß. gummi elemi ℥ iij. galbani ʒ ß. yracis, caryophyllorum, vtriusque ʒ j. nucis ioschatæ ℥ ß. cinnamomi electi ℥ ß. grano- im paradisi seu amomi ℥ ß. resinæ liquidæ 5 v. terebinthinæ ℔ iij. sanguinis draconis, astorei, vtriusque ℥ ß. ex eis stillatitio vtitor quore, Fumanellus.

Aqua conseruandæ iuuentutis, Magistri eonhardi Fierauant, Capric. lib. 2. cap. 22. ℞. igni aloës, caryophyllorum, zingiberis. ga- ngæ, cinnamomi, macis, nucis moschatæ, iperis longi, calami aromatici, cubebarum, habarbari, granorum paradisi, cardamomi, na ʒ ij. rorismarini, chelidonię, mercurialis,

 cardu

cardui ſancti, imperatoriæ, diptāni albi, ana ℥ j. omnia iſta infundantur in ℔ vj. aquæ vitæ optimæ, diebus octo, poſtea deſtillentur in balneo. Aquæ ſic deſtillatæ, adde pro qualibet libra aquæ, ſacchari fini aqua roſacea diſſoluti, ℥ ij. & muſci g̃ viij. pro qualibet libra, & ſeruato in vitro diligēter clauſo. Huius ſumuntur quolibet die ad iuuentutis conſeruationem ʒ ij. digeſtionem enim adiuuat, calorem naturalem ſuſcitat & auget, ſtomachum confortat. Humidas & frigidas materias conſumit.

Aqua non ignobilis, multa præſtans commoda. Ad arthriticos, morbóſue articulares, deſtillationem à capite, iuuentutem conſeruat, vires, ingenium & memoriam præſtat, arteriarum ſpiritus viuificat & puriores reddit. Aquæ ardentis, ter vel quater deſtillatæ ℔ iiij. florum roriſmarini ℔ j. ſummitatum frondium eiuſdem ℔ ß. per diem ſimul macerata colliquato in duplici vaſe cum recipiente proceriori, parte eius tamen inferiori in frigida exiſtente. Nominamus autem ſic, ait Gal. quum in cacabo, qui aquā calidam habeat, vas alterum conſiſtit. Sumitóque aquæ huius per alembicum deſtillatæ ℔ ß. nucis moſchatæ, galangæ, caryophyllorum, cardamomi, maceris, cubebarum, ſing. ℥ iij. ambari albi ℥ j ß. ligni aloës tantundem, caſtorei,

torei, ſpicæ nardi, vtriuſque ℥ ij. leuigato quodlibet ſingulatim, & omnia ſimul componito, donec aliquod nanciſcantur concrementū, & denuo ſimul deſtillato. Vſus ex triticeo pane, cum vncia prædictæ aquæ, quod ſupereſt bibendo. Valet nanq; vt balſamum, Fumanellus, puto.

De ſuccis ſiue ſuccorum extractionibus, rerum ſimplicium, & compoſitarum.

SVccus, qui Græcis propriè χυλὸς, & eius operatio χύλωσις dicitur, eſt, qui è rebus ſimplicibus vel cõpoſitis cõtuſis, aut inciſis, aut maceratis exprimitur. Exprimuntur autem alias ſucci, vel ex herbarum foliis & germinibus per ſe tritis, viridibus ſcilicet & ſucculentis: vel ex fructibus, veluti ex vua immatura, malis punicis, ſorbis, meſpilis, prunellis ſylueſtribus, cydoniis, limonibus, &c. vel ex herbis pauco humore, eóque lento præditis, vt hedera, portulaca, cotyledone, ſemperuiuo, &c. ex quibus non ſimpliciter ſuccus haberi poteſt, ſed affuſa aqua, aut alio liquore, illarum facultatibus ſimili, opus habent cõtritione aut expreſſione, vt expreſſæ vnà cum ipſo humore, vis ſimplicis herbæ extrahatur: aut ſi tuſæ calatho imponantur

loco frigido, vt paulatim ſuccus in ſubiectũ
catinũ defluat. De his & ſimilibus ſuccorum
extractionibus, quæ in officinis, in vaſe an-
guſti orificii, ſuperfuſo oleo, digiti craſsitudi-
ne, aut ſale inſperſo, ſicut de omphacio con-
ſtat, ad vſum medicum aſſeruantur & repo-
nuntur, nihil in præſentiarum dicemus, quē-
admodum neque de aliis quibuſdam, qui
in ſole, aſsiduè mouendo, exiccantur & in-
ſpiſſantur, vt in vmbra, vt acaciæ ſuccus: in
clibano vel furno, aut alio loco calido ſicco
incluſi atque ſuſpenſi. Dicemus tantum de
iis ſuccis, quæ ex radicibus & herbis ſiccio-
bus, aut pauco admodum humore præditis
aliquot diebus in aqua aut alio copiam li-
quore maceratis, poſtea per balneum Mariæ
deſtillantur, vt aquea humiditate ſeparata
ipſa rei infuſæ ſubſtantia, pura & ſyncera re-
linquatur aliquantulũ craſsior: aut citra de-
ſtillationem, coctione tantum in vaporem
humore extraneo cõuerſo, ſubſtantia rei in-
fuſę incraſſeſcat, colata prius, aut per filtrum
deſtillata tota aqua, &c. Et vſus quidem hu-
ius extractionis eſt, quod pauca quantitate
aſſumpti ſucci, magna in corpore noſtro
præſtet commoda. Etenim vbi de medica-
mentis in tota ſubſtantia dari ſolet ℥ j. ex-
tracti ſucci ſufficit ʒ j. in quo certè ægrotis
multum gratificari poteſt, pręcipuè cum ple-
rique

que ab aſſumptione medicamentorũ plurimum abhorrere ſoleant.

Eſt autem hoc notandum in extractionibus: Si ſpiritus non fuerit ſatis purus, aut diligenter ſeparatus, ita vt aliquid terreſtreitatis adhuc cõtineat, virtutem ſeu facultatem rei extrahendę huic terreſtreitati permiſceri, ſimúlque aſcendere, & euaporare. Spiritus verò ſyncerus hoc minimè facit, ſed è rę extrahenda deſcendit ſine vllo odore aut ſapore, ideóque facilè ſpiritus per balneum Mariæ ſeparatur, cuius calor non excedat gradum caloris qui eſt in vrina hominis. Oportet quinetiam aqua, qua fit ablutio, valde ſubtilis ſit, æquè atque vini ſpiritus, ne mala qualitas aquę ſimul aſcendat. Proba verò aquę eſt, ſi ſine ſapore aut odore fuerit.

Extractiones herbarum & aliorum remediorum cum aqua ardente, perfectè in balneo Mariæ deſtillata, &c. vt ex rhabarbaro, agarico, elleboro, & guaiaco, ſecundum Theophraſtum.

ARtificioſę rerum ſimplicium extractiones fiunt ad hunc modum: Primò ſumo aquam vitæ optimam, vbi ſpiritu vini careo, quæ ad extrahendam herbarũ facultatem

tatem est satis efficax. Accipe igitur saluia[m]
vel aliud quodcunque simplex, è quo [...]
cum extrahere proposueris, exponatur a[...]
sicco, versus Septentrionem præcipuè: [...]
paululum exiccata fuerit, incidatur mi[nu]
tim, & in vitrum, cuius orificium satis sit a[m]
plum hoc est, duorum digitorum ampli[tu]
dinem habens, vt inde vbi voles, quod im[po]
situm fuerit, rursus extrahere commodè [va]
leas, ponito, eidémque affunde aquam vi[tæ]
vel vini spiritum, vt ad minimum per latu[m]
digitum herbam impositam cooperiat. Po[st]
ea cooperi vas diligenter hoc modo: Fi[at]
pasta, qua superius orificium per latum di[gi]
tum circum circa obliniatur, cui chartam [pu]
ram superimponas sicq; obstruas, vt po[st]
ea tantum circa ampullæ os lateribus adh[æ]
reat. Imposita hac charta, rursus pasta cha[r]
tæ, circa locum, vt prius, obducatur, ac ru[r]
sus alia noua charta eidem adaptetur. Ta[n]
dem ac tertio & circum circa, & supra, vnd[i]
quaque pasta inunge, & tertiam chartam
quæ vndiquaque adhærere debet agglut[i]
netur, vt etiam ipsum orificiū pasta & char
ta operiatur. Demum cera totum cooperit[o]
quanquam hoc non ita sit necessarium. Hi[s]
sic ritè peractis, collocetur vas spatio triu[m]
aut duorum dierum in loco calido: pro[ut]
herba imposita fuerit crassioris aut tenuio[ris]

ri

substantiæ, ita & breuiori aut longiori
pore erit maceranda. Post elapsos hos
s, spiritum in aliud vas effundas, rursúsq;
perias: herbas autẽ relictas exprime per
num lineum, quam potes arctissimè, &
t expressionem abiice. Tunc rursus alias
sdem generis herbas recentes, & vt prius
paratas, in eundem spiritũ infunde, ma-
a, & exprime, idq́; est ter, quatérve ita rei
andum, prout extractionem validam aut
bilem volueris. Quod si verò res, ex qua
cus fuerit extrahendus, fuerit magni pre-
vt est rhabarbarum, lignum aloës, nõ se-
l ei est affundenda aqua vitæ, sed sæpe ac
ius, vt penitus quicquid inerit spiritus aut
ultatis, in aquam deponatur. Posteaquam
tur vini spiritus facultate herbarum abun
uerit, ita vt quasi proprium iam amiserit
orem aut odorem, tum exprime herbas,
quod expressum fuerit, per filtrum diligẽ-
& subtiliter exprimetur, & vtere vbi opus
erit. Aut facile erit spiritum vini à facultate
rbarum per destillationem in balneo Ma-
: separare, extrahendo vel medietatem
l omnino, vsque quo ad extremam perue-
rit aquositatẽ, aut quousque incrassescat
salsa, aut succus concretus, qui puluerisari
ssit, prout tuo vsui seruierit. Nam vbi mul
humiditas in extractione fuerit, post vini
sepa

ſeparationem, indicium eſt ſpiritum vini non vſqueadeo ſyncerum fuiſſe. Vbi verò vini ſpiritus ſatis potens fuerit, & in fine deſtillationis nulla aquoſitas ſequatur, accipe eiuſdem ſimplicis aquam deſtillatam, & affunde extractioni, & commiſce diligenter cum penna, vt ſpiritus adhuc in materia relicta, cum aqua affuſa commiſceatur, tum rurſus per alembicum aquam affuſam extrahe, idque potes reiterare, dum nulli ſpiritus vini in extractione ſentiantur, id quod ſic cognoſci aut probari poteſt. Vbi nulla vinoſa permixtio ſpiritus vnà cum aqua elambicatur, ſed pura tantùm aqua, tum ſatis eſſe intelligas.

Cæterum conſulo & ex vſu etiam eſt, vt extractioni ſeu ſubſtantiæ herbarum, propria aqua affundatur, ſeorſim prius deſtillata, quemadmodum ſuprà in extractione ſaluiæ monui. Eodem planè modo auferri vini ſpiritus poſſunt, affuſa ſcilicet aqua ſaluiæ deſtillata in fine, & probè permixta, rurſúmque ſeparata. Et talis extractio eſt eximia, & conſeruatur in multos annos.

Ratio qua herbæ cuiuſlibet ſuccus haberi poteſt. In aqua herbæ alicuius deſtillata, impone ſiccam herbam pulueriſatam, in infuſione calida feruente, nec tamen coque. Deinde cola, in colatura deinde impone de-

nuo

nuo herbam ſiccam pulueriſatam eiuſdem generis, & infundatur, coletur, hoc ſæpius repetatur, tandem deſtilla in balneo Mariæ, pars tenuior diſſoluatur in vaporem, quod reſidebit in fundo erit mellis conſiſtentia & herbæ ſuccus: & in recipiente aqua herbæ. Vel:

Herbæ cuius liquorem deſtillaturus es, ſuccum exprime, & expreſsionis reliquiis vnà cum ſucco deſtillatis liquor erit efficacior & limpidior, vt audio, Geſnerus.

Modus pulcherrimus, nec ita multum operoſus, quo cuiuſcunque ſimplicis, ſiue herbæ ſiue radicis, vera ſubſtantia, ſiue quinta eſſentia atque etiam aqua facile extrahi poteſt. Aptus erit hic modus, etiam fructibus diuerſis, expreſsis ſcilicet ſuccis & depuratis.

Accipias radicem aut herbam optimo tempore collectam, & in vmbra ſiccatam aut aëre, eámque in vaſe mundo, affuſa propria aqua per deſtillationem aliàs extracta, macera tandiu, quoad aqua colorem rei infuſæ acceperit, tum ſepara aquã in vas aliud ſeorſim, & ſerua obturatum. Radici autem aut herbæ aliam aquam deſtillatam affunde, & rurſus cooperta ſtent, ad aquæ coloris mutationem. tum vt prius aquam ſepara, & cũ priore cõmiſce, hoc eſt repetendũ, donec

aqua

aqua non amplius coloretur,& radix vel herba nihil virium amplius obtineat. Quo facto,coaceruatas aquas in cucurbita, in balneo Mariæ, cum ſuo capitello & recipiente deſtilla,vt aſcendat aqua omnis, & materia in cucurbita incraſſata ſit vt paſta,aut pulticula. Quodvbi acciderit,materiam relictam craſsiuſculam è cucurbitæ fundo extrahe,& vbi in peluim aut vaſculum mundum poſueris,lentiſsimo calori admoueas,vt iuxta fornacem aut intra cineres calidos,vt paulatim aliquot diebus ſuperflua humiditas euaporet, & materia ipſa electuarij conſiſtentiam acquirat,aut mellis etiam, tum demum habebis optimam & pretioſiſsimam rei extractæ ſubſtantiam, ſeu quintam eſſentiã,cum qua paucíſsima etiam quantitate, plus efficies, quàm magnis radicum aut herbarum aceruis.Seruetur in vaſe argenteo, aut ſtanneo obturato, quod quo fuerit vetuſtior,eo etiam erit melior. Et nota vlterius, quod aqua per deſtillationem extracta, non minus valet,quàm aliæ aquæ herbarum aut radicum deſtillatæ.

Modus extractionum alius. ℞. Radicem aliquam ſiccam, vt radicem petaſitis, ea ad puluerem ſubtilem redigatur, & in cucurbita ponatur, vinum affundendo adſufficientiam, cucurbita perlutata in balneo Mariæ

pona

ponatur, & extrahatur vinum. Vbi huius vini cyathum mediocrem plenum extraxeris, ignis paulatim extinguatur, & vbi materia quæ in cucurbita est, refrigerata fuerit, affunde eam quam extraxisti aquam aut vinum, ac rursus in balneo destilla, ídq; facito tribus vicibus, si libuerit, aut amplius, vsque quo omnis facultas per decoctionem in vinum fuerit deposita: Hoc facto manibus exprimatur lentè, & expressum serua. Hoc est instar auri pretiosum. Vbi voles, in vitro soli exponatur, vt euaporet vinum, & sola oleositas in fundo relinquatur.

Extractionis modus alius, haud inelegãs, incerti: Accipe quintam essentiam tuam, cui per horas 14. infunde rem tuam simplicem aut compositam, crassiusculè puluerisatam, maneat in infusione in loco frigido non calido: tunc quinta essentia tua attrahit ad se spiritum rei tuæ fixum, & assimilat, & cum videris quintam essentiam ex re infusa coloratam, tunc separa eam artificiose per instrumentum, & repone in vitrum, cera firmiter obductum.

Recipe iterum quintam essentiam tuam simplicem, & superfunde iterum rei tuæ prius infusæ (quæ separata nunc est per instrumentum) maneat rursus in infusione, per horas vigintiquatuor, in loco frigido,

tandem denuo coloratam ſepara iterum per inſtrumentum à re infuſa (vt ſcis) ſepara- autem priori quintæ eſſentiæ coloratæ, adde.

Totius rei tuæ infuſæ eſſentiam ſimplicem ſuperfunde, & ſepara, donec à re tua infuſa colorari nequeat amplius.

Accipe quintam eſſentiam tuam collectam, impone cucurbitæ longiore collo præditæ, cui ſuperpone alembicum ſuum, perlutetur ſecundum artem, repone in balneum Mariæ, deinde deſtilla lento igne quintam eſſentiam, donec in fundo cucurbitæ videris mammillas conſiſtentiam referentem, & habebis in fundo rei tuæ infuſæ ſpiritum fixum permanentem, quem collige artificioſè in argenteum vaſculum.

Modus extrahendi ſuccos ex herbis, pulcherrimus & vtiliſsimus. Accipe ſaluiam viridem, & extrahe ex ea per deſtillationem aquam: aut ſumatur ſaluia ſiccata, cui affundatur aqua, à qua pars ſubtilior ſeparata ſit, craſsior verò ſaluia affuſa, maceretur aliquot diebus, poſtea deſtilletur. In aqua hac deſtillata maceretur rurſus ſaluia exiccata, ita vt aqua duobus vel tribus digitis ſaluiam cooperiat, ſtent benè obſtructa in cantharo, ne vel minimum reſpirare poſsit, in aqua temperatè calida. Poſtea exprimatur ſaluia,

&

& denuo saluia itidem exiccata in hac aqua maceretur vt prius, ídque fiat ter quatérue. Quo facto separetur aqua, quę ad aliam extractionem seruire potest, aut ad alios vsus. Quod verò extractum est, in fictili euaporet in fornace aut alio loco calido, quoad redigatur ad consistentiã, quæ operanti placeat.

Vbi volueris substantiam veram è rhabarbaro, elleboro, agarico, fraxini ligno, & aliis eius generis simplicibus, extrahere, tum procede, vt iam suprà dictum est. Primò superaffunde spiritum, sicque relinque quousque plus satis coloretur, tum effunde, cola, & spiritum paulatim in balneo separa: eundémque rursus rhabarbaro priori affundito, & aliquandiu in infusione relinquito in loco calido, quousque colorem acquirat, tum cola, & rursus in balneo separa per destillationem: id autem tantisper est repetendum, quoad spiritus à rhabarbaro non coloretur amplius. Id tum exprime fortiter, & per filtrum destilla: habet enim nescio quid tenacitatis aut lentoris à rhabarbaro, quæ in extractione est inutilis, & simul multæ vtiles partes fluunt, quæ non sunt negligendæ, ideóque ad hunc modum destillare oportet per filtrum.

Per rostrum seu nasum alembici, filo trahe filtrum digiti vnius latitudine, quoad

præ naſi anguſtia, filtrum amplius non ſequatur, cauendo tamen ne nimia violentia diſsiliat vitrum: quo facto impone ſpiritum filtrandum in alembicum obſtructum charta humectata. Spiritum per filtrum deſtillatum extractioni, quæ prius erat ſeparata, rurſus in vitro affunde (multum enim vitro adhæret, ideóque in primum vitrum, cui ſpiritus erat infuſus, omnes ſpiritus rhabarbari percolandi ſunt & ad ſeparationem infundendi) non curãdo, quòd extractio vna, iam prius in vitro reperiatur: omnes enim extractiones neceſſariò coniungendæ ſunt, & ad extremum aquæ deſtillatæ permiſcendæ, & rurſus ſeparandæ, quo ad aqua limpida extrahatur. Poteſt verò extractio fieri vel in ſicco vel in humido, prout cuique placuerit.

E ligno fraxini non magno labore extractio fit: nam ſemel ſuperaffunditur, & diebus quatuor maceratur lignum, poſt effunditur liquor, & aliud lignum recens imponitur vt prius, ídque faciendum bis térue, prout magnam aut paruam extractionis copiã requiris, poſtea per filtrum mundificatur liquor, ſeparatur verò per deſtillationem.

Extractiò turbith, agarici aut alterius medicamenti cathartici. ℞. Catharticorum aliquod, vt turbith, vel agaricũ, vel aliud cum ſuo correctiuo, pulueriſetur ſic, impone in

ſaccu

ſacculum ex albo ſerico, & pone vtrumque ſacculum in alembici partem eam, quæ concretos vapores per naſum emittit: in fundum verò cucurbitæ infunde aquam vitę rectificatam, quæ nihil phlegmatis porrò in ſe contineat, quam deſtilla per ea, quæ ſacculis incluſa in alembico poſita ſunt, atq; ita extrahitur omnis facultas. Quo facto, bociam diligenter laua, ac rurſus aquam extractam in bociam infunde, in cuius orificium ſpongiam ponas, & appoſito alembico, aquam vitę deſtillato per ſpongiam, & in fundo materia quædam relinquetur ſpiſſa inſtar mellis, quæ eſt vera ſubſtantia, & rei maceratæ extractio.

De agarico, turbith, colocynthide, rhabarbaro, berberi, ſumach, balauſtio, & aliis vel laxatiuis, vel reſtrictiuis, vel odoriferis. ℞. Agarici (vel cuiuſuis medicamenti) tere vt decet. Pone in vas vitreum in balneo, ſuperinfunde aquam ardentem, ſigilla, ſine per diem naturalem, vt diſſoluatur, tum extrahe colando per pannum lineum ſine expreſſione. Poſtea iterum pone in vas tantundem aquæ, vt prius, & circuletur in balneo horis 24. tum cola. Has colaturas pone in vas amplum ad extrahendum cum ſuo capitello & recipiente, (ſi voles, aquam reſeruato quæ ad alia tibi ſeruiet:) & cum fuerit ad ſpiſſi-

tudinem mellis vel opiatæ, extrahe, fac trochiſcos, & iis vtere.

Rhabarbari extractio. ℞. Rhabarbari electi ℥ iiij puluerisa & infunde in aquas appropriatas, ſtet infuſum per diem & noctē, deinde fortiter exprime. Illam expreſsionem adiecto ſaccharo candi, quantum videbitur, leuiter in arena exhalando, exicca ad craſsitiem electuarij.

Aut ſic: Infuſio rhabarbari commodiſsimè fit in ſuccis borraginis & bugloſsi. Poſt infuſionem in vaſe duplici per integrū diem decoquatur ad tertiæ partis conſumptionē, tum exprimatur. Expreſſus ſuccus ad iuſtā conſiſtentiam decoquatur mixtus cum ſaccharo candi. Sic in plurimos annos conſeruari poteſt. Fęces poſt expreſsionē non abiiciantur. Magnus enim vſus iſtarum in aſtringendo ventre, præſertim in dyſenteria. Ipſe verò ſuccus ſuauiſsimè lubricat ventrem, etiam in infantibus citra noxam.

Rhabarbari extractio, quam à Medico quodam accepit Geſnerus: Rhabarbarum eodem modo infundi poſſet, quo ellebori nigri radices, vt infrà dicetur: ſed in aqua cinnamomi, & cum ſyrupo roſato ſolutiuo fieri debet ſuccus de rhabarbaro.

Agaricus in affectibus capitis & catarrho, melius facit, ſi cum infuſione & decoctione

præpa

præparetur quã ſi extrahatur, & ęgrè etiã ex trahi poteſt. Si tamen omnino ſuccũ extrahe re veiis, facias hoc cũ oleo aniſi in aqua fontana, vel aqua aniſi, cui oleum ablatum ſit.

Extractio ellebori nigri medici Cæſarei. Infundantur cortices radicis ellebori nigri exempta medulla in aqua aniſi, de qua oleũ ſeparatum ſit, & ſtent in infuſione per horas vigintiquatuor, vel quandiu libuerit, deinde bulliant ſimul, quouſque extent radices, ad aquæ ſcilicet ferè conſumptionem, coletur poſtea cum forti expreſsione. Vltimo decoquatur expreſſum, cum ſyrupo roſato ſolutiuo ad ſufficientem ſpiſsitudinem, reponatur in vaſculo terreo inuitreato, & vtere. Doſis eſt ℈ j. vel ſcrupulus j. ß. purgat ſine moleſtia humorem melancholicum. Valde hæc infuſio D. Montano placuit, quia dicebat Hippocratem ſemper in exhibitione ellebori nigri, ſumere quoque aniſum, vtpote proprium eius correctiuum.

Extractio alia ellebori, Hieronymi Herold. ℞. Succi bugloſsi, borraginis ana ℔ ij. depurentur colentúrque & purificentur, adde his radicis fœniculi, cichorij, aſparagi, petroſelini, ana ℥ iiij. fructuum ſebeſten, iuiubarum, ana ℥ ij. ſeminũ frigidorum minorum, ana ℥ ß. decoquantur in aquæ ℔ xvj. ad tertias, colaturæ adde ſuccos ſupraſcriptos.

bulliant ad ignem purum: permiſce poſtea rad. ellebori nigri veri ℔ iiij. coque donec radices emineant: fiat tandem colatura omnium, & decoquantur lento igne ad mellis ſpiſsitudinem.

Extractio ſolutiua, D. D. Magenbuch. ℞ Colocynthidis ʒ vj. ℈ ij. agarici ℥ ß. rhabarbari ʒ ij. cinnamomi electi ℈ iiij. aſari, ſpicæ nardi, roſarum rubearũ, maſticis, ligni aloës, ana ʒ j. ſtoracis liquidæ ℈ iiij. vini maluatici menſuram vnam, fiat infuſio, & extractio, vel deſtillatio ſicut quintæ eſſentiæ.

Extractio ſolutiua alia eiuſdẽ Doctoris, cuius doſis eſt à ℈ ad ʒ ß. viro à ʒ ß. ad ℈ ij. vel ʒ j. ℞ Pulpæ colocynthidos ʒ vj. & ℈ ij. turpeti albi & gũmoſi ʒ x. ſtœchados Arabicæ ℥ ß. diagridij ʒ iij. (alias ʒ vj.) agarici albi ℥ ß. rhabarbari electi ʒ iij. cinnamomi interioris ℈ v. rad. aſari, ſpicę nardi, florum roſarum rub. maſticis, ligni aloës, ana ℈ iiij. aloës hepatici ℥ j. ß. & ʒ ij. ſtoracis liquidę ℈ ij. g̃. iij. inciſis & contuſis, infundantur in vino ſublimato, rectificetur, & fiat ſecundum artem electuarium.

Deſcriptio alia electuarij, prioribus ferè ſimilis, quod Norimbergæ vocatur extractũ, prout idẽ parare ſolitus fuerat. ℞. Colocynthidis ʒ xiij. veratri nigri, ſenæ Alexand. ana ℥ ß. agarici albiſsimi ℥ j. raued optimi ℥ ß.

alias

aliâs sumit eius ℥ j. cum rhabarbaro non ita præstanti, diagridij ʒ xiiij. cinnamomi ʒ ij. & ℈ ij. turbith, stœchados Arabicæ, ana ℥ ij. ß. ros. rubearum, ligni aloës, masticis, ligni paradisi, myrrhæ, rubiæ, asari, spicæ nardi, storacis liquidæ, ana ℈ v. fiat infusio vel putrefactio per aliquot dies, nempe 10. 12. 14. cum essentia vini, hoc est, aqua vitæ ter destillata, calida, & succus deinde expressus vniatur cum aloes præparatæ ℥ iij. Pręparauit autem aloen hoc modo: Inciditur in peluim seu cacabum vel ollam, aloes ℔ j. plus minus, addendo aceti ros. & aquæ ros. ana q. ß. ita tamen vt aceti ros. plus sit quàm aquæ rosaceę. Bulliant simul lento igne, duabus aut tribus ebullitionibus, deinde colato fortiter exprimendo. Colatum iterum bulliat lento igne ad cõsistentiam aloes, cum spatula agitando continuè. Vbi autem refrixerit, seruetur ad vsum. Species suprà enumeratæ, primum tenuiter inciduntur, deinde puluerisantur, atq; his superinfunditur aqua vitæ ter destillatæ q. ß. frequẽter interea agitãdo quotidie: deinde exprimatur per pannũ lineũ, grossum forti expresione, deinde in alẽbico adiecto igne humiditas aquea extrahatur, donec quod in fundo remanet, veniat ad consistẽtiam diacydonites. Quod si in eo adhuc quædam humiditas fuerit, ponatur super carbones

ardentes in vase aliquo, quandiu videbitur, vt ea à calore absumatur, & euaporet.

Succus extractus è baccis iuniperi, ad duodecim annos seruari potest, si ritè sit confectus. Valet ad calculi præseruationem: expertus enim est eius vsus in multis, qui antehac grauiter laborabant, & multa prophylactica adhibuerant, à nullo tamen tantopere sunt, atque ab hoc adiuti. Calidum quidem medicamẽtum est, ideóq; renes fortaßis nimium calefacere posset, vt aliquis existimarit, sed propter parandi modum, qui calorem nonnihil frangere existimatur, non nimium poterit. Pituitã in ventriculo vel concoquit, vel consumit, vel educit, & ventriculũ abstergit, ac roborat. Vsus eius non tam est ad morbos præcauendos, quam curandos. Omne genus destillationũ & catarrhorum, vertiginem, lippitudinem, raucedinem pectoris angustiam, tußim, colicam, matricis suffocationẽ, menstruorũ suppreßionem, syncopen, calculum, pestem curat. Quinetiam ab aliis adnumerantur hi morbi, quos hic succus curare dicitur, mania, hydrops, fœtor anhelitus, epilepsia, tremor membrorũ, apostemata interna. Caput & cor hoc succo mirabiliter recreantur, & sanitatem in multos annos conseruat. In præcautione accipitur ieiuno stomacho tribus anni partibus, sine custodia, autumno

nimirum hyeme & vere, æſtate verò propter calorem & ſiccitatem, neceſsitati reſeruatur. Quod ſi tamen cælum humidum fuerit, & calor moderatior, vti etiam in æſtate poteris. In morborum curatione adhibetur omni tempore & crebrius, ſed per certa interualla, interiectis aliis eodem ſpectantibus. Theriacam nõnulli Germanicã dixerunt, tum quod efficax ſit contra venena, tum Germanorum corporibus amiciſsima & maximè ſalutaris.

Succus de malis cotoneis ſimplex, & ſine omni admixtione parari eodem penè modo poteſt, qui & ipſe præſtantiſsimus eſt, & ſeruari quoque quàm diutiſsime poteſt, fitque propemodum de die in diem melior ac ſuauior.

De xyloebeno Theophraſti ab Hohenheim: Primo elicimus tria genera medicaminum, liquorem, gummi, & alkali. Liquor qui erumpit, ſimilis eſt acaciæ ſucco: gummi, ei qui eſt albotim: alkali ſali gemmeo. Liquor eſt ipſiſsimus potus: gummi vnguentum: alkali purgans & mundificatiuum. Deinde liquor per incluſam deſtillationem, quadmodum oleum extrahitur. Cuius ℥ j. vel iiij. preſtãt & efficaciores ſunt integro talẽto, quod iuxta medicorum vulgus decoquẽdo è ligno ſcaturit. Tertio, liquori ſuccedit gummi, ſcilicet ex eo ligno quod reliquum eſt, in

hunc

hunc modum: Mitte xyloebenum in reuerberationem inclusiuam in secundo gradu ignis, & in vigintiquatuor horis illico videbis gummi, quod eadem tenacitate cum styrace liquida à corpore separatur, & ad ipsam non sine mediocri fragrantia (refertur.) Interea autem dum in calore singula existunt, corpus & gummi eliquetur, cuius ℔ j. & ℥ vj. efficaciores sunt, ducentis libris, quæ in elixando extrahuntur. Postremo elicitur alkali ad hunc modum. Corpus transmutatur in vltimam materiam, quæ alkali fons est, & origo, interueniente aqua fumiterræ, probè coagulata, haud dissimile * anatron aut entali, cuius ℔ j. & ℥ v. fortiores sunt quinquaginta libris, quæ per vulgatam viam præparantur.

Vsus, principio purga ægrotũ in hunc modum. ℞. Alkali xyloebeni ℈ ß theriacæ Alexandrinę ʒ ij. misce, dosis est ℈ ß. Et id ipsum non semel atq; iterum, sed tertio aut quarto, pro ratione videlicet morbi. Præterea tanta vis purgandi, maximè podagricos, paralyticos, denique pustulosos humores, huic inest alkali, quantum neq; in laxatiuis, purgatiuis & expulsiuis deprehendes. Hanc purgationẽ continuò sequatur Chirurgica sanãdi ratio, in hũc modum: Principio quicquid apertum est cum alkali mũda, deinde gummi inunge

in die

in die bis,ídque tantiſper dum ſingula ſolidę cuti reſtituantur. Porro ſi nihil adſit, quod pa lam videas, illic vbi dolor deliteſcit gummi inunge. In hunc modum medetur podagræ, paralyſi, denique morbo gallico. Vbicunque autem aliter atque à nobis præſcriptum eſt, egeris, cum empiricis oleum & operam, non ſine priuato diſpendio perdes.

Viuendi ratio: Nolim hoc loco propriam viuendi rationem præſcribas, ſed oportet vino & cibo apprimè cõdito, ægrotum foueas. Nam prædictorum morborum diatheſim, non in viuendi ratione, ſed in remediorum energia ſitam eſſe, ſciendum eſt. Quare nihil eſt, quod hic decumbentem cœna perparca maceres. Nam hæc omnia ſuperat non vulgaris huius medicaminis vis.

De extrahenda ſubſtantia vera è myrrha, aloe, aut aliis ſimilibus lacrymis pinguibus, è quibus quidem extractio vera nulla fieri poteſt, ſed tantum reſolutione deſtillationéque quæ per filtrum fit, purificari poſſunt. ℞. Exempli gratia, aloes. q. u. maceretur aliquãtiſper, in loco calido, in aqua aliqua conuenienter deſtillata, aut in rore, vſquequo aqua coloretur, tum ſeparetur hæc aqua, & noua affundatur, quæ & ipſa, poſtquam colorem infuſi receperit, effundenda, ídque continuandum tantiſper, donec aqua amplius non colore

loretur. Omnes iſtæ aquæ per filtrum ſunt deſtillandæ, ac vbi fuerit aqua per deſtillationem ſeparata, remanet in fundo materia, quam quæris. Huiuſmodi extractiones à frigore congelantur, à calore verò ſoluuntur: & eodem pondere & doſi exhibentur, qua res à quibus extrahuntur: id quod in aliis extractionibus non fit. extractum enim multò eſt potentius, quàm id à quo extrahitur.

De ſalibus factitiis & oleo ſalis.

SAlium quoq; quæ ex ſimplicibus exuruntur æquè ferè magnus in medicina vſus eſt, atq; ſalis foſsilis aut communis, in communi hominum vita. Etenim quando à ſimplicibus craſſum phlegma aufertur, quod nimirum impedit, quo minus poſsint operationem perficere, conuertuntur in materiam ſpirituoſam, id quod lõga deſtillatione & filtratione fit, vt in igneam materiam quodã modo degenerent. Nec dubium eſt, quando ita in ſalem ſunt conuerſa ſimplicia, atq; ita elementum ignis in iis habet dominium, quin citius etiam penetrent, & actionẽ propriam perficere poſsint, vt præterea tanto ſimpliciũ variorũ aceruo, in remediorũ compoſitionibus opus non ſit. Sed habẽt huiuſmodi ſales facultates aliquas, quibus purgantia reliqua deſtillata ferè deſtituuntur. Omnis ſal, inquit

Theophrastus, purgat: at aquæ à purgantibus destillatæ, ea facultate carent, quia sal eis non accessit. Magna in omnibus, puto, acrimonia est, & vrinam resipiunt.

Verum ratio & modus, quo huiusmodi sales parantur, alius atque alius ab authoribus præscribitur. Quidam ita monent faciendos, Simplex collectum debito tempore, inde extrahatur sua aqua per balneum Mariæ, fęces reliquæ in fundo calcinantur in furno reuerberationis: cum aqua propria fiat filtratio calcis sæpissime: aqua, filtrata ponatur in pelui ad solem, vel cinerem calidum, vt aquositas exhalet, & remaneat sal. Hoc autem fieri potest ex omnibus simplicibus.

Modus alius extrahendi sales ex herbis, aut radicibus, aut ex alia aliqua materia è Germanico. Herbæ aut radices ad hũc vsum destinatæ exiccari prius debent, postea in olla comburi ad albedinem cineritiam. Huius cineris vbi satis magnam copiam habueris, impone vasculo, eíque affunde aquam frigidam destillatam, aut aquá pluuiam puram & mundam, & stent simul aliquot diebus, frequẽter agitando & mouẽdo, postea aquá subtiliter effunde, aut per sacculũ cola, & cineribus prioribus nouam aquam affundito, idque toties, vt prima vice, repetito, quoad

cinis

cinis nullam amplius in ſe acuitatem habeat. Quibus peractis, collectas omnes aquas, in cucurbita, inter cineres aut arenam euapora, ſícque in fundo ſal relinquitur, quem ſerua, quia eſt res pretioſa.

An pręſtabit non omnino, nec ſubitò comburere herbas, vt è cinere lixiuium fiat, ſed ad dimidium tantum, vt ſaporis, odoríſque de herba plus relinquatur, & empyreumatis minus? an ad vltimum etiam maſtiches aliquid adiici poterit, aut gummi, aut aliud, vt glutinoſum factum, melius conſeruari, & in pillulas etiam formari poſsit? Geſ.

An decoqui poterit cinis. vt abſinthij, cum aqua eiuſdem deſtillata, vel ſucco depurato eius & filtrato, vel herba eius ſicca, ita vt infundatur, ſimul ebulliat aliquantùm, deinde coletur: ſic enim ſapor odórque magis aderunt: poterũt etiam roſę ſiccę ſic addi? Idem. Notandum autem eſt, quod quidam præcipit ne ſalium extractiones aqua feruenti, ſed frigida potius fiant. Deinde extractum cinerem, rurſus licet vrere, ac calcinare, rursúmque, vt prius ſalem de eo extrahere, ídque toties, quoad nihil in ſe ſalis deinceps contineat. Quod ſi ſal extractus albedine careat, tum reuerberetur ad albedinem: quæ tria ſunt notatu non omnino indigna.

In parãdis ſalibus notabile etiam hoc eſt. vt ſil

vt filtro optimè purgentur: quidam etiam vigintiquatuor vicibus filtrant.

Hæc ſalia, quæ Theophraſtus dicit eſſe vera alkalia, ſeruanda ſunt in vitreo vaſculo, ne eliquentur in aëre, quod maximè accidit ſalibus, qui fiunt ex herbis (rebus) quæ plus olei in ſe habent, & ſubtiliores ſunt. Indureſcunt ſales lapidis inſtar, aut qui optimè filtrati ſunt, pellucent cryſtalli modo.

Salem hypericonis, in pleuritide aiunt probatiſsimum eſſe. Hypericonis plantam ſiccam in cinerem redige ſuper foco, cinerem proiice in aquam feruentem, & decoquantur, & partes terreſtres ad fundum deſcendunt. Poſtea aqua in cucurbita in balneo Mariæ conſumatur, & remanebit in fundo eius ſal, quem exicca bene, de quo dato patienti in vino calido, quantum dimidio cortice nucis auellanæ contineri poteſt. De ſale hyperici pugillum vnum exhibuit quidam medicus in vino maluatico, pleuritico, & teſtis eſt Deus, quòd liberatus fuit.

Salem abſinthii quidam in omnibus morbis ferè exhibet, ſed prę cæteris in peſte vtiliter offertur in vino, vt audio. Theophraſtus huius ſalis propinat tria tantum grana hydropicis, verum (vt puto) aliquoties repetit. Abſinthii ſal maximè vrinā ſapere videtur, nulla manifeſta amaritudine, Geſ.

Sal artemisię vrinam quoque sapit, sed est candidus & purus, nec non, vt seuum quoddam, pinguis.

Ex herba kali dicta, salem parant. Est autem kali herba duorum cubitorum sine spinis, interdum valde rubens, sapore salso cum quadam grauitate ingrata, colitur apud locos salsos & seritur, vt ex ea parent salem alkali. Paratur autem sic, vt retulerunt ij qui eum parant. Fodiunt fossam, cui transuersim imponūt ligna, quibus supponunt aceruum herbæ prædictæ, & accenso igne, efficiunt, vt in foueam stillet liquor ex herba, qui liquor tandem concrescit, & fit sal alkali, coloris partim nigri, partim cineritii, valde acris & salsus, vt etiam corrodat, Iohan. Bauhinus Medicus Geneuæ.

Salem chamomillæ, exhibuit quidam in vino optimo, hoc est, salis huius pugillum vnum, in difficultate vrinæ, & subitò est liberatus.

Salem è baccis & ligno iuniperi, sic parauit Gesnerus. Accepi, inquit, virgulta iuniperi arida, vnà cum suis baccis, in magna quātitate, & in cinerem redegi (oportet autem exactissimè comburere, aliqui in magna olla figulina noua, & in qua liquor nullus ante fuerit, comburunt.) Cum hoc cinere fiat lixiuium, cum aqua mediocriter calida: aut

potest

poteſt in vaſe ligneo cinis cum aqua relinqui, vt ſubſideat, ac poſtea aqua ſeorſim effundi, & cinis cum aqua turbida ſeparari. His alia aqua affundēda, ídque aliquoties, quoad nullus ſapor lixiuii in aquam deponatur, ac poſtea aqua decoctione conſumenda, ad exiccationem materiæ, & eiuſdem albedinem. Odore refert boracem & vrinam: acris eſt & penetrans.

Modum conficiendi ſalis, ex aquis thermarum Aponenſium in agro Patauino, quē tenuit & excogitauit Iohannes de Dondis, quo tantā ſalis copiam confecit, vt ſatis fuerit pro tota ſua familia, & potuerit etiā dono amicis dare, docet Gabriel Fallopius libro de Thermis, aquis & metallis. Sal autē quod conficiebat ex ea aqua, erat magis ſapidum, & acrius, quàm ſal marinū, vel foſsile quodlibet. In lacuna ampla aquæ Aponitanæ locabat vaſa ex ſilice excauata, ad profunditatem quatuor digitorum, quæ vaſa, præterquam quod erant excauata ad eam quā dixi altitudinem, erant etiam quadrata. Vaſa igitur hæc collocabat in lacuna, ita vt aqua non poſſet in ipſa ingredi, ſed ſuperſtarent aquæ, quantum eſt ſpacium duorum digitorū. Poſtea habebat plures ollas teſtaceas, quas explebat aqua illa: mox eas collocabat in quadratis illis vaſis, inibíq; relinquebat,

quo fiebat, vt aqua illis ollis contenta agitaretur à calore & ebulliret, & ſenſim ac ſenſim euaporaret: & tandiu permittebat philoſophus ille, vt bulliret, quandiu appareret ſplendor quidam in aqua, & tunc effundebat aquam illam ollarum in excauata illa vaſa lapidea, in quibus concreſcebat ſal candidiſsimum, in ſumma ſcilicet vaſorum illorum ſuperficie: in ima autem materia gypſea ab ipſo vocata.

Vrina pueri, ſi in alembico more aceti deſtilletur vſque ad ſpiſsitudinem picis, deinde phlegma eiiciatur, poſtea vas optimè ſublimetur, habebis ſal volatile. Sunt nonnulli qui vtuntur ad aurum & argentum diſſoluendum, & non pauci philoſophi ſuũ menſtruum vocauerunt.

Ad menſes euocandos, quod ipſe ſum expertus, recipe radices chelidonii mundatas à terra ſine ablutione, q.u. tere diligenter in pila marmorea: pone in vaſe circulationis (vt ſcis) per diem naturalem, deſuper infunde aquam ardentem ſeu animam vini, vt de agarico & aliis dictum eſt, poſtea ſine per noctem in balneo Mariæ ſtare, demum mane extrahe ſine vlla expreſsione. Poſtea fac vt ſeparetur (exuperet) aqua ardens deſtillando, vt moris eſt, & colligatur, vt de agarico dictum eſt. Et cum tota aqua ardẽs per balneum

neum Mariæ fuerit resoluta, in fundo vasis remanebit puluis citrinus (an salis instar ?) quo vtere: pro qualibet dosi ℈ j. cum vino albo, loco & tempore necessario.

Puluis ex salibus ad separandam omnem pituitam. ℞. Hyssopi, pulegii, ana ℥ ß. origani ʒ ij. seminis fœniculi ℥ ß. carui ʒ ij. liquiritiæ ℥ j. salis vsti ℥ vj. salis absinthii ʒ ij. salis iuniperi totidem, cinnamomi ℥ j ß. piperis longi ʒ vj. cardamomi, granorum paradisi, caryophyllorum, ana ℥ ß. zingiberis ℥ j. misce, fiat puluis.

De salium herbarum oleis: sal ita absoluitur. ℞. Salem, calcinetur igne fortissimo, calcinatum deinde super porphyrio lapide subtiliter pulueri setur, puluerisatum sterne super vitrum: vitrum deinde cum puluere pone in cellam vinariam in loco humido & sal soluetur in substantiam oleosam, quæ vulgò vocatur salsal.

Oleum salis, aut vnguentum salis ad defluxiones tam calidas quàm frigidas, quas Germani vocant *gsüchte*, accipe salis bonam quantitatem, teratur quã fieri potest tenuissimè, ac postea in sartagine assetur sine aliquo humore, vsquequo fusci colorẽ acquisiuerit, quo facto, in mortario teratur, ad tenuis pollinis subtilitatem, eúmque deinceps cum oleo oliuarum ad vnguenti consisten-

tiam permiſce, ſine calore aut igne. Hoc vnguẽto vnge partem affectam in loco calido.

Sal armoniacus, à Gallo empirico. ℞. Gũmi Arabici albiſsimi ℥ iij. diſſolue in aqua communi, cui adde poſtea ſalis communis clari pulueriſati ℔ ij. coque ad iuſtam ſpiſsitudinem, poſtea iniice in quoddã vas, prius cum aqua communi madefactum, & fuligine vndique aſperſum, & tegas quoque fuligine pulueriſata, & in loco commodo exiccetur.

De borace.

Boracis confectio Venetiis vſurpata, ſecretum. ℞. Lactis vaccini deſtillati ℔ ij. mellis deſpumati ℥ iiij. croci ʒ iij. ſalis nitri rafinati benè (id eſt, puri & ſubdulcis, nullã habentis amplius acrimoniam) ℔ iiij. Incorporentur omnia cum lacte (id eſt, diſſoluantur ad ignem) cum ℔ iij aquæ capitelli fortis, de cineribus optimis, & miſce fortiter. Demum mitte in olla vitreata, in loco frigido (humido) per menſem. Lapis deinde in fundo repertus, iterum mundetur, affinetúrque ſic. ℞. Dicti lapidis ℔ j. aquæ ſimplicis deſtillatæ ℔ iiij. ad ignem diſſolue omnia ſimul: remoue ſpumam, & cum non fuerit ſpuma, euapora totam aquam (id eſt, eiice, aut effunde cum refrigerata fuerit) & habebis

bis boracem finiſsimum.

❧ Pro borace faciendo, modus egregius, è libro Gallico manuſcripto. Accipe butyrum recens vnius menſis, aut circiter, ſalitum, lauetur ſæpius aqua clara diligentiſsimè. Huius butyri loti accipe ℔ j. olei tartari ℔ iij. miſceantur in ſole, & ponantur in patinam vitream aut figulinam inuitreatam, agitentur ſimul baculo fortiter: poſtea accipe ℔ j. aluminis rochæ finiſsimi & pulchri, ſalis nitri Alexandrini ℔ ß. & miſceantur in ſole calido, noctu verò aëri exponantur, ſed ita ne compluantur, aut aqua tangantur: alioquin enim fruſtra fierent omnia. Et congelabitur eius ſuperficies inſtar cryſtalli, congelatum tolle: illud ipſum enim eſt quæſitus lapis. Fieri autem commodiſsimè poteſt menſibus Iunio, Iulio, & Auguſto.

Borax quomodo fiat, qualis apud aurifabros eſt in vſu, qui ex Alexandria ad nos affertur, ex Italico. Lacti caprino deſtillato, inque vaſe vitreo poſito, adiunge alumen rochæ tritum, vt in aqua lactis diſſoluatur ſine igne. Ponantur in vrinale aut aliud vitrum, ita vt aqua ſupra alumen per duos digitos excedat, cooperiatur vrinale, & ſtet quinque aut ſex ſeptimanis, vel quouſque alumẽ appareat ſeorſim, quod ab aqua eſt auferendũ, & in vitreum vas ponendum. Quibus habi-

tis,recipe ℔ ij.olei amygdalarum dulcium, & medullæ bouis,aut vaccinę ℔ iiij.miſceatur medulla cum oleo , vt liqueſcat , & tandem coletur per pannum, & habebis oleum ſpiſſum. Huic oleo immitte prædictum alumen , ita vt oleum duobus digitis alumen obtegat , tum exponatur ſoli per tres mēſes, aut quod melius eſt,diutius, & ſic facies boracis quantum voles,& ſcias quod eſt ſecretum magnum Eſt autem verus borax , qui fit in Alexandria.

Aliter,ex eodē. D.H D. Recipe alumen è fæcibus,quo tinctores vtuntur,& ex eo cum aqua capitelli ouum ſuſtinente , fiat lixiuiū: deinde accipe paſtę boracis quantitatē, quā voles,& ponas in vas, cui lixiuium affundas feruentiſsimum ea quantitate, vt paſtam excedat , & cum canella incorporentur benè, tum ſtent,quoad fæces fundū petant. Quo facto,lixiuium ingeniosè ſeparato, ita vt ſuprà dixi , vt paſta benè ſit ſeparata & purgata ab omni immunditie.Deinde cape omne lixiuium (& paſtam boracis impone) decoquantur in cacabo deſpumando. Spumam verò ſeorſim ſerua in vaſculo, quia in ea cōtinetur oleum, quod inſtar lucernę accenſum ardet. Vt verò iudicium facere poſſis de perfecta coctione , inſtilla guttas aliquot marmori , aut ſupra vnguem , & ſiquidem

dem congeletur, satis est.

Aliter, ex libro aurifabri insignis apud nos. ℞ Aluminis ℔ j & grosso modo frangatur: gummi Arabici mundi & clari qr. j. subtilissimè puluerisatum, granorum frumēti, & hordei, ana qr. ß. & ponantur grana frumenti & hordei in vase terreo intus deuitreato, cooperiantur lacte vaccino tepido, ponantur in fimo calido per quinquagintaquinque dies, & semper de septimo in septimum diem renouando.

Aliud ℞ Duas partes olei oliuarum antiquati, lactis vaccini recentis partem j. & misce totum ad inuicem, & pone in ampullam vitream, & pone intus aluminis rochæ incisi in frustis largis ad modum dactyli, tātum quod liquores prædicti eminent super alumen per duos digitos, & pone in fimo per quinquaginta dies, & quoad fimus sit benè calidus, post sicca in vmbra, &c.

Pasta boracis. ℞. Saponem album & raspa subtiliter, & misce cum melle, & coque in vase terreo, donec deueniat tenerum, probatum.

Confectio boracis. ℞. Aluminis rochæ ℥ ij. & resolue ℥ ij. salis alkali dissoluti, & pone in vase stanni super ignē lētum per mediam horam, deinde extrahe aquam, & misce cum ea ℥ ij. salis gemmæ puluerisati, & totidem

ſalis alkali, & mellis ℔ ij. & ℔ j. lactis vaccæ, tunc pone ad ſolem per tres dies, & inuenies lapides.

Aliter bonus ſic fit, perfectus ad omne iudicium. ℞. Salis ammoniaci ℥ j. gummi Arabici ℥ ij. maſticis, aluminis rochæ, ana ℥ ß. ſalis nitri ℥ j. ſalis communis ℥ ij. tartari calcinati ʒ j. omnia trita ſubtiliter pone in vaſe vitreo cum vrina, & fac totum bullire, vt ſpiſſetur.

De auro potabili, oleo auri, & puluere Solis, ſiue auro vitæ.

VAriæ fuerunt apud antiquos Philoſophos de auri ſolutione opiniones, atq; etiam adhuc de eadem inter doctos nōdum ſatis conſtat, poſsitne tā pura & ſyncera ſubſtantia, qualis auro eſt, arte aliqua aut humana induſtria, vi & facultate ignis, in liquorē ſynceriorem, puriorémque reſolui. Aliquot huius generis diſputationes & argumenta nos hic ſubiiciemus, prout inter Euonymi ſchedas inuenimus. Sunt autem ferè omnia, à viris doctis, in vtranque partem per literas familiariter Geſnero propoſita. Ac primo quidē partem negatiuam ſic quidam vir doctiſsimus & magni nominis Medicus, tuetur.

tur. Si posset, inquit, oleum auri fieri, iam Alchymistæ haberēt omnia. Non enim fit oleū vel aqua, nisi redigatur in spiritum & soluatur substantia perfectè mixti. Id an fieri possit, obsecro ad tuam Philosophicam intelligentiam reuoces. Solui potest aurū, & quidē in adeò minutas partes, vt cū liquore in destillatione, vt vocant, ascendat: remanere tamen auri substantiam certum est. Ac multa sunt quæ ita soluunt aurum, vt in minimas portiunculas redigant. Aquam autem vel oleum ex auro elicere, ἀδύνατον esse, sciunt omnes ἐγχειρητικοί artifices. Ac credas mihi, nullū vnquā, qui hoc affirmauit, reipsa præstitisse. Crœso ditior esset, qui hoc sciret. Lapidē & tincturas fieri posse non nego. Quæso nugas paululum istas considera. Quomodo in vase aureo, operculo aureo ignito tecto, ex auro oleum fieri posset, ita vt ipsum vas aureum non dissoluatur? Somnium est sicut omniū ferè scripta Alchymistarum, qui tanquam nonnulli nostri temporis homines, sua phantasmata, scriptis complexi sunt, reipsa autem nihil quicquam experti: vt aliis vanitatibus & mendaciis, sic istis quoque se oblectant Theophrastei, & ex stultis insanos facere student. Verisimile est aliquid adiutum non diuina ope, fecisse illorum Magistrum: verum ista remedia, quę diuulgant,

vana

vana ac falſa eſſe, nihil dubito. Obſcuritati autem implicant, ne peruerſitas deprehendi queat. Sed de his ſatis. Vnũ hoc poſtremum adiungam, admodũ impudentem eſſe oportuit eum, & inimicum nominis tui atq; hoſtem, qui tibi hoc perſuadere eſt conatus. Hæc ſcripſit Medicus inſignis ad Geſnerum de auri oleo. Idem ad eundem aliàs in hanc ſententiam ſcripſit.

Περὶ ὕλης τοῦ πιστοῦ quid ſcribã? Otioſorum hominum ſpeculationes ſunt, quæ ſi ad rem conferantur, oleum & opera perit. In minimas partes redigi aurũ poteſt, atq; ita πιστὸν effici: vt autem in ſpiritum & oleum natura auri conuertatur, ſpes Alchymiſtica, non veritas ipſa, ratum eſſe iubet. Cæterum quin aurum comminutum in minimas partes, & redactum in prima ſua elementa puriſsima, poſsit fieri potabile: (non tamen ſub forma aquæ aut olei) poſsit etiam alia metalla admiſtione reddere meliora, & quaſi tranſmutare, non nego, nec omnino nihil eſſe, quod de lapide Philoſophorum dicunt, fateor. De aqua autem & oleo auri quod adferũt, illud falſum eſſe omnino certus ſum. In eadẽ ſententia videtur & Auicẽna eſſe, Albertus Magnus, ac ipſe etiam Braſauolus, quãdoquidem aurũ materia conſtat ita perfectè digeſta, vt quaſi contrario omni, aut ſubſtantia,

ut excremẽtitia carere videatur, impoſsibi-
e videtur, vi ignis ſine alio adiutorio, aliquo
modo in ſubſtãtia alterari poſſe. Ac ipſe Bra-
uol. De purgãtibus, nõ modò vana, quę de
auro potabili & argento feruntur, ſed etiam
venena eſſe affirmare non dubitauit. In hãc
ſententiam multa plura afferri poſſent, ſed
a relinquemus ad præſens. Vberior dicendi
locus fortè erit in libro De lapidibus, gem-
mis & mineralibus, cuius ſchedas infinitas
penè, indigeſtas tamen Geſnerus noſter, vt
t has ipſas, reliquit.

Diſſolutionẽ verò auri, quod ea arte Chy
mica perfici poſsit, pleriq; affirmant. Ac pri-
mò quidem nobis perſuadẽt, authoritate &
libris venerandæ antiquitatis: deinde verò
oculari noſtri temporis virorum celebrium
inſpectione & operatione cõfirmant. In hãc
ſententiã ſcribit vir quidam eruditus, & na-
turalis philoſophiæ ſtudioſiſsimus, ad Geſ-
nerum: Fuerunt, inquit, apud me, duo, qui
aurum puriſsimum ita tractarunt, maceran-
do, deſtillando, putrefaciẽdo, ſoluendo, deſic
cando, vt in liquidiſsimum húmorem rede
gerint: in eo opere occupati fuerunt ſeptima
nas octodecim, à nona Iunij vſq; ad decimã
quintam Octobris, ídq; tanta diligẽtia ege-
re, vt nunquam eo tempore extinctus ſit pla
ne ignis, eo tamen admodum lento vſi ſunt,
in quo

in quo video præcipuè peccare noſtros Al-chymiſtas: adfuere operi perpetuo, noctu vigilias partiti ſunt, & vaſa & inſtrumēta pauca adhibuere. Quod ſiquis liquor auri potabilis benè præparati eſt, hoc modo præparari poſſe aut debere crediderim, vt ab his quibus ſpectator adfui parabatur. Atque vt id credam facit primum, quod aurum eò redigunt, vt ſuæ aquæ innatet, quaſi puriſsima nebula imbrifera: idem tranſit in recipiētem lento igne, & quod maximè ſum miratus, tingit aureus iſte liquor, colorē aureum reddens, chartam, lanam, aliámue rem admotam, qui color ita penetrat, vt minima guttula aliquot folia in Pindaro meo Græco penetrarit. Præterea, quod etiam ipſum veræ ſolutionis indicium eſt, albus auri ſoluti color eſt. Hæc & alia faciunt, vt credam hanc rationem ſoluendi veriſsimā eſſe qua hi vtuntur, nec ſimile apud vllos alios Alchymiſtas hactenus vidi. Quod ſi vera ſit ſolutio, facilis inde ratio eſt perficiendi liquorem. Illi in puluerē redigere abituri: ſed is humido loco ſua ſponte, vitro etiā benè munito colliqueſcit olei modo, cuius rei experimentū fecere apud me. Hæc vt oculatus teſtis ſcribo, alioquin hęc tāquā ἀδύνατα, hactenus ſępe apud noſtros & alios ſolebā confutare. Multa ſunt in ſpecie impoſsibilia, quæ certa via ac ratione

tione facillima ſunt. Audio hos ipſos curare morbos quoſdã deploratos. Hactenus ille.

De auro diſſoluto & potabili, eiúſque facultatibus, caput VII. *Antonij Fumanelli ex lib. De compoſ. medicamentorum.*

NEc ſilentio præterire ſtatui medicamẽtum, quod Chymicæ artis profeſſores ſummis extollẽtes laudibus, Aurum potabile vocant, vt ſaltem quæ ipſius ſit compoſitura noteſcat. Cuius has eſſe facultates aſſerũt, quod bibitũ cordi lætitiã præſtat, eiúſq; vires auget, & morbos repellit, ſenectutẽ retardat, humores augens natiuos, omnes corporis partes illæſas tuetur, lepram curat, ſanguinẽ mundat, caſui cõfert capillorũ, ſi cum endiuiæ ſumatur aqua, aut potius decocto: quod ſemel retuliſſe ſufficit, vt ſupra relatũ: capitis verò dolori cum aqua betonicæ, ſcotomiæ, & vertigini cum decocto bugloſsi, & meliſſæ, lethargo cum ardenti, & lilij: memoriam corruptam cum fœniculi decocto, & acororum, potatũ inſtaurat, melancholiam ſubmouet, omnémq; amentiam cum aqua borraginis: facit ad morbum attonitũ, cum aqua ardẽti: & cum pæoniæ albæ radicis luna decreſcente collectæ decocto, ad morbũ

comi

comitialem:ad membrorum verò mollitiem cũ aqua saluiæ stillatitia, aut decocto ex ea: ad ophthalmiam seu oculorũ phlegmonem & dolores cum aqua fœniculi, atque sileris montani, seselisq; Massiliensis:ad destillationes, seu rheumatismos cum iridis aqua: ad fluxum sanguinis narium cum aqua scabiosæ: valet & tussi cum aqua capillorum ven. in sputo sanguinis cum plantaginis aqua:in phthisi cum aqua mellis, & lacte:in dolore, & abscessibus pulmonis cum aqua cancrorum fluuialium: in cordis tremoribus cum aqua melissæ aut buglossi:in dolore ventriculi cum aqua mentæ, vel ipsius decocto: in calida dispositione cum rosacea, aut myrtillorum aqua:in dysenteria, & ventris tormine, flüoréue cum aqua plantaginis: in coli dolore cum ardenti, in vermium passionibus cum zedoariæ decocto, aut absinthij: in hepatis tumoribus, aut obstructione, atq; aqua inter cutem cum aqua scariolæ, & hepaticæ in causa calida:in causa verò frigida cum spicæ nardi decocto, aut cinnamomi: in ictero morbo cum aqua caprifolij, vulgo periclymenos nuncupati, aut sero caprino: in lienis passionibus cum aqua fraxini, aut tamaricis:in renum passionibus, oppletione, & lapide cum tribulorum marinorũ, aut raphani, alkekengi, & pimpinellæ, aut puluere philan

tropos

ropos, seu aparinæ: in stranguria, & renum vlceribus cum caprillo lacte: in enterocele, intestinorúmue ramice, epiplocele, omentiue ramice, & epiploenterocele, intestinorum & omenti ramice cum aqua vtriusque consolidæ: in mẽsiũ suppressione cum aqua sabinæ, aut matricariæ, & in partus difficultate cum aqua artemisiæ. Auxiliũ præterea sterilitati præstat cum aqua nepetæ, & lauẽdulæ: arthriticis, morbóue articulari, podagricis, ischiadicis, chiragricis, & extenuatis cum aqua ardenti, aut paralysis, aut lauendulæ: pestilenti febri cum acetosæ, vel buglossi, & scabiosæ: gangrenæ, fistulis, & psoræ cum aqua pedis columbini, aut buglossi, vel acetosæ. A veneno præseruat, & veneno affectos, morsósq; à cane rabido curat cũ aqua tormentillæ, dictamni albi, & bistortæ, aut aqua rad. pęoniæ febres quotidianas, tertianas, & quartanas in accessionis, seu periodi principio exhibitum cum aqua scolopẽdrij, vagas & erraticas, causúmque cum serapio violato delet: vtq; vnico dicatur verbo, asserunt aurum potabile cum aqua ardenti nobilem inducere effectum in corpore humano, omnésque ferè pellere morbos. De ipso item in magnis morbis scrupulum aut semidrachmam exhibendam censent, in mitio ribus scrupuli dimidium, in paruis ad duo-

I rum

rum granorum hordei pondus, decuplum decocti ipsi commiscendo. Quod, quum pluribus doceant cõficere modis, hic nonnullos adducam: si autem plura de eo quis scire cupierit, & quod Chymistæ solis fixionem in cœlo nostro dicunt, commentarium legat Cœlum philosophorum nuncupatum, plurimas auri potabilis formas, & diuersas continentem, in quo & plures aquæ vitæ compolituras respicere licet: de quibus veritas ipsa authorem appellet.

Auri potabilis conficiendi descriptio.

Prima. Foliorum auri electi quantitatem, quæ tibi magis opportuna videbitur, succi limonum optimè depurati quod sufficit, in bociam, vt decet obturatam condito, ad cineris furnellum igne lucernæ supposito diebus quatuor, pluribúsue, adiicitóque aquæ ardentis quinquies destillatæ partem mediam.

Secunda. Aliam auri potabilis confecturam edocentes, sumunt foliorum auri in leuorem redacti numero centum, salis super lapidem porphyreum triti ℥ ß. hæcq; commixta, aqua abluunt calida, & in cucurbitã vitream iniecta, collo procero fabricatam, fundo sapientiæ luto contecto, copertorióq; imposito, & igne lucernæ tria habentis licinia substrato, vt dictum est, destillant, & si

quid

nid auri in vasis fundo constiterit, ad vsum
ruant. Tertia.

Alio aurum potabile conficientes modo,
mmúnt auri optimi partem vnam, argenti
ui partes duas, quas nocte diéq; simul ma
eratas, quousque aurum dissolutum fuerit,
uaui destillant igne, donec vtiq; argentum
uum ab auro secretum est: auro autem in
isis imo, iam ad nigritiam tendenti, aquæ
uglossi ℔ ß. adiiciunt, vasísque ore obtu-
ato ignẽ diebus tribus, & noctibus ad auri
quationem supponunt. Quarta.

Sumatur auri de cemento ℥ j. & compo-
atur cum ℥ j. argenti viui Hispani puri: po-
antur in cucurbitam vitream oleo commu
i superposito, & per duos digitos superna-
nte, & ad calidos cineres bulliat horis
xiiij. & quum infrigidatum fuerit, extrahe
leum, & quod reliquũ est, ablue cum aqua
pida, donec humiditas, & vnctuositas abla
a fuerint, & siccatum in tenuem cõtere pul-
erem, ponatúrq; cum sulphure in crucibu-
o super carbones, & accẽdatur ignis, donec
lphur comburatur: post accipe aurum, &
re cum sale aliquo tempore, & post cum
elle super porphyreum lapidem longa tri-
ratione: postea ablue cum aqua feruenti,
onec aurum sit optimè mũdum, & purum:
post accipe vrinam stillatitiam vicibus

tribus:primò quidem deſtilletur ad medieta
tem:ſecundò ad tertiā partē: tertiò ad quar-
tam:huícq; vltimo deſtillatæ in vas vitreum
ad cineres calidos appoſitæ , adde ſalem tri-
tum, & ſalem ammoniacum ad ignem ſua
uem,donec in vrinam deſtillatam ſoluantur:
hæcq; ſimul alembico deſtillentur. Aurum
verò per filtrum , quod vrinæ præparatæ
miſceatur , & ſalibus vtriſque, & ad mollem
ignem poſitis,quod ſupernatat,vt oleum ab-
luatur,donec ſalſedine priuatum fuerit,quæ
in bocia vitrea cum aqua vitæ impoſita,tan-
dem in aquam limpidam ſoluentur.

Quinta. Vitrioli rubificati ℔ j. ſalis ni-
tri ℥ ix cinnabaris ℥ vj.ſalis communis ℥ iij.
tere omnia ſimul , & extrahatur aqua acris,
cum qua miſceatur aurum , vt ſuprà præpa-
ratum,& deſtillentur per alembicum, donec
exierit aqua in colore auri, ipſum aurum re-
manens in fundo vaſis ad formā mellis reda
ctum commiſce cum aqua infraſcripta.Cin-
nabaris ℔ iij. vitrioli rubificati , ſalis nitri,
aluminis rochæ calcinati,ſing. ℔ j.ſalis com-
munis ℔ j ß omnia ſimul terantur, & artifi-
cioſe elambicentur,& quod ſublimatum eſt,
& infrigidatum,albúmq; effectum,tere cum
ſalis ammoniaci æquali pondere , & quin-
quies ſublimetur,teratúrque:quod ſublima-
tum eſt ſuper porphyreum lapidem , & om-

nia

nia igni ſimul poſita, & liquata miſceantur cum auro, vt ſupra præparato, & bulliant lento igne, donec ſoluatur aurum, & quum infrigidatum fuerit, ſepeliatur vas ſupraſcripta continens, ſub fimo diebus triginta, & ad ignem denuo poſita, quod ſtillauerit reponito. Sexta.

Aurum aliud potabile contra peſtem, omnéſque infirmitates contingentes ex intemperie, in compoſitura, ſoluta vnitate, & eas quæ communes ſunt.

VRinæ ter deſtillatæ, quæ ſic fit: Accipe vrinæ hominis ℔ xx. & deſtilla prima vice extrahendo ℔ x. ſecunda vice ex his decem v. & ex quinq; iij. & cum iſtis quinq; ponatur ad alembicum aurum præparatum. Accipe auri ex ſuo naturali cemento ℥ j. & amalgama cum ℔ j. argenti viui Hiſpani, & pone in bocia vitrea, & fac bullire cum oleo communi horis trigintaquatuor: poſt eximito, & refrigerari ſinito: deinde laua cum aqua calida, donec oleum, omníſque digeratur ventoſitas: tunc comprime per corium, & remanebit aurum amalgamatum, & deſicca, & optimè ſiccatum tere in morta-

rio cum sulphure, vt amalgama cum sulphu
re ad tenuem puluerem redigatur: post hæc
sumito vrinam, vt suprà destillatam, & po
ne in vrinali cum puluere salis communis, &
salis ammoniaci, & stillentur denuo: post su-
perpone aurum in bocia vitrea, & fac bulli-
re, & aurum soluetur & tunc accipe aurū
supernatans cum cochleari vitreo, & pon
in aquam ardentem, aut eam, quæ destilla
tur ex elixir vitæ in duplici vase, & in ea dis
solue aurum calefaciendo, hócque aurū est
ad omnia vtile. Septima.

Sumito fauum mellis cum tota cera, &
melle & in vrinali vitreo imponito, superpo
nendo de optima aqua ardenti: quod exactè
clausum, duobus mensibus in loco perma
neat calido humidóque, donec omnia lique
scant, & destilla. Quod primò exit, erit v
aqua, quod secundò vapor, quod tertiò par
ignea, & bulliat, donec soluatur aurū: quod
mirum est, & expertum pro ventriculo, he
pate atque intestinis, ex frigida intemperie
affectis, & cum timor est de futura ascite.

Modus & ratio quid simile auro po tabili conficiendi, faciens ad mor bos varios.

QVidam ex Chymistis arbitrantes ar
dentem aquam auri concipere facul

tate

ates, ipſum aurum, quem Solem vocant, natura aut arte depuratum in ſegmenta tenuiora, bracteolâſue diſſectum centies accendunt, totiéſque ardenti extingunt aqua, quintæque commixto eſſentiæ, vt cœlo, in variis vtuntur morbis. Hactenus Fumanellus.

Modus faciendi aurum potabile, medici Craconiẽſis quo etiam vtitur in compoſitionibus contra peſtem. ℞. Aurum foliatum, & miſce (ponerem in ampulla vitrea) cum tanta quantitate, quæ tibi melius videbitur, & ſufficiens, ſucci limonum depurati. Poſtea pone in bociam bene obturando os bociæ, & ſepeli illam in cineribus calidis, & teneas ſic per quatuor dies vel plures, ſicut expedit, poſtea adde pro medietate iſtius mixturæ, tantam quantitatem aquæ vitæ optimæ (nimirum dulcis illius, de qua ſupra) rectificatæ, & claude benè os bocię ne reſpiret, & ſerua tanquam margaritam & balſamũ, & theſaurum inæſtimabilem, pro humani corporis ſanitate ſuper omnia neceſſariũ. Et de iſto theſauro poterit homo ſumere quater in anno, in principio cuiuſlibet tertij menſis, quantum eſt cochlear pro vice, cum optimo maluatico vel cum brodio plus minúſue pro neceſsitate. Deſtillationis nullam facit mentionẽ: quid ſi ſuccus limonum primum abſtraheretur

destillando : dein aqua vitæ adderetur, & rursus destillaretur? Aut, videas quale sit, si ita ex præscripto paretur:& si placet, preterea destilla mediocri igne carbonum, per horas quatuor & viginti.

Aurum potabile paratur more Alchymistarum ad hunc modum, quem accepimus, è libro manuscripto veteri Alchymico. Calcinatur primò Sol, more aurifabrorum per Mercurium, & permitte vt Mercurius euaporet ab eo, tum teratur valde bene in lapide, postea ponatur in furno reuerberationis per biduum, & euenient flores subtilissimi, qui colliguntur, & calcinantur reuerberati tam diu, vsq; totum vertatur in flores. Cum illis floribus auri, accipe acetum vini optimi destillati, & pone hos flores in vitro, & pone ad putrefactionem per dies xiiij. postea effundatur acetum coloratum, & nouum acetum affundatur, benè mouendo, postea permittatur vt resideat, ac tandē rursus acetum permutetur, aliud affundēdo, ídq; tandiu continuandum, quoad nihil in fundo amplius remaneat, & totum in acetum soluatur. Postea acetum coloratum effunde in vitrum magnum, vt euaporet acetum, & in fundo manebit aurum nigrum ad modum olei vt pix, quod accipe & pone ad vinum tuum rectificatū vt ibi soluatur, & ponatur ad vas

circu

irculationis, & mittatur ſtare in calore lenſsimo per xij. hebdomad & coagulabuntur t fixabuntur omnes ſpiritus vini & vertenr in puluerem, vnà cum ſole, quos excipe pone ad ſoluendum, & ſoluentur in oleum arisſimum, vt aurũ, & hoc vocatur aurum otabile, de quo vtere vt ſcis. Vini autem reificatio ſic fit: In vaſe reiterationis ſeu recti cationis ſtet vinum per dies x. in vino verò luătur prius, quàm ponatur in vitrum ad ctificãdum, camphoræ ℥ ij. ſacchari crudi ius benè exiccati totidẽ, de nuce moſc. ℥ j. acis, zedoariæ, zingiberis, ana ℥ j. cũ his reifica vinũ in vaſis rectificationis, vaſis optiè clauſis, ne quid vel minimũ reſpiret, poa auferatur: & hoc vino præparatur aurũ.

Aurum potabile inquit Fierauant. Capric. .ij. cap. xxij. liquor eſt diuinus, cui alius nul s poteſt comparari. Philoſ. ſuperioris ætas, atque etiam recentiores ſummo ſtudio ri ſolutionem quæſiuerant, ideóque variis am modis id ſunt aggreſsi. Multi eorum te deſtillationem, aurum calcinandum us cenſuerunt: alij ſolutionem eius quæerunt aqua forti: alij poſt calcinationem, uebant aqua vitæ: alij in alios errores ſunt ſi. Modum verò ac rationem faciendi ecioſiſs. hunc liquorem facilem & firmam docebo, propterea quod is ſit maximi

inter mortales momenti, & quaſi altera ani-
10 ma, imò vita ipſa noſtra. Accipiatur fol. auri
pondus vnciæ vnius: dehinc habeatur galli-
na ſatis magna bona, quæ eſt interficienda,
& ita adhuc calida, ab interioribus mundan-
da, & in multis partibus præcipuè carnoſio-
ribus ferro aperienda, vtpote in pectore, in
coxis, ſub alis. Iſtæ partes auro commixto
ſunt infarciendæ, vt penitus cooperiatur.
Quo facto ponatur hæc gallina in locum,
vbi per dies trigintaſex calida permanere
poſsit calore ſuo naturali, vt aurum ſoluatur
in aquam. eſt enim occulta quædam in car-
ne gallinæ proprietas ſoluendi aurum in a-
quam. Quo finito termino, deprome, & car-
nem laua ita exactè vndiquaque, vt nihil de
auro, ne minimum quidem relinquatur, a-
qua mellis deſtillata cum ſuis ſpiritibus, quæ
ſit rectificata bis térue. Peracta hac lotione
accipe tantum aquæ vitæ, quantum eſt de
aqua loturæ carnis gallinæ, & commiſce. Pro
qualibet libra aquæ, adiunge ℥ j. ſalis ammo-
niaci albi, ſine vlla nigredine, ponantur om-
nia in bociam vitream, & abſcondantur per
tres menſes in fimo equino calido. Verum
ſingulo quoque menſe viſitanda erit materia
ſemel, & effundendæ partes aquæ huius cla-
riores, & ſeruandæ in vitro optimè clauſo.
Bocia verò remittenda, & finito menſe ru-

ſus quod clarum fuerit à fæcibus ſeparãdũ, & habebis ſpatio trium menſium omnem aquam ſolutam & claram. Demum deſtilla fæces in arena forti igne, vt omnis materia melior aſcendat. In deſtillatione verò fęcum, ſciendum eſt, quòd fæcibus eſt affundenda libra ſemis aquæ vitæ optimæ, & quod per deſtillationem extraxeris commiſcebis cum eo quod primò fuerat ſeruatum, & rurſus in balneo Mariæ quod reliquum eſt extrahe. Tum repone in fimum equinum diebus vigintiquinque, & habebis aurum potabile paratum facilè & minimo ſumptu, quod ſua mirifica facultate mortuos quaſi reſuſcitat. Vſus eius eſt eiuſmodi: Auri potabilis ſumitur ʒ j. cũ vncia vna iulepi violacei ſimul permixta. Et hæc compoſitio dari poteſt in brodio, aut cum aqua aliqua, aut per ſe ſine alio admixto liquore. Maximè vtile eſt ſenibus decrepitis, ad reſtaurationem virium. Hoc ipſo vita ad dies aliquot protrahi poteſt in ægrotantibus, & ſermo reſtitui, cuius experientiam ego vidi.

11 Auri potabilis confectio, ex literis cuiuſdam lingua Gallica ſcriptis ad D. Geſnerum. Tartari ſume quam voles quantitatem, calcinetur ad albedinem, quod tribus poteſt diebus perfici: calcinatum tartarum diſſolue in aqua communi deſtillata, & ſcias quod pro

℔ j. tartari calcinati ℔ iij. aquæ requiruntur. Post diſſolutionem aqua per filtrum deſtilletur & congeletur. Quo facto, denuo horis octo vel nouem eſt calcinandum, tum rurſus diſſolue in aqua cõmuni deſtillata, & cõgeletur vt ſupra, ídque ordine repetatur ſepties. Septima tandẽ calcinatione, tartarum ad diſſoluendum per ſe coniiciatur in vas vitreum amplũ, in loco humido, quò neq; aër, neq; pluuia pertingat. Quo ſic parato, accipias ℥ xv. aquæ huius è tartaro calcinato, pro ſingulis vnciis ſolis calcinati, eo quo ſequitur modo. ℞. Auri finiſsimi & puri ℥ j diſſoluatur cũ Mercurio, quẽadmodũ id ipſum artifices, & aurifabri, qui vaſa inaurant, diſſoluunt, poſt ſeparetur euaporatione Mercurius ad ignem. Vbi igitur habueris calcem, aut cinerem, aut puluerem auri debito pondere, imponas in vas vitreum,

quod matraciũ vocant, cuius collum quo fuerit longius, eò eſt melius. Tum obtura diligenter matraciũ, ne quid impuri aut alieni incidere poſsit, & repone in fimum calidum,

lidum, aut potius in balneum Mariæ per
uindecim dierum ſpacium, & caue ne vas
oueas, ne id quod ſolutum eſt, & quod
blimatum parietibus adhæret, decidat,
que actio impediatur, quo minus reli-
uum diſſolui poſsit. Relinquatur ibi, quoad
l totum, vel maior ſaltem pars ſit diſſo-
ta. Quando extrahendum erit aurum ſo-
tum, id magna diligentia erit aggredien-
m, ne quod ſolutum, cum eo quod reſo-
tum non eſt, commiſceatur. Vt verò acui-
s aquæ, quam ab aqua tartari accipit,
feratur, accipe aquam vitæ quater aut
uinquies deſtillatam, & commiſce cum
qua tartari & Sole diſſoluto, & repete
ec donec tota aqua tartari fuerit ſepara-
à Sole, & quoad nullus ſalis ſapor ſu-
rſit. Poſtea coniunge aquæ roſarum pa-
m, vt tollatur etiam aquæ ardentis odor,
que ita relinquitur tibi oleum auri pu-
ſimum.

De ratione ac modo conficiendi & paran
aurum potabile, ſic ad Geſnerum ſcripſit,
r doctiſsimus quidam: Mitto ad te aurum
tabile, vt petis vir doctiſsimè, hoc eſt, ratio
em eius conficiendi, qualẽ vidi apud meos
ios artifices, qui id hoc modo præpararũt
ud me ſuperioribus annis. Te oro, vir or-
tiſsimè, vt ſi tibi videbitur, certi aliquid

con

continere, tibi reserues. Eius enim apud me authores magni faciebãt, ac ea lege inspecto rem me omniũ voluerunt, ne facile cuiquam communicarem: id hactenus ita obseruaui, vt nulli vel scripto vel narratione explicuerim: tibi soli, & bona cum fide, quantum memoria complecti, & animo consequi potui, communico. Cuius summaria ratio hæc est:

12 Aurum eligatur præstantissimum, id purgetur igne per cementum, vt purum, syncerúmque quam exactissimè fiat: hinc in laminas extendatur, & frustulatim conscindatur, ita concisum in matracio (matracium puto dici phialam à Chymistis) soluatur. Solutio ita breuior fiet. Aqua fortis accipiatur, quater purgetur à fæcibus, & destilletur cũ quarta parte salis communis præparati: in hanc aquam sic præparatam immittatur aurum comminutum, & sensim immittatur tartarũ calcinatum probè, ac lento igni, vt manu collum matracij teneas: soluetur in aquam claram & limpidam, quo facto seponatur, vt refrigeretur. Hinc transfundatur in vitrum ampli orificij, ac in calidis cineribus resoluatur aqua illa tota, & desiccetur materia, ita vt vix sentias odorem aquæ fortis, inde iterum refrigescat materia. Interea aqua rosarum destilletur, eíque infundatur ac resoluatur, desiccetur materia, vt prius, iterúmque id repetatur

tatur vt prius, sic probè tandem exhalabit
s aquæ fortis.

Ad hunc modum mundata materia & de-
cata, ad putrefactionem accedendum est,
ita fiet: Vitro satis amplo imponatur ma-
ria, addatur illi aqua communis destillata,
materiā excedat, ad digitos fortasse tres,
ponatur in fimum equinum, aut fiat id bal
o, quod magis placet, per dies decem. In-
destillanda est ad vaporem aquæ (id est,
nec euaporet aqua) & materia exiccanda:
siccatæ superinfundatur aqua destillata,
ad lentū ignem in vaporem aqua soluatur
nuò, postea destillanda est in cineribus, &
iccanda, vt prius. Hactenus si decenter o-
is continuatum fuerit, eò perducta est ma-
ria, vt nebulas tandem exhibitura sit: quod
expeditius fiat, in fine præcedentis destil-
tionis materia desiccata, infundatur super
m vinum ter destillatum, ac vapore aquæ
per lētum ignem soluatur materia. Quod
ritè fuerit factum, incipient apparere ne-
ılæ, ascendent autem ex fundo alembici
reæ guttæ sensim ad aquæ superficiem,
nam totum ambiet purissimum, ceu reti-
lum, à quo dependebunt guttæ aureæ:
nc aureum imbrem Danaës interpretan-
r. Et sanè nihil eo vidi elegātius. Porrò has
ebulas studiosè decet colligere, Eximuntur
autem

autem vitreo cochleari parte conuexa (con-
uexa parte nebulæ eximi debent, ne cũ ipsi
aqua hauriatur:nam conuexę parti facilè ad-
hærescunt:translatæ verò in patellã vitream
ab aqua solidæ vel integræ recipiuntur,in e-
aquam fontanam intelligo)& reponantur in
patellam vitream, quæ plena ferè sit aquæ
(fontanæ) destillatæ. In hac statim fundum
petet nebula.Prima sic collecta nebula,repe-
tatur putrefactio,exiccatio,destillatio ex or-
dine, sic alia colligetur nebula, ídque toties
donec omnes collectę fuerint.Vbi nulla am-
plius apparuerit, habes aurum separatum
tartaro (quasi tartarum prius conglutinetur
auro vel concorporetur) quod in fundo al-
bum remanebit. Aurum sic in nebulas con-
uersum, exemptum ex aqua patellæ vitreæ
exiccandum erit in furno calcinationis, it-
liberabitur ab humore extraneo,id quod fie-
fortasse ad dies decem:lentus autẽ debet es-
se calor, qui naturalem corporis humani n-
excedat. Desiccata materia post diem dec-
mum,in vitrea patella cochleari facilè in pu-
uerem conteretur. Nebulæ puluerisatæ m-
tracio infundantur,& in balneo putrefiant,
múlque soluantur iterum, quod fiet ad die-
triginta interdũ. Soluetur autem in oleosa-
materiam,quæ iterum exiccata conseruabi-
tur ita,tanquam ad præsens satis præparat-

Nam

lam in cella vel alio loco humido, conuer-
tur si opus sit, in citrinam aquã, quam di-
unt esse miræ facultatis, ad omnia ferè mor
orum genera. Hæc fide bona, quantũ me-
oria consequi potui, tibi communicata vo
i, &c. Vale.

13 Alius modus Theophrasti, pro auro po-
bili: Soluitur aurum (nimirum in tenuissi-
as laminas, & frusta redactum & incisum)
aqua forti conuenienti (regia nimirum)
luatur ab acuitate cum aqua dulci destil-
ndo, postea exiccando solutum, de quo re-
e ℥ iij. aquæ vitæ mellitæ ℔ iij. in cucur-
am pone diligenter perlutatam, orificio
timè sigillato, & supra cineres vel carbo-
s lẽtos 24. horis collocetur, illic leuissimè
alliat. Sic enim Sol in ista aqua soluitur,
us vsus est, vt scis ex aliis.

14 Auri potabilis modus nobilissimus, val-
rarus & secretus. Primò omnium ma-
citrium excauetur, auferẽdo medullam
emina, cauitati indantur foliorum auri,
dum ad extremã tenuitatẽ redactorum,
ntum videbitur. Tum expresso mali ci-
ucco, affusoq; auri foliis, malũ suo oper-
operiatur, ac in loco calido, aut iuxta
acem diebus quinq; aut octo seruetur.
modo affirmant aurũ in oleum resol-
uo facto, succus ab oleo separetur, oleũ

cum aqua vitæ fortiſsima cõmiſceatur,qu
aliquoties rurſus deſtillatione ab oleo eſt
paranda.Iudicium autem de perfectione
lei ſumitur hoc modo.Illinatur oleum crud
carnis fruſtulo, ſiquidem id non deauretu
ſed ad profundas partes penetrauerit,vt au
ri ſpecies nuſpiam appareat, optimè deſtilla
tio & operatio ſucceſsit. Hoc oleum volun
omne aliud aurum potabile,quocũque mo
do id fuerit præparatum, virtute & facultat
excedere.

15 Sol potabilis ex ſcheda Italica, Recipe p
micis pulueriſati ℔ij auri finiſsimi in foliis
viij. & ſimul contunde diligentiſsimè, po
accipe ℔ iiij. dicti lapidis tuſi ſine auro
fiat lectus è pumice,& alius ſupra hunc è p
mice cum auro,viciſsim pergendo in olla v
treata lutata ne reſpiret, & ollã collocato i
furno ignis tẽperati per dies 40.poſt extrah
aquam vitæ vt ſcis, hoc eſt, infunde ipſi
quam vitæ,& aurum quaſi oleum aſcende

16 Aurum potabile, quale à Raymũdo pr
paratum olim fuiſſe fama eſt. Accepit au
puriſsimi quantum illi videbatur,quod in
qua regis ſeu forti (aurum nimirum diſſo
uẽre) diſſoluit primò, deinde verò aquam
ſpiritus deſtillatione extraxit,ad exiccation
materiæ, ad eum penitus modũ,quẽ in pr
cipitato faciendo,ſequuntur vulgò : tande
in c

n cella vinaria in oleum resolutum (quod
uinto die fieri solet) rebus aliis permiscuit,
t propinauit. Facilis hæc est, & expedita via
niniméque negligenda.

Aurum potabile sic fit, ex libro manuscri- 17
to veteri Alchymico. Fit aurũ potabile eo-
em modo quo supra, ex eodem libro do-
uimus facere oleum vitrioli. Et eodem qui-
em modo fieri possunt omnes lapides pre-
osi potabiles, non ponendo Mercurium,
d tantum sulfur. Recipe ergo quemcũque
pidẽ pretiosum, eúmque tere subtilissimè
per lapide porphyrio, deinde adiunge ei
ntundem sulfuris viui subtilissimè triti in
ondere, & postea pone in crucibulo inter
rbones ignitos, donec fiat ignitum, vt car
o & sulfur sit combustum & exhalatum.
ic puluerem residuum rursus pone in mar
ore, & iunge ei de sulfure pondus suum, &
c vt prius fecisti, & iterum similiter fac ter-
o, & tunc erit lapis tuus sufficienter præpa
tus. Tunc recipe de isto puluere ℥ß. de
ædicta aqua ℥ iij. & pone simul in ampul-
& fac vt aqua albescat, & remanebit lapis
us sicut pasta, cui adiunge aquam vitæ, &
bebis lapidem potabilem pretiosum. Va-
nt huiusmodi lapides potabiles contra di-
rsos affectus seu ægritudines corporis.

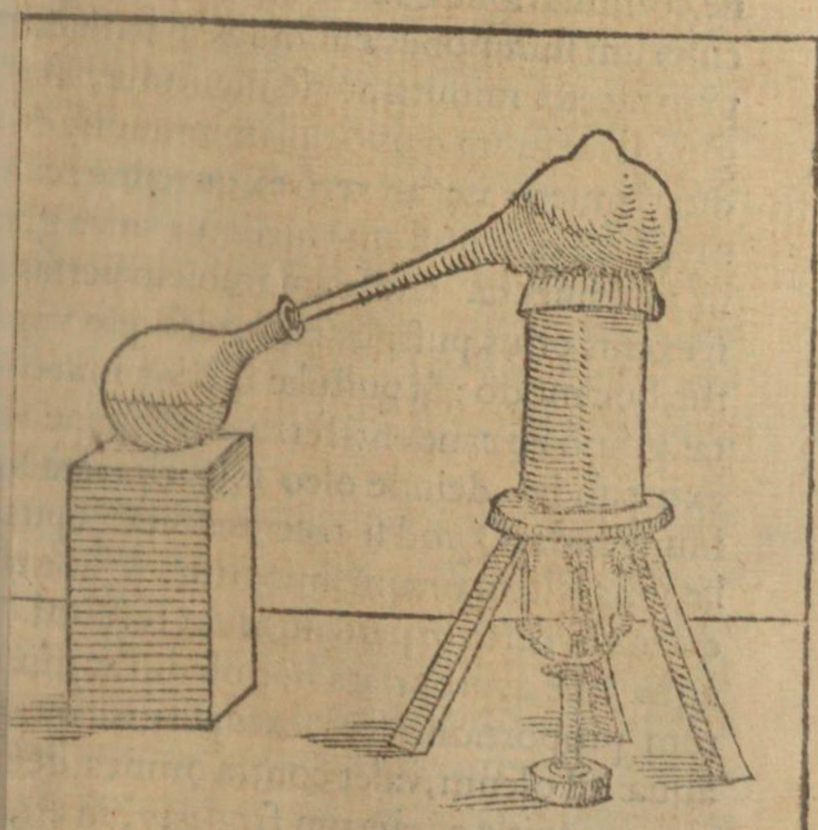
Medicina à Deo data ad præseruandam

hominum vitam in ſtatu longęuo, etiam le-
præ reſiſtens, multas in ſe habẽs virtutes mi-
18 rabiles occultas. ℞. De ſole puriſsimo in ſub-
tiliſsimum puluerem redacto ʒ iij & de bal-
ſamo electo ʒ j. & de myrrha electa & aloë
hepatico & thure, & ladano non ſophiſtica-
to, ana ʒ ij. camphoræ ʒ v. conficiatur cum
oleo pomorum mandragoræ & balſamo ſi-
mul mixtis. De hac medicina recipiatur ʒ j
vel ß. in menſe, & ſuperbibat vitrum plenum
de vino ardente mixto cum aqua bugloſſæ
& florum roſmarini, ſimul mixtis & deſtilla-
tis per alembicum. Hæc medicina regalis eſt
& magnifica, cuius laudes ſunt innumeræ,
nec indignis communicandæ. Aequiparatur
auro potabili: & ſi aurum purum eſſet reſo-
lutum in aquam ſine corroſiuis, & prædictis
rebus permixtũ, multo pretioſior eſſet medi-
cina. Itẽ ſi quis iuuentutẽ diu conſeruare ve-
lit, & talem medicinam habere nequeat, vta-
tur quotidie chebulis cõditis cũ ſuo ſyrupo.

19 Aurum potabile aliud excellentiſsimum.
Ante omnia ℞. Vini vetuſtiſsimi q. ß. pone in
alembico vitreo, poſtea luta capellã cum a-
lembico, vt & recipiens, fiat deſtillatio in bal-
neo Mariæ, ſeparãdo ab eo quatuor elemen-
ta: videlicet prima exiẽs aqua, erit acuta ten-
dens ad inſipidum guſtum, quæ nihil valet.
Secunda erit acutiſsima, ignem referẽs, quæ

&

& ipſa inutilis. Tertia erit dulcis guſtu, & il-
a optima eſt, quia aërea conſtat materia.
Quarta omnino inſipida, quæ nihil valet, &
erra dicitur. ℞. Ergo prædictæ dulcis aquæ,
idelicet materiæ aëreæ ℥ v. auri puriſsimi,
n tenuiſsimas laminas redacti, & in parua
ruſta inciſi ℥ j. ß pone in alembico paruulo
itreo, optimè in fundo lutato, & fac deſtil-
are per dies quinque igne quatuor lucer-
arum, ita vt ſequens figura oculis ſubiicit.

Ubi candelabrũ vides, hic ponitur lucerna ardẽs, quatuor luminibus.

Diebus quinq; pręteritis amoue lucernã & impone ignem mediocrem carbonũ, per horas 24. & transibit tota aqua ad recipientem, & permanebit aurum in fundo alembici, referens oleum clarissimum, quod est verum aurum, potabile pretiosissimum pro vsu medico. Hoc quidam vsus est frequenter sine commixtione cum aqua vitæ, valet ad oculorum suffusiones curandas, si patienti supino iacenti minuta aut semiguttula, in angulũ syluestrem eius oculi immittatur. Surditati inueteratę (an verò ex quacunq; causa ortę, scire non possum) medetur vnica gutta in aurẽ iniecta. Gallicam scabiem persanat si excisis prius pustulis, cicatrices ipso vngantur, hoc modo: Si pustulæ fuerint inueteratæ, primo eę candenti ferro, aut forcipe sunt extirpandæ, deinde oleo solo vlcerata loca inungenda. Quod si recentes fuerint pustulæ, ipsis saltem oleum inungitur, & hoc modo multi certa experientia sunt restituti. Cũ aqua vitæ appropriata hoc oleum commixtum proportione ferè sextupla, vel octupla aquæ ad oleum, valet contra omnes destillationes capitis, præsertim frigidas, id est, catarrhos suffocatiuos. Cõmiscendum autem

ita,

a,vt in aquam vitæ gutta de oleo auri instil
tur,ac vehementer conquassetur,donec a-
a vitæ ab auro rubrum ferè colorem,pel-
cidum tamen, acquirat. Idem oleum cum
qua vitæ præparatum, ac deinde cum lacte
prino cõmixtum,tantisper dum lac colora
r,iuuat inflationes, & exulcerationes oris,
gutturis,si eo fiat gargarisatio. In preserua
one,sex vel octo guttulas si singulis vel qua
denis, vel septimanis sumantur:in cura-
ne autem medium, vel integrum cochlea
exhibitum ei, qui vel apoplexia vel epile-
a,vel conuulsione,aut simili affectu fuerit
reptus curat. In summa, facultates eius
nt, constringere, simul & purgare, & cor-
orare. Qui hoc oleum paratũ habebat,
nquam cuiquam purum vendere voluit,
semper cum aqua vitæ præparatum, ea
seruata proportione, quæ suprà est indi-
a. Vnciam vnam,non minoris vendidit,
àm duobus coronatis.

Auri oleum egregium. Folia auri mace- 20
a in succo limonum(an & aceto, præser-
n destillato) & aqueo humore destillatio-
detracto,(quid si margaritę &corallia ad
ntur)remanet in fundo quasi butyrum.Id
um mistum, aureum colorem ei conci-
, & acetosum facit, ac mirificè putredini
stit. Purgat etiam multos, & sudorẽ mo-

uet. Fac periculum, videbis me vera ſcribe
(inquit vir doctus in literis ad Geſnerum)
non improbabis auri vſum. Hoc remediu
ſicut & oleum vitrioli, quod in aurum re
gi poteſt, valde prodeſt leproſis, & qui inu
ctionibus Mercurialibus ab iſtis hominib
qui imperitia pecuniam lucrantur, vt Hi
pocrates ait, ſunt perditi.

21 Oleum de auro, ſummi cuiuſdam exp
mentatoris apud nos ſecretum, quod Geſ
rus à quodam accepit, ea lege, ne cuiqua
patefaceret. Aurum ſoluitur in aquã, neſc
cum quibus acribus remediis: ſic ſolutu
ſuper igne nõ poteſt eleuari & deſtillari pr
pter pondus, ſed infuſa in ipſum pauca aq
ardente rectificata, ſine igne mox aſcend
(& ſtatim oportet ſupponere recipientem)
ſeparatur à materia illa reliqua erodẽte, q
ſolutum fuerat in aquam.

22 De oleo auri ſecretum magnũ, viri in h
genere deſtillationis, haud mediocriter ex
citati. Primò omnium pro hac operation
habeas cyathum, aut vas aliud vino nig
optimo, ad ſummum vſque repletũ, quem
aliud vas aqua frigidiſsima oppletũ collo
bis, præſertim ſi operatio æſtatis tẽpore ſu
pienda: quo enim vinum fuerit frigidius,
plus olei: quo verò calidius, eo minus, a
omnino nihil haberi poteſt. Huic cyath
ſupe

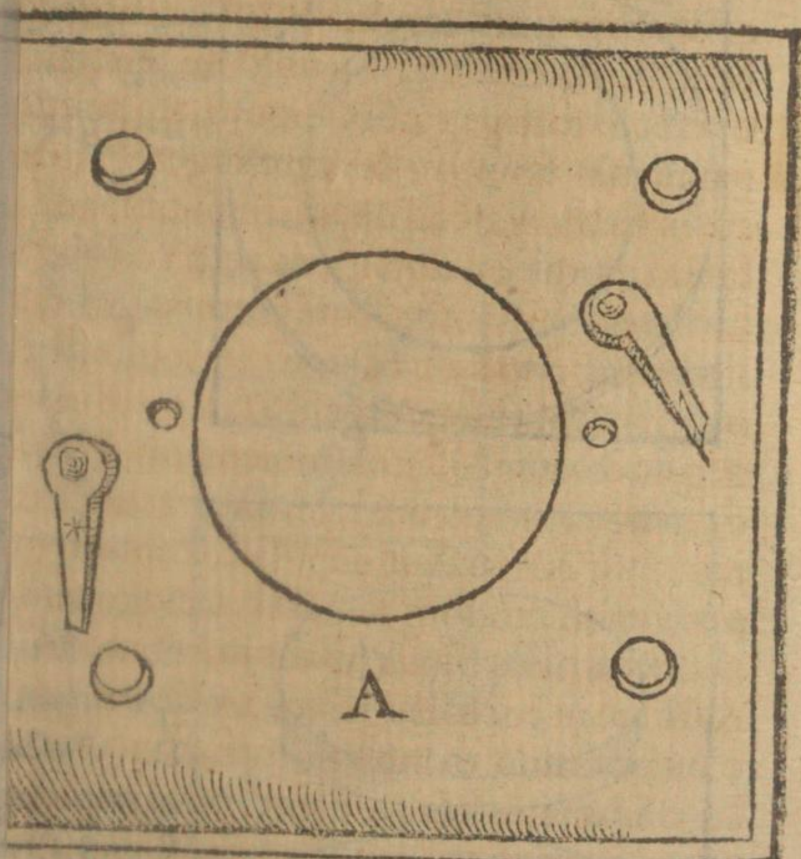
perimponas maiorem iſtam quadratam,
latam, tenuem tamen laminam ferream,
alem figura A litera notata repræſentat,
bentem in medio foramen rotundū, am-
ımque. In foramen magnum mox immit-
& adaptato conchulam ſeu vaſculum æ-
m D. vel aureum F. vel cuiuſcunque alte-
s materiæ (è cupreo enim, cupri oleum
betur, vt ex aureo vel argenteo, auri vel
genti) in quo poſt operationem abſolu-
n, oleum reperitur, cuius fundus in refri-
rato vino ſit ſubmerſus. Quod ſi vaſcu-
n illud anguſtius fuerit, quàm vt exactè
amini medio A. committi poſsit, laminæ
irculum B. itidem tenuem imponito, vt
amini anguſtiori, rectè D. vas anguſtius,
nueniat: quod vt firmius hæreat, nec faci-
oco moueri poſsit, firmandum eſt, tena-
is illis A. laminæ cōiunctis, & hoc * ſigno,
atis. His omnibus iam rite adminiſtra-
imponendus erit fundo vaſculi D. vel F.
undus pannus, exiguus, ſubtilis, rarus ex
io. Quo facto, excitandus erit ex car-
ibus viuis ignis, eíque imponendum o-
culum C. ſi D. vaſculum vino fuerit im-
rſum, aut E. ſi F. ibíq; relinquēdū, quoad
um excandeſcat: tum forcipe acuto oper
um anſula (qualem in vtroq; inferius con
ies) apprehende, & vaſculo ſeu conchu-

læ,eo quo vides modo,subito impone,sic excitabitur statim stridor,& panniculus in concauitate positus comburetur. Vbi stridor cessarit,& ipsa etiam vasa paululum refrixerint, operculo forcipe rursus semoto,atque etiam panniculo adusto, & nigro ingeniosè ablato, in fundo vasculi apparebunt tibi, aut ad latera plures, ad minimum verò vna olei vel auri,vel cupri,aut argenti,guttula, pro vasculi natura, quod est colligendum subtili cochleari & paruo ex argento facto, & in vase argenteo diligenter custodiendum. Notandum hoc loco,oleum tale, natura sua citò picis instar densari aut inspissari. Cuius si vsum aut vtendi modum requiras,accipito tempore necessitatis huius quantum videbitur, & dissolue in cochleari in aqua vitæ, aut aqua cinnamomi,& exhibe ægroto,tum huius olei efficaciam & facultatem, non sine admiratione,experieris. Quod si in cupreo vase oleum quæras, aut auricalcho, caue intra corpus exhibeas,sed ad extra serpigini, & aliis maculis fœdis inunge. Oleum in argenteo vase hoc ingenio factum, potentissima oculorum est medicina. Oleum auri,inquit idem,propinaui filio meo, iam iam animam quasi agenti, trium guttarum quantitate, in aquæ vitæ cochleari pleno, & statim ad vitam rediit.

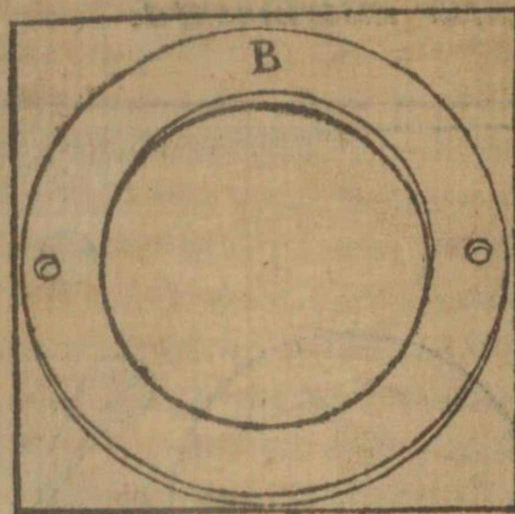
Cautio

Sequun

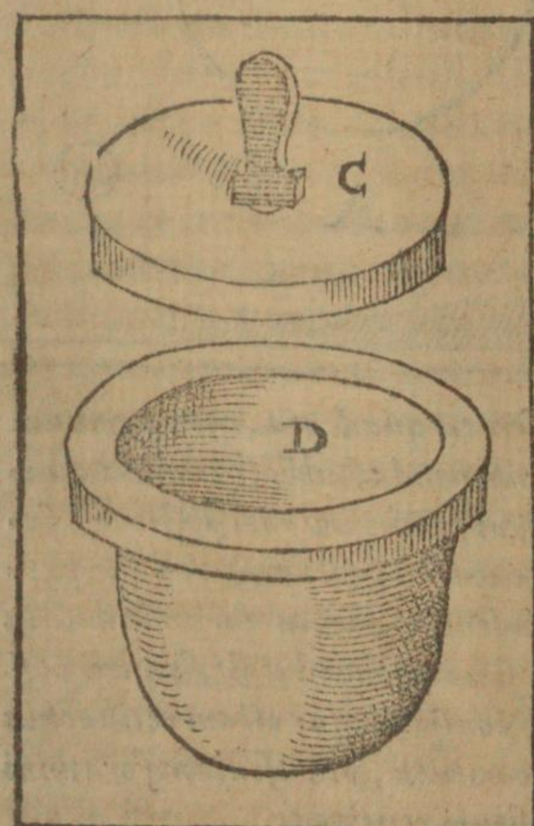
Sequuntur instrumenta.

Lamina ferrea quadrata, cyatho vinum continenti imponenda, habẽs foramina quatuor magna, vt cyatho alligari poßit, ne facilè loco moueatur. Habet præterea duo parua, correſpondentia duobus foraminibus in circulo B. vt ſi is imponendus ſit, firmari poſſit. In eadem conſpiciuntur etiam retinacula duo, aſteriſco notata, vt vaſculum foramini magno impoſitum contineat.

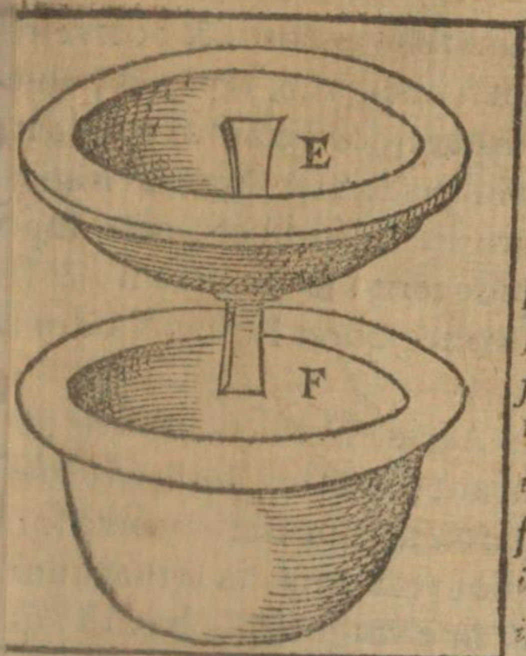

B. Circulus fo-ramen habens minus, pro mi-nore vasculo.

C. Eiusdem operculum.

D. Vasculum æreum angu-stius, B. Circulo conueniẽs, cum ansa prominen-te rectà sur-sum.

E. Eiuſdem operculum, cauum ſuprà cum anſa ſuprà infráque.
F. Vas maius aureum foramini A. immediatè imponendũ.

Deſcriptio auri vitæ, ſiue pulueris Solis, Re 23
pe Mercurij ℥ iiij. ß. aut ℥ v. lauetur exqui-
e aceto & ſale, auri Vngarici ℥ ß. ex his
t amalgama, quali vtuntur aurifabri ad
ſa deaurãda: lauetur amalgama iſtud ace-
& ſale toties, quoad nullam demittat am
us nigredinem. Hoc impone in bocia vi-
a, cui poſtea tantum aquæ fortis affunde,
liberè Mercurius totus ſolui poſsit, in fun-
verò appareat aurum pulueriſatum puni
coloris. Huic bociæ impone capitellũ di-
ẽter lutatum, & deſtillatione ſepara aquã
tem, primò quidem lento igne, poſt verò
tiori, ſemper ignẽ augendo: poſtremò ve-
vt etiam arena igneſcat, & ſpiritus omnes
extra

extrahantur,tum refrigeretur , & post refri-
gerationem aperi bociam,& reperies pulue-
rem coloris purpurei,forma instar cuiusdam
* placentæ simul permixtæ. Vitrum frange
& placentulam istam in libero aëre supe
porphyrio lapide terito in puluerem , & fa
ciem à vento auerte,quòd fumus & odor si
venenosus.

Calcinatio. Accipe D.vasculum satis am-
plũ, quale vocant Germani *Ein tribscherben*
& pone sub parua E testa circum circa fora-
minibus aliquot perforata , in fornace auri-
fabrorum , & sine vt ignescat obscurè : quo
habito , ferreo cochleari huic vasculo infun-
de aliquid de hoc puluere , vtpote ℥ *j.* & ß
aut ℥ *ij.* pro vice,ferrea spatula benè agitan-
do,& apparebunt tibi varij colores,qui tan-
dem omnes in nigrum degenerant:tum sem-
per perge nec intermitte, dum rursus rubrũ
colorem acquirat. Quo apparente colore
aufer ab igne,& sine vt refrigeretur. His fa-
ctis,aliud vas simile superiori accipito , ea-
dem magnitudine qua prius fuerat, & illud
collocato in locum prioris,& rursus de pul-
uere affunde vt prius , & igneatur vt prior
vice semper & continuè mouendo , dum
omnes colores euanescant,& rubedinem ac-
quisiuerit: sic beneficio huius calcinationis
omnes spiritus aquæ fortis dissipantur, vt in

tr

a corpus assumptus puluis nullam posit
ferre noxam.

In præparatione huius pulueris, est ca-
endum à communi Mercurio, quem Al-
hymistæ quidem coloribus tingunt, sed si-
e auro, nec ita validè calcinare potest.

Dosis huius pulueris est, senibus quidem
ondere denarij antiqui, pueris verò duode-
m vel quatuordecim annorum, oboli anti-
ui, in hostia, vt integrè descendat.

Aqua fortis fit, Accipe vitrioli ℔ ij. salis
etræ non extincti & optimi ℔ j. permisce
rendo, destilla ad omnium spirituum ex-
actionem, ac postea rursus secunda vice,
ne vllo additamento destilla, vt à spiritibus
iam crassioribus separetur, quo facto, a-
ua fortis hæc potens est, quæ Mercurium
luat, & aurũ calcinare posit. Hæc omnia
x lib. Caspari Kegleri Medici Lipsiæ excusi.

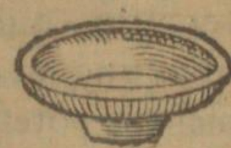
Explicatio quorundã, cum figuris, cuius-
am Medici insignis.

*Amalgama sic fit, aurum purißimum in
minas diducitur, postea crucibulum igni im-
situm fac vt excandescat, cui (extra ignem)
funde auri laminas & Mercurium, vt mi-
cantur, mixtura dicitur amalgama.*

*Bocia collocata in loco calido, citius ab
qua forti operatio fit.*

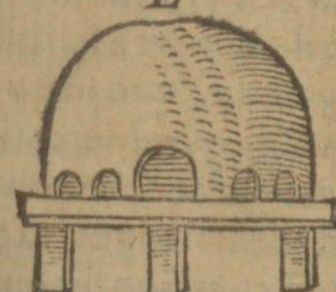
D. Vas

D

D. Vas, quod vocamus Germanicè, Ein trybscherb, refert quodammodo vasculum illud, in quo tonsores secantes venam, sanguinem recipiunt, nisi quod hoc ex auricalcho, illud ex terra factum est: huius formam hic adiecimus.

E

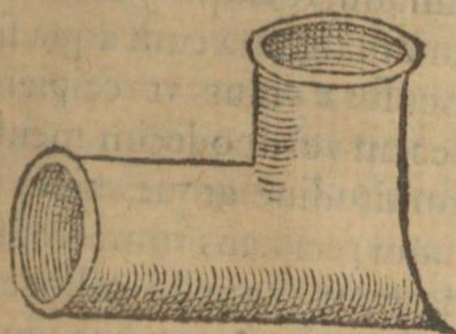

E. Testam vocaui, quod in Germanico vocabatur Ein müffel. Cõstat ex terra cocta, formata instar parui clibani, in lateribus perforata, cuius hæc est figura.

F. For

Fornax aubrorum ex luterata, in hanc nam.

F

)escriptio pul
is Solis mo-
breuiori hęc
ex eiusdē ob-
iatione Fru-
enim fit pluribus, quod poteſt fieri pau-
cibus. Accipe vas nouum terreum am-
m, lato orificio, vt patellæ ſunt tonſorum
am ſecantium, niſi quod latius eſſe de-
. hoc ipſum in igne ex carbonibus accen-
igneatur, vt rubeſcat, poſtea puluериſa
rum hoc caput tuum ex deſtillatione ge
m, vt paulò ante dictum eſt, & in vas
d ignitum effunde, ſpatula ferrea conti-
è agita, vt fiat ex nigro fuſci coloris, ac tan
n rurſus rubri, & habebis puluerem So-
caueas tamen ne ab eius vapore veneno-
nficiaris.

Aut, accipe amalgama illud de quo ſu-
, & ſine vt in aquam liqueſcat, vt in fundo
um appareat, in modum pulueris puni-
Bociam perlutato, in qua deſtillatio fa-
nda eſt, & per ſe exiccetur, vt facilius ignē
at. Poſtea impone capitellum, perlutando
ias ſeu iuncturas cum petia linea & luto

ſapientiæ, ne ſpiritibus pateat exitus. Hoc animaduertas, quod ſi bocia in qua continetur amalgama cum aqua forti, capax fuerit menſuræ vnius, vt recipiens ſit amplitudine decem vel duodecim menſurarum, alioquin multitudine atque etiam fortitudine ſpirituum recipiens rumperetur. Quo facto, bocia cum capitello collocetur in fornace reuerberationis, in qua ignis ex carbonibus ſit, vt ſequitur. Primò ignis lentus ſit, vſque quo ſpiritus cœperint aſcendere, poſtea paulatim augendus. In fine aqua fortis clareſcit rurſus. In ſuperiori parte fornacis vbi ventilia ſunt, claudatur fornax, relictis tantum ſpiraculis.

De auro vitæ ſeu puluere Solis (alij præcipitatum cum auro vocare vidētur, de quo pauca ſupra quoque de aquis metallicis in fine) ſic quidam doctus vir ad Geſnerum ſcripſit: Auri vitæ, inquit, ſeu pulueris Solis, in eum finem deſcriptionem expetere mihi videris, vt iudicare poſsis, an eius vſus tutus eſſe poſsit. Laudo inſtitutum, vt omnia ad vſum referas. Componitur ex Mercurij viui ℥ v. auri puri ℥ ß. aquæ fortis q. ß. Vſus ſum ego iſto menſe, & indies vires experior. Morbum magnum iſto curo, qui ſi ceſſerit, vt bonam ſpem operatio præbuit, dico donum Dei, &c. Crederem ego ab illo qui nuper

præpa

ræparauit, cui ego ſemper aſtiti, ℥ ij. poſſe
uobus Daleris redimi: nam ille laborem &
doris tædia, nec non vaſa, magni æſtimat.
De hoc puluere Solis, ſcito me citra omnem
oxam, dediſſe grana quinque: ſed cum ad
rana octo aſcēdiſſem, vomitum & alui de-
ectionem ſtrenuè moui, cum antea quatuor
ontinuis diebus grana quinque propinaſ-
em, &c.

Argenti (oleum puto) fit, Recipe argenti
alcinati, quantum volueris, pone in acetum
deſtillatum, & intra aliquot dies ſolue-
tur, & fiet cæruleum, tum lentè in
balneo Mariæ euaporet a-
cetũ, & fiet (oleum)
pulcherri-
mum.

FINIS.

INDEX RERVM SCITV DIGNARVM, DE quibus in hoc libro tractatur.

A

Aceti destillatio 64.

Congelatio ☿ 415.

Dealbatio cupri 415

congelatio ... ☿ 415 445

Mellis

calcis

masti

solutio metallorum ralmator 415.445.

Vitr

INDEX MORBORUM, DE QVIBVS IN HOC LIBRO TRACTATVR.

E

Partus

Scro

Ventri

Vocis

FINIS.

LVGDVNI,
Excudebat Joannes
Marcorellius.
1572.